

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Liber II. De essentia, & attributis entis incorporei præscissiue sumpti, siue
entis vt sic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

& paucis interiectis : Nulle namque ceterarum vniuersaliter de ente, prout ens est, considerant; sed eius aliquam partem abscondentes, quod ei accidit, speculantur. Et ibidem inferius: Manifestum igitur est, quia entia vniuersalia sunt scientia speculativa in quantum entia, & mox indidem: Omnis autem generis vniuersalis est sensus vniuersalis, & scientia, ut Grammatica vniuersalis omnes speculatur voces: quapropter & entis, in quantum est ens, quasque species speculativa vniuersalis est scientia genere, & species specierum. Vnde sic argumentor: obiectum attributionis cuiuscumque scientia speculativa ab arbitrio inuentoris, & plerorumque sectatorum dependet; at Metaphysica scientia speculativa est, ut nunc liquebit: eiusque obiectum attributionis finemque voluit Aristoteles inuentor Metaphysicæ saltem Aristotelicæ, esse ens ut sic, ut ex adductis testimoniis liquidò constat: eique communiter reliqui Philosophi ad stipulati sunt, nimirum D. Thomas, Scotus, Albertus, Aphrodis. Commentator Auicenna, Soncinas, Ægidius, Soarius, Fonseca, alique, quorum census prolixus foret.

Postremò Metaphysicam nulla ratione practicam esse, sed potius omnino speculatiuam, absque longa speculatione quibus animaduertet; cum præcipua, & pleraque eius obiecta citra actionem, praximue sint: tamen autem eatenus parte, qua de ente, de vno, vero, & bono, de accidenti, & prædicamentis agit, ad alicuius rei executionem dirigere possit; tamen acroamatica, & scientifica eorum obiectorum notitia ad Metaphysicam spectans non habet pro fine ordinatè expetibili eorum obiectorum executionem; quis enim altissima huius scientiæ principia propter alicuius accidentis motus localis, verbi gratia, executionem semper facilem, & sæpè inutilem ordinatè expetat. Vnde finis huius scientiæ non est actio, sicuti ad facultatem practicam oportet, sed ipsa veritas, prout ad speculationem requiritur. Plura alia circa obiectum, modumque tendendi Metaphysicæ dici poterant: quæ tamen, quia facilia, in præsentiarum, vel penitus omisimus, vel breuiter attigimus; eo certè consilio, ut in rebus difficilibus postea nobis liceat esse longiores.

LIBER SECVNDVS.

De essentia & attributis entis incorporei præcisè sumpti, siue entis ut sic.

TRACTATVS I.

Quousque essentia entis ut sic distinguatur ab existentia.

CAPVT I.

Essentiam aptitudinalem creatam distinguere realiter ab existentia verius est.

IN TA B. Thomas 1. p. quæst. 3. art. 4. & 2. contra Gent. cap. 32. cui eius ad stipulantur asseclæ. Ita etiam Scotus in 3. dist. 6. quæst. 1. cui etiam eius discipuli adherent. Ac demum ita schola nostræ Societatis Molina 1. p. quæst. 3. disp. 2. Fonseca 5. metaphys. cap. 6. quæst. 6. & cap. 8. quæst. 5. Albertinus tomo 2. corollariorum disp. 1. quæst. 1. Collegium Conimbricense 1. de interpretat. cap. 1. quæst. 2. art. 2. Pro quorum, ac nostræ sententiæ probatione præmitto primò, possibilitatem intrinsecam rerum distinguere realiter ab existentia, quam possibilem denominat. Suadetur primò, quia etiam eorum, qui non distinguunt essentiam actualem ab existentia, plures distinguunt possibilitatem intrinsecam ab existentia, aiuntque hos esse diuersos status. Vide Hurtadum in præfati. Secundò, quia possibilitas est ab æterno, existentia verò in tempore, possibilitas necessaria, existentia contingens; possibilitas improducta, existentia producta: igitur distinguuntur. Dices, distinguere ob argumentum factum possibilitatem extrinsecam provenientem formaliter ab omnipotentia, distinguere, inquam, ab existentia. Sed contrà: quia ideo omnipotentia ab æterno potest producere, quia res

est possibilis, & non repugnans intrinsecè: igitur hæc possibilitas intrinsecè est distincta ab existentia. Contra secundò: quia tam vera est hæc propositio; ab æterno homo intrinsecè est possibilis; ac est vera hæc; in tempore homo est existens: ergo sicut homo non denominatur in tempore existens per aliquid extrinsecum; ita neque possibilis præcisè per aliquid extrinsecum; alioquin cedo rationem, cur res non sit existens præcisè per aliquid extrinsecum, sicut est possibilis præcisè per aliquid extrinsecum. Confirmatur: quia sicut cum dicitur, homo est possibilis, hæc denominatio est omnino extrinsecè; ita similiter denominatio durantis, vbicati, similis, possent esse omnino extrinsecæ ab omnipotentia. Contra tertio: quia chimæra est ab æterno intrinsecè impossibilis, & non præcisè per denominationem ab omnipotentia, aut alio extrinsecò, ut in Physica fusè probauimus: ergo similiter, &c.

Præmitto secundò, essentiam eam esse, per quam res constituitur in ratione entis. Probatur, quia existentia est ea, per quam res constituitur existens: ergo à pari, essentia est, per quam res constituitur essens, siue ens: id quod D. Thomas de ente & essentia cap. 2. perspicuè docet, ibi: *Nomen igitur essentie non sumitur ab ente secundo modo dicto; aliqua enim dicuntur hoc modo entia, quæ essentiam non habeant, ut patet in priuationibus; sed sumitur essentia ab ente primo modo dicto: unde commentator in eodem loco dicit, ens primo modo significat substantiam rei.* Vnde sic argumentor: essentia sumitur ab ente, idque dicitur ens, quod essentiam, siue substantiam aliquam habet: ergo essentia est, per quam res constituitur in ratione entis: quemadmodum si homo est id, quod corpus, & animam habet, rectè sequitur corpus, & animam esse, per quæ constituitur homo in ratione hominis.

Præmitto tertio, ens esse id, quod potest esse, seu quod

quod est aptum natum habere esse. Hæc conclusio, quæ iam pertinet ad quæstionem, de voce probatur: viuens simpliciter sumptum est, quod aptum natum est vivere, seu quod simpliciter potest vivere: ergo & ens quod potest esse. Probatur antecedens: scilicet ab actuali exercitio vitæ res dicitur simpliciter viuens: ergo sufficit ad conceptum viuentis simpliciter aptitudo sola viuendi in actu secundo. Probatur antecedens: animal concernit conceptum viuentis simpliciter, fortes est animal simpliciter, quantumlibet nullam exerceat operationem vitæ: igitur & viuens. Declaratur contra Caietanum, & Sorum: quia ens sumi potest, aut nominaliter; & ita nihil aliud est, quam id, quod est aptum esse; aut participialiter: & ita nihil aliud est, quam quod actu habet esse, siue quod actu est essens, ut ita loquar, siue existens: quam duplicem significationem entis perspicue docent P. Suarez 1. Metaphys. disput. 2. section. 6. & Fonseca 4. Metaphys. capit. 2. quæst. 3. section. 2. igitur ens ita sumi solet, ac debet, ut sit idem, ac aptum natum esse, prout tertio loco supposuimus.

4 Hinc probatur nostra assertio, nimirum distingui realiter essentiam aptitudinalem ab existentia. Essentia est, per quam constituitur ens: sed ratio constitutiva entis distinguitur realiter ab existentia: ergo, &c. Maior constat ex secunda suppositione. Minor probatur: possibilitas intrinseca distinguitur realiter ab existentia, ut perspicuum est ex prima suppositione: sed hæc possibilitas est ratio constitutiva entis, ut liquet ex vltima suppositione: ergo, &c. Confirmatur, quia omnes antiqui distinguunt essentiam realiter ab existentia, tantum habent sermonem de possibilitate, ut colligere est ex Scoto, Capreolo, & aliis: igitur ubi datur realis distinctio huius possibilitatis ab existentia, reipsa datur essentiam aptitudinalem realiter distingui ab existentia.

5 Argumentor secundò: non omne prædicatum posituum hominis est virtualiter intrinsece existentia hominis, seu totalis, seu partialis: non ergo repugnabit prædicatum aliquod posituum hominis, quod respectu eius non sit etiam realiter existens, sed potius ab illius existentia realiter distinctum: sicut quia animal ex conceptu suo non est virtualiter intrinsece rationale, hoc ipso aliquod animal distinguitur realiter a rationali, & non tam est rationale ex parte rei, quam irrationale: at hoc ipso, quod prædicatum aliquod posituum hominis distinguitur realiter ab eius existentia, sanè in nullum aliud melius cadere potest, & debet talis distinctio, quam in hominis essentiam potentialem, siue aptitudinalem: hæc ergo ab hominis existentia realiter distinguitur. Porro autem primum, & principale antecedens argumenti multifariam probatur, & declaratur. Namque in primis, iuxta Thomistas recentiores, in diuinis rebus quævis distinguitur virtualiter ab existentia absoluta Dei, & supra eam nullam addit relationem. Rursus secundò: terminatio libera in sententia Fonseca, Salas, & aliorum Recentiorum distinguitur virtualiter ab existentia Dei, quandoquidem manente existentia Dei perit illa terminatio. Tertio in sententia Thomistarum Caietanum sequentium malitia consistit in posituo: at illa distinguitur virtualiter ab existentia, & entitate actus mali: ergo similiter, &c. Probo minorem: Deus causaliter in hac sententia existentiam, & entitatem actus mali, quin causaliter malitiam posituam, quam vocant defectum, & formale peccati. Quartò, omnis relatio prædicamentalis in sententia plurium Neotericorum virtualiter tantum distinguitur ab existentia, & entita-

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

te sui fundamenti: igitur non repugnat prædicatum posituum distinctum virtualiter ab existentia. Quintò eodem modo philosophantur recentiores in bonitate, & malitia actuum voluntatis, in veritate, & falsitate actuum intellectus: ergo, &c. Sextò idem videre est in malitia positua, quam dicunt recentiores aliqui, non esse etiam realiter entitatem, ac per consequens neque existentiam: quamvis ut ipsi committuntur, quælibet pars complexi, in quo malitia consistit, videlicet actus libertatis, & diuinæ prohibitionis, per quas extrinsece liber, ac prohibitus est dicat entitatem, & existentiam.

6 Præterea septimò idem colligi potest ex sententia eorum, qui asserunt, omnipotentiam nullum dicere ordinem transcendentalem, seu connexionem ad creaturas possibles; & aliunde esse intrinsece, & absolute potentem producere creaturas: prædicatum enim illud potentis posituum est, cum tamen entitas, aut existentia non sit: alias aliqua Deo entitas, aut existentia deperire posset, quantum est ex se: siquidem illud prædicatum ei deficere potest iuxta aduersarios, si per impossibile deficeret creaturarum possibilitas. Octauò ex actu conditionato, qui in multorum sententia transit in absolutum absque additione entitatis, aut existentia. Nondè ex illorum sententia, qui censent, manente existentia Dei ad eius nutum perire posse identitatem virtuale actus, per quem vult, aut non vult, cum ipsius essentia; quod ita mysterium diuinæ libertatis explicent. Decimò ex plurium Thomistarum sententia, qui idem censent de entitate inter partes materia, quæ potest adesse, vel abesse, prout abest, vel adest quantitas, manente tamen tota entitate, & existentia partium. Vndecimò idem declaratur in sententia Albertini, & aliorum, in qua spatium imaginarium est interuallum posituum distinctum ab omni existentia; aliàs aliquid esset à causa prima independens: neque enim Deus facere potest, ut spatia imaginaria in immensum quaquaueversus non diffundantur. Duodecimò eodem modo philosophati sunt multi de tempore imaginario. Decimotertio: carentia, & negatio sunt à parte rei, & tamen distinguuntur ab omni existentia, quæ simpliciter sit existentia: at non est, cur idem dici nequeat de prædicato aliquo posituo: ergo, &c. Hæc aliorum placita idecirco concessi, non quod pleraque eorum mihi probentur, aut vera esse videantur, sed quod nostræ sententiæ probabilitatem, ac verisimilitudinem maximopere ostendent.

7 Confirmatur: quia etsi prædicatum aliquod posituum distinguatur realiter ab existentia, stat bene dari conceptum communem existentia, conuenientem non minus Deo, quam creaturæ: ergo præcipuum aduersariorum fundamentum corruit. Probo antecedens, primò: prædicatum posituum, quod potest se communicare, & à quo fluit, & emanat aliud posituum, est prædicatum existens: quod autem huiusmodi non fuit, existentiam non importabit: ergo, &c. Quod quidem declaro in sententia Thomistica, in qua ideo relatio diuina non est operatiua nec ad intra, nec ad extra, quia non importat existentiam: igitur prædicatum existens præter hoc, quod est, esse posituum, debet esse sui communicatiuum. Idem cernere licet in prædicatis posituis supra commemoratis, quæ à conceptu existentia exclusimus: at esse sui communicatiuum est commune omni existentia create, & increate: ergo ex hoc capite non est, cur prædicatum posituum quæ tale præcisè importet existentiam.

8 Secundò idem antecedens declaro: prædicatum,

A 2 vel

vel terminans actionem, & productionem realem, vel identitatem habens cum prædicato, ad quod terminatur actio, importat existentiam, quod non fuerit eiusmodi, non erit prædicatum existentielle: at hic conceptus optimè potest esse communis existentia creatæ, & increatæ: ergo ex hoc capite non est, cur omne prædicatum positivum debeat importare existentiam. Probo minorem de existentia increata, nam de creatâ dubitari nequit: nam existentia relativa Dei terminat productionem: at quodvis aliud prædicatum absolutum Dei habet identitatem cum existentia relativa Dei: igitur conceptus ille communis est Deo, & creaturis. Tandem nullum argumentum est, quo cogamur asserere, essentiam aptitudinalem creatam identificari verè, & realiter cum existentia: igitur excludenda est identitas hæc, quando sic melius explicantur Patres asserentes, existentiam esse extra essentiam creaturæ; & in hoc superari à Deo, de cuius essentia est actu existere.

CAPUT II.

Dissolvuntur argumenta quadam contra doctrinam superiorem.

9 **A**rgues adversus eam primò: essentia potentialis nihil aliud est, quam aptitudo positiva ad esse: sicut ens potentiale, siue aptitudinale nihil aliud est, quam aptum, vel non repugnans esse, seu existere: at hæc aptitudo est realiter indistincta ab existentia: ergo & essentia potentialis est ab ea realiter indistincta. Minor probatur: quia aptitudo positiva ad esse nihil aliud est, quam non repugnans esse: at quælibet res per seipsam habet non repugnare esse: ergo, &c. Confirmatur primò: magis proprium est rei esse, quam intelligi, aut amari: at aptitudo intrinseca ad intelligi, quæ est veritas transcendentalis, & aptitudo intrinseca ad amari, quæ est bonitas transcendentalis, non distinguuntur realiter ab ente: ergo etiam aptitudo intrinseca ad esse ab eo, quod aptum est, à fortiori (ut ajunt) realiter non distinguitur. Minor infrà hoc ipso lib. fusè suadebitur, ac de se perspicua est: prædicatum enim illud intrinsecum, per quod ens esset intrinsecè aptum intelligi, foret, & non foret ens; foret quidem ens, quia esset prædicatum positivum, productum, dependens: & non foret ens, quia id supponunt adversarij; cum aptitudinem illam, ac veritatem transcendentalem intrinsecam ab ente realiter distinguunt. Confirmatur secundò: quia etiam Deo non repugnat existere: sed hæc aptitudo, & non repugnantia est in Deo distincta realiter ab eius existentia: ergo nec in rebus creatis aptitudo ad esse, est realiter distinguenda ab esse. Antecedens quoad utramque partem perspicuum est. Consequentia tenet: nec enim si esse creatum per seipsum non repugnet, ob id in infinitatem creatoris abibit: res namque ab eo, quod aliquid est, per seipsam realiter distinguitur, absque infinitatis prærogativa: à fortiori ergo ab eo, quod repugnans est, per seipsam realiter distinguitur; siue, quod æquipollet, per seipsam non repugnans erit, quin propterea infinitatem vllam sibi arroget.

10 **R**espondeo, argumentum hoc non aliud convincere, quam quod detur in quavis re creatâ aptitudo intrinseca, & identificata ad id, ut existat, à causis suis producat: quod ultro fateor: at fateri non possum; nec ut fatear, cogit argumentum propositum, non dari præter priorem aptitudi-

nem aliam distinctam realiter ab existentia rei creatæ, necnon etiam ab omnipotentia creatoris, quæ huic ab æterno tribuat, ut conditio, seu quasi forma extrinseca denominationem absolute potentis producere creaturas. Et quidem uti in multis actibus veris duplicem agnosco veritatem, aliam distinctam, aliam indistinctam, & essentialem: & in multis similibus Physicè duplicem similitudinem physicam respectu eiusdem termini: & in eodem intellectu respectu cuiusvis obiecti duplicem intellectiōnem, aliam actiuam, passivam aliam: ita haud video, cur in præsentī duplex aptitudo admitti non possit, debeatque ad id, ut quævis creatura existat: quæ ergo earum distinguitur realiter ab existentia, ea rationem habet essentia aptitudinalis, siue potentialis. Et vero hæc distinctio non tollit, quominus iure merito prædicatum positivum realiter distinctum ab existentia hominis, v.g. in quo illius essentia aptitudinalis consistit, à nobis suprâ vocatum, iudicatumque sit quid homini intrinsecum: intelligendum enim est, quod sit intrinsecum homini potentialiter sumpto aut certè particulatim, *intrinsecum*, si appellet supra existentiam hominis, non aliud significat, quam quod pertineat ad illam, id prædicati de quo loquimur, sitque eius finita quadam radix, & non positum in omnipotentia Dei infinite superiori, & distanti, nec ab illa derivatum per denominationem extrinsecam.

Argues secundò: si ob aliquam rationem essentia aptitudinalis, siue potentialis distingueretur realiter ab existentia, maximè quia illa esset ab æterno, & hæc in tempore; illa improducta, hæc producta; illa necessaria, & hæc contingens: at ex his prædicatis contradictoriis tantum colligi potest, essentiam aptitudinalem creatam, & existentiam distingui virtualiter intrinsecè: quorsum ergo distinguantur realiter? Respondeo: quævis aliqua prædicata contradictoria tantum arguant distinctionem virtutalem intrinsecam, tamen ubi duo ita comparantur inuicem, ut vnum habeat esse, alterum non esse, non possunt non distingui realiter iuxta illud: *impossibile est idem simul esse, & non esse*: at essentia aptitudinalis habet ab æterno suum esse quale quale, & existentia non esse: igitur distingui debent plusquam virtualiter, atque adeò realiter.

Dices: essentia aptitudinalis non habet esse ab æterno simpliciter, sed tantum cum addito, ut vocant, & secundum quid: unde quæ illæ contradictoria non sunt simul veræ, prima enim est omnino falsa. Ratio est, quia tunc aliquid est simpliciter tale, quando sine addito est tale: homo pictus non est simpliciter homo, quia non est homo sine addito: nunquam enim est verum affirmare, homo pictus est verè homo, sed ad veritatem eius affirmationis oportet aliquid addi prædicato, in hunc modum, homo pictus, siue effigiat. Igitur essentia aptitudinalis ab æterno est essentia, homo ab æterno est animal rationale; non tamen est verum, ab æterno essentiam aptitudinalem esse, aut hominem esse, nisi aliquid adiaceat prædicato; ac per consequens essentia aptitudinali non convenit simpliciter ab æterno esse. Confirmatur, & declaratur: animalitas est separabilis à rationalitate in esse cognito, eo quod sine ea cognosci, & ab ea obiectivè præcindi possit, uti in Dialectica etiam à nobis admissum est: & tamen animalitas non distinguitur realiter à rationalitate, eo quod eiusmodi separabilitas non sit animalitatis penes aliquod eius esse, quod simpliciter, & propriè esse sit, sed solum penes esse intentionale, quod simpliciter, & propriè esse rei non est: nec enim rem cognosci

cognosci, aut esse obiectivè in intellectu est eam simpliciter, & propriè esse: ergo pari ratione essentia aptitudinalis non distinguitur ab existentia, quamvis ab ea separaretur, & ab æterno sit; cum tamen sit ab æterno sine existentia secundum esse essentia aptitudinalis, siue potentialis: quod propriè, & simpliciter esse non est.

13 Contra tamen sic argumentor: carentia hominis, v.g. distinguitur realiter à carentia Angeli: & tamen ab ea separari potest duntaxat penes aliquod esse secundum quid, & improprium, videlicet penes esse ipsius carentia: similiter ergo in præsentia, licet essentia aptitudinalis penes esse aliquod secundum quid, & diminutum separabilis sit ab existentia, eamque ab æterno antecuratur, haud tamen id obstat, quominus ab ea realiter distinguatur. At replicabis: carentia hominis separatur à carentia Angeli, & sine ea reperitur secundum omne esse, quod ei convenire potest; ac tantundem quantum à quavis re mundi separari potest: quod satis est, ut ab ea omnino, & summè distinguatur: ceterum essentia aptitudinalis non separatur ab existentia penes omne esse, quod fortiri potest; nec tantundem quantum à quovis alio separari potest, quia essentia aptitudinalis, siue potentialis hominis, v.g. sine Angelo existere potest: at sine existentia existere non potest: ac proinde diminuta illa separabilitas essentia ab existentia ad eam realem, ac summam distinctionem insufficiens est. Ceterum hæc replica non urget: siquidem non ob id carentia hominis distinguitur realiter à carentia Angeli, quia separabilis est ab illa penes omne esse, quod ei convenire potest; sed quia secundum esse suum veluti essentiale & identicum quale quale sit ab ea potest separari: cum igitur essentia aptitudinalis hominis secundum suum esse essentiale quamvis diminutum separabilis sit ab æterno, & de facto ita separatur ab existentia hominis, sanè haud video, cur inter utrumque detur sola distinctio virtualis intrinseca, & non potius realis. Antecedens ostenditur: nam si, ut in replica supponitur, ad distinctionem realem unius extremi ab alio requiritur separabilitas utriusque penes omne esse, quod potest alterutri convenire, certè paries, verbi gratia, non distinguetur realiter ab albedine, cum secundum esse albi non possit ab ea separari, adeoque nec secundum omne esse, quod ei potest convenire. Itaque satis ex vano dicitur, quod non distinguatur realiter essentia aptitudinalis ab existentia, quia sine illa non potest existere: ita enim fiet, ut dictum est, parietem non distingui ab albedine, cum sine illa non possit esse albus. Consequens autem est ridiculum. & replica iterum, carentiam hominis à carentia Angeli realiter distingui, non ob solam separabilitatem, sed ob habitudinem, quam ad extrema positiva realiter distincta concernunt: communis enim plerorumque Doctorum sententia est, carentias specificari, ac diversitatem mutuari à formis, quibus privantur: unde non est etiam, cur separabilitas essentia ab existentia, cum tantum sit separabilitas secundum quid, distinctionis realis index sit. Verum quod ad distinctionem realem carentiarum opus non sit habitudine ad extrema positiva realiter distincta, inde patet, quia idem amor potest omitti à voluntate, aut libere, aut necessario, & ex defectu alicuius ad amandum requisiti: omissio autem libera, & omissio necessaria sunt carentia realiter distincta.

14 Argues tertio: essentia aptitudinalis hominis seipsa, & prout condistinguitur à quocunque alio, est prædicatum positivum: at prædicatum positivum formalissimè est existentia: igitur essentia

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

seipsa, & prout condistinguitur à quocunque alio est existentia: perperam igitur essentiam ab existentia realiter distinctam esse statuimus. Minor, quæ sola probatione eget, in hunc modum probatur. Conceptus existentia non consistit in eo, quod res sit producta: aliàs essentia divina, quæ improducta est, minimè existeret: igitur conceptus existentia in prædicato positivo, & vice versa consistit, idque existet quod prædicatum aliquod positivum reipsa fortitur. Confirmatur, & declaratur: quia si existentia in prædicato positivo præcise sumpto non consistit, sed in actualitate aliqua realiter producta, non poterit assignari ratio communis existentia ut sic, quæ existentiam creatam, & incretam comprehendat, ac utrique communis sit. Consequens autem absurdum est: alias etiam ratio entis, substantia, sapientia, iustitia, &c. creatori, & creaturae communis esse non posset. Hoc argumentum rem ad prima principia deducit, omniumque, quæ nobis opponi solent, optimum est: ceterum illud multiplici doctrina, & variis instantiis ita fregimus supra c. præcedenti, ut nihil hic adduci oporteat. Alia argumenta, & quidem satis difficilia adversus distinctionem realem essentia aptitudinalis creatæ ab existentia, alteriusque æternam separationem ab alia, proposita, & soluta sunt à nobis lib. 4. Phys. tract. 2. cap. 1. & 2. nec est, quod in iis labefactandis inmoremur amplius.

C A P V T III.

Nullius rei create essentiam actualem, ac simpliciter sumptam ab eius existentia realiter distingui longè probabilius est.

15 Ita Okamus, Gabriel, & ceteri Nominales in 3. dist. 6. necnon Alentis, Durandus, & alij complures, quos refert Pater Suarez disput. 30. metaphys. sect. 1. ipse Suarez ibidem, Valquez tom. 2. in 1. part. disput. 129. num. 6. Valentia tom. 1. disp. 1. quæst. 3. punct. 4. Pererius 6. Physicor. cap. 4. Rubius 2. Physic. tractatu 1. quæstione 4. numero 6. Hurtado disp. 8. metaphysic. sect. 4. Ariaga disp. 1. metaphys. sect. 3. & alij complures. Quorum sententia probatur primo: essentia actualis, & simpliciter sumpta est, per quam res constituitur in ratione entis simpliciter: at per existentiam constituitur omnis res creata in ratione entis simpliciter: igitur existentia cuiusvis rei creatæ, & eius essentia actualis, ac simpliciter talis sunt realiter idem, realisque consequenter distinctionis expertes. Suadetur minor, in qua sola est difficultas. Primo auctoritate B. Thom. 1. p. q. 5. art. 1. ad 1. ibi: *Secundum hoc simpliciter aliquid dicitur ens, secundum quod primo discernitur ab eo, quod est in potentia tantum.* Secundo ratione: seorsum ab existentia res non est simpliciter ens: igitur per existentiam res constituitur in ratione entis simpliciter. Probo antecedens: seorsum ab existentia res est ens in potentia: sed ens in potentia non est simpliciter ens: ergo, &c. Probo minorem: primo, quia esse ens in potentia est posse esse ensat posse esse ens non est esse simpliciter ens, sicut quem posse esse sapientem, non est esse simpliciter sapientem: igitur esse ens in potentia non est esse simpliciter ens. Secundo, quia assentiri in potentia non est simpliciter assentiri: similiter ergo ens in potentia non est simpliciter ens. Suadetur antecedens, quia alias intellectus existens simul in potentia ad assentiendum, & dissentiendum, diceretur hoc ipso simpliciter assentiri, & dissentiri eidem obiecto, quod omnino contradictionem implicat.

A 3

Argumen

16 Argumentor secundò, quia si essentia simpliciter talis, atque actualis distinguitur realiter ab existentia, vel prout ab ea condistinguitur, est nihil actu, vel aliquid actu: si secundum: ergo essentia, qua de loquimur, existit, prout condistinguitur ab existentia illa superaddita; ac per consequens superfluit eiusmodi existentia superaddita, atque ut superflua est reicienda: si primum; igitur nequit essentia actualis existere per existentiam superadditam: patet consequentia, quia quod est actu nihil, non potest uniri realiter: unio enim realis terminatur ad extrema actu existentia: igitur non potest existere per existentiam sibi superadditam: nequit enim per illam existere, nisi illi uniatur.

17 Dices: aliud est esse actu nihil, aliud aliquid esse chimaram, & quid fictum: creatura possibilis est actu nihil, & tamen non est chimara: ut ergo aliquid possit esse terminus unionis realis sufficit, quod sit actu condistinctum à chimara, quod reperitur in essentia reali, quamvis sit actu nihil. Et instatur argumentum, quia relatio in diuinis unitur cum existentia absoluta, per quam existit; & tamen non existit, prout condistinguitur à quouis alio: ergo, &c. Ratio à priori est, quia ad terminandum unionem realem tantum requiritur, ut sit existens, quod uniri; unio enim realis debet esse extremorum existentium: at quamvis extremum unitum non sit existens prout condistinctum à quouis alio, stat bene nihil uniri, nisi sit actu existens: ergo, &c. Probatur minor, ut unio sit extremi existentis sufficit, quod vel supponat illud existere, vel faciat illud existere: ergo non requiritur alterum horum determinate. Contra tamen sic infurgo: quia unio per identitatem realem longè subtilior est, quam unio realis compositionis: quare tametsi illa prior terminari possit ad aliquid, quod prout condistinctum ab ea non sit existens, neque actualitate prædictum, idque exemplo diuinarum relationum, & aliis probetur, secus tamen existimandum est de posteriori unione, nempe compositionis. Largior quidem forte, ut unio compositionis terminaretur ad extremum existens, tametsi ante se non supponeret in illo existentiam: at quod non sufficiat ad unionem compositionis terminari ad extremum existens, nisi pro priori ad eam sit existens, & inductione per omnes uniones eius rationis satis apertè constar, necnon etiam ex natura, & genio eiusmodi unionis, haud enim est ad eo subtilis, & defœcata, ut dictum est, ut more cognitionis, & identitatis realis ad aliquid pro priori non existens possit terminari.

18 Argumentor tertio: essentia actualis si distinguitur ab existentia, causabit illam in genere causæ materialis, & receptivæ: sed causa præsupponitur existens ante effectum: igitur & essentia ante existentiam distinctam, & superadditam, igitur non existit per existentiam à se indistinctam. Dices: quemadmodum subsistentia, quam plerique entitatem incompletam esse his temporibus comminiscuntur, ad alios quoscumque effectus cauendos prærequiritur, iuxta vulgarissimam parceriam: *actiones sunt suppositorum*. Cæterum ut ipsa subsistentia à natura causetur, alia subsistentia præuia non requiritur, ne in infinitum progredieremur: ita similiter ad cauendos materialiter alios effectus, causam materiale præexistere debere, ad cauendam tamen materialiter ipsam existentiam causam materiale præite existentem supponi nec posse, nec debere. Non dissiteor, hanc solutionem esse probabilem, & rectè posse sustineri, si quod supponunt Thomistæ, essentia, & actualitas non recidunt in idem, sed potius intelligi potest aliquid actu esse, quin sit existens: ita enim quid verat, essentiam

vi actualitatis sibi propriæ, & pro priori præsuppositæ recipere existentiam, eamque materialiter causare? Atque hoc pacto præfata solutione ut probabilis videretur in Physica lib. 2. tract. 2. cap. 3. argum. 4. Cæterum, cum suppositum eius solutionis sit omnino falsum, ac nullum, magisque disputandi gratia, quam quod verum illud existimarem à me alibi admissum: tanè non video, quid fieri possit, ut essentia causare valeat materialiter existentiam à se realiter distinctam: per quid enim eam potest causare? certe non per existentiam aliam priorem, ne sit processus in infinitum: deinde nec per actualitatem suam: actualitas enim existentia omni prior, & ab illa condistincta, est prorsus chimarica, atque commentitia, uti patebit inferius. Hinc etiam patet, exemplum subsistentiæ in contrarium adductum nullius esse momenti: quin enim naturā ut præiū subsistens suam causet materialiter subsistentiam, est per quid eam causet; videlicet per suam existentiam, siue actualitatem.

Argumentor quartò: ex veritate sempiterna nonnullarum propositionum non inferitur, essentiam actualem esse ab æterno: igitur absolute non est ab æterno: igitur non est distincta ab existentia. Prima, & secunda consequentia probatur, quia potissimum huius distinctionis fundamentum est veritas sempiterna nonnullarum propositionum. Probatur antecedens: etiam hæc propositio, *existentia est existentia*, est ab æterno vera; & tamen hinc non inferitur, existentiam esse ab æterno: igitur nec ex veritate sempiterna huius propositionis, *homo est animal rationale*, inferitur animal rationale esse ab æterno; ac per consequens neque essentiam actualem hominis in illo consistentem. Sicut igitur hæc propositio, *existentia est existentia*; æquiualeat huic, existentia potest esse existentia; vel huic, si detur existentia, erit existentia: ita per eandem æquiualentiam explicari poterit illa, *homo est animal rationale*, in hunc modum: homo potest esse animal rationale, vel si detur homo, erit animal rationale. Hinc manifestè inferri videtur, essentiam actualem hominis, nempe animal rationale, non esse absolute ab æterno, sed vel tantum conditionate esse ab æterno, vel certe solam eius possibilitatem esse ab æterno: utroque autem modo existentiam esse ab æterno quid prohibet?

Argumentor quintò: quia si essentia actualis realiter distingueretur ab existentia, una esset producta, & altera improducta: at hæc duo implicant contradictionem: ergo, &c. Probatur minor: in tantum aliquid producit, in quantum eius existentia producit: ut in tantum homo producit, in quantum eius existentia producit: ergo existentia producit, & essentia actualis producit: quo enim modo produceretur essentia actualis, nisi producta eius existentia? Vide quæ differuimus supra citat. cap. 3. tractatus, librique secundi physicorum. Scio quidem aliquos aduersariorum existimare, non in tantum aliquid produci, in quantum eius existentia producit; & essentiam actualem prout condistinctam ab existentia produci posse, & à causis extr. Verum hæc solutio falsitatis euincetur inferius.

Itaque eius impugnatione aliquantulum dilata, sexto sic argumentor: si existentia realiter distinguitur ab essentia actuali, nihil non generabitur, nullaque actio creatiua erit: quod cum fide, & ratione repugnat. Sequela probatur: quia si existentia Angeli realiter distinguitur ab eius essentia, erit forma illius, ut aduersarij fatentur: deinde sine essentia, quam existentem denominat, saltem naturaliter esse nequibit, ut etiam aduersariis constans est: ergo existentia Angeli in eius essentia à se realiter distincta recipitur, &

ab

ab ea educitur : qua ratione formæ omnes materiales tam substantiales, quam accidentariæ in subiectis recipiuntur, & ab iis educuntur: id quod etiam aduersarij largiuntur: ergo existentia Angeli generatur: cum igitur in tantum aliquid generetur, in quantum eius existentia producit, eo quod essentia omnis rei improducibilis, & incorruptibilis sit; certe Angelus, & quævis alia res necessariò generabitur, & nullo modo creabitur. Dices primò, aliquid generari, est generari eius existentiam dependentem ab aliena, non vero à propria essentia: qua ratione forma materialis generatur, quia eius existentia generatur dependentem ab essentia materiæ, non vero dependentem à sola essentia propria ipsius formæ: at aliquid creari est, existentiam generari dependentem à propria ipsius rei essentia solummodo: cum ergo existentia Angeli solum generetur dependentem ab ipsius essentia Angeli, sanè Angelus non generabitur, sed creabitur. Contra tamen: quia actio creatiua Angeli non terminatur ad essentiam Angeli, cum hæc improducibilis sit: ergo ad solam eius existentiam; ad hanc autem terminari nequit, cum hæc iuxta aduersarios dependentem ab essentia Angeli generetur: nihil igitur est in Angelo, quod eam actionem creatiuam terminare possit; ac proinde Angelus eam terminare, creatiue non poterit. Dices secundò, existentiam Angeli, esto essentialiter eius essentia adhareat, ei tamen non inherere: sicut actio creatiua iuxta cōplices termino suo essentialiter adhæret, non inheret; unde eam existentiam non generari, sed creari more actionis creatiue. Contra tamen, quia omnis modus essentialiter generatur, ut in Phil. lib. 5. tract. 2. cap. 5. ex professo ostendimus: at existentia est modus essentia: ergo, &c. Rursus, existentia Angeli est posterior eius essentia, nec naturaliter dari potest, quin essentiam Angeli intrinsecè afficiat, & extrinsecè denominet: cur ergo intellectio Angeli, v.g. generetur, & non existentia Angeli? Equidem non conspicio, cur existentia Angeli saltem diuinitus generari nequeat, eo ipso quod ab essentia Angeli realiter distinguatur: ergo & Angelus diuinitus generari potest. Consequens autem euidenter falsum est.

22 Argumentor septimò: eiusmodi essentia actualis, quam aduersarij ab existentia realiter distinctam comminiscuntur, aut est æterna, necessaria, & improducta, aut est in tempore, & à Deo producta: neutrum dici potest: ergo, &c. Non primum, quia fide sanctum est, omnem creaturam esse in tempore, & non esse ab æterno iuxta illud Genes. 1. *In principio creauit Deus calum, & terram*: & August. 1. de Genes. ad liter. cap. 3. *Illud certe accipiendum est in fide, & si modum nostræ cognitionis excedat, omnem creaturam habere initium, tempusque ipsum creaturam esse, ac per hoc ipsum habere initium, nec esse coeternum creatori*. At si essentia actualis rosæ, v.g. ab æterno esset, aliqua creatura à Deo distincta ab æterno foret. Rursus fide sanctum est, nullum ens esse necessarium, aut à se, præter Deum iuxta illud Ioannis: *Omnia per ipsum facta sunt*. At si essentia actualis rosæ esset necessaria, & à se, ens aliquod actuale à Deo distinctum necessarium, & à se foret. Quod autem secundum dici nequeat, facile probari potest: quia omne, quod est actu, extra causas eo ipso existit: aliàs cur Deus de potentia absoluta rem aliquam actu positam extra omnes causas conseruare nequeat absque eo, quod existat? aut si in creatis, quod est extra causas, eo ipso formalissimè non existit, cur è contrario quod existit, eo ipso formalissimè extra causas esse, & actionem terminare debeat? Aut cur demum carentia, & priuationes verè, & propriè non existant,

quantumlibet extra causas verè, & propriè non sint? iuxta illud Augustini de Genes. ad liter. lib. vnico cap. 5. ibi: *Non enim Deum fecisse tenebras dictum est, quoniam species ipsas Deus fecit, non priuationes, quæ ad nihilum pertinent*. Cum sic, essentia actualis, prout est extra causas, ab existentia non distinguitur; ac per consequens è conuerso, prout condistinguitur ab existentia, actu extra causas esse nequit, sicut aduersarij congingunt.

Præterea id ipsum probatur: vbi non est possibilis 23 aliquis effectus formalis alicuius formæ, nec est possibilis ipsa forma: at existentia illius distincta ab essentia actuali non est possibilis aliquis effectus formalis: quem enim effectum formalem eiusmodi existentia tribuere potest? Siquidem eius partes non sunt efficere, vt res actu sit, cum munere essentia actualis actu sit; nec efficere, vt extra causas sit, cum etiam munere essentia actualis extra causas collocetur, & earum actionem terminet; nec etiam efficere, vt res sit per se, cum hoc sit munus subsistentia, quæ substantia propria est; nec etiam efficere, vt sit in alio, cum hoc sit munus inharrentia accidentis propria; nec etiam efficere, vt res sit in tempore, aut loco, cum hoc sit munus durationis, & vicationis: nullus ergo effectus formalis remanet, quem eiusmodi existentia præstare possit. Tandem, actualitas formalissimè est existentia: ergo essentia actualis existentiam includit, ab eaque realiter distingui nequit. Antecedens ex sola apprehensione terminorum constat, & est Diui Thomæ 1. part. quæstione 3. artic. 4. ibi: *Esse est actualitas omnis forme, vel nature*. Scoti in 2. distinct. 3. quæstione 3. Suarez disp. 31. metaphys. sectione 5. Molina, Vasquez, Fonseca, & omnium ferme Philosophorum, ac Theologorum, si nonnullos Thomistas excipias.

CAPVT IV.

Fit satis argumentis contra doctrinam precedentem.

24 **A**rguunt primò aduersarij: humanitas Christi vnita Verbo retinet propriam essentiam actua- lem, ac naturam hominis: at non retinet propriam existentiam, cum per existentiam Verbi existat. Respondeo: essentia actualis & existentia dupliciter sumi possunt, ac solent. Primò, prout à nobis in superioribus explicata sunt: & in hoc sensu humanitas Christi vnita Verbo non existit per existentiam Verbi, sed per propriam existentiam; vt facile probari posset, si alienæ messis non esset. Secundò, sumi possunt pro natura, & subsistentia, quod enim natura, & essentia actualis coincidunt, idemque sæpè sapius significant, omnibus compertum est: ex quo etiam fit, vt subsistentia naturæ correlatiua pro existentia essentia correlatiua haud rarò sumatur: in hoc autem sensu essentia etiam actualis & existentia realiter distinguuntur: & humanitas vnita Verbo per existentiam Verbi sicuti subsistit, sic etiam existit. Verum hic sensus, in quo solo argumentum factum efficax esse potest, extra præsentem controuersiam est; & nec nobis officere, nec aduersariis proficere potest.

25 Arguunt secundò: hæc propositio est vera: *homo non est existens*: igitur subiectum distinguitur à prædicato realiter: sed subiectum est essentia, & prædicatum existentia: igitur essentia, & existentia debent distingui realiter. Secunda consequentia, quæ sola indiget probatione, in hunc modum ostenditur:

A 4 propositio

propositio affirmatiua nunquam est vera, quin subiectum identificetur realiter cum predicato, vt per omnes discurrere constabit: igitur negatiua nequit esse vera, nisi subiectum sit distinctum realiter à predicato. Probat hanc vltima consequentia, primò: à paritate. Secundò, à ratione: quia sicut affirmatiua affirmat identitatem, ita negatiua distinctionem subiecti à predicato. In primis instatur argumentum, quia etiam hæc est vera: *existentia non existit*, & tamen existentia non distinguitur realiter à seipsa. Secundò instatur argumentum, quia etiam existente essentia, est verum dicere in illorum sententia: essentia distinguitur realiter ab existentia, & tamen non est verum dicere: essentia non est realiter existens: ergo hæc propositio, essentia hominis non est realiter existens, non exprimit distinctionem realem essentia humanæ ab existentia. Respondeo ergo, propositionem illam negatiuam, essentia hominis, siue homo non existit, haud aliud significare, quam quod aptitudo hominis ad existendum non sit reducta ad actualitatem, & existentiam: hinc autem non fieri, quod detur distinctio realis inter essentiam actua-lem, & existentiam; sed ad summum, quod detur inter essentiam aptitudinalem, seu potentialem, & existentiam.

26 Arguunt tertio: essentia Dei actualis distinguitur virtualiter ab existentia Dei: ergo essentia actualis creaturæ: quæ enim distinguuntur virtualiter in diuinis, distinguuntur realiter in creatis: vnde natura, & substantia; quæ in diuinis virtualiter distinguuntur, in creatis realiter distinguuntur: intellectio, & volitio, quæ in diuinis virtualiter distinguuntur, in creatis distinguuntur realiter; & sic de aliis predicatis: ergo si essentia, & existentia distinguuntur virtualiter in diuinis, in creatis oportet ea distingui realiter. Sed instatur argumentum: primò in natura creata possibili subsistente per substantiam sibi realiter identificatam. Secundò in intellectu creata possibili, quæ sit idem cum volitione realiter. Et confirmatur hæc instantia, quia de facto multi censent, conceptum volentis realiter includere conceptum intelligentis: igitur nihil vetat, possibilem esse volitionem, quæ in suo conceptu realiter imbibat, & includat intellectum: à concreto enim ad abstractum rectè sumitur argumentum, quod ad præsens attinet. Deinde respondeo: non omnia, quæ distinguuntur virtualiter in diuinis, in creatis realiter distinguuntur: nam in diuinis distinctio ipsa virtualis est virtualiter distincta saltem inæquarè ab extremo, quod distinguit: & tamen in creatis distinctio virtualis vnius extremi ab alio, non est realiter distincta ab extremo per illam distinctio: ergo, &c. Probat antecedens quoad secundam partem, quæ sola indiget probatione: distinctio illa aut est virtualiter vtrumque extremum, aut vtrumlibet; si secundum, habeo intentum; si primum, non magis distinguitur à quouis extremorum, quam alterum ab altero: at alterum ab altero tantum distinguitur virtualiter, vt supponimus: ergo & ipsa distinctio virtualis.

27 Arguunt quartò, & præcedens argumentum corroborant: esse, siue existentia creaturæ plus distinguitur ab eius essentia actuali, quam esse, siue existentia Dei ab eius actuali essentia distinguitur: at esse, siue existentia Dei ab eius essentia actuali virtualiter intrinsecè distinguitur: ergo esse, siue existentia creaturæ non solum virtualiter, verum etiam realiter ab eius essentia actuali distinguitur. Minor perspicua est, quia sicut in Deo intellectio, & volitio per analogiam ad intellectum, & volitionem creatam

realiter distinctam virtualiter distinguuntur: & sicut etiam gradus superiores, & inferiores entis, v.g. & substantia ob conuenientiam cum creaturis, in quibus hi gradus virtualiter distinguuntur, etiam in Deo virtualiter distinguuntur: ita pariter essentia, & existentia in Deo non poterunt non distingui virtualiter per analogiam, & conuenientiam cum essentia, & existentia creaturæ realiter, aut certe virtualiter distinctis. Maior suadet ex illo Exod. 3. cap. ibi: *ego sum, qui sum*. vbi Dominus Moysen alloquens ait sibi peculiari modo conuenire hoc, quod est existere, siue esse, quod creaturis non conuenit, magisque proprium sui esse, hoc, quod est esse, quam vilius creaturæ: vt Augustinus 1. de Trinit. cap. 1. explicat ibique vero proprie de Deo dicuntur, quæque in nulla creatura inveniuntur, raro ponit Scriptura diuina, sicut illud, quod dictum est ad Moysen, *ego sum, qui sum*, & *qui est, misit me ad vos*; cum enim esse aliquo modo dicatur, & corpus, & animus, nisi proprio quodam modo veller intelligi, non id vtiq. diceret. Tum sic, Deo proprio aliquo modo conuenit esse, quo creaturis non conuenit: ergo quia maiorem habet identitatem esse, siue existere cum actuali essentia Dei, quam cum essentia creaturæ: ac proinde plus distinguitur esse, siue existentia ab actuali essentia creaturæ, quam ab essentia Dei: quæ erat maior probanda.

28 Respondeo esto existentia creaturæ ab eius essentia actuali tantum virtualiter intrinsecè distinguatur: haud secus ac in Deo essentia, & existentia duntaxat virtualiter distinguuntur; bifariam tamen explicari potest, quatenus esse, siue existere peculiari modo Deo, eiusque essentia conueniat, quo quidem existentia rei creatæ ei non competit. Primò quia nullum esse, nullamque existentiam in Deo est, quæ ab eius essentia, & quidditate actuali realiter distinguatur, eo quod Deus omnis accidentis expers sit iuxta illud Augustini lib. 3. de Trinit. cap. 1. ibi: *sic intelligamus Deum, si possumus, quantum possumus, sine qualitate bonum, sine quantitate magnum, sine indigentia creatorem, sine actu presentem, sine habitu omnia continentem, sine loco vbiq. totum, sine tempore sempiternum, sine ulla sui mutatione mutabilia omnia facientem, nihilque patientem*. At in creatura non vnum, sed multiplex esse ab eius actuali quidditate, & essentia realiter distinguitur, cum variis accidentibus à se realiter distinctis afficiatur, ac mutetur. Secundò id ipsum explicari etiam dilucidius potest: quia existentia substantialis rose, v.g. ita eius essentia, & quidditati congruit, vt hæc quamvis ab ea virtualiter solum distincta, ab ea tamen separari possit: in Deo tamen hæc separabilitas repugnat, eo quod non contingenter sicut creatura, sed necessariò existat: aliter ergo esse Deo, & aliter creaturæ conuenit, tamen à neutro suum esse realiter distinguatur. Permissi disputandi gratia huic, & præcedenti argumento, essentiam actuaalem, & existentiam in Deo virtualiter intrinsecè distingui. Caterum probabilius est, eas nec in illo, nec in nobis ita distingui, sed potius tum re cum etiam ratione esse identificatas: id quod ex dictis ad finem capitis præcedentis satis aperte liquet: ita autem si res habet, nihil erit in duobus argumentis præcedentibus momenti: supponunt enim ambo, essentiam actuaalem Dei, & eius existentiam distingui virtualiter intrinsecè, quod tamen falsum est. At dices: aliud est, hominem esse actu animal rationale: aliud, hominem actu esse; & alterum ab altero separari potest: at hominem esse actu animal rationale est actualitas essentia, & hominem actu esse est actualitas existentia: ergo actualitas

litas essentia ab actualitate existentia, ac per consequens essentia actualis ab existentia itidem actuali ad minimum virtualiter distinguitur saltem in nobis. Contra tamen; quia hominem actu esse animal rationale, & hominem actu esse sunt idem formalissime sub diuersis terminis: & oppositum à Thomistis non probatur, nec probabile est.

29 Arguunt quintò: essentia actualis Petri est eadem heri, & hodie: existentia autem Petri non est eadem heri, & hodie: ergo essentia actualis, & existentia Petri realiter distinguuntur. Consequentia perspicua est: quia separabilitas realis & propria distinctionem realem arguit: at eo ipso, quod propositum antecedens verum sit, sanè actualis essentia ab existentia simpliciter, ac verè separari poterit: siquidem actualis essentia Petri hodie existit absque eo, quod eius existentia crastina hodie existat. Porro autem antecedens cuius prior pars probatione non eget, quoad posteriorem probatur: quia potest Petrus existere hodie, quin cras existat: ergo eius existentia crastina, & hodierna realiter separabiles, ac distinctæ sunt; seu, quod perinde est, eius existentia non est eadem heri, & hodie. Atque huc fortassis videbitur alicui alluisse Seneca epist. 58. *Quaecunque videmus, ac attingimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat: fluunt enim, & assidua diminutione, atque adiectione sunt. Nemo nostrum idem est in senectute, qui fuit iuuenis. Nemo est manè, qui fuit pridie. Corpora nostra rapiuntur fluminum more; quicquid vides, currit cum tempore: nihil ex his, quæ videmus, manet: ego ipse dum loquor mutari ista, mutatus sum. Hoc est, quod ait Heraclitus: in idem flumen bis non descendimus: manet enim idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Hoc in amne manifestius est, quam in homine: sed nos quoque non minus velox cursus præteruehit; & ideo admiror dementia nostram, quod tantopere amamus rem fugacissimam, corpus, timemusque nequando moriamur, cum omne momentum mors prioris habitum sit. Vis tu timere ne semel fiat, quod quotidie fit? De homine dixi, fluida materia, & caduca, & omnibus obnoxia casibus: Mundus quoque æterna res, & inuicta mutatur, nec idem manet. Eodem modo, quo Seneca, loquitur D. Basiliius Homil. 23. de non adhar. reb. sæcul. Est autem vita nostra fluminis quidam continuè, & irremissis, ac indefinitibus fluctibus plenus; quorum alio præterlapso iam alius in cursu præsens est: & hoc pacto ad commune mortis mare properamus. Rursus quod caput est lib. 4. Regum cap. 14. vers. 14. ibi: Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur: vita, & existentia nostra comparatur aquæ successiuè labenti, vt exponunt Vatablus, & noster Gaspar Sanchez, & alij.*

30 Respondeo: existentia hodierna, aut crastina duo comprehendit, videlicet existentiam, necnon durationem, quæ tempori hodierno, aut crastino commensata est: vnde vt actualis essentia Petri ab existentia hodierna, aut crastina realiter inadæquatè distinguitur (quod & non amplius argumentum conuincit) satis est, vt essentia illa Petri à duratione hodierna Petri realiter distinguatur; quod nos vltro fatemur, & in Physica explicuimus, cum de duratione sermonem haberemus: at necesse non est, vt essentia Petri, quæ de loquimur, ab eius existentia secundum se præcisè sumpta realiter distinguatur: quod solum nobis aduersatur. Quod autem spectat ad auctoritates in contrarium allegatas, non id eis conuincitur, existentiam nostram primariam prout condistinctam ab essentia actuali, esse successiuam, & singulis momentis aliam, atque aliam: sed potius tam essentiam

nostram actualem, quàm existentiam non adæquatè, sed inadæquatè esse in continuo fluxu, & identidem perire: quidni verò, cum nullum ferè momentum sit, in quo aliquid spirituum vitalium, ac materiæ ad vitam necessariæ non amittamus? Atque hunc esse scopum tum Scripturæ sacræ, tum Basilij, ac Senecæ ex ipso verborum, quibus vtuntur, contextu apparet.

31 Respondeo secundò, essentiam actualem, de qua in præsentī semper sermo est, & existentiam rei bifariam sumi posse: primò prout quatenus tam hæc, quàm illa est illud esse primum, & actuale, quo res à suis causis egreditur. Secundò ita, vt essentia sola rei sit illud esse primum, ac permanens, quod à causis ipsius rei producitur, & actu ponitur: existentia verò sit duratio successiuæ, quæ res temporī labenti correspondet, quæque per verbum est, siue existit sæpè sæpius exprimitur in hunc modum: *Petrus est, vel existit*. Hunc sensum explicat, & amplectitur Molina 1. part. disp. 2. quæst. 3. art. 4. essentia ergo, & existentia in hoc posteriori sensu realiter distinguuntur: & id duntaxat argumentum factum conuincit: secus verò in priori sensu, qui potissimum in controuersiam reuocatur.

32 Arguunt postremò aduersarij auctoritate Aristotelis 2. post. cap. 7. ibi: *Quid autem sit homo aliud est, quàm hominem esse*: ac deinde: *esse verò nulli rei est essentia*. Item auctoritate Boëtij lib. de hebdomad. cap. 1. ibi: *Diuersum est esse, & id quod est*. Boëtio ad stipulantur plerique Patres super illud Exodi c. 3. *Ego sum, qui sum*. Verum hæc, & similia argumenta duntaxat conuincunt essentiam creatam a prirudinalem à parte rei verè ab existentia distingui: quod probè intelligi potest absque eo, quod distinguantur distinctione reali, aut summâ, essentia actualis, de qua in præsentī sermo est, & existentia.

TRACTATUS II.

De identitate, & distinctione reali entis vt sic.

CAPVT I.

In quo sita sit identitas, ac distinctio, seu multiplicitas realis?

33 **N**VL L V M est ens, quod non sit idem secum, nullum, quod non distinguatur ab omni non ipso: quare negari nequit, quin identitas, ac distinctio sint attributa entis vt sic: porro autem cum varia sint genera identitatis, ac distinctionis (aut enim alterutra est realis, aut formalis, aut virtualis intrinseca, siue extrinseca) auspicandum arbitror ab identitate, & distinctione reali: in quibus explanandis plures circumferuntur sententiæ. Quarum prima est, identitatem indefinibilem esse, nec clariùs explicari posse, quam per se nota sit: quia nulla definitio definitum explicat, nisi definitionem esse idem cum definito cognoscatur: at definitionem esse idem cum definito cognosci nequit, quin priùs cognoscatur, quidnam sit identitas: antequam igitur definitio identitatis eam explicet, priùs identitas per se nota supponitur, ac proinde nequit per definitionem clariùs, & dilucidius explicari. Contra tamen sic argumentor: quia cognitio identitatis, alia est perfecta, & quoad quid est;

est; & hæc ad definitionem identitatis non supponitur, neque oppositum aduersarij conuincunt: licet enim vt cognoscam Petrum, verbi gratia, esse distinctum à Paulo, necesse non est, vt quid sit distinctio perfectè præcognoscam, ita similiter, vt cognoscam definitionem aliquam esse idem cum definito, non oportet, vt quid sit identitas perfecta ratione præcognoscam: alia est cognitio identitatis imperfecta, & quoad an est; & hæc ad definitionem identitatis necessariò præsupponitur, vt contrarij persuadent: at inde non sequitur identitatem non posse explicari, aut definiri, sed potius oppositum, cum non nisi à minus perfecta, & clara notitia ad magis perfectam, magisque claram intellectus ascendar.

2. Constatimatur, & declaratur à simili, vt aiunt. Ex eo, quòd definitio generis debeat constare genere, & differentia, non sequitur ante definitionem generis exactè præcognosci, quid sit illud genus, quo quatenus genus est, ea constat definitio, aliàs genus, vt sic definiri, & clariùs explicari non posset, quàm erat antea per se notum: igitur ex eo, quòd definitio identitatis debeat esse idem cum definito, non sequitur ante eam definitionem perfectè, & absolute cognosci, quid sit identitas, ita, vt definiri, & luculentius declarari nequeat, sed tantum confuse, & imperfectè. Et quidem hæc sententia genus, differentiam, essentiam, definitionem, & alia similia indefinita relinquit, quæ tamen hi auctores, & plerique definiunt: eadem enim arguendi forma, qua aduersarij vtuntur ad probandum identitatem non esse definitioni subiectam, probari potest, rationes commemoratas definitionis esse prorsus incapaces.

3. Secunda sententia est, identitatem realem esse idem cum vnitatem: vnitatem autem in negatione multitudinis consistere, ita, vt quod non est multiplex, eo ipso formaliter vnum sit: quid autem sit esse plura, multaue, esse per se, ac sponte sua notum. Ceterum displicet hæc quoque opinio: tum, quia vnitatem est indiuisio rei in se, vt vel aduersariis est in concessio: sed ibi particula *se* identitatem, seu ipseitatem exprimit, vt ex terminis liquidum: quare intellectus eundemmet cognoscens se cognoscere dicitur: potius igitur vnitatem per identitatem, quàm e conuerso explicatur: tum, quia vnitatem metaphysica rei secum ipsa distinguitur ab vnitatem phylica rerum distinctarum, & ab vnitatem per aggregationem: at non alia de causa, nisi, quia illa est per identitatem hæc verò per modum, aut relationem approximationis, aliamue similem: vnitatem igitur Metaphysica per identitatem magis, quàm e contrario est explicanda: tum etiam, quia vnitatem in indiuisione, & identitas in indistinctione consistit: at indiuisio, & indistinctio vt sic diuersæ sunt inuicem: vnitatem igitur, & identitas vt sic distinguuntur. Minor syllogismi (haud enim de illius maiore, & consequentia potest esse dubium) suadet ita: diuisio, & distinctio distinguuntur: ergo & indiuisio, ac indistinctio: pater antecedens, & quia personæ diuinæ diuidi, seu separari nequeunt absolute loquendo, cum tamen absoluta ratione distinguantur; & quia ideo aliqua extrema diuisibilia diuiduntur, quoniam sunt inter se distincta, eorumque distinctio diuisionis eorundem radix, & fundamentum est, quo fit non posse non distingui ambas. Et quidem identitatem haud esse sitam in vnitatem vt sic, & latissime fusa, neque per eam posse definiri, docet, ac probat Plato in Parmenide his verbis: *Non ea est ipsius vnius natura, qua ipsius eiusdem natura est. Quare? quia nondum cum idem sit aliquid aliquid, vnum efficitur. Qua de causa? Quod multis idem sit, multa non vnum fieri necesse est. Verum. At si*

ipsum vnum, atque ipsum idem nihil discreparent, quoties quid idem fieret vnum quodque semper efficere-tur, quotiesque vnum semper, & idem. Et paulò infra sic concludit: Ipsum tamen idem ab vno natura se-cerni ex antè dictis apparuit.

4. Iam etiam displicet ea sententia quoad secundam eius partem: quia multitudo explicatur per vnitatem: multitudo enim cum numero recurrit, & est prorsus idem: numerus autem omnium consensu est collectio vnitatum: ergo, & multitudo: quod expresse docet B. Thom. 1. metaph. text. 6. lect. 4. his verbis: *Nihil aliud est multitudo, quàm aggregatio vnitatum: unde licet ea, quæ sunt diuisa multa sint, non habent tamen rationem multorum, nisi postquam huic, & illi attribuuntur*: quo ex testimonio duo colliguntur: alterum, multitudinem non ita esse per se notam, vt definiri, & explicari nequeat: alterum, non tam vnitatem in ordine ad multitudinem, quàm e contrario multitudinem in ordine ad vnitatem explicari oportere.

5. Tertia sententia asserit, vnitatem transcendentalem, ac Metaphysicam, siue identitatem realem eam esse, quæ propositionem affirmatiuam veram, & negatiuam falsam fundat, distinctionem verò realem esse, quæ propositionem negatiuam veram, aut affirmatiuam falsam fundat, vnde homo, & animal sunt realiter idem, quia hæc propositio est vera, *homo est animal*, & hæc falsa *homo non est animal*: at homo, & equus distinguuntur realiter, quoniam e contrario hæc negatiue vera est *homo non est equus*; & hæc affirmatiua falsa: *homo est equus*. Confutatur tamen hæc sententia: idcirco affirmatiua illa prior est vera, & negatiua falsa, quia homo, & animal idem sunt: identitas igitur hominis, & animalis per circulum vitiosum ad seipsam redit, & per semetipsam explicatur: idem absurdi sequitur in distinctione, vt expendenti palam erit. Secundò: hæc propositiones negatiuæ: *Existencia Petri non existit Deus alium mundum non vult, Paternitas diuina non communicatur Filio*; hæc, inquam, sunt veræ: sed nullam distinctionem realem inter prædicatum, & subiectum arguunt: de prima id est euidētissimum: de secunda etiam indubitatum est supposita plurium Theologorum (inter quos sunt aliqui aduersariorum) opinione, iuxta quam volitio libera Dei est prorsus ei intrinseca, & nihil creatum, etiam de obliquo, aut minus principaliter concernit: de tertia id fide Sanctum est, cum communicari, seu communicabilitas ab essentia indistincta etiam virtualiter nequeat salua fide distingui à Paternitate, qua cum essentia diuina identitatur.

6. Ad primam propositionem earum, quæ sunt in posteriori argumento nostro obiectæ, respondent primò nonnulli, subiectum eius esse existentiam Petri vt merè possibilem, ac nondum munere vllius causæ ad esse tractatam, prædicatum verò existentiam vt exercitam, & actualement, quæ sanè realiter distinguuntur, aut certe carentia rei ab ea poterit esse indistincta: quocirca in propositione illa negatiua regula à nobis oppugnata nequaquam videtur infringi. Contra tamen sic arguo: hæc propositio, *Petrus non existit*, potuit esse vera, vel in indiuiduo, vel certe in specie, siue in simili: at si assereret essentiam, vt merè possibilem, siue possibilitatem meram existentiam cum eius carentia coniunctam esse existentiam actualement, nec in indiuiduo, nec in specie vera esse posset, essetque essentialiter falsa, tam quoad speciem, quàm quod ad indiuiduum, haud secus, atque hæc, *Potentia mera ad amandum est actus, & exercitium amoris*: subiectum ergo illius propositionis, de qua est

est controuersia, non est existentia, ut merè possibilis, sed existentia secundum se, & specificatiue sumpta, quæ certè à prædicato, nimirum existentia realiter non distinguitur. Secundo alij respondent, regulam illam intelligendam esse de locutione stricta, & propria, qualis non est hæc, *Petrus non existit*, cum potius magis propriè, magisque ad id, quod contingit in mente dici oportet: carentia Petri existit. Verum eadem ratione hæc locutio: Petrus non est albus: esset impropria, & in mente ei propriè responderet hæc propositio: carentia albedinis est in Petro, atque adeo nulla propositio propriè negatiua esset, omnesque propriè, & in mente essent affirmatiue, quod quis absurdum non reputer? Tale quidem esse à nobis ostensum est ex professo in Dialectica lib. 4. tract. 1. cap. 1. à medio.

7 Ad secundam, & tertiam propositionem respondent primo nonnulli, regulam illam intelligendam esse in solis rebus creatis, non verò in diuinis. Caterum difficultati apertè succumbunt, & identitatem, ac distinctionem vniuersalissimè sumptam, & à Deo & creaturis abstractam non explicant, quæ tamen non minus est explicationi subiecta, quam veritas, aut bonitas, de quibus dubitari nequit, quin prout à creatura, & increata abstractæ possint definiri, & explicari. Secundo alij ad easdem propositiones respondent, regulam, aduersus quam opponatur exigere, ut sint eadem extrema identitatis, & distinctionis ex vna parte, & ex alia negationis, & affirmationis, & sic in diuinis veram, & nunquam falsam esse: nam pater, & res communicata sunt extrema identitatis: nunquam autem erit verum dicere, *pater non est res communicata*. Verum non satisfaciunt: primò, quia pater, & communicari filio sunt extrema identitatis, & etiam propositionis negatiue veræ: hæc ergo in diuinis distinctionem, nec infert, nec arguit: antecedens probatur, quia communicari, seu identificari realiter filio est idem cum essentia: ergo cum patre extrema identitatis constituit, non minus, quam essentia, seu res communicata. Secundo, & efficacius: quia in hac propositione, *Deus non vult alium mundum*, extrema negationis veræ sunt Deus, & velle: at Deus, & velle non sunt extrema distinctionis, cum velle Dei sit ipse Deus; illa igitur regula ne sic explicata valet in diuinis.

8 Quarta sententia identitatem definit summam communicationem duorum conceptuum obiectiuorum: communicatio autem illa duplex esse potest: aut extensiva, qua alter conceptus ad omnia, & singula alterius prædicata extenditur, ita, ut nullum vni, & non alteri conueniat, aut possit: alia est intensiua, qua alter conceptus alterum summè, & infinite perficit. Displicet etiam: primò, quoniam animal cum rationali realiter identificatur, & tamen ei summè non communicatur, nec intensiue, ut perspicuum est, nec extensiue, cum aliquod prædicatum animali, & non rationali ex parte rei conueniat, ob distinctionem virtualem vtriusque inferius probandam. Secundo, quoniam natura diuina non communicatur summè patri, cum quo tamen realiter idem est; maior enim est communicatio, qua sibi ipsi natura communicatur, quam qua patri, cum illa sit virtualis, & realis, hæc solum relis, & illa plures distinctiones, nimirum realem, & virtualem, hæc verò solum realem excludat.

9 Tertiò, quia actus liber, quoad terminationem realiter idem est essentia diuinæ, idque prorsus, & ex toto iuxta aduersarios: at ei summè non communicatur: haud enim ea communicatio summa est intensiua, cum actus liber quatenus liber essentiam diui-

nam nullo modo, nedum infinite perficiat secundum hos authores, quibuscum est lis: haud etiam est extensiua, cum actus liber quoad terminationem definire possit, & quoad essentiam deficere nequeat, atque adeo cum essentia in iisdem prædicatis non consentiat. Quarto tandem, quia filiatio diuinitus vni potest nexu quodam modali, & physico paternitati diuinæ: quo in euentu eam infinite perficeret, ut certo certius: at in eo euentu minimè identificarentur realiter ambæ relationes; summa igitur communicatio intensiua ob realem identitatem minimè sufficit: minor est conspicua, quæ enim semel distinguuntur realiter, nec diuinitus queunt identificari inuicem: maior quoad primam partem (nam de secunda dubitari nequit, ut dictum est) suadet, tum, quia filiatio diuina magis distat à natura creata, quam à paternitate, sed illi vni potuit physice: ergo & huic: tum, quia identitas essentialis, siue in essentia triplicis substantiæ diuinæ non vetat, quominus relatio producentis, & producti inter eas intercedat: haud ergo prohibebit, quominus relatione vnionis neantur inuicem. Scio P. Didacum Ruiz disp. 107. de Trinitate, section. 7. num. 17. ita negare de facto vnionem modalem, & creatam inter personalitates diuinas ut censet talem modum etiam diuinitus impossibilem esse. Caterum eius argumenta magni momenti non sunt; & ad ea à nobis alibi factum est satis.

10 Quinta sententia est identitatem esse inseparabilitatem in existendo duorum conceptuum obiectiuorum. Ita Scotus in 2. dist. 2. q. 2. Theodorus, Smisingus de Deo disp. 1. q. 2. num. 50. & plures alij Scotiste. Impugnatur tamen primò, quia personæ diuinæ sunt inseparabiles prædicto modo, fierique non potest, ut vna existat sine alia: & tamen non sunt idem. Respondent aduersarij, eas habere identitatem quoad essentiam, & naturam diuinam, quippe quæ in omnibus est vna, & eadem. Sed contra sic arguo, quia non sunt inseparabiles duntaxat quoad naturam, sed quoad ipsas etiam relationes prout condistinctas virtualiter, aut iuxta contrarios ex natura rei ab essentia, & natura: & tamen quoad esse relatiuum haud sunt idem: perperam ergo adstruitur inseparabilitatem esse identitatem. Rursus secundo: modus est diuinitus inseparabilis à re sua, verbi gratia vnio ab extremis, quæ necit inuicem: atqui non habet cum illis veram aliquam identitatem etiam absolutam, quam vocant, ut tract. sequenti liquebit: quamuis oppositum tueantur, non solum ij, quibuscum lis est, verum etiam P. Suarez disputat. 7. metaphys. sect. 2. num. 8. ad eius finem, alique multi. Tertiò ad homines confutatur ea sententia, quoniam plures eius fautores sibi satis non constant, quippe qui modo identitatem explicant per inseparabilitatem, alibi verò totum à suis inseparabile partibus, nihilominus eis realiter idem esse denegant. Quapropter inseparabilitatem in existendo haud esse signum identitatis realis, tantum abesse, ut sit eius essentia logica, ac definitio, censent, & merito non pauci auctores, præsertim verò Caietanus 1. parte quæstion. 28. artic. 2. ad 2. Mairon. in 1. distinct. 29. quæstione 2. Fasolus prima parte quæstione & artic. nuper citatis num. 166.

11 Sexta sententia moderationem quandam superiori adhibet, tuereturque identitatem rectissime explicari posse per inseparabilitatem in existendo, ac primariam, non secundariam, directamque, non indirectam: distinctionem verò realem per separabilitatem ex diametro oppositam. Porro inseparabilitatem primariam, & directam appellant huius sententiæ auctores

auctores eam, quæ ex speciali conditione aliqua-
rum inseparabilium non proficiscitur, sed potius ex
primariis earum conceptibus ducit originem. Verum
ne hæc identitatis, ac distinctionis explicatio mihi
aridet. Nam in primis haud est à priori, cum non
ideo conceptus aliqui distinguantur, aut identifi-
cantur, quia separabiles, aut inseparabiles sunt, sed po-
tius è conuerso; quod ne hos auctores crediderim
inficiaturos. Deinde inseparabilitas animalis, & ra-
tionalis primaria, ac directa non esset, prout ad vtriuf-
que requiritur identitatem, ea si explicatio valeret:
siquidem oritur ex peculiari eorum conditione: quod
apertissimum est, quia si alterius conditionis fo-
rent, non minùs separari possent, quàm homo,
& equus.

12 Tum etiam: personæ diuinæ realiter distinguun-
tur: & tamen sunt primariò, & directè inseparabiles:
quod enim hæc inseparabilitas oritur ex eo, quòd,
vel essentia diuinæ identificentur, vel inuicem essen-
tialiter referantur, vel necessaria, æternæ, immensæ
sint, vel ex alia simili earum conditione, vt hi recen-
tiores disputant, non obest, quominus ea inseparabi-
litas primaria sit, atque directa: siquidem leo, & ho-
mo primariò, & directè separabiles sunt, & tamen
ea separabilitas oritur ex eo, quòd non sint idem
vni tercia essentia; si enim hanc sortirentur identi-
tatem, inseparabiles essent, non minùs, quàm tres
diuinæ hypostases: similiter ergo personæ diuinæ
primariò, & directè inseparabiles erunt, licet ea inse-
parabilitas proficiscatur ex eo, quòd sint eadem vni
essentia. Rursus, quòd leo non sit homo, ab eoque
separabilis sit, oritur ex eo, quòd vterque sit ens fi-
nitum, non necessarium, neque æternum, aut immen-
sum: sicut enim infinitas naturæ diuinæ eius vnita-
tem, siue, vt significantius dixerim, vnicitatem fundat,
ita & contrariò finitas rerum creaturarum, earum di-
stinctionem, ac multipliciter fulcit, efficitque,
vt aliæ aliarum perfectionem identicè non inclu-
dant: at leo, & homo nihilominus sunt separabiles
primariò: quòd igitur inseparabilitas personarum
triados earum infinitati, ac necessitati accepta referri
debeat, nequaquam obstat poterit, quominus sint
inseparabiles primariò. Nec video, cur separabili-
tas ex finitate, contingentia, aut simili conditione
profecta adhuc primaria, & directa sit, & inseparabi-
litas ex infinitate, aut necessitate oriunda non sit pri-
maria, & directa.

13 Septimò alij censent, tunc duo esse idem realiter,
quando ambo simul sumpta alterutrum perfectione
non excedunt, distincta verò, quando secus se res ha-
bet. Contra tamen sic arguo: tres personæ diuinæ re-
latiue, & in abstracto sumptæ alterutrum perfectione
simpliciter non excedunt, vt etiam ipsi cum commu-
ni Theologorum sententia aduersus nostrum Fasol-
um supponunt, vtque constat ex cuiusvis personæ
diuinæ infinitate simpliciter tali, de cuius certè con-
ceptu est, vt nunquam se superari patjatur: & tamen
non propterea vna persona diuina realiter identifi-
catur cum alia. Quò huic difficultati satisfaciant, ad
identitatem personarum absolutam, & in natura re-
currunt. Sed incassum: nam defectus inæqualitatis
iuxta eos est identitas: ergo & defectus inæqualitatis
absolutæ, & quoad naturam, erit identitas absoluta, &
quoad naturam, defectus verò inæqualitatis notio-
nalis, & quoad personalitates erit idéitas notionalis,
& ipsarummet personalitatum: sed ipsi admittunt
vtrumque defectum inæqualitatis in personis di-
uinis, fatenturque duas earum, vel etiam totas tres,
nec essentialiter, nec etiam notionaliter esse perfe-
ctiores qualibet singulari sumpta: eas ergo debent

admittere identificatas vtroque modo, & penes natu-
ram, ac penes ipsas relationes, si quid valet tradita ab
eis definitio identitatis.

Argumentor secundò: duæ carentiæ non sunt
magis perfectæ, quàm vna sola: & tamen altera ear-
um haud propterea cum altera identificatur, sed
potius, vel iuxta aduersarios summè distinguuntur.
Nec valet, si quisquam dicat, duas esse simpliciter
imperfectiores vna sola: tum, quia hi recentiores ad
talem imperfectionem non confugiant, nec per eius
æqualitatem explicant conceptum identitatis: tum
etiam, quia iuxta ipsos duæ carentiæ non possunt
esse imperfectiores vna sola, eo, quòd censcant im-
perfectionem cuiuslibet carentiæ summam, & infi-
nitam esse, & eam planè, qua non potest excogitari
maior imperfectio, quia, scilicet, qualibet carentia est
omnis perfectionis experta. Hoc argumento colli-
gunt relationem dissimilitudinis absque inæquali-
tate perfectionis, aut imperfectionis reperiri posse:
constat enim, inquit, multas carentias dissimiles
esse suo modulo: & tamen neutra est imperfectior
alia, eo, quòd alterutra sit summè imperfecta.

Argumentor tertio: quemadmodum relatio ex-
cessus opponitur identitati, ita & quævis alia re-
latio realis similitudinis, æqualitatis, dissimilitudinis,
& causalitatis, &c. vt infra latè à nobis ostendetur
huiusmet libri tract. 4. cap. 15. Cur ergo exponitur
identitas per carentiam relationis excessus, & non
potius per carentiam cuiusvis alterius: si nimirum, vt
ea sint idem, non solum quorum complexum al-
terutrum non excedit, sed etiam quorum neutrum
ad aliud potest realiter referri per similitudinem,
causalitatem, aliumue respectum. Quarto sic argu-
mentor: prius est aliqua realiter distingui, quàm re-
ferri realiter per similitudinem, æqualitatem, &c. prius
igitur est identificari aliqua, quàm excludere relatio-
nem realem excessus, aliamue quamlibet: sicut enim
se habet distinctio ad relationem realem, eique præ-
stat fulcimentum, ita se habere debet identitas ad
carentiam relationis realis, eiusque esse fundamen-
tum: perperam ergo explicatur identitas realis duo-
rum per hoc, quòd ambo non excedant realiter al-
terutrum: quo pacto si Petrus, verbi gratia, prius esset
homo, quàm animal rationale, nequaquam posset ho-
minis essentia explicari, & definiti per animalitatem,
cum rationalitate coniunctam.

Tandem octauò, alij adstruunt identitatem esse
rationem formalem huius, quòd est esse id ipsum. 16
Ceterum hæc definitio non talis est, sed synonyma
potius: nam idem *ab id* deriuatur, ab eoque non di-
stinguitur, nisi vnus adiectione syllabæ: quocirca
idem, & id, siue identitas, & ratio ab aduersariis in
eius explicationem adducta non magis differunt,
quàm Deitas, & diuinitas, imò fortasse minùs: at
Deitas, & diuinitas sunt nomina synonyma: ergo, &c.
Quòd si ad ipseitatem, vt sic dixerim, recurrant, ea
etiam est vox synonyma respectu identitatis, vel certè
ea neutiquam est clarior: eius ergo additio haud facit,
vt definitio identitatis possit sustineri.

CAPVT II.

Nostra in precedenti controuersia opinio.

Difficile quidem est inuenire in hac materia quid
domino satisfaciatur. Interim existimo, identita-
tem realem esse indistinctionem realem ab eo con-
ceptu, cui res eadem dicitur. Ita prater alios Mairo
in 1. dist. 8. quæst. 6. art. 2. suadet autem: nam eo
ipso,

ipso, quod aliquos conceptus indistinctos realiter concipiamus, eos etiam realiter idem iudicamus. Deinde identitas ad distinctionem ita comparatur, sicut unitas ad diuisionem, sed unitas in indiuisione consistit, ut expresse docet Aristoteles lib. 5. metaph. cap. 6. his verbis: *quacunque diuisionem non habent, qua ratione non habent, eatenus unum dicuntur*; utque cum eo fatentur omnes: ergo & identitas in indistinctione collocanda est. Distinctio autem realis facilis explicatu est, definiturque potest ea, qua vnus conceptus à parte rei verè non est alius conceptus, alius, inquam, vel ratione, vel repetitione, vel re, vel nomine, ne distinctionem realem per semetipsam definiamus: quid sit autem vnus conceptum verè, & à parte rei non esse alium, ex ipsis terminis liquet.

18 Enim verò aduersus hanc nostram sententiam, quo luculentior sit, obijciunt primò. Identitas non est indistinctio à quacunque re indiscriminatim: sic enim nihil esset identitate vlla præditum, cum nihil sit indistinctum à quolibet alio: identitas ergo est indistinctio rei à seipsa: explicatur ergo per ipseitatem, ut sic dixeris: ipseitas autem est identitas, aut certe non clarior illa: iam ergo definitur identitas, vel per seipsam, vel certe per aliquid se haud magis notum, sed potius aequè obcurum. Obijciunt secundo. Haud benè explicatur lux in ordine ad tenebras, perque earum exclusionem hunc in modum, lux est carentia tenebrarum, videlicet, quia lux est conceptus, positiuus, adeoque notior tenebris, quæ sunt in negatione lucis sita: non ergo est explicanda identitas in ordine ad distinctionem, nec per exclusionem illius, cum videlicet illa sit conceptus positiuus, distinctio verò negatiuus, nempe hoc non esse illud; quo fit clariorem esse identitatem, magisque notam distinctione sibi opposita.

19 Obijciunt tertio: distinctio est vnum non esse re vera aliud: ergo est vnum non habere identitatem cum alio: iam ergo distinctio explicatur per negationem identitatis: hæc ergo non est è conuerso definienda per negationem distinctionis: alioqui in identitate, & distinctione explicanda circulus committeretur, fietque, ut vtraque maneat reipsa inexplicata. Obijciunt quarto illud Iobi c. 16. *in carne mea videbo Deum Saluatorem meum, quem visurus sum ego ipse, & non alius*. Vbi insinuat, identitatem per nomina *ego, ipse* significatam esse formaliter diuersam ab indistinctione, siue nõ distinctione significata per terminum complexum, & *non alius*: alias quorum hæc particula adijciuntur post illa pronomina demonstratiua, si præter horum intellectum, nihil aliud, saltem ratione distinctum superaddit: Obijciunt quinto. Animalitas v.g. non est reipsa rationalitas, cū sint formalitates ex natura rei distinctæ; & tamè nõ sūt realiter absolute distinctæ: perperam ergo hæc distinctio realis absolute dicta explicatur per vnū nõ esse reuera aliud, perque distinctionis ita definitæ negationem id entitas.

20 Ad primum argumentum horum respondeo, identitatem esse indistinctionem præcisè sumptam, & nec ab omni re, sic enim nulla esset vsipiam identitas, nec etiam à seipsa, sic enim definitum intraret definitionem. Itaque identitas absolute est indistinctio absoluta: & identitas cum tali conceptu est indistinctio à tali conceptu. Ad secundum respondeo. Distinctio realis est relatio realis, identitas verò solius rationis nihil enim ad seipsam, nisi improprie, & consideratione nostra refertur: Ita vero comparatum est, ut relatio realis notior nobis sit, quam relatio rationis, sicut ens reale notius est, quam ens rationis, & non per illud explicatur, sed è conuerso: quid mirum ergo, si simili de causa identitas definitur per carentiam distinctionis, siue indistinctionem.

R.P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

Cæterum hæc ratio non procedit in luce, & tenebris, quasi hæc sint clariore illa, oppositum enim est luce clarius: magis ergo est, ut tenebræ definiantur per lucem, quam, ut lucis definitio sit carentia tenebrarum.

Ad tertium respondeo, distinctionem, merito cuius vnum non est aliud, esse quidem reipsa carentiam identitatis cum alio; cæterum formaliter, ac ratione nostra non esse talem negationem: quod constat primò, quia hæc propositio, *Petrus non est lapis*, & hæc, *Petrus non est idem cum lapide*, non sunt identicæ: obiectum ergo vnius, & alterius ratione nostra distinguuntur. Secundò, quia facta hypothese, quod Petrus sit niger, hæc propositio, *Petrus nullo modo est albus*, est vera: & tamen hæc est falsa, *Petrus nullo modo est idem cum albo*: siquidem est idem cum albo, quoad huius materiale. haud ergo est prorsus idem ex modo significandi vnū non esse aliud & non esse idem cum illo. Instabis tamen: hominem v.g. esse animal, est esse idem cum animalis, ergo non esse hominem animal, est non esse idem cum animali, siue negatio identitatis inter vtrumque; cum ergo distinctio sit vnum non esse aliud, sanè erit formalissimè negatio identitatis. Difficilis instantia: quàm tamen sic dilues: hominem esse animal est esse idem radicaliter cum illo, non tamen formaliter, & cōpletè: completur autè, actuaturque inchoatio illa identitatis realis inter hominem, & animal per propositionem illam, *homo est animal*, explicata, hoc solo, quod intelligatur hominè, & animal nõ distingui inuicem. Et quidè plus aliquid significant maioremque habent energiam, hæc voces: *homo est idem cum animali*, quàm hæc: *homo est animal*: quia ergo priores tantum denotant identitatem radicalem, siue identitatis realis inchoationem quandā; posteriores vero eius perfectionem & consummationem.

Ad quartū respondeo, potius locum illum lobi nobis fauere: eo enim indicatur, indistinctionem esse essentiam identitatis: quo pacto si quis proferat hæc propositionem Arrianorum hæresi contrariam, *secunda persona Trinitatis est Deus, & verè ens à se*, geminatio eam claudens haudquaquam denotabit rationem entis à se distingui à Deo, sed potius eius esse essentiam, & conuenire filio. Ad quintū, & postremum respondeo, negata veritate illius propositionis, *animalitas non est rationalitas*, harū formalitatum distinctione actuali media: quod enim ea commentitia sit, constabit tract. seq. sed fac eas ita distingui, & propositionem illam negatiuā esse veram: Quo pacto est explicanda distinctio realis: haud enim ea facta hypothese definiri potest per hoc, quod est vnum conceptum non esse alium.

22 Verum imprimis sibi consulat aduersarij: nobis enim satis fuerit in nostris respōdisse principiis, eisque suppositis subiectam alleuasle difficultatē. Deinde respondeo cum Fonseca lib. 5. metaph. c. 6. q. 6. sc. 1. distinctionem realem eam esse, quæ inter producibile, & productiuum intercedit. Contra quam definitionem, quæ suppositis aduersariorū principiis nullam posse triadi meliorem arbitror, duæ occurrunt difficultates: prior est talis: plura distinguuntur realiter, quæ tamen inuicem referri nequeunt instar producētis & producti, leo v.g. & homo: ergo, &c. Respondeo: imprimis si detur potentia obediēcialis, quæ quolibet ad cuiuslibet productionē eleuari potest, nihil est, quod non possit producere aliud à se distinctū per se loquēdo: Quod si ea potentia obediēcialis adeo latè fusa repugnat, ut plures cēsēt; nulla res est, quæ nõ possit producere quiduis à se realiter distinctū, ab eoue produci, quantū est ex parte distinctionis, aut aliter ad producēdū requisitæ: unde distinctio realis erit illa, quæ inter producēs, & productū intercedit, vel certè huic æqualis, & nõ minor. Posterior difficultas aduersus superiorem distinctionis

B

realis

realis definitionem Scotiſtis, quàm nobis, magis neceſſariâ, ſic habet: aliqua res diuinitus ſeipſam realiter producere poteſt, & forte reducta eſt ad actum hæc potentia in humanitate Chriſti Eucharistiã inſtituente, ac ſeipſam ſub ſpeciebus panis, & vini reproducente: perperam ergo per relationem producentis, & producti realiter diſtinctio realis explicatur. Reſpondeo: nulla res ſeipſam primariò producere poteſt, quidquid ſit, an ſecundariò ſe producere queat: nobis autem diſtinctionem realem in aliorum gratiam utcumque deſinientibus, ut ſuprà, ſermo fuit de primariâ productione, & aliam non ſupponente, ſecus verò de ſecundariâ, & quæ aliam ſupponat.

2.4 Aliter identitas, & diſtinctio explicari poſſunt à poſteriori in noſtris etiam principiis, ut illa ſit eorū quæ ſuppoſito inſeparabilia ſunt, hæc verò illorum, quæ ſuppoſito ſeparari poſſunt, ſaltem diuinitus. Oppones tamen primò: eſſentia diuina, & Paternitas ſuppoſito ſeparabiles ſunt, cum altera in Filio, non altera reperiatur: & tamen realiter indiſtinctæ ſunt. Reſpondeo, de ſuppoſito vniuerſaliter ſumpto nos ſari ita, ut quæ diſtinctæ ſunt, in nullo ſuppoſito cõmuni eſſe poſſulent, quæ verò eadem ſunt in aliquo ſuppoſito qualecumque ſit ſimul eſſe debeant: eſſentia autem, & Paternitas ſaltem aliquod ſuppoſitum cõmune, videlicet Patrem eſſentialiter, depolcunt. Oppones ſecundò: poſſibiles ſunt aliqua natura creata, & ſubſiſtentia realiter diſtinctæ, quæ tamen ſunt eſſentialiter illigatæ inuicem: ſed ea natura, & ſubſiſtentia ſuppoſito inſeparabiles forent. Reſpondeo: poſſibilis eſt ea natura creata, & ſubſiſtentia diſtincta ei eſſentialiter affixa quoad ſpeciem: at non eſt poſſibilis ea affixio quoad indiuiduum, quia non eſt, unde proueniat, niſi à ſola identitate: nobis autem ſermo eſt de indiuiduali connectione, non ſpecifica.

TRACTATUS III.

De identitate, & diſtinctione formali entis ut ſic.

CAPVT I.

Diſtinctio formalis duobus explicata modis, & qui eam inter gradus Metaphyſicos admittant, qui renuant.

1 DE identitate, & diſtinctione formali; agendum nobis eſt, non promiſcuè & vnâ (ſicut paulò ſuprà de identitate, ac diſtinctione reali) ſed ſcottiſtim: ac prius quidem de diſtinctione formali velut magis nota, & mox de identitate eiſdem rationis: ita enim res poſtulat. Diſtinctio igitur formalis primò explicari ſolet, ita ut perinde ſit atque ea, quæ eſt inter conceptus obiectiuos ſeparabiles, ſin minus conuertibiliter, at certè irreciproce, & non mutuo: v. g. inter materiam, & vnionem cum anima rationali in ſe ſuſcepta: aut etiam animalitatem, & rationalitatem, vel quoliſ alios gradus inæquales: ſiquidem ita comparatum eſt, ut materia poſſit eſſe etiam humanitas ſine vnione ſupradicta, contra verò nequeat hæc eſſe etiam diuinitus ſine materia; animalitas etiam licet ſemel identificata, & coniuncta rationalitati, nec in tempore, nec in æternitate poſſit eſſe ſine illa; at potuit hæc ſuppoſitio iuxta ſententiam, quàm proponimus non dari, & animalitas inueniri ſine rationalitate, ac non eiſ, ſed hincubilitati,

v. g. in equo copulari: quo pacto volitio libera Dei, Petrum, verbi gratia, creandi potuit ſimpliciter in eo non eſſe, facta tamen ſuppoſitione, quod per eam Deus ſemel velit, nec in tempore, nec in æternitate poteſt ei abeſſe.

2 Porro autem diſtinctio formalis hoc modo ſumpta vocatur ita; non, quod ſit formaliter ab intellectu, & non niſi fundamentaliter ex parte rei ipſius, ſed quod ſit actualis reuera, & ante omnem operationem intellectus: actus enim cum forma in idem recidit: merito igitur diſtinctio ex parte rei actualis dici conſuevit eo ipſo, formalis. Quamquam autem omnis diſtinctio realis, & vel ea, quæ vertatur inter rem, & rem mutuo ſeparabiles, v. g. hominem, & equum, poſſet eodem iure, eademque de cauſa vocari formalis; ſiquidem quæcumq; eſt actualis, id eſt actu & non virtute, aut fundamentaliter tantum in rebus: ceterum nomen rationis ſupremæ, & latiffimè fuſe, perſpicuitatis gratia, attributum eſt ſoli rationi imperfectæ, videlicet diſtinctioni reali minori, non verò reali maximæ, denominatione, & appellatione, ut ſæpè vſuuenit, debiliorem ſequente partem. Hinc etiã eſt, ut huiusmodi diſtinctio vocetur, abſolute diſtinctio ex natura rei, tamenſi vocabulum hoc, quæ latè pater, omnem diſtinctionem, quæ non ſit ſolius rationis comprehendat. Appellari quoque ſolet diſtinctio iſta formalis ex natura rei; necnon media inter diſtinctionem realem, ſive abſolutam, ac ſummam atque inter diſtinctionem ſolius rationis

3 Secundò, explicari aſſolet diſtinctio formalis, ut ſit ea, quæ interuenit inter conceptus omnino inſeparabiles, & quorum neuter, aut ſimpliciter, aut facta aliqua ſuppoſitione poſſit eſſe abſque alio: haud enim iuxta poſtერიore hanc ſententiam, & modum explicandæ diſtinctionis formalis etiam diuinitus potuit animalitas, quæ eſt in homine eſſe ſine illo, aut ſine rationalitate eius propria, ſive in eodem ſuppoſito, ut perſpicuum eſt, ſive in diuerſo: nihilominus hæc diſtinctio eſt à parte rei ut aiunt, actualis, & vera, quoniam animalitas, v. g. (par autem eſt ratio quorumvis aliorum graduum ſimilium) ante omnem operationem intellectus, iuxta huius opinionis auctores, actu excludit à ſe, ſuoque conceptu rationalitatem; ſic, ut reuera non ſit omnino, & intimè illa: ac rationalitas ſimiliter exterminat, abigitque à ſe rationalitatem; ut ambæ ſint mutuo inſeparabiles. Porro autem diſtinctio iſta ſic explicata vocari ſolet, tum formalis, tum ex natura rei, tum etiam formalis ex natura rei, ob cauſam paulò ſuprà memoratam, atque (ut Patris Suarez diſp. 7. metaph. ſect. 1. num. 15. verbis utar) *Applicando illi tanquam imperfectiori generale nomen, quod vſitatum eſt.* Vſus etiam obtinuit, ut vocetur media, non quidem inter realem abſolutam, & diſtinctionem ſolius rationis ſic, ut modalem, aut quaſi modalem cohibeat, ſed potiùs inter realem, quæcumque ſit, & ſive abſoluta, ſive modalis, & diſtinctionem ſolius rationis.

4 His ſuppoſitis diſtinctionem formalem, & ex natura rei, ſive in priori, ſive certè in poſteriori ſenſu vſurpatam inter gradus ſuperiores, & inferiores, videlicet inter gradum genericum, & differentialem, & vtrumque, ac indiuidualem, cuiusmodi ſunt, v. g. animalitas, rationalitas, Petreitas, admittunt Scotus 1. met. q. 6. & 7. met. q. 16. & in 1. diſt. 3. q. 6. & diſt. 2. q. 7. & diſt. 5. q. 1. & in 2. diſt. 3. q. 1. & cum eo Antonius Andreas, Lichetus, Baſſolis, Rada, Trombeta, Ioan. Canonicus, Tartareus, Bonnetus, Hugo Cauellus, Briffenſis, & reliqui ferme eius ſectatores. Item, ex noſtris Fonſeca lib. 5. metaph. cap. 7. q. 13. ſect. 3. Gregorius de Valentia, & quidam alij.

Quorum

Quorum Authorum aliqui volunt, distinctionem hanc formalem graduum esse, qualem primo loco exposuimus, & in eorum reali separabilitate inniti. Ita præter alios Bonnerus in 1. dist. 8. q. 1. & ex nostris Gregorius de Valencia tom. 1. disp. 1. q. 3. puncto 5. principio, inquit, sciendum est, rem aliquam eatenus compositam dici ex genere, & differentia, quatenus gradus genericus, & differentialis, ex quibus constat, distinguuntur, saltem ex natura rei; ita scilicet, ut gradus genericus secundum rationem suam possit inueniri separatus à differentiali illo in aliqua alia, & coniunctus cum aliquo alio gradu differentiali, licet non in re eadem. Ut animalitas, & rationalitas in homine eatenus ex natura rei distinguuntur, quia potest animalitas in aliqua alia re separari à rationalitate, & coniungi cum aliquo alio gradu differentiali, ut puta in equo, licet non in homine. Ac propter eam gradus genericus, & differentialis distinctionem dici potest homo compositus ex utroque gradu. Hactenus ille.

6 Alij verò malunt, distinctionem formalem graduum esse qualem explicuimus secundo loco, & non tam esse modalem, aut quasi modalem, quam ea minorem, & cum inseparabilitate graduum prorsus coniunctam. Ita ipsum censuisse Scotum tradit Ioannes à sancto Thoma secunda parte logic. questione tertia, articulo secundo, his verbis: Respondeo hanc opinionem Scoti longè distare à fictione Platonis, cum expresse Scotus affirmet gradus istos superiores, & inferiores ita distinguí secundum suas rationes formales, quod tamen non possit una separatim existere ab alia, nec de potentia absoluta, sed subtilitas Scoti in eo consistit, quod ex natura rei, & ante omnem operationem intellectus formalis, quæ sumitur pro conceptu gradus superioris, non includit ex suo essentiali conceptu formalitatem, quæ deseruit pro gradu inferiori: quod verò separatim possit ab illa existere, nec somniauit Scotus. Hæc ille.

7 Contra verò distinctionem omnem formalem, siue ex natura rei graduum negant Diuus Thomas in primum distinctione vigesima quinta, questione prima, articulo primo, & opusculo. de natura generis capite quinto, & de veritate questione sexta, articulo secundo, & opusculo. quadragesimo secundo, capite nono, & secundo, contra gent. capite 95. & prima parte questione quinquagesima, articulo secundo, & quarto, atque cum eo Caietanus, Capreolus, Ferrar, ac ceteri ferme Thomistæ. Item extra scholam Thomisticam Durandus, Henricus, Bachonus, Alensis, Venerus, Auerfa, & alij. Necnon ex nostris Suarez, Vasquez, Hurtadus, Arriaga, Conimbricenses, Baltasar Tellez, & ceteri ferme recentiores.

C A P V T II.

Distinctio formalis graduum priori modo explicata reicitur.

8 Nimirum fundata in separabilitate graduum, tamen non reciproca, nec mutua: eiusmodi enim separabilitas non mutua, siue, quod perinde est, indifferentia gradus superioris ad hunc, & illum inferiorem, ac determinatio inferioris ad hunc superiorem planè repugnat: ergo &, quæ inde colligitur, distinctio formalis graduum inæqualium: Consequentia est certo certior: suadet antecedens: fieri nequit, ut animalitas hominis, v. g. possit di-

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. II.

stingui à rationalitate, & absolute identificari cum hincibilitate, quin è conuerso, rationalitas possit distinguí ab animalitate hominis, & cum aliquo alio identificari: ergo, si animalitas est indifferens ad hanc, & illam differentiam, differentia etiam rationalitatis indifferens erit ad hanc, & illam animalitatem, atque adeo indifferentia illa gradus superioris, & determinatio inferioris repugnat: antecedens huius posterioris entimematis haud est minus perspicuum, quam illius prioris: Siquidem distinguí animalitatem hominis à rationalitate, est è diuerso rationalitatem hominis distinguí ab eius animalitate, cum distinctio sit relatio mutua, & reciproca, non minùs, quàm similitudo, æqualitas, dissimilitudo, & inæqualitas: ergo etiam posse distinguí animalitatem hominis ab eius rationalitate, & identificari cum quavis alia differentia, erit è conuerso posse distinguí rationalitatem hominis, ab eius animalitate, & cum alia quavis identificari.

9 Confirmatur primò: quia si animalitas ea indifferentia simpliciter tali polleret, etiam ex suppositione, & in tempore animalitas hominis, cum hincibilitate vniri & identificari, & à rationalitate auelli, ac separari posset, ac postquam humana esset, belluina esse sustineret, quare inter duas illas formalitates, animalitatem scilicet & rationalitatem distinctio summa realis interesset, consequens est absurdum, & contra omnes ferme, si Tandunum, & Burleum excipias. Confirmatur secundo: quia ij gradus, non vniantur per seipsos, cum ambo reperiiri possint, absque eo, quod vniantur, aut identificentur, nec etiam per vnionem distinctam quia omnis vnio distincta, non tam identificat, quàm componit, aliàs modus superadditus partibus continui, eas verè identificaret, quod etiam ipsi Scotistæ inficiantur aduersus nonnullos Aristotelicos. Confirmatur tertio: licet inter prædicata existentialia separabilitas non mutua esse possit, vtrumque sine alio queat existere, non è conuerso; tamen inter prædicata essentialia separabilitas non mutua esse nequit, nec vnum ab alio distinguí, & non è conuerso potest, eo, quod distinctio sit relatio mutua, ac retrorsum valens: ergo indifferentia illa, & determinatio graduum inæqualium, ac proinde eorum distinctio ex natura rei repugnat.

10 Vltèrius impugnatur eiusmodi distinctio ex natura rei inter gradus superiores, & inferiores. Nequit enim non esse summa, & realis distinctio, quæ tamen inter gradus Scotistæ non admittunt. Sequela probatur: quoniam illa distinctio, vel non est realis, & summa, quia inter rem, & rem non intercedit: hæc ratio est nulla: siquid enim esset in ea momenti, animalitas humana, & animalitas leonina realiter non distinguerentur, cum non duæ res, sed duæ realitates sint. Aut ea distinctio non est realis, & summa, quoniam illæ realitates inconuertibiliter tantum sunt separabiles, & altera ad alteram est determinata, & non è conuerso: & hæc ratio, præterquamquod falsum assumit, adhuc assumptum permissio, nihil conuincit: quia Deus, & creatura inconuertibiliter sunt separabiles, & tamen realiter distinguuntur, & summa distinctione sunt extra se inuicem. Aut non est realis, & summa ea distinctio ex natura rei, quia eius extrema in eodem supposito sunt, & ita materia, & forma minimè distinguuntur realiter, quod tamen falsum esse, quis ambigat: Aut non est realis, ac summa, quoniam extrema eius sunt inseparabilia supposito: & hoc falsum est, quia humanitas Petri ab hoc supposito, Petro, v. g. separari diuinitus, & in Paulo collocari potuit: haud ergo humanitas v. g. & Petreitas sunt supposito inseparabiles, aut

demum non est summa, & realis, quoniam extrema eius entitatem, & realitatem formaliter non important, eo nimirum, quod omnes gradus inferiores ab vniuersalissimo gradu entis entitatem, & realitatem emendicent: & hac ratio etiam est inutilis: quia sic animalitas Petri, & Bucephali minime distinguerentur realiter, propterea quod realitatem, & entitatem in hac sententia formaliter non includant.

11 Confirmatur primò. Distinctio non reperta inter rem, & rem summa esse potest; quod igitur distinctio ex natura rei, priori explicata modo, non sit inter rem, & rem, sed inter formalitatem, & formalitatem non mutuo separabiles, non obicit, quominus summa sit, sicut plerique Scotistæ obesse existimant: consequentia patet: suadetur antecedens: quia inter rem, & carentiam rei summa distinctio reperitur, quæ enim maior distantia, aut distinctio, quàm quæ videtur inter esse, & non esse. Sed carentia rei nequaquam est res, nec ex consequenti distinctio inter rem & carentiam rei est distinctio inter rem & rem. Deinde, quia oppositio contradictoria, & summa, modò inter rem, & rem, modò inter rem, & carentiam rei interuenit, si nimirum fuerit virtualis inter illas, sin autem formalis, inter has: similiter ergò distinctio summa inter rem, & rem necessariò non intercedit. Demum, quia quantitas distinctionis, & identitatis quantitate extremorum metiendi non est, sicut quantitas similitudinis nequaquam fortitur velut mensuram sui quantitatem extremorum, aliàs Petrus, & Paulus minùs similes forent, quàm Deus, & Angelus, cum illi minoris quantitatis, & perfectionis sint, quàm hi: igitur distinctio summa inter formalitatem & formalitatem eiusdem rei interesse potest, esto amba à perfectione, & entitate rei deficient.

12 Confirmatur secundo: quia, si irreciproca separabilitas vnius gradus metaphysici ab alio eorum distinctionem quandam reali minorem efficeret, aut argueret, ut censent Scotistæ, quibuscum disputamus, sanè præter distinctionem realem, & formalem, siue modalem plures aliæ ex parte rei darentur; tot nimirum, quot gradus separabilitatis multiplicari possunt: quapropter uti realitas, & realitas diuersa, & minori distinctione distinguuntur inuicem, ac res, & res ob diuersam separabilitatem, ita alia distinctio inter separabilia simpliciter, & alia inter separabilia tantum ex suppositione, item alia inter separabilia naturaliter, & alia inter solùm supernaturaliter separabilia, necnon alia inter separabilia quoad speciem, & alia inter separabilia quoad indiuiduum reperiri deberet: quæquis absurda, & paradoxa non videat?

13 His confirmationibus, & cui sunt adiectæ argumento conuinci potest, distinctionem modalem, quamuis admitti debeat, haud tamen admittendam esse, qualem multi putant, id est minorem distinctione reali absoluta, quæ versatur inter res mutuo separabiles. Qui autem de ea sic opinantur, sunt in primis Scotistæ omnes, deinde, ut alios prætermittam, ex nostris Suarez disputatione septima, metaphysicæ, sectione prima, Fonseca libro quinto metaphysicæ, capite sexto, questione sexta, Albertinus in prædicamento ad aliquid questione duodecima, numero octauo, atque etiam Vasquez prima parte, disputatione centesima decima sexta, capite quinto, numero

vigesimoquinto, quamuis enim hoc loci verborum vñu à Scotistis diffideat, contendatque, distinctionem modalem esse appellandam distinctionem realem, & præter hanc, & solius rationis omnem aliam esse commentitiam; ceterum fateretur in ipsa distinctione reali latitudinem, siue inæqualitatem esse. Horum ergo auctorum sententia difficultatibus nuper positis obnoxia est, ut dictum.

14 Etenim distinctio inter rem, & modum haud potest esse media inter realem absolutam, & solius rationis, & hac maior, atque illa minor, quia non est inter rem, & rem: haud etiam, quia inter extrema non separabilia inuicem, & è conuerso ut ex argumento, & confirmationibus liquet. Præter has autem nulla superest ratio, ob quam ea distinctio sit media: & si qua est, ea ubi suprà satis reiecta manet.

15 Alio quoque argumento confutari potest distinctio illa media inter rem, & modum, nam ex ea fieret, in rebus creatis admittendum esse quid simile mysterio Triados: siquidem vnio animæ rationalis, verbi gratia, cum vna parte corporis, & eius alia vnio cum alia eiusdem corporis parte habent in xtra aduersarios veram quandam identitatem realem cum anima, quam vniunt: & quidem satis consequenter ad sua principia disputant ita, quibuscum lis est: namque vniones illæ modales haud distinguuntur summe ab anima, quam corporis nostri membris copulant, sed infra summum: earum ergo ab anima distinctio est coniuncta cum aliqua vera identitate, ea nimirum, quam communiter vocant realem absolutam: qua ratione dissimilitudo non summa, qualis est hominis, & equi, aliquam vtriusque similitudinem permittit, & caliditas non summa aliquam frigiditatem, &c. Tum sic: vniones illæ aliquam habent identitatem veram, & realem cum anima: at nullam inter se, quippe quæ sunt mutuo separabiles, & realiter absolute distinctæ. Difficultas autem mysterij Trinitatis in eo sita est, quod personæ Diuinæ, quam habent identitatem realem cum natura, eam non habeant inter se, sed potius veram distinctionem: talis ergo difficultas, vel certe alia, perquam similis, & nihilo minor in rebus creatis deuoratur ab iis, qui distinctionem modalem comminiscuntur esse minorem distinctione reali absoluta, atque inter eam, & solius rationis mediam.

16 Tandem hæc distinctio formalis, siue ex natura rei prout priori explicata modo contra non paucos Scotistas impugnatur in diuinis. Nam in primis ad contradictionem prædicatorum vni, eademque realiter subiecto conuenientium in Deo repertam sola distinctio virtualis intrinseca, siue quod iuxta est, non tam distinctio vera, & actualis, quam talis distinctionis virtus quædam, & æquiualentia sufficiens est, ut infra constabit. Deinde prædicata diuina separabilia non sunt, nec velut indifferens, & determinatum comparantur inuicem: ex quo fit, ut nequaquam capiant distinctionem illam ex natura rei, de qua impræsentiarum. Quod enim attinet ad gradus inæquales Dei proprios, si ratio entis, verbi gratia, in Deo reperta ab eo separari, & per differentias creatas contrahi posset, prædicatum aliquod in Deo repertum, foret imperfectum: siquidem non solum esse finitum, corruptibile, creatum, &c. verum etiam posse esse finitum, corruptibile, & creatum manifestam inuoluit imperfectionem:

nem : at ratio entis reperta in Deo ad creaturas contracta esset finita , corruptibilis , & creata : ergo si potest contrahi per differentias creatas finita , corruptibilis , & creata esse poterit , ac proinde imperfecta eius more , quo nos sumus . Quod autem attinet ad essentiam diuinam , & personalitates , certo certius est , eas non posse separari , aut vsquam distinctas inueniri : Nec valet , si qui Scotistarum respondeant , posse per se loquendo , & si essentia diuina , & personalitates non essent infinitæ , & entia à se , adeoque nulli mutationi subiecta : siquidem hæc euasio præclusa superius est tractat. 2. capitulo primò , in impugnatione sextæ sententiæ circa naturam identitatis , & distinctionis.

17 Præterea Dens admissa ea distinctione ex natura rei , siue modali inter essentiam , & relationes , mutationis capax foret : Modus enim creatus rem immutat , cuius est modus , cum tamen ab ea tantum ex natura rei distinguatur : ergo quælibet diuinarum relationum eius mutabit essentiam , esto ab illa non realiter absolute , sed solum ex natura rei , seu modaliter distinguatur : antecedens vbiatur primò : quoniam intellectio , & volitio nostra tamen iuxta non paucos modi sunt , intellectum , & voluntatem immutat , alias in creatis dari posset mysterium diuinæ libertatis , præferimus , si homo ex tota æternitate esset à Deo productus , & ante omne temporis initium liberè operaretur : secundò ad homines , vt aiunt , quia aliqui omnis mutatio localis de medio tolleretur , siquidem vbiatio modus est ex eorum sententia , quibuscum disceptamus : Tertio , quia alias subsistentia , quæ communiter modus asseritur , naturam non immutaret , & sic aliquid fieri posset homo , verbi gratia , aut aliud suppositum sine mutatione sui . Tandem , eiusmodi distinctionem ex natura rei , siue modalem admittere non posse in Deo suadet , quoniam aliqui in Deo compositio vera , & propria deberet admitti : qua ratione exploratum est , hominem v. g. simpliciter componi ex natura , & subsistentia modali , hac semel concessa.

C A P V T III.

Distinctio formalis graduum posteriori explicata modo consutatur.

18 Videlicet prout est cum omnimoda inseparabilitate graduum coniuncta . Etenim , eius auctores id agunt , & hoc saxum continuè voluunt , vt illam non esse distinctionem realem conuincant : & iure quidem merito : eam enim admittunt inter naturam , & personalitates diuinas , quas tamen realis distinctio interesse nequit vt fide Sanctum . Quod autem in cassum laborent , & in distinctionem realem , vel inuiti recidant , hac ratione ostendo : Distinctio illa ex natura rei est vera , ac propria distinctio , daturque à parte rei ante omne opus intellectus : vtrumque aduersarij concedunt : distinctio ergo realis debet esse ; non secus , ac Petrus , est homo realis , quoniam homo est verè , & propriè , nec non etiam à parte rei , & ante omnem mentis fictionem : cum tamen chimæra , verbi gratia , homoleo , aut homocentaurus , non sit realis homo , quia ante omnem operationem intellectus homo non est ; contra vero imago hominis ea de causa non sit realis homo , quoniam , esto à parte rei , & ante rationis vllum

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

opus , fictionemue , tamen non propriè , sed secundum quid homo est . Duæ ergo conditiones oppidò necessariae sunt , vt quidpiam tale realiter , siue hoc aliquid reale dicatur : quæ cum ambæ in distinctionem ex natura rei concurrant , non video , cur illa realis distinctionis rationem , & appellationem non subeat.

Confirmatur primò : Quæuis creatura ! & Angelus , ne dicam formica , infinitè distat à primo ente reali Deo optimo maximo : At nihilominus , quæuis est ens reale , & in hoc conceptu , cum Deo conuenit , quia nimirum est verum , propriumque ens , idque re ipsa , & scotim à quauis fictione mentis . Pari ergo ratione distinctio illa ex natura rei quantolibet intervallo distat à distinctione reali summa , erit tamen ipsa distinctio realis eo ipso , quòd distinctio vera , ac propria sit , & ante intellectum detur in rebus.

Confirmatur secundò : distinctio modalis est realis distinctio , vt ij , quibuscum lis est , admittunt , vtque , vel ex eo liquet , quòd ad realem , veramque compositionem sufficiat , vt capite præterito expendebam : Atqui distinctio modalis de eorundem sententia est infra summam distinctionem realem ; imò iuxta Fomsecam , inter eam , & distinctionem realem summam alia quædam media interiacet . Quamuis ergo distinctio ex natura rei sit infra distinctionem modalem , realis tamen distinctio erit , vbi vera , propria , atque à parte rei existens sit ; solumque in eo discrepauit à distinctione modali , quòd vna sit maior , alia minor , non tamen in eo , quòd altera realis sit , secus altera.

Tandem confirmatur . Similitudo generica in ratione animalis longè minor est similitudine specifica in ratione hominis , & similitudo generalissima in ratione substantiæ est multò , multoque minor similitudine generali in ratione animalis , & similitudo omnium suprema in ratione entis est infra similitudinem in ratione substantiæ , eaque minor . Sed hæc similitudinum inæqualitas haud obstat , quominus earum quælibet stricta , ac realis similitudo sit , substantia enim realiter similis est accidenti in ratione entis , & animal in animalibus in ratione substantiæ , sicut homo realiter similis est equo in ratione animalis : in eundem ergo modum distinctio ex natura rei , vbi vera , propria sit & à parte rei reperitur , realis distinctio erit , quantumcunque sit distinctioni reali absolute , ac reali modali inæqualis.

Hæc disputata sumo contra Scotistas non paucos , qui nullatenus admittunt distinctionem ex natura rei cum inseparabilitate graduum coniunctam (de qua sola in præsentia) esse , aut vocari posse distinctionem realem . Aliqui tamen eius rationis non negant , eam distinctionem esse re vera realem , atque talem appellari potuisse , sed tamen id nominis applicatum esse ad significandum solam distinctionem summam , sicut etiam vocabulum distinctionis ex natura rei ad medium inter realem , & rationis denotandum adhibuitur est , ne videlicet ambæ non satis discerni possent intellectu , & consideratione nostra , si nominibus essent indiscretæ . Aduersus hos aliter est argumentandum , iis nimirum rationibus quibus supra vsi sumus contra priorè distinctionis formalis explicandæ modum : Nam talis distinctio graduum cum eorum omnimoda inseparabilitate coherens nequit non esse summa , ac tanta , quanta visitur inter Petrum , & Paulum , verbi gratia , contra quam eius Authores censent : Aut enim talis non est , quia non est inter rem , & rem :

B 3 aut

aut quia est inter extrema mutua inseparabilia : utraque autem ratio nullius est momenti, ut cap. præcedenti latè ostensum.

23 Rursus distinctio ex natura rei posteriori explicata modo oppugnatur : Quoniam ea, si detur in Deo, eiusque naturam, ac personalitates inter se pro eo, ac aduersarij contendunt, sanè non poterit Deus immunis esse à propria, ac vera compositione, contra, quam definitum est in Concilio Rhemenfi contra Gilbertum Porretanum, & in Concilio Lateranenfi in capite firmiter & in capite. *Dammamus.* Sequelam ostendo : extrema inuicem communicata, & intrinsecè se se afficiunt, dummodo verè, ac propriè distinguantur, hoc ipso veram, propriamque compositionem efficiunt : aliàs, cur obsecro materia, & forma hominis veram, propriamque fortiuntur compositionem ? Sed natura, & personalitas Patris æterni, verbi gratia, verè, ac propriè distinguuntur iuxta hanc sententiam, & iuxta eandem communemque Catholicorum omnium intrinsecè se afficiunt, & mutuò communicantur : quid ni ergo veram, ac propriam compositionem sibi vendicent ?

24 Confirmatur, ac declaratur : Vbi est distinctio rationis, ibi est compositio rationis : & vbi distinctio realis, ibidem compositio realis : quæ duo, & per se dilucida sunt, & apud aduersarios in confesso : si ergo detur distinctio vera, propria, & actualis inter naturam, & personalitates diuinas, eaque à parte rei, & ante omnem intellectus operationem, negari non poterit in Deo compositio vera actualis, & propria ; quæque omnem mentis fictionem antecedit. Quo autem nomine hæc compositio appellanda sit, & an physica, vel metaphysica, non laboro : Vbi enim eam veram, strictam, & actualem esse obtinuerit, exiguo deinde vestigio à Deo relegandam esse constabit, aduersus quam Patres, & Scripturæ definiunt.

25 Postremum alio ex capite reiiciendam à Deo esse distinctionem illam ex natura rei manifestè, nisi fallor, ostendo ; si prius tamen quædam præmiserit : Quorum primum sit, contradictoria virtualiter, non minùs repugnare, quam contradictoria formaliter : nam assensus, & eius carentia diuinitus ad summum in eodem intellectu repugnant : sed assensus, & dissensus diuinitus etiam in eodem intellectu coniungi nequeunt, si, quod fert communior opinio, virtualiter contradicunt : ergo hæc oppositio, & repugnantia posterior tanta est, quanta prior, ac formalis.

26 Præmitto secundo, prædicata contradictoria virtualiter alia esse circa subiectum physicum, vel informationis, qualia censentur assensus, & dissensus : alia circa subiectum intentionale, & affirmationis, qualia sunt omnia distincta realiter ; sicut enim in eodem intellectu tanquam in subiecto physico assensus, & dissensus reperiri nequeunt etiam diuinitus (vel, si de assensu, & dissensu id neges, aliæ quidem formæ positionis Deo possibiles, ita esse impossibiles poterunt) sicut, inquam, hæc ita se habent ; ita de eodem subiecto metaphysico, siue intentionali, Petrus, verbi gratia, & Paulus, ne diuinitus quidem verè prædicari possunt : Et sicut assensus infert carentiam dissensus in eodem subiecto physico, ita Paulus negationem Petri de eodem subiecto intentionali.

27 Præmitto tertio, paternitatem, & filiationem diuinam virtualiter contradicere : siquidem realiter distinguuntur, non minùs, quàm Petrus, & Paulus. Præmitto quarto, de essentia diuina absque vlla distinctione formali intrinseca ex parte illius affirmari, & verificari prædicata contradictoria virtualiter, nimirum paternitatem, & filiationem : aut enim essentia diuina in plures formalitates insectilis est ex natura rei, & ita intentum habetur : aut ex natura rei diuidua est, ac scetilis ; & eadem est ratio : sume enim quamuis formalitatem essentia ex natura rei indiuisibilem, ea sanè cum filiatione, & paternitate realiter distinctis eadem erit, atque adeo prædicata virtualiter contradictoria subibit.

28 Quibus constitutis in hunc modum distinctionem ex natura rei Deo neutiquam inesse suadeo. Non minùs repugnant de eodem subiecto prædicata contradictoria virtualiter, quàm contradictoria formaliter, ut ex primo constat præmisso : Sed de diuina essentia absque vlla distinctione ex natura rei in semetipsa prædicata virtualiter contradictoria verificantur, ut ex tertio, & quarto præmisso liquet. ergo etiam de essentia, & paternitate absque vlla inter eas distinctione ex natura rei prædicata formaliter contradictoria verificari poterunt, nimirum alteram communicari filio, alteram ei non communicari.

29 Confirmatur primo quoniam ideo diuina essentia relationibus realiter distinctis, & virtualiter contradicentibus, sine vlla tamen vera, & actuali distinctione identificatur ; quia est simpliciter infinita, defectu cuius infinitudinis in rebus creatis similis identitas repugnat, ut superius ostendimus : At complexum essentia, & paternitatis est infinitum : huius ergo infinitatis beneficio, & seorsim à quauis distinctione ex natura rei inter eiusmodi formalitates, ea subire poterunt prædicata contradictoria formaliter, qualia sunt communicari, & non communicari.

30 Confirmatur secundo : De collectione infinita durationum futurarum verificatur præterisse diuinitus, & non præterisse collectiue in aliquo instanti, quia de quauis duratione illius collectionis infinita in aliquo instanti verum erit dicere iam præterit, secus verò de omnibus collectiue sumptis : at de collectione finita durationum verificari nequit præterisse diuinitus in aliquo instanti, & non præterisse collectiue : eo enim ipso, quòd de quauis octo durationum in aliquo instanti verum sit dicere iam præterit, de tota collectione octo durationum in aliquo instanti verum erit dicere : iam præterit : circumscripta igitur omni distinctione formali intrinseca, siue ex natura rei, alia est ratio subiecti infiniti, alia finiti, quoad enuntiationem prædicatorum contradicentium, siue quoad affirmationem, & negationem : tametsi ergo essentia, & Paternitas ex natura rei distinctæ non sint, tamen altera communicari, siue identificari realiter, & altera non communicari poterit, eo, quòd utraque sit simpliciter infinita, quantumuis nulla res creata absque distinctione vera, & actuali id genus prædicata contradictoria (quidquid sit de aliis) tubire queat, nimirum, quia est finita.

31 Confirmatur tertio. Paternitas, circumscripta quauis distinctione ex natura rei ex parte illius se habente, merito solius infinitatis tribus personis collectiue sumptis æqualis est, illudque principium, totum est maius sua parte in diuinis enervat, cum tamen

tamen in rebus creatis, quia finita sunt, omnino teneat: similiter ergo essentia, & Paternitas absque vlla inter eas distinctione formali, ratione solius infinitatis ad contradictoria formaliter, qualia sunt communicari, & non communicari sese extendant, licet nulla res creata utpote finita absque vera, & formali multiplicatione, vel distinctione sui suscipere queat eiusmodi prædicata contradictoria.

32 Huic postremo argumento lucem adhibebunt nonnulla, quæ in contrarium obici possunt. Primum est Paternitatem, & Filiationem non esse prædicata contradictoria, quia circa quodvis subiectum non repugnant, essentiam videlicet, licet circa aliquod subiectum, nimirum Paternitatem opponantur, aut si mauius, circa Filiationem: harum enim relationum neutra est vtraque, id est Paternitas simul, & Filiatio. Proinde essentia diuinæ prædicata virtualiter contradictoria non conuenient, ut arguebamus. Hæc tamen obiectio facile repellitur: eadem enim ratione dicam, communicari, & non communicari haud esse prædicata contradictoria formaliter, quia circa quodvis subiectum non repugnant, videlicet essentiam, & Paternitatem omnino indistinctas formaliter, licet circa solam essentiam repugnent.

33 Obiicies secundò: essentia quantumvis infinita communicari, & non communicari nequit, nimirum, quia ex natura rei in semetipsa indistincta est: ergo essentia communicari, & Paternitas non communicari nequit, si ex natura rei indistincta sint, quantumvis sint infinita. Respondeo: essentia ratione suæ infinitatis cum relationibus realiter distinctis, & virtualiter contradictoriis identificari postulat; cum qua identitate minimè coheret, quod communicari, & non communicari possit: quæ ratio non militat in essentia, & Paternitate, seu Patre ex ambabus complexo, qui realiter distinctis identificari non postulat, atque adeò, quoad vnam formalitatem communicari, & quoad aliam non communicari poterit.

34 Obiicies tertio: Nequit communicari à parte rei vnum sine alio, vbi vnum, & aliud formaliter non reperitur: at in Patre quatenus ex essentia, & Paternitate coalescit, non datur vnum, & aliud formaliter iuxta nostram sententiam: vnum igitur prædicatum Patris sine alio non poterit Filio communicari. Respondeo concessa consequentia: nec enim illud contendimus, nec fide, aut ratione cogimur asserere, vnum prædicatum Patris à parte rei communicari, & aliud propriè tale non communicari, sed solùm essentiam communicari, & Paternitatem non communicari, quamuis vtraque sit non vnum, & aliud propriè, & ex natura rei prædicatum, sed potiùs ea ratione prorsus idem. Vel dic, in Patre dari vnum, & aliud prædicatum, sin minus formaliter, & ex natura rei, at saltem virtualiter; atque hoc satis esse, ut quadantenus communicetur, & sit quadantenus incommunicabilis.

35 Obiicies quarto: in nostra sententia, has propositiones: *Essentia communicatur: Paternitas non communicatur*, esse contradictorias, cum affirmet, & negent idem de eodem etiam formaliter; atque adeo duas contradictorias esse veras, quod tamen est manifestè falsum. Respondeo oppositio contradictoria est affirmatio, & negatio eiusdem de eodem etiam virtualiter: cum ergo Paternitas, & essentia diuina distinguantur virtualiter, non obstantè earum indistinctione formali, & ex natura rei præfatæ propositiones ab eis tanquam subiectis inchoantes neutriquam erunt contradictoria.

Tandem obiicies: Paternitas, & Filiatio diuina quantumvis realiter distinctæ non sunt prædicata contradictoria virtualiter: falso igitur principio nostrum innititur argumentum: antecedens suadetur, nam essentia diuina non solum ex natura rei non est distincta à seipsa, sed nec etiam virtualiter intinsecè, ut certo certius videtur: at esset virtualiter distincta à seipsa, si Paternitas, & Filiatio, quæ de ea dicuntur, essent prædicata yllatenus contradictoria: siquidem distinctio virtualis in aptitudine ad prædicata contradictoria consistit. Respondeo, aptitudinem ad sola prædicata contradictoria formaliter fortassis esse distinctionem virtualem: eam vero, quæ est ad virtualiter contradictoria, id est extrema realiter distincta esse quid eminentius omni distinctione virtuali, videlicet infinitatem: quo fit essentiam diuinam haud esse à seipsa virtualiter distinctam, tamen si Paternitas, & Filiatio, quæ de ea prædicantur, virtualiter contradicant. Respondeo secundò, nihil incommodi esse, si essentia diuina, & quævis etiam eius formalitas sit à seipsa virtualiter distincta vno sensu, & in ordine ad aliqua prædicata contradictoria, nimirum virtualiter talia, vbi alio sensu, & respectu habito ad alia prædicata contradictoria, nempe formalia, distinctionem virtualem procul habeat.

37 Duobus vltimis argumentis, quibus hoc cap. vsi sumus ad relegendam à Deo distinctionem ex natura rei, siue formalem prout posteriori modo explicatam, vti etiam possumus, & à fortiori, ut aiunt, ad illam ab eo reiiciendam prout priori est explicata modo, ac prout est cum separabilitate coniuncta: ita enim est vera, & actualis distinctio, omnique intellectus operatione anterior: & multò potiori iure, quam quando inseparabilitatem extremorum, vel postulat, vel supponit.

C A P V T IV.

Potissimum pro distinctione formali graduum argumentum proponitur, ac dissoluitur.

38 ID nimirum, quod ex similitudine & dissimilitudine vnius, eiusdemque rei cum alia flos nostræ Iberniæ Scoros desumpsit. Eadem formalitas nequit esse similis, & dissimilis alteri, aliàs eadem formalitas esset similis, & non similis alteri, atque adeo prædicata contradictoria subiret, quod tamen est impossibile, & repugnans: at homo, v. g. est similis, & dissimilis equo, quæ animal, & quæ rationale: debet igitur in eo distingui duplex formalitas, quarum altera eum à parte rei assimilet equo, altera verò dissimilet, animalitas nimirum, & rationalitas. Quod argumentum crux ingeniorum meritis appellari potest: adeo plerisque torquet, omnesque in partes versat.

39 Nonnulli respondent, nullam substantiam similem, aut dissimilem secundum se esse, sed has denominationes qualitati immediatè competere, & ab ea in substantiam mediatè deriuari, quod censuisse videtur Aristot. 5. metaph. *Sicut vnitatis*, inquit, *in substantia facit idem, in quantitate aequale, ita quoque in qualitate facit simile*. Cum Aristotele Boëtius, & reliqui interpretes consentiunt. Quo posito, cum dicitur hominem esse similem, & dissimilem; in substantia hominis plures formalitates ex natura rei distinguendæ non sunt, cum ex denominationes in eius substantiam non cadant: solum ergo opposita illa prædicata arguunt in homine accidentia realiter distincta, quorum alia sint similia, alia verò sint dissimilia iis, quæ reperiuntur in equo.

40 Displicet tamen hæc solutio: Primum, quia Deus similis est creaturæ, & è conuerso, iuxta illud Genesios *creauit hominem ad imaginem, ac similitudinem suam*: at in Deo nulla est qualitas, accidens nullum à se realiter distinctum: eius ergo substantia immediate similis est creaturæ, ac proinde similitudo, & dissimilitudo propriæ non sunt solius qualitatæ accidentariæ. Rursus secundo, quia non magis similitudo, & dissimilitudo qualitatæ ab Aristotele, & affectibus attribuitur, quàm æqualitas, & inæqualitas quantitati: at substantiæ immediate æquales, & inæquales sunt; quæ ratione tres personæ diuinæ æquales sunt substantia-liter sumptæ: similiter ergo substantiæ immediate similes erunt. Tertio, etiam identitas ab Aristotele substantiæ attribuitur, & tamen in quoduis accidens secum ipso collatum conuenit: ergo, &c. Quarto, quia eadem qualitas est similis, & dissimilis alteri; candor, verbi gratia, similis est rubedini in ratione coloris, & dissimilis in ratione candoris: iam ergo in eo duæ formalitates ex natura rei distinguendæ sunt: nec enim similitudo, & dissimilitudo accidentium explicari potest per alia accidentia, ne in infinitum progrediamur.

41 Aristoteles autem (vt notat Alensis 5. metaphys.) ubi supra sermonem habet, non de qualitate accidentali, sed de transcendentali, quæ etiam substantiis communis est, earumque affectio sola ratione distincta esse potest: qua ratione in symbolo Athanasij dicitur: *Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus sanctus*: ibi enim non de qualitate merè accidentaria, quæ in Deo locum non habet, sed de æternitate, immensitate, aliisque Dei attributis substantia-libus est sermo, vt constat ex decursu symboli. Quocirca, vt semel dicam, Aristoteles adducto loco non de quantitate molis, vel tumoris, sed de quantitate perfectionis, quæ substantias etiam transcendit, nec de substantia, prout hæc accidenti opponitur, sed prout transcendentaliter sumitur, & cum essentia, qualiscumque illa sit, coincidit, re vera sermonem habet: similiter ergo de qualitate, &c. Vide dicenda inferius lib. 3. tractatu 6. cap. 9. ibi namque ostendam, substantiam esse posse immediatum fundamentum, non tantum similitudinis, sed etiam plurium aliarum relationum prædicamentaliū.

42 Secundo: alij respondent, solas species infimas similes esse, reliqua verò, quæ non sunt eiusdem speciei, esse prorsus dissimilia: vnde, inquiunt, homo similis, & dissimilis equo perperam assumitur, cum homo, & equus omnino dissimiles sint, duo autem homines præcisè similes. Hæc etiam solutio displicet. Namque in primis Deus, & creatura similes non forent, cuius oppositum scripturæ testantur. Deinde Filius Dei dicitur, & est imago Patris æterni, & consequenter negari nequit ei esse similis, cum tamen persona Patris, & persona Filij plusquam specie infima differant, quippe magis, quàm duo Patres, vel duo Filij, si per impossibile darentur. Rursus omne agens intendit assimilare sibi passum, (vt fert Philosophica paræmia:) at non omne agens molitur producere in passum effectum eiusdem speciei infimæ, aliàs omne agens esset vniuocum, & nullum æqui-uocum: ergo absque conuenientia specifica reperiri potest vera similitudo. Præterea iuxta hos Neotericos homo leoni, quàm lapidi similior non esset: quod argè à me impetrabunt.

43 Vltèrius iuxta solutionem illam, nulla similitudo esset cum dissimilitudine, & nulla dissimilitudo cum similitudine coniuncta: nam penes eam, quæ specie differunt, haud sunt similia genericè, nedum spe-

cificè; quæ verò differunt genere, haud sunt similia specie, aut genere, vt per se palam. Consequens autem est manifestè absurdum, eiusque contrarium tradunt Augustinus lib. 11. de ciuit. cap. 27. his verbis: *Sed de duobus illis, essentia, scilicet, & notitia, quantum amentur in nobis, & quemadmodum etiam in cæteris rebus, quæ infra sunt earum reperiatur, est differens, quadam tamen similitudo, quantum suscepti huius operis visa est ratio postulare, satis diximus.* Plato in Parmenide: *Putasne, inquit, esse per speciem quandam similitudinis? Et huic aliam quandam contrariam dissimilitudinis speciem? In quibus duabus, & ego, & tu participemus, & alia, quæ utique multa vocamus, atque ea quacumque in similitudine participant, similia fieri cætenus, quatenus participant? Quæ verò dissimilitudine dissimilia, & quæ utrisque vtrique? Quod si omnia utrisque contrariis existentibus participant, similia, & dissimilia inter se sunt, quid mirum? Ac denique Fabius lib. 5. c. 11. Scio, inquit, quosdam inani diligentia per minutissimas partes ista secuisse, & esse aliquid minus simile, vt simia homini, & marmora deformata prima manu: aliquid plus, vt illud non onum tam simile onno: & dissimilibus inesse simile, vt est formica, & elephanto genus, qui sunt animalia: & similibus dissimile, vt canibus catulos, & matribus hados:*

Differunt enim ætate.

Quibus verbis tametsi ad rem oratoriam hæc parum attinere, & superuacua esse censeat, vera tamen esse differet fatetur.

Plaut.
in capt.
Eclog.
1. Virg.

Postea sic arguo aduersus eandem solutionem: nam si iterum genere differentium nulla sit similitudo propriè loquendo, tametsi nobis aliqua eis inesse videatur; contra rerum, quæ nobis dissimiles genere, aut specie apparent, nulla erit dissimilitudo: quoniam enim impugnari potest hoc posterius commentum, admissio illo priori? Tam ergo haud iniuria sustulerit de medio relationem omnem dissimilitudinis Euthydemus ille apud Platonem in Cratilo inquit, *Omnia omnibus inesse similiter, ac semper.* Pari modo haud iniuria dixerit Anaxagoras, nullas res esse substantia-liter, vt aiunt, dissimiles, easque differre tantum penes magis, & minus, & aurum, v. g. potius aurum quam ignem appellari, quia plures habet partes auti, quàm ignis, & sic in reliquis. Ita de eo refert Lucræ. lib. 1.

44

*Nunc & Anaxagoras scrutemur homioimerian,
Quam Græci memorant, nec nostra dicere lingua
Concedit nobis patry sermonis egestas,
Sed tamen ipsam rem facile est exponere verbis,*

Et mox infra:

*Hoc & Anaxagoras sibi sumit, vt omnibus omnes
Res putet inesse immixtas rebus latitare; sed illud
Apparere vnum, cuius sint plurima mixta,*

Et magis in promptu, primaque in fronte locata
Tandem præter similitudinem specificam admittendam esse genericam, tuerentur B. Thomas 1. p. quæst. 26. art. 1. ad 2. Relatio, inquit, quæ importatur per hoc nomen, idem est relatio rationis tantum, si accipiat simpliciter idem: secus autem est, cum dicuntur aliqua eadem esse, non in numero, sed in natura generis, sine speciei. Suarez disp. 47. metaph. sect. 11. num. 16. his verbis: *Dicendum censeo, non solam unitatem specificam, sed etiam genericam sufficere ad aliquam relationem similitudinis.* Et paulò infra: *Neque obstat, quod res differentes specie potius dicantur dissimiles simpliciter, quàm similes: nam hinc solum sequitur relationem similitudinis genericæ præcisè sumptam non esse (vt ita dicam) tam potentem ad denominandum, sicut relationem similitudinis, vel dissimilitudinis specificæ:*

specifica: nihilominus suam confert denominationem, nempe talis similitudinis, nempe generica. Antonius Andreas lib. 5. metaphys. quæst. 13. ad 3. Hurtadus, Arriaga, & plerique scholastici, tum recentiores, tum etiam antiqui.

45 Tertiò, alij respondent, vnam formalitatem hominis non esse similem equo, & aliam dissimilem, vt argumentum contendit, sed totum hominem prout animalitatem, & rationalitatem complectitur, esse similem equo in ordine ad sensationes, & totum iridem esse dissimilem equo in ordine ad discursus. Sed ne ita satisfiat argumento. Namque, aut similitudo, & dissimilitudo illa hominis cum equo ita explicata in accidentia sola, & operationes refunditur: & sic hæc solutio cum prima paulò superius impugnata coincidit: aut ea similitudo, & dissimilitudo in ordinem, ac respectum intrinsecum, & essentialem ad accidentia, & operationes refunditur: & sic in homine duplex ordo transcendentalis, & intrinsecus ex natura rei distingui debet, alter ad sensationes, quod sit equo similis, & alter ad discursus, quod equo dissimilis sit. Et quidem duplex ille ordo, & respectus est animalitatis, ac rationalitatis.

46 Quartò, alij respondent, similitudinem, & dissimilitudinem hominis, & equi non esse prædicata contradictoria, eo, quod hominem, & equum esse similes, nihil aliud sit, quam esse duo animalia, & esse dissimiles, quam non esse duo rationalia: esse autem duo animalia, & non esse duo rationalia contradictoria non sunt: vnde similitudo, & dissimilitudo hominis, & equi sibi non contradicunt: inuicem: declaratur, & corroboratur: cum homo similis, & dissimilis equo affirmatur, dissimilitudo hominis respectu equi non negat similitudinem duorum animalium, quæ præcisè affirmatur, sed similitudinem duorum hominum, aut equorum, quæ non affirmatur: vnde hæc propositio: *homo est similis equo*, & hæc: *homo est dissimilis equo*, contradictoria non sunt, cum aliud affirmant, aliud negent.

47 Hæc solutio verisimilis quidem est, haud tamen omnino vera, vel sufficiens: id enim habet vitij, quod principium manifestè repetit. Illud namque argumentum contendit esse duo animalia, & non esse duo rationalia, esse prædicata contradictoria, cum illud similitudinem, & hoc dissimilitudinem importet. Quod autem dicitur, dissimilitudinem hominis, & equi tantum negare similitudinem duorum hominum, aut equorum, falsum est: quia duo Angeli infra eandem speciem infimam non habent similitudinem duorum hominum, aut equorum, siue, quod perinde est, non sunt duo homines, duosque equi: & tamen dissimiles non sunt, sed potius omnino similes: ergo non habere similitudinem duorum hominum, aut equorum absolute dissimilitudo non est.

48 Quintò, alij respondent, similitudinem, & dissimilitudinem non consistere in indiuisibili, sed in ea esse, quod auit, magis, & minus, non solum extensivè, verumetiam intensivè, aliamque esse specificam, & maiorem, aliam genericam, & minorem. Similitudo autem, & dissimilitudo specifica, & intensæ contradicunt, nec vnquam possunt coherere, aut in vna re morari: secus verò similitudo generica, & minor, & dissimilitudo specifica, & maior: qua ratione calor, & frigus intensæ contrariantur, calor autem remissus, & frigus intensum haud se tollunt, sed potius conveniunt: homo autem, & equus genericè similes, & specificè dissimiles sunt, & ideo prædicata contradictoria non subeunt, prout ad formalitatem distinctionem ex natura rei oportet. Hanc

solutionem hæctenus satis impugnatam non video, sed falso tamen eam principio inniti manifestè constabit inferius, cum de distinctione virtuali egerimus.

Demum responderi potest iuxta doctrinam Aureoli, ac Gerardi Senensis, & aliorum, similitudinem, & dissimilitudinem, esse relationes rationis, & præter entitates fundamenti, & termini formaliter includere actum intellectus, quo comparantur inuicem: quare cum dicitur, animalitas hominis est similis equo, rationalitas non est similis, tantum affirmari animalitatem, & rationalitatem ex æquo esse similem equo conceptu correspondente huic voci, *animalitas*, & non conceptu correspondente huic voci, *rationalitas*, & rationalitatem, ac animalitatem esse dissimilem equo conceptu correspondente huic voci, *rationalitas*, non verò huic, *animalitas*. Ex quo nulla in rebus distinctio formalis arguitur, sed sola distinctio realis in conceptibus nostris, quorum alter hominem equo assimilatur, alter eum dissimilatur. Verum hæc solutio fragili, ac ruinoso innititur fundamento, vti in prædicam, ad aliquid latè, & ex professo ostendendum est.

Id ergo argumento subtilissimi Doctoris tribuo, in gradus superiores, & inferiores prædicata contradictoria convenire, atque, quod consequens est, aliquam inter eos distinctionem à parte rei interesse: Ea tamen est virtualis intrinseca, non formalis, & ex natura rei, vt constabit inferius. Et quidem, vt minimum admittendam esse distinctionem virtuales cum contradictione prædicatorum coniunctam, vi utriusque similitudinis, & dissimilitudinis quoties hæc in eadem re concurrunt; fierique non posse, vt aliquid, quatenus est simile sit eatenus dissimile, aut è converso, sed vnam denominationem ei convenire penes vnam formalitatem, & aliam penes aliam perspicuè docet Plato in Parmenide his verbis: *Quomodo id dicis ò Zeno, si multa sunt, que sunt, oportere ea similia, atque dissimilia esse: est enim impossibile.* Et paulò infra: *Si quis enim ipsa similia dissimilia esse diceret, vel dissimilia ipsa similia, monstrum quoddam, vt arbitror diceret.*

C A P V T V.

Alia argumenta pro distinctione formali graduum proposita, ac soluta.

51 **A**Nimal, verbi gratia, quod est in homine separabile est à rationalitate, & cum hincibiliter identificabile: ergo verè, & à parte rei distinguitur à rationalitate: separabilitas enim realis vbiuis est signum alicuius propriæ, & actualis distinctionis: at eorum graduum distinctio non est realis, & summa: ergo ex natura rei, & media: Primum antecedens argumenti (cæteræ enim eius partes probatione non egent) suadet hunc in modum. Patres communiter nos excitant ad agendas Deo gratias, quod nos homines, non belluas fecerit, aut lapides: quia ergo animal, quod est in homine contrahi Deo volente potuit per differentiam belluæ, & quæ reperitur in eo ratio entis, aut substantiæ per differentiam lapidis, aliamue inanimam: aliàs frustra gratiæ Deo agerentur pro eo, cuius opusculum euenire non potuit. Quod autem ita nos moneant Patres, perspicuum est: namque, vt alios prætermittam, Augustinus in libro soliloquiorum cap. 19. sic habet: *Potuit quidem manus tua Domine me lapidem, vel anem, vel serpentem, vel belluam* aliquam

aliquam creare, & sciuit: sed noluit propter suam bonitatem: quare ergo ego non sum lapis, vel arbor, vel aliqua bellua: quia sic ordinauit bonitas tua, & ut hoc ordinaret, non praeceperunt merita mea. Deinde Bonauentura in libello, qui inscribitur amatorium, eodem etiam modo loquitur ex Anselmo in hac verba: In primis igitur te admono, ut sine intermissione recorderis, quam dulcis, & quam bonus sis erga te creator tuus, quanta bonitas eius fuit, qui te, cum non esses, creauit, & qui te non pecus, aut creaturam insensibilem, sed eam essentiam fecit, qua eum posses intelligere, amare, & cum eo suam aeternitatem aeterna, & felix possidere. Ita quoque ferme loquitur Claudianus Mamercus lib. 1. de statu animae cap. 21. Plato quoque teste Lactantio lib. 3. diuin. institutionum cap. 29. Aiebat se gratias agere naturae: Primum, quod homo natus esset potius, quam mutum animal: Deinde, quod masculus potius, quam femina: quod Gracius, quam barbarus: Postremo, quod Atheniensis, non Thebanus, & quod temporibus Socratis.

52 Respondeo: gratias agere Deo possumus, & debemus, quod homines, non belluas nos effecerit, non quia ratio animalis in nobis reperta belluina esse potuerit, quod nostra materia forma belluina informata non sit pro eo, ac potuit: Quod si hoc, quod euenire potuit, Dei arbitrio eueniret, sanè belluæ quodammodo dici possemus; sicut lignum ignis fieri, & esse potest, eo, quod materia lignea possit ignescere, siue formam ignis suscipere. Pari modo æquum est, ut Deo gratias habeamus, quod nos non fecerit lapides, non propter veram aliquam, & positiuam aptitudinem entis, quo sumus, aut substantiæ, qua per se sumus ad differentiam lapidis, sed, quod nostra materia sit indifferens, & apta ad formam physicam lapidis, aut cuiusuis alterius rei inanimatæ.

53 At instant aduersarij, & Basilium nobis opponunt homil. 6. in hexameron, ubi loquitur in hac verba: Afferendum esse censeo, quæ mentis sola agitatione, cogitationeque disparari à se possunt, ea re ipsa se iungi facultate creatoris utriusque natura posse. Vbi non solum materiam nostram à physica forma nostra separari, & coniungi posse cum alia insinuat, sed gradum genericum nobis inexistente à differentia sua Metaphysica separari, & cum alia copulari posse diuinitus: siquidem materiam nostram, & formam, non sola cogitatione, sed re vera possumus separare, morteque nobis, & aliis consciscere, cum tamen gradus Metaphysicos, genericum nempe, & differentialem, sola cognitione possumus diuidere: Ad horum ergo separabilitatem realem Deo possibilem respexit Basilius adducto loco. Sed nequaquam: quin potius ad separabilitatem realem aliquorum entium realiter distinctorum, quæ tamen separare nos non possumus, nisi sola cognitione, qua ea distinguimus: sic enim post verba nobis obiecta prosequitur: Nam & ignis vim vstinam ab eius splendore: tu quidem ipse separare minime uales: Deus autem volens famulum suum reddere sibi attentorem illo admirabili spectaculo, in rubum ignem splendore solum agentem otiosam, autem, flagrandi, vrendique facultatem habentem immisit, & ut psalter restaret, vox Domini, dicendo, intercidentis flammam ignis.

54 Alij sic arguunt: Paternitas diuina actu, formaliterque nequit communicari Filio, siue Filio communicabilis non est, actu ergo, & formaliter communicabilitas non est, actu ergo, & formaliter distinguitur à communicabilitate: cum ergo communicabilis quidditatiuè sit essentia Dei (quis enim ne-

get hanc per seipsam posse communicari, & esse id, in quo sibi communicant inuicem personæ diuinæ?) sanè Paternitas non poterit non distingui actu, & formaliter ab essentia: eiusmodi autem distinctio actualis essentia, & Paternitatis non est realis & summa, ut fidè Sanctum: ergo infra summam. A fortiori ergo, ut aiunt, in rebus creatis, ubi non est tanta simplicitas, admitti debet distinctio aliqua formalitatum ex natura rei, & reali minor, atque inter eam, & distinctionem rationis media.

55 Verum in primis eodem argumento probari posset, essentiam diuinam à relationibus realiter distingui, quod salua fide sustineri nequit: nam Paternitas realiter communicabilis non est Filio: ergo ab essentia, siue communicabilitate realiter distinguitur, siquid valet argumentum factum. Respondeo secundo, primam argumenti consequentiam nullam esse, & à negatione concreti ad negationem abstracti perperam argui: quamuis enim valet hæc propositio: *Essentia rosa realiter non existit*, non tamen hæc, *Essentia rosa realiter non est existentia illius*: & licet valeat itidem hæc propositio: *Deus realiter non vult*, non tamen hæc: *Deus realiter non est sua volitio*. Respondeo tertio: cum negatur communicabilitas, siue identitas cum Filio de Paternitate, non identitatem essentialem, siue, quoad naturam de ea negari, sed identitatem relatiuam cum Filio: huiusmodi autem identitas est ipsa Filiatio: hæc ergo negatur, & non essentia de Paternitate: adeoque distinctio realis inter Paternitatem, & Filiationem, non verò ex natura rei inter Paternitatem, & essentiam concluditur.

56 Et verò Scotus, quantum opinor, non distinctionem hanc ex natura rei, sed solam distinctionem virtualem in diuinis admittit: namque in 1. distinct. 3. quæst. 6. maiorem distinctionem inter gradus superiores, & inferiores, quam inter Paternitatem, & essentiam expressè adstruit: ergo quia inter illos distinctionem ex natura rei, & inter has distinctionem virtualem inter se censet. Et in 1. distinct. 7. docet hanc prædicationem esse fallam: *animalitas est rationalitas*, hanc autem esse veram; *Paternitas est essentia*: ergo, quia extrema prioris propositionis ex natura rei, extrema verò posterioris tantum virtualiter intrinsecè distinguit. Ac tandem in 1. dist. 2. quæst. 7. sermonem habens de distinctione essentia à relationibus de ea sic pronuntiat: *vel alio modo potest vocari differentia virtualis*.

57 Alij longius progrediuntur, atque in ea sententia sunt, ut existiment Scotum ne in rebus creatis admisisse maiorem distinctionem, quam virtualem, siue rationis ratiocinatæ. Ita Gabriel in 1. distinct. 2. art. 1. & art. 3. distinct. 3. Hurtadus disp. 6. metaph. sect. 4. §. 27. & ipsorum Scotistarum non pauci apud Gregorium in 1. distinct. 8. quæst. 8. art. 1. & apud Suarez disp. 7. metaph. sect. 1. num. 13. sed contrarium manifestè constat, tum ex dictis numero superiori, tum ex testimoniis Scoti supra cap. 1. huius tractatus indicatis magis, quam prolatis. Atque vltèrius suaderetur hunc in modum: Scotus admisit in creatis distinctionem inter gradus metaphysicos inæquales maiorem ea, quæ reperitur inter formalitates diuinas: at inter has reperitur distinctio virtualis intrinseca iuxta Scotum, ut nuper visum est: admisit ergo distinctionem ex natura rei in creatis virtuali maiorem, adeoque formalem. Maior probatur, quia inter formalitates creatas compositionem veram adstruit, eamque negauit inter diuinas: plus igitur illas, quam has opinatus est distingui. Antecedens quoad eius utramque partem suaderetur luculento quodam testimonio

testimonio Scoti in 1. distinct. 3. quæst. 6. ubi sic habet: *Compositio potest intelligi prout ex re actuali, & re potenciali, vel minus proprie prout ex realitate, & realitate in eadem re. Primo modo non est individuum compositum respectu naturæ specificæ, quia nullam rem addit, quia neque materiam, neque formam, neque compositum, sicut procedit argumentum. Secundo modo est necessaria compositio, quia illa realitas, à qua accipitur differentia specifica potentialis est respectu illius, à qua accipitur differentia individualis, sicut si essent res, & res: non enim realitas specifica ex se habet, ut per identitatem includat realitatem individualement, sed tantum aliquid tertium includat ambo ista per identitatem: & hæc est compositio, qualis non potest stare cum simplicitate diuina. Atque hæc obiter de mente Scoti.*

58 Tandem eius affectu opponunt, animalitatem, verbi gratia, & rationalitatem diuersis definitionibus definiti: vnam item cognosci posse sine altera: quæ tamen, & omnia solam distinctionem virtutalem probant, & ne hanc quidem probant, prout ab eis proponuntur.

C A P V T V I.

Vnititas formalis graduum multifariam, explicatur & reicitur.

59 **N**on pauci Scotistæ existimant, in Petro, verbi gratia, & Paulo ita vnam, eandemque realiter esse naturam humanam, ut ea nullo modo sit in ambobus diuersa, sed potius tota eorum diuersitas in singularitatibus sita sit. Quocirca iuxta hos auctores vnititas formalis, & ex natura rei haud est minor, quam realis, & numerica: (cùm enim omnem profusum distinctionem, ac diuersitatem ab iis, quos interiacet, gradibus excludat, qui nequit non esse summa? qui minor alia vlla?) vocatur ergo ab eis vnititas formalis, quod non consequatur gradum individualement, & numericum more vnitatis numericæ, sed potius gradus superiores, & formales, cuiusmodi sunt homo, animal rationale, viuens, &c. qui sunt quædam formæ metaphysicæ, siue logicæ, eo, quod directè prædicentur de individuo, eique quodammodo superueniant.

60 Cæterum hæc sententia satis absurda est, ut constat ex iis, quæ in Dialect. lib. 8. tract. 2. cap. 1. differimus aduersus sententiam ab Aureolo, Arriaga, & aliis Platoni falso affectam; necnon ex iis, quæ eodem tract. cap. 2. disputauimus contra Trinitatem, & quaternitatem creatam, quam sanè hi auctores in scholas inuehant, ut rem intuenti constabit. Rursus secundo impugnatur ea opinio: quia ad multiplici-
tatem, & distinctionem hominum sola distinctio, & multiplicitas singularitatum, per quas contrahitur natura humana, nequaquam est sufficiens: sicut ad distinctionem, & multiplici-
tatem Deorum satis est distinctio, & multiplicitas personalitatum: at in hac sententia solæ singularitates hominis, ut sic multiplicantur, natura humana interim immultiplicata; Petrus ergo, & Paulus non sunt plures homines. Dicent aduersarij hominem sumi posse pro sola hæc-
ceitate, & indiuiduatione, ad modum, quo in pluri-
um Theologorum sententia Deus pro sola deitate, & suppositum pro sola personalitate accipitur: quo dato distinctio hæc ceitatem efficiet, ut distincti homines reperiantur, esto sit humanitas eadem. Verum enim homo humanitatem exprimit, & formalissi-
mè inuoluit, ut cerro certius: vnde non distincta

humanitate distincti homines minimè euadent: quæ ratio in supposito non militat, quod solam persona-
litatem, siue suppositualitatem exprimit, & solam eam includit in vno sensu, quo potest accipi: idemque de Deo dicendum.

61 Tertiò confutatur ea sententia: quoniam si eadem omnino ratio entis, & viuents Deo, & creaturis identificatur, quid mirandum, aut supernaturale est, quod eadem subsistentia naturæ diuinæ, & naturæ creatæ non per identitatem, sed, quod minus est, per vnionem denuo productam sit facta communis? Quarto tandem: postquam est producta natura humana in primo homine, cùm sit eadem, & non diuersa in omnibus, in nullo alio produceretur, aliàs idem quid secundo produceretur naturaliter, ac citra miraculum, sed supposita eius productione, per solam productionem singularitatum eis communice-
tur, ac proinde Petrus, verbi gratia, improducta eius humanitate existeret, ac produceretur: iam ergo generatio æterna Verbi, qua Deus de Deo procedit absque eo, quod eius Deitas, & natura producat, ineffabilis, & supernaturalis non erit: adeoque ex vano dictum est ab Isaia, *Generationem eius quis enarrabit?*

62 Alij Scotistarum in humanitate Petri, verbi gratia, duplicem vnitatem veram, & omni operatione intellectus anteriorem distinguunt, nempe formalem, & numeralem: illam minorem, qua cum quauis alia humanitate formaliter, & ex natura rei est eadem; hanc maiorem, qua à quauis alia realiter distincta est, & soli sibi met eadem: quare iuxta hanc sententiam in omnibus hominibus diuersa realiter, & numericè naturæ humanæ sunt beneficio singularitatum, quæ non tantum se, sed etiam naturas contractas numericè, & realiter distinguunt, & intimè multiplicant: cæterum omnes pro priori ad singularitates sunt formaliter vna, & eadem natura humana, siue humanitas.

63 Hi etiam Scoti affectu duplicent. Primò, quia vnititas illa formalis summa esset, sicut distinctio formalis nequit non esse summa, ut satis probatum manet supra: eo autem ipso, quod vnititas illa formalis naturæ humanæ, ut sic summa esse debeat, non poterit hæc opinio in quorundam Platoniorum magis, quam Platonis recidere sententiam, vel potius amentiam. Deinde, quia humanitas Petri, & humanitas Pauli formaliter, siue ex natura rei distinguuntur: haud igitur vtræque est vna formaliter. Consequentia est in aperto. Probat, ut antecedit, tum, quia vnititas formalis, siue ex natura rei est passio naturæ quemadmodum numeralis, siue singularis est passio singularitatis: sicut ergo singularitas Petri, & singularitas Pauli vnum, & vnum realiter, ac numericè constituunt, distinctæque realiter euadunt; ita similiter humanitas Petri, & humanitas Pauli vnum, & vnum ex natura rei constituent, ac per consequens distinctæ formaliter euadent: tum; quia singularitas Petri, v.g. eius humanitati vnitur, & non humanitati Pauli: ergo pro priori signo naturæ humanitates ambæ sunt hæc, & hæc, aliæque, & alia formaliter saltem; aliàs profecto hanc potius, quam illam differentia indiuidualis Petri respicere, & contrahere non posset: tum denique, quia pro priori signo naturæ ante contractionem per singularitates altera natura separabilis est ab altera, aliàs pro posteriori separatio fieri non posset: iam ergo ad minimum formaliter distinguuntur pro illo priori.

64 Tertiò nonnulli Scotistæ in Petro, v.g. duplicem humanitatem, aliam formalem, aliam numeralem distinguunt, illamque priorem omnino indiuiduam, & omnibus

omnibus indiuiduis communem, hanc autem posteriorem diuisam, & in diuersis indiuiduis aliam, atque aliam existimant. At in primis humanitas illa formalis incommoda omnia Platonice obiecta, vel certe similia perpetitur. Rursus humanitas numeralis, aut distinguitur ex natura rei à singularitate; & ita formalis superfluit; imo ambæ formales erunt: aut non distinguitur; & ita in illa omnia argumenta probantia distinctionem ex natura ratione diuersarum definitionum, ratione similitudinis, & dissimilitudinis instantur, ut intuenti constabit. Præterea: eadem simplex formalitas distinguitur numericè, & ex natura rei à diuersis extremis, ut cernere est in mea singularitate intuitu singularitatis Petri, & respectu graduum superiorum, quibus in me subiaceret: similiter ergo vna simplex formalitas poterit esse vna ex natura rei, & simul vna numericè: perperam ergo ratione duplicis illius vnitatis distinguunt hi, quibusculis, duplicem humanitatem, quarum altera sit vna formaliter, & altera numericè.

65 Videamus modò, quibus argumentis tueantur Scotista vnitatem, & identitatē formalem, siue ex natura rei, eamque veram, & propriam, ut semper supponitur, inter gradus superiores, & inferiores. Arguunt primo auctoritate Aristotelis lib. 4. metaph. cap. 2. ad eius finem, ubi sic ait: *Quod igitur entis, ut ens est, & eorum quæ illi, quia sit ens conueniunt ad vnā scientiam consideratio pertineat; quodque non substantiarum modo, sed eorum etiam, quæ illis insunt, eadem sit contemplatio; & eorum, inquam, quæ dicta sunt, & prioris, & posterioris, & generis, ac speciei, & totius, ac partis, & aliorum huiusmodi, apertum est.* Ecquid autem est genus, & speciem, siue vnitatem vtriusque propriam enti, quia ens est, siue prout ens est conuenire, quàm eiusdemodi vnitatem, siue identitatem dari à parte rei, & ante omnem intellectus operationem? admittenda ergo est iuxta Aristotelem vnitas aliqua, siue identitas minor numerali, adeoque formalis. Deinde lib. 5. metaph. cap. 6. sic habet Philosophus: *Homo, equus, canis vnū quiddam sunt, quia omnia sunt animalia.* Atqui sunt animalia ex parte rei, & ante omnem mentis considerationem: eo igitur in statu habent vnitatem aliquam: at non realem, & numericam: ergo formalem, atque minorem. Tandem lib. 5. metaph. capite 9. sic habet: *Per se ipsum est, identitatem vnitatem esse quandam ipsius esse, aut plurium.* Quarto autem, plurium, siue realiter distinctorum, quæ esse possit vnitas, siue identitas, nisi formalis, & ex natura rei, realique, ac numerica inferior?

66 Arguunt secundo: Petrus, verbi gratia, & Paulus à parte rei non sunt diuersæ speciei: sunt ergo à parte rei vnus, eiusdemque speciei: nam indiuisio est identitas, siue vnitas in illo genere, quo extrema denominat indiuisa: vnitas autem specifica vbi reperitur à parte rei, & ante mentis opus, nequit esse alia, quam, quæ à Scoto formalis, siue ex natura rei est appellata. Arguunt tertio, & præcedens confirmant argumentum: Petrus, v. g. & Paulus nihil habent à parte rei, quod opponatur vnitati, ac identitati specificæ siue formali: hanc igitur identitatem eo statu obtinent. Consequentia liquet: antecedens probatur: si tale quid à parte rei haberent, non possent etiam per intellectum fieri vnū, idemque specificè; sicut, quia Petrus, & Bucephalus, quoniam habent à parte rei diuersitatem, ac dissimilitudinem oppositam identitati specificæ, hanc ne beneficio intellectus consequi possunt.

67 Arguunt quarto: homo, ut sic eadem definitione definitur, ergo natura humana, quæ est eius obiectum

à parte rei, habet aliquam vnitatem, eamque veram, & propriam; alioqui quo pacto vni posset subesse definitioni: at non realem, & numericam, ut luce clarius: ergo formalem, & inferiorem. Quintò tandem argui potest: genus, & species dantur à parte rei: ergo & vnitas generica, & specifica: hæ autem vnitates, vbi dantur reipsa tenus, & non sint merè intellectuales, nequit vtrique non esse formalis, siue ex natura rei: hæc ergo est admittenda: Antecedens argumenti, vnde rite sequuntur cætera, suadetur hunc in modum: Genus, & species haud inuoluunt in suo conceptu essentiali actum intellectus, sed potiùs naturam intrinsecè, ac sponte sua vnā, & communem: alioqui neutrum eorum prædicabilem diceretur in quid de suis inferioribus: eis enim essentialiter, & quidditatiuè non conueniunt animal, verbi gratia, & homo, prout subsunt actui intellectus, & hunc respectum extrinsecum, & accidentarium important.

Ad primum horum respondeo, duo priora, quæ obicit Aristotelis testimonia hoc tantum probare, aliquam dari à parte rei identitatem, & vnitatem extremorum realiter distinctorum; at non formalem magis, quàm fundamentalem, nec propriam magis, quàm impropiam, & adumbratam, cum tamen de propria, & formali sit in præsens questio: quocirca abs te sunt, & ea, in quibus refellendis haud sit operæpretium tempus infumere. Postremum autem Philosophi testimonium, cui alia non ab similia possunt, & solent congeri, nil aliud conuincit, quam plura, ac realiter distincta inuicem, posse esse nihilominus idem genere, & specie, atque vnitatem vniuersalem sortiri: an autem ex natura rei, vel negotiatione intellectus, hoc in medio relinquit Philosophus eo loci.

Ad secundum argumentum respondeo: Petrus, & Paulus à parte rei nec habent identitatem, nec diuersitatem specificam: quod nulli mirum accidat: namque à parte rei nulla datur species, sed ea, sicut, & genus, ac reliqua prædicabilia fiunt per operationem intellectus: haud ergo diuersitas, vel vnitas specifica à parte rei est admittenda, quemadmodum si à parte rei accidens nullum esset, nulla certè in eo statim inueniri posset conuenientia, nulla itidem differentia accidentalis. Porò quod in contrarium obicitur, vnitatem esse indiuisiōnem, adeoque Petrum, & Paulum, cum sint à parte rei indiuisi specificè, siue diuersitate specificæ destituti, non posse non esse in eo statu specificè vnus: hoc inquam difficultatem non facit: siquidem vnitas consistit in indiuisiōne, non præcisiua, sed negatiua: pro illo priori signo naturæ, quo ambo sumuntur à parte rei, ac secundum se, & ante omnem cognitionem nostram, eiusque carentiam tantum non sunt specificè diuersi per meram quandam præcisionem, solumque negant, & excludunt formaliter diuersitatem specificam pro posteriori signo naturæ, quo cognoscuntur ab intellectu, ut omnino similes, & quo datur carentia cuiuscumque cognitionis eorum dissimilatiua, ut sic dixerim: esse namque quiddam diuersæ speciei ab alio, non tantum fundamentaliter, sed etiam formaliter importat actum intellectus dissimilatiuum vtriusque, & quo alter representetur, ut homo, v. g. & alter, ut equus aliudve suppositum, non humanum: haud ergo potest excludi negatiuè diuersitas specifica, quoad vsque adueniat carentia talis actus, aliaque cognitio assimilians ei opposita: quam ob rem in summa Petrus, & Paulus à parte rei, & secundum se sumpti, nec sunt vnus, nec sunt diuersæ speciei; tantumque pro posteriori signo naturæ, quo nostro obuersantur intellectui

intellectui unitatem habent specificam, & contrariam diuersitatem formaliter reiciunt: quo pacto dici consuevit, voluntatem nostram, neque amare, neque odisse; haud quidem pro toto instanti reali, at certe pro priori quodam naturæ signo.

70

Eidem argumento responderet P. Suarez disp. 6. metaph. sect. 2. n. 14. eo tantum concludi, naturam humanam à parte rei esse vnā formaliter, & specificè, ea tamen unitate, quæ non sit communis omnibus indiuiduis, atque in illis eadem, & immultiplicata, sicut contendunt Scotista, sed potius, quæ sit in quolibet singularis effectus, eiusque, & non alterius propria: quocirca vnitas illa dicitur formalis, & specificæ, non quod sit communis, & vniuersalis, sed quod cōsequatur rationem formalem, & specificam hominis, v. g. siue naturam humanam, cum tamen vnitas indiuidualis, à qua tantum ratione nostra distinguitur, gradum consequatur indiuidualem, vel, si mauis, sit ipsa indiuiduatio, & hæcetas. Caterum non satisfacit me iudice hæc solutio, siquidem iuxta eam natura humana Petri, v. g. tantum erit vna formaliter, ac specificè secum ipsa, & non cum natura Pauli, aut alterius hypostasis, alioqui illa vnitas non esset propria solius Petri, nec ab eius singularitate tantum ratione distincta: at argumentum, vel nihil concludit, vel certè, naturam humanam Petri esse vnā formaliter, ac specificè cum natura Pauli, namque Petrus cum eo debet esse vnus, & idem formaliter, ac specificè, à quo ita est indissolubilis, siue non diuersus, sed indiuisionem, siue non diuersitatem specificam, & formalem habet à parte rei respectu auli, & aliorum cum eis: ergo est vnus formaliter, ac specificè in ratione hominis.

71

Secundò, respondent Thomista apud P. Suarez ubi suprà disp. 6. metaph. sect. 1. num. 5. naturam humanam in Petro, & Paulo, quæ est vtriusque à parte rei indiuisionem specificam, & formalem, esse negatiuè vnā, non verò positiuè. Verum si quod eis est familiare, nomine unitatis positiuæ intelligant modum aliquem positiuum à nostris actibus in naturam Petri, & Pauli refluxum, merito cuius in eandem speciem, & in idem vniuersale coalescunt, negatiuè verò, carentiam diuisionis omni actu nostro anteriorem, hallucinantur aperte: siquidem lib. 2. Dialect. cum sermo esset de eius obiecto formali, entia quæuis diminuta à nostris actibus in obiecta, quæ cognoscimus, reiectoria, satis superque reiecimus: deinde ubi vnitas vniuersalis, ac specificæ in modo consistat, cur non etiam illa alia anterior, beneficio cuius diuersitas, ac diuisionem opposita formaliter excluditur? sin autem intelligant nomine unitatis positiuæ eam, quæ prouenit à cognitione aliqua nostra confusa, & vniuersali, ratione cuius fiunt Petrus, & Paulus eiusdem speciei humanæ; nomine verò unitatis negatiuæ præcisionem, qua vtrique à parte rei, & secundum se sumptus præscindit à diuersitate specificæ, siue ab eo, quod obiaceant actibus eorum dissimilariis, quin pro priori illo naturæ signo, vel unitatem specificam habeant, vel etiam diuersitatem specificam proximè, & formaliter reiciant; ita quidem nostræ fauent solutioni, & doctrinam tradunt satis consentaneam ei, quæ tradita à nobis est in Dialectica lib. 8. tractatu 1. capite 2. ad eius finem.

72

At instabis nullo iure, tum ibi, tum in presenti adstrui à nobis unitatem quandam positiuam, cum omnis sit negatiua, ac definiatur ad Aristotelem, & ceteris Philosophis per indiuisionem, siue negationem diuisionis. Sed hæc calumnia facile potest depelli: nam vnitas omnis formaliter, & in se

sumpta est negatiua, & cum ipse intellectus confert obiecto suo unitatem vniuersalem, hæc vnitas est negatiua, quandoquidem eatenus Petrus, verbi gratia, & Paulus vi illius dicuntur vnus speciei humanæ, quatenus non diuersæ: ceterum hoc non vetat, quominus aliqua vnitas sit positiuæ, & alia negatiua, siue præcisiua penes vtriusque fundamentum, quippe quod modò potest esse aliquid positiuum naturæ, quæ dicitur vna, superadditum, modò vero nihil tale: quocirca vnitas specificæ, quam habet natura Petri, & Pauli pro posteriori rationis signo, quo nostro obuersantur intellectui, dicitur positiuæ, quia natura non fundat illam, nisi præsidio positiuæ cognitionis, qua representatur confusè, & indiscriminatim: vnitas verò negatiua, quam habet natura humana vtriusque, quia secundum se sumpta præscindit pro priori quodam rationis signo ab actibus quibuscumque, per quos diduci possit in varias species, dicitur negatiua, propterea quod natura humana nihil positiuum sibi superadditum postulet, merito cuius illam possit sortiri.

Ad tertium argumentum Respondeo: Petrus, & Paulus à parte rei, & secundum se sumpti nihil habent, quod unitati specificæ repugnet: hinc tamen non fit, eos esse vnus speciei pro priori illo naturæ signo, sed satis superque, si pro alio posteriori. Porro instatur argumentum, meo quidem iudicio manifestè in distinctione rationis: animalitas, & rationalitas nihil habent à parte rei, quod distinctione rationis repugnet, aliàs ne per intellectum ita distingui possent: an ergo à parte rei sunt ratione nostra distinctæ? an argumentum aduersariorum eisdem nervis in alia simili materia, propositum, & tamen omnino enervet, & inualidum: animalitas enim, & rationalitas à parte rei, nec sunt vnus ratione nostra, nec multiplex, sed in eo statu ab unitate, ac multiplicitate rationis præscindunt: pati ergo modo dicendum est, Petrum, & Paulum à parte rei, nec vnus esse, nec diuersæ speciei, sed in præsens ab vtraque denominatione præscindere, ac tantum vni fundamentum præbere, alteri verò illud negare. Rursus secundò, instatur argumentum vii superius: voluntas pro priori signo naturæ, quo est indifferens, & indeterminata, nihil habet repugnans amor, aliàs non posset pro posteriori signo amare: quis tamen ob id asserat, illam pro priori denominationem amantis sortiri, aut ante amorem amare? Quod si hæc propter asserant aduersarij, non petinde esse naturam humanam à parte rei sumi, atque eam usurpari pro priori aliquo signo naturæ ad cognitionem nostram, eiusque carentiam, ut supposuimus hæcenus; quin potius naturam humanam, prout est à parte rei, esse illam, ut non cognoscitur à nobis, & quatenus datur carentia cuiusvis representationis nostræ ad eam terminatæ, præterquam quod ineptè loquantur, ac terminis abutantur; certè eo, quem intendunt, sensu permissò, falsum est, Petrum, & Paulum nihil habere à parte rei oppositum unitati specificæ: habent enim carentiam cognitionis eius, qua possent in eandem coalescere speciem.

73

Ad quartum respondeo, ut Petrus, & Paulus, quatenus homines, vni subsint definitioni, non esse necessariam in eis à parte rei veram vllam, aut propriam unitatem formalem, sed satis esse fundamentalem, quæ magis sit similitudo, quam vnitas, namque in primis ut actus voluntatis noster sit formaliter bonus, & meritorius in ordine ad obiectum

74

C

etum

ctum extraneum, haud est necesse, haud etiam possibile, ut hoc sit formaliter bonum, & meritorium, sed satis est, ut fundamentaliter, siue ut loquuntur alij, radicaliter: similiter ergo, ut definitio hominis ut sic respectu, & merito illius sit una, non oportet, ut homo ut sic, & prout complectitur Petrum, & Paulum, ac ceteros homines sit à parte rei, & antea, quam obiciatur actui illi, per quem definitur, formaliter, & propriè vnus, sed satis superque, si fundamentaliter duntaxat: in super vnus, idemque actus intellectus nostri in plura, ut plura, ac ne fundamentaliter eadem, siue similia ferri potest, & solet, ut sæpè a nobis probatum: ut ergo definiamus vno actu obiectum aliquod, à fortiori sufficere eius vnitas fundamentalis.

- 75 Ad vltimum respondeo, genus, & speciem non dari à parte rei, sed per intellectum, denominationemque quandam extrinsecam, & accidentariam ab eo profectam. Ceterum ambo prædicabilia nihilominus enunciarì de suis inferioribus in quid; utique penes id, quod inuoluunt pro materiali; cum tamen alia prædicabilia etiam pro materiali sumpta dicantur in quale quid, vel in quale tantum: atque hoc pacto solum debet intelligi particula in quid appolita in definitione generis, & speciei.

CAPUT VII.

Alius modus unitatem formalem explicandi proponitur, & consutatur.

- 76 **A**lij recentiores unitatem, siue identitatem formalem, ac specificam, vel genericam esse veram, propriamque unitatem, identitatem, atque in rebus dari ante operationem omnem intellectus censent: diuersa tamen ratione, ac Scotistæ, ut commodius, tum decursu capitis, tum ad eius finem declarabitur. Arguunt autem primò: similitudo est vnitas, cum Aristoteles 5. metaphys. cap. 15. definiat similia esse, quorum qualitas est vna: sed Petrus, v. g. & Paulus sunt à parte rei propriè, & verè similes: ergo & vnum quid: cuiusmodi autem vnitas vera se tenens ex parte rei haud est numerica: ergo formalis, ac vel specifica, vel generica.

- 77 Arguunt secundo, ex Aristotele etiam: namque citato loco metaphysicæ distinguit triplicem relationem veram; ac realem; primamque, ac potissimam appellat identitatem in substantiæ unitate fundatam, alteram similitudinem qualitatibus unitate fultam, ac tertiam æqualitatem quantitatis unitate subnixam. ac identitas numerica haud est realis relatio, qui enim potest vnum numero, verbi gratia, Petrus, ad seipsum verè, ac realiter referri? admittenda ergo est à parte rei, & ante quodlibet mentis opus alia identitas minor, ac formalis, & vel specifica, vel generica, quæ scilicet sit relatio realis, atque inter duo versetur ut verbi gratia, identitas Petri, & Pauli in ratione hominis, aut hominis, & equi in ratione animalis.

- 78 Arguunt tertio: Petrus magis intensiue distinguitur realiter ab Angelo, quam à Paulo: Petrus ergo, & Paulus habent aliquam veram identitatis gradum à parte rei, quo carent Petrus, & Angelus: haud enim augeri potest distinctio, nisi per defectum identitatis: quare si magis distinguuntur Petrus, & Angelus, & minus Petrus, & Paulus, profectò hi plus aliquid verè identitatis, & illi minus habebunt, quod sequenti declaratur exem-

plo: namque hoc ipso, quod realis perfectio hominis, & Angeli sit quasi intensiue maior perfectione duorum hominum, & hæc minor, rectè sequitur, hominem, & Angelum cetera vera aliqua imperfectione, qua non carent duo homines, & hos habere aliquam imperfectionem, quam non habent Angelus, & homo ex toto sumpti. Porro primum antecedens argumenti suadetur: cetera enim illius partes inter eas proponendum manent declarata: omnis distinctio prouenit à differentiis, & quantitas distinctionis metienda est per quantitatem differentiarum: unde generica differentia infert genericam distinctionem; essentialis, essentialem; specifica, specificam; numerica, numericam; realis, realem; rationis, rationis, nulla, nullam: scilicet nequit, ut quò plus aliqua differunt, hoc ipso non plus distinguantur, alias non plus distingueretur Deus à formica, quam vna formica ab alia, ut infiniè plus differat à formica, quam vna formica ab alia; vltimèque, quod consequens est, omnium rerum distinctio realis foret omnino æqualis, & numerica, quo nihil absurdius.

Hæc sententia mihi magnopere displicet. Primò, quia solis vocibus ludit, & solum demum similitudinem à parte rei admittit, quam omnes admittimus, atque hanc solum iam formalem, iam specificam, aut genericam unitatem appellat. Rursus, quia vocibus valde abutitur, & omnino immeritò similitudinem Petri, & Pauli, aut vtriusque, & equi, aut lapidis, & omnium, cum Deo unitatem veram, propriamque, ac realem vocat: nam hoc, si verum sit, lapis erit verè, ac realiter idem cum Deo, & propositio, quæ id asseratur absque vlla distinctione, vel moderatione concedi poterit, ac debet: interest enim iuxta hanc sententiam veram, ac propriam, & realis identitas inter Deum, & lapidem, tamen non individualis, sed generica, & formalis, & non absoluta, sed relativa sit: hoc autem sufficit ad veritatem eius propositionis sine addito prolata: hæc siquidem propositio, *lapis est ens*, sine vilo additamento, & absque vlla distinctione est vera, quia re vera, & propria lapis est ens, tamen infiniè minus sit ens, quam Deus: ergo & hæc propositio, *lapis est idem cum Deo* absque vlla distinctione, aut adiectione tanquam vera concedi poterit hoc ipso, quod vera inter vtramque identitas intercedat, quantumlibet ea sit valde minor numerali, siue individuali. Porro hanc propositionem: *lapis est idem cum Deo*, aut hanc, quæ perinde est: *Peccator est idem cum Deo*, vel istam: *Iudas est idem cum Deo*, aliaue similes absque vlla distinctione posse tanquam veras admitti meo iudicio omnino est absolum piis auribus.

Deinde iuxta illam sententiam hæc propositio, *Iudas est Deus*, vera esset in aliquo saltem proprio sensu: ut enim propositio affirmatiua proprio in sensu vera sit, satis est, ut subiectum propriè, ac verè identificetur cum prædicato: atqui iuxta eam sententiam Iudas est idem verè, ac propriè, & realiter cum Deo identitate utique formali, & genericæ: ergo, &c. Vltèrius æqualitas consistit in indiuisibili, nec possunt duo palmi, v. g. totaliter esse æquales, & non esse summè æquales: similiter & similitudo, ut demonstrandum est tractatu sequenti ex professo inter probandam distinctionem virtutalem intrinsecam in rebus creatis: ergo & identitas stat in indiuisibili, quin fieri possit, ut inter duo verè, ac totaliter eadem non sit summa identitas: at iuxta hanc opinionem identitas non esset in indiuisibili sita: duo enim totaliter, & penes omnes suas formalitates eadem, nimirum hominem, & equum, non tamen summè eadem censent, sed minus eadem, quam hominem, & hominem, aut vnum numero hominem secum ipso comparatum.

Hactenus.

81

Haecenus impugnauimus absolute istam vnitatem, & identitatem relatiuam, & nihilominus veram, ac propriam, & realem: iam animus est eam impugnare ad homines: meminerint ergo recentiores hi, quibuscum quaestio, se non admittere distinctionem vllam virtualem intrinsecam, nedum ex natura rei, siue formalem in rebus creatis: qua in re eos valde inconsequenter se gerere luce clariùs ostendo: Primò namque plura inter se numericè distincta, habent tamen iuxta hos auctores à parte rei vnitatem, & identitatem veram, ac propriam, tamen si minorem vnitatem numericam: quidni ergo animalitas, verbi gratia, & rationalitas, & si sint vnum, idemque numericè, hoc non obstante distinctionem fortiantur à parte rei veram, propriamque, licet minorem distinctione numericam? Equidem manifestum est, quantum distinctio excludit vnitatem, tantumdem vnitatem excludere distinctionem: cum ergo distinctio numerica non excludat omnem à parte rei veram, propriamque vnitatem, sed solam numericam, sanè è conuerso vnitatis, & identitatis numericæ, cuiusmodi est animalitatis, & rationalitatis, non reiciet omnem à parte rei distinctionem inter eas formalitates, sed solam numericam, adeoque formalem, siue ex natura rei inter eas admittet: aut paulò aliter: distinctio numerica Petri, verbi gratia, & Pauli, aut quod longè plus est, Dei, & lapidis, eorum tamen vnitatem veram, & propriam, ac formalem à parte rei non reicit: à fortiori ergo vnitatis numericæ, & realis animalitatis, ac rationalitatis earum distinctionem, non propriam, sed impropriam, non veram, sed metaphoricam, non formalem, sed virtualem admittet.

82

Non melater hos, quibuscum disputo, adstruere gradus quosdam in distinctione, haud secus ac in identitate, & sicut hanc, aliam maiorem, aliam minorem, & numericam aliam, aliam formalem ponunt, ita etiam eos statuere distinctionem aliam maiorem, quam nimirum Petrus ab equo lapide, Angelo, Deo distinguatur, & aliam multò, multoque minorem, quo quidem ab alio homine, verbi gratia, Paulo sit distinctus, quocirca necessum non esse, vt animalitas, verbi gratia, sit virtualiter, aut ex natura rei distincta à rationalitate ad hoc, vt quemadmodum in identitate, sit etiam in distinctione sit inæqualitas, & latitudo. Cæterum hæc latebra, ad quam haud dubiè confugituri sunt, eos potest parum tutos, securosque præstare: nam præter id, quòd tales gradus, quos in distinctione statuunt commentitij sint, & à nobis illico demolendi, omnino abs re sunt: omnis enim distinctio vera iuxta aduersarios est realis, & numerica, & hac nulla minor est, quantulumcumque sit, esto ea plures sint maiores, illæ nimirum, quæ duas res, non tantum numero, sed insuper specie, aut genere, aut plus, quam genere distinguunt, ac fecerunt. Hoc autem cum eorum de identitate doctrina nulla ratione cohæret, imò multum ab ea deficit, & aberrat: etenim iuxta eos datur identitas aliqua à parte rei, eaque vera, & propria, quæ tamen non realis, & numerica sit, sed ea minor, qualis, v. g. est inter Petrum, & Paulum in ratione hominis, aut vtrumque, & lapidem, Deumve in ratione substantiæ: & tamen secundum eos non datur distinctio aliqua à parte rei vera, & propria, quæ non sit numerica, & realis, quæve sit infra illam: quin potius omnis distinctio vera de eorum sententia est numerica, & realis, licet non semper numerica præcisè, sed vltèrius haud rarò specifica, aut generica: parum ergo cohærenter de identitate, ac distinctione philosophantur.

83

Quod præterea aduersus eos non nihil aliter virgeo: R. P. Richardi Lyncei, *Philosoph. Tom. III.*

siquidem Petrus, v. g. & Paulus, quantumlibet habeant veram, ac strictam identitatem à parte rei de eorum opinione, quibuscum cernimus, nihilominus ambo à parte rei suscipiunt prædicata contradictoria: cur ergo animalitas, & rationalitas Petri, quantumlibet sine idem quidpiam à parte rei, non subeant etiam prædicata contradictoria, quidquid sit, an aptitudo ad illa sit referenda in distinctionem ex natura rei, an ad solam virtualem intrinsecam? Nec aduersarios subleuat, animalitatem, & rationalitatem numericè esse idem quid, cum tamen Petrus, & Paulus non numericè, sed specificè sint idem: nam hinc fit, Petrum & Paulum propter magnam, ac numericam eorum distinctionem cum sola identitate specifica, & parua coniunctam fortiri prædicata contradictoria summè dissita, cuiusmodi sunt separari realiter vnum ab alio, & produci realiter alterum ab altero, vnumque esse extrinsecum alteri, cum tamen animalitas, & rationalitas propter magnam, ac numericam identitatem, siue vnitatem cum sola distinctione exigua, virtuali nimirum, seu formali copulatam recipiant prædicata contradictoria, non summè dissita, & nuper memorata, sed minus quodammodo dissita, qualia sunt cognosci, & non cognosci, vñiri, & non vñiri, &c. aut nequiquam dehinc fit Petrum, & Paulum aliqua prædicata contradictoria, animalitatem verò, & rationalitatem nulla subire: cur enim illi, esto verè, & propriè sint idem à parte rei eo genere identitatis, quod maius est, aliqua, imò multa suscipiant, hæc verò non suscipiant etiam aliqua, saltem pauciora, quando verè, & propriè sunt idem à parte rei, eo quidem genere identitatis, quod minus quidem, ac strictum, & non improprium, aut metaphoricum est, præsertim cum omnia contra hoc posterius aduersariorum argumenta in illo priori manifestè, infringantur.

Sequitur, vt contrariis respondeamus argumentis. Ad primum dicendum est, Aristotelem, cum asseruit, similia esse, quorum qualitas est vna, sermonem habuisse, non de vnitatis propria, sed de impropria, & fundamentali: aut, quod perinde ferè est, de vnitatis formali extrinseca, & solius rationis, non tamen actus, sed aptitudine: quasi diceret Aristoteles, ea similia esse, quorum qualitas per intellectum vna, eademque fieri potest: atque ita Philosophum interpretatur præter alios non paucos Hurtadus disp. 15. metaph. sect. 10. subsect. 2. §. 98.

Confirmatur, & declaratur solutio: cum dixit Aristoteles, similia esse, quorum qualitas est vna, & equalia, quorum quantitas est vna; & eadem, quorum substantia est vna, non de qualitate physica, sed de transcendentali, qualis reperiri potest in Deo ipso, nec de quantitate, aut substantia physica, ac prædicamentali, sed potius transcendentali intelligendus est, videlicet, quia in personis diuinis locum habent similitudo, & equalitas, & identitas natura tenus, nec non etiam in accidentibus quibusuis inuicem comparatis. At iuxta plerosque aduersarios substantia, quantitas, qualitas transcendentales tantum, rationem substantiæ, quantitatis, & qualitatis propriè non obtinent, sed metaphoricè duntaxat: pari ergo ratione, non de vnitatis propriè sumpta interpretandus est Aristoteles, cum similitudinem, & equalitatem, & identitatem per vnitatem definit: aut certè, si de vnitatis propria, non de physica, & intrinseca, sed de Metaphysica, & extrinseca, quæ actum intellectus confusum propriè vnum, eiusque obiectum impropriè vnum denominat, de vnitatis, inquam, extrinseca, non tam actuali, quam ad actum potente reduci, vt supra præstrictum.

Ad secundum respondeo, identitatem quidem

84

85

86

C 2 esse

esse relationem realem extremorum eorundem, ut docet Arist. loco nobis obiecto, & cum eo B. Thom. 1. p. quaestione 28. articulo primo, Caietanus ibidem, Soncinas 5. metaphys. quaestione 35. Capreolus in 1. distinctione 30. quaestione 1. ad 5. arg. Gregorij, Item Alensis 5. metaphys. textu 15. & Rubius in Logica capite 7. ad aliquid quaestione decima; ceterum non loquuntur de identitate propria: (eiusdem enim ad seipsum, qui potest esse relatio realis:) sed de identitate impropria, ac metaphorica, & quæ magis sit similitudo, quam identitas. Atque ita Aristotelem intelligunt, non solum laudati scholastici, sed plerique alij, præsertim vero Suarez disputatione sexta, metaphys. sectione secunda, numero decimoquarto, cuius ibi hæc notanda sunt verba: *Dicitur fortasse, in rebus, non solum reperiri eam unitatem formalem, qua unaquæque natura humana, verbi gratia, dicitur in se formaliter una, sed etiam reperiri unitatem, qua omnes nature humana dicuntur habere eandem rationem formalem, & consequenter formalem unitatem, ratione cuius eandem definitionem participant, & omnes homines a parte rei dicuntur esse eiusdem nature.* Sed contra, nam hæc reuera non est unitas, sed similitudo tantum, nihil enim verè unum, & in re indivisum est a parte rei in hac, & illa natura humana, sed solum in hac est aliquid, cui aliquid simile est in altera natura: hæc autem non est realis unitas, sed similitudo: unde solum possunt res plures dici a parte rei eiusdem nature, id est similis: hæc enim identitas cum dicatur esse inter res distinctas, non potest in re ipsa quippiam esse præter similitudinem.

87 Ad tertium argumentum respondeo, illud esse insignem æquiuocationem, qua dissimilitudo cum distinctione confunditur, cum tamen ingens sit inter eas discrimen: quocirca animaduertendum est, distinctionem bifariam sumi posse: Primum purè, & sincere, ac prout est distinctio tantum: Secundò mixtè, & quatenus dissimilitudinem aliquam, siue diuersitatem coniunctam habet: hoc statuto, assero, antecedens argumenti falsum esse, si de distinctione purè tali procedat, verum autem, si de ea mixtè sumpta intelligatur; Petrumque, verbi gratia, & Paulum non minus inter se distingui, quàm Petrum, & lapidem, aut Angelum, Deumve, si distinctio purè, & propriè sumatur; secus autem se rem habere, si distinctio cum dissimilitudine confundatur, vel potius coniungatur: quòd autem minus distinguantur hoc posteriori sensu, aduersariis neutiquam prodest; quando tantum probat, Petrum, & Paulum meritò minoris dissimilitudinis habere aliquam similitudinem a parte rei, qua Petrus, & lapis, aliæ substantia carent, non verò identitatem, aut unitatem ullam: quòd verò prius illud eis tantum fauens, si verum esset, à vero procul aberreret, haud est difficile probatu.

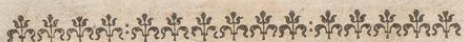
88 Primum, namque identitas consistit in indivisibili, nec una veluti intensiue potest esse maior alia, ut paulò supra insinuatum, & infra fortasse latius est probandum: haud ergo distinctio potest non esse in indivisibili sita, ac proinde cum Petrus, & Paulus, verbi gratia, se totis realiter, ac numericè distinguantur, alia maior distinctio excogitari nequit vsquam. Rursus, quidquid sit de identitate latissime fusa, profectò identitas numerica, & realis in indivisibili, vel aduersariorum confessione, sita est, eosque iuxta quæ idem numero, ac re ipsa sunt, summam identitatem, & qua maior esse nequit, fortiuntur: ergo etiam distinctio realis,

& numerica, si pura pura sit, & à dissimilitudine secreta, magis, ac minus non admittet. Item similitudo ipsa, aut dissimilitudo intensiue maior esse nequit, solumque extensiue crescit, quatenus nimirum vnus rei formalitates plures sunt similes, aut dissimiles, quàm alterius alteri rei, cum qua comparantur ambæ, ut suo loco demonstrandum: iam ergo distinctio, siue pura sit, siue etiam cum dissimilitudine copulata, nequit esse intensiue maior, pro eo, ac aduersarij confingunt.

Præterea, si qua de causa distinctio una esset maior à parte rei alia, maxime ob eam, qua contrarij adducuntur, quia nimirum omnis distinctio à differentiis provenit, differentia autem, siue dissimilitudo rerum in puncto, & indivisibili non stat, sed maius, ac minus admittit: hæc autem ratio, nullius est momenti: Primum, quia dissimilitudo, ac differentia in indivisibili consistit, & intensiue loquendo maius, aut minus non capit, ut sæpius dictum: si ergo distinctio, ad differentiam, ac dissimilitudinis leges exigenda est, potius in indivisibili, quàm diuisibili sita esse, credenda. Secundò, quia, quod distinctio quodammodo à differentia, ac dissimilitudine oriatur, tantum probat, distinctionem mixtè sumptam suscipere maius, & minus, non autem sincere, ac purè acceptam, prout est de ea quaestio in præsentiarum. Tertiò, quoniam propius fidem est, distinctionem non proficisci à differentiis, aut dissimilitudinibus rerum: Petrus enim, & Paulus non sat propriè differunt, nec dissimiles sunt, sed potius omninò similes; & tamen realiter distinguuntur: homo etiam penes aliquas formalitates non est dissimilis equo; & tamen penes illas, & quas cumque ab eo distinguitur realiter: aliqua ergo distinctio est sine differentia, aut dissimilitudine, atque adeo hæc neutiquam illius radix.

90 Hinc ad id, quod est ultimum in probatione illius primi antecedentis, quod est veluti basis totius argumenti, patet: nam, si de distinctione reali pura sermo sit, ea res inter omnes, & quasvis æqualis est: quod, si de ea, prout cum dissimilitudine mixta est, loquamur, haud dubiè maius, & minus suscipit, sicut dissimilitudo, nimirum extensiue, & non intensiue; atque in hoc sensu, quo de utriusque nulla est controuersia, distinctio generica est maior, quàm specifica, & hæc, quàm individualis: illud etiam adicio, tamen distinctio realis, non prout talis præcisè, sed prout concreta cum dissimilitudine susciperet magis, & minus etiam intensiue, hoc parum, aut nihil profuturum aduersariis, quibuscum videlicet, non de dissimilitudine, sed de distinctione mera disceptamus.

91 Ex dictis constat, hos auctores in defendenda unitate formali, ac, vel specifica, vel generica non parum à Scotistis diffidere: sectatores enim Scoti, pro eo ac visum est, ut unitatem formalem, & ex natura rei extremorum realiter distinctorum, sic etiam distinctionem ex natura rei graduum realiter eorundem tuerentur. Deinde unitatem formalem non confundunt, cum similitudine, sed potius similitudinem, aiunt esse quandam relationem realem, cuius radix, ac veluti fundamentum est, tum distinctio realis extremorum, tum etiam eorum vera unitas formalis penes aliquam rationem superiorem, & communem. Contra verò hi, quibuscum hoc cap. disputauimus, unitatem formalem adstruunt, formali distinctione reiecta, eamque à similitudine nequaquam distinguunt: quod tamen minus consequenter quàm Scotistæ, decursu capitis ostensum est.

TRACTATUS IV.

De identitate, & distinctione virtuali
entis ut sic.

CAPUT I.

Quid sit distinctio virtualis intrinseca? & an
in Deo admittenda sit?

I **N** HIL in toto hoc libro, ac fortassis etiam in tota Philosophia, ac Theologia operosius, aut difficilius distinctione virtuali, & identitate opposita, de quibus in presenti agendum est. Quamvis autem posterioris illius affectionis, nempe identitatis virtualis perrarò fiat mentio expressa quidem atque explicita huius decursa tractatus, haud propterea videri debet omissa: cum enim ea & prior entis affectio, nempe distinctio virtualis, se excludant invicem, quæ in divinis, aut creatis probant alteram, id est distinctionem virtuales, hæc identitatem eidem virtuales, eiusque necessitatem improbant: & è converso quibus confutatur id genus distinctio, iidem implicite suaderetur opposita identitas. Distinctio ergo virtualis alia est extrinseca: alia intrinseca. Illa est, qua distinctis realiter conceptibus aliquid ex parte rei indistinctum actu, ac sponte sua indivisum concipimus: huiusmodi distinctio inter hominem, & animal rationale intercedit, ac de ea non est controversia in præsentiarum: virtualis intrinseca, huiusque instituti propria distinctio omnem conceptum anteverit, & ex parte rerum reperitur, ac tunc locum habet, cum eadem res, eadem, inquam, realiter, & formaliter, siue ex natura rei habet aptitudinem ad prædicata contradictoria, qualia eademque sint: immerito enim aliqui distinctionem hanc virtuales ad solum cognosci, & non cognosci, aut assimilari, & dissimilari, aut producere, & non producere coarctant: atque ex præfata eius explicatione, eaque magis liberali, & expedita, quam ab aliis tradi consuevit facile colligi potest, in quonam sita sit opposita identitas virtualis. Porro quamvis multi specioso nomine distinctionis virtualis prætendant distinctionem veram, & actuales reali minorem, eamque etiam in Deo admittant, ceterum omnem distinctionem veram, ut actuales hoc ipso esse distinctionem ex natura rei, & à Deo procul relegandam, superius ostendimus: maneat ergo distinctionem virtuales intrinsecam improprie tantum esse distinctionem, quamvis proprie, ac realis distinctionis munus obeat quoad aliqua prædicata contradictoria: quæ duo optime coherere, in loco videbimus.

His constitutis asserendum est, essentiam divinam virtualiter intrinsecè à relationibus distingui. Ita innumeri auctores nostræ scholæ, & extra eam non pauci, quorum potissimum argumentum sic se habet: essentia communicatur Filio, non communicata ei Paternitate, Filiatio producit, non producta essentia, & vnitur immediatè humanitati Christi, non vnita immediatè essentia; atque hæc omnia contingunt ex parte rei, & ante omnem operationem nostri intellectus: distinguuntur ergo virtualiter natura, & relatio, cum distinctio virtualis ea haud dubiè sit, ratione cuius eidem proprie rei prædicata contradictoria conveniunt. Confirmatur, & declaratur: natura ut natura ne-

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

quit communicari, & simul non communicari: & relatio ut relatio nequit produci, & non produci, vni-ri, & non vni-ri: nulla alia de causa, nisi, quia natura, ut natura est, nullam habet distinctionem, etiam virtuales à seipsa, nec etiam relatio, ut relatio à semet: igitur si natura à relatione nullam habet distinctionem virtuales, non poterit natura haud communicari, non communicata relatione, vel produci vni-ri relatio, non producta, atque vnita natura.

Respondent primò nonnulli ex nostris, non esse prædicata contradictoria ea, quæ retulimus, quia sicut relatio producit, & vnitur, ita similiter natura, ut relatio est, producit, & vnitur, & quemadmodum natura communicatur, sic etiam relatio patris, quæ natura est, communicatur: quare nullum prædicatum competit naturæ, quod relationi non conveniat, & è converso. Contra tamen sic arguo: natura ut natura communicatur, & relatio, ut relatio non communicatur: natura igitur, ut natura ex parte rei distingui debet aliquo modo à relatione, ut est relatio, ea enim reduplicatio cadit, non supra conceptus nostros, sed supra id, quod independentè ab illis est in rebus.

Respondent secundò, non pauci Thomistæ, prædicata illa contradictoria tantum arguere distinctionem rationis. Sed contra etiam sic argumentor: in tantum aliqua distinguuntur, in quantum iis prædicata contradictoria conveniunt, sed naturæ, & relationi prædicata contradictoria à parte rei, & ante omnem operationem nostri intellectus conveniunt: natura igitur, & relatio à parte rei, & ante omnem operationem intellectus, atque adeo, non ratione, seu consideratione sola distinguuntur.

Recentiores aliqui præstantis ingenij ex duabus solutionibus præcedentibus aliam tertiam compingunt, & in primis aiunt, communicari, & non communicari ritè intellecta haud esse prædicata contradictoria: deinde, ut natura communicetur quodammodo, & non communicetur Paternitas, sufficere virtuales distinctionem, non virtuales, sed solius rationis: ad id etiam satis esse, quod natura realiter inadæquatè distinguatur à Paternitate, eoque vniverfalior, & magis communis sit ad eum modum, quo animal cum homine comparatur.

Ceterum cum hi Neoterici docent, communicari, & non communicari non esse prædicata contradictoria, nihil addunt doctrinæ communi eorum, qui nobis aduersantur: quare necesse non habeo quidpiam communi impugnationi superius posita adicere. Deinde siue communicari, & non communicari sint prædicata contradictoria, siue non, perperam explicantur per distinctionem rationis: qualia enim cumque sint, naturæ, & relationi conveniunt ante omnem operationem intellectus, siue rationis. Præterea aliud est naturam divinam esse distinctam realiter mediâtè, siue in tertio à Paternitate, aliud verò ab ea realiter inadæquatè distingui: illud prius verissimum est; attamen non ratio difficultatis, sed ipsa difficultas est: hoc posterius, nec verum, nec admodum securum est, si verbis vis sua constet, nec in alium sensum improprium extrahantur: aliquid enim realiter inadæquatè ab alio distingui, est partem eius realiter adæquatè ab illo alio distingui, partem verò nullatenus distingui ab eo, sed potius cum eo omnino identificari: quo pacto homo distinguitur realiter inadæquatè à corpore, quoniam anima hominis à corpore realiter adæquatè distinguitur, secus verò corpus à semetipso: ut ergo natura divina sit realiter inadæquatè distincta à Paternitate, debet esse

C 3 realiter

realiter multiplex, ac partibilis, ut penes unam sui partem omnino cum Paternitate identificetur, penes aliam vero ab ea distinguatur: atqui naturam divinam unam realiter, ac impartibilem esse, fides nostra sancit. Tandem si communicari, & non communicari non sunt prædicata contradictoria iuxta hos, ex superfluo recurrunt ad distinctionem ullam, siue solius rationis, siue realem inadæquatam, siue utramque: tota enim difficultas hoc solo cardine vertitur, quatenus nimirum sine distinctione, aut an sine illa natura, & relationi prædicata contradictoria conveniant: expuncta igitur contradictione prædicatorum, tota difficultas evanescit: cur igitur ullius distinctionis mentionem faciunt, ac nova difficultate se implicant?

7 Sed videamus subtile quoddam argumentum, quo distinctionem virtuales, siue aptitudinem ad prædicata contradictoria à Deo relegant. Distinctio virtualis inter naturam, & personalitates, si ad aliquid deferretur, maxime ad hoc, ut eadem realiter natura cum sit, personæ tamen, quibuscum identificatur, inter se realiter distinctæ esse queant. Atqui ad hoc non deferretur: quoniam distinctio virtualis est multo minor, quam realis: ergo insufficiens est, ut personæ à natura realiter indistinctæ, inter se tamen realiter distinctæ fiant; & ad summum ad hoc utilis erit, ut personæ inuicem virtualiter distinguantur: eiusmodi enim virtualis distinctio plus præstare nequit, quam ipsa valet: cum ergo non valeat, nisi distinguere virtualiter naturam à personis, quo pacto harum realem distinctionem præstare, aut fundare poterit? Confirmant, & declarant argumentum speciosa quadam, sed speciosa tantum, inductione. Hoc ipso, quod Petrus tantum numericè distinguatur à Ioanne, & Francisco, non possunt hi specificè inter se differe, siue distingui, ne videlicet maiorem inter se distinctionem habeant, quam cum tertio, neve minor distinctio maioris pondus, & instar habeat. Pari ergo ratione, quod natura divina virtualiter tantum distinguatur à relationibus, præstare non poterit, ut hæ plusquam virtualiter, siue quod perinde est, realiter distinguantur inuicem.

8 Tota huius argumenti doctrina fragili, ac ruinoso fundamento innixa est: falsò enim supponit, idcirco adiunctam esse distinctionem virtuales intrinsecam, ut merito illius divina personæ inter se realiter distinguantur: namque ob hunc finem excogitata non est, sed ob aliud longe diversum, nempe, ut natura divina, & Paternitati V. causâ prædicata contradictoria conveniant, alteram, scilicet communicari Filio, alteram vero ei non communicari: siquidem huiusmodi prædicata contradictoria aliquam efficiunt distinctionem naturæ à Paternitate: non realem: adeoque virtuales.

9 Huius rei gratiâ animadvertendum est, cum dicatur personalitates realiter distinctas, eidem tamen naturæ realiter identificari (in quo mysterium triados consistit) tria quidem dici. Primum est, personæ esse realiter distinctas: & hoc non oritur à distinctione virtuali, sed ab earundem distinctione

reali, cuius fundamentum, & indicium est relatio originis, qua una persona aliam realiter producit. Secundum est, personas ita realiter distinctas, realiter tamen identificari uni, eidemque naturæ: & hoc, non à distinctione virtuali proficitur, sed ab infinitate naturæ divinæ, quæ quamvis una sit, quia tamen infinita, potest sese per identitatem extendere ad personas reales, ac proinde summe distinctas, ut supra in loco exposuimus. Tertium est, naturæ, & Paternitati convenire posse prædicata contradictoria, scilicet, alteram communicari posse Filio, & Spiritui sancto, secus vero alteram: & hoc solummodo est, quod à distinctione virtuali naturæ à relationibus provenit.

Dices: si natura non esset virtualiter distincta à Paternitate, Filiatione & spiratione passiva, non possent hæ tres relationes esse inter se realiter distinctæ, quin potius more ipsius naturæ essent unus duntaxat conceptus: ergo à distinctione virtuali naturæ à relationibus provenit, quod hæ quantumcumque identificate eidem naturæ, inuicem tamen realiter distinguantur. Respondeo, distinctionem realem personarum oriri quidem à distinctione virtuali naturæ à suis relationibus, siue proprietatibus personalibus, velut à conditione, sine qua non; non tamen velut à causa formali, & præcipua. Hoc autem nobis non obstat, nec ab adversariis falsum esse convincitur: id enim, quod minus est, potest esse conditio, sine qua non daretur, quod maius est: quo pacto approximatio localis est conditio, sine qua non existeret forma ignis, qua tamen longo minor est intervallo: namque forma ignis substantia, approximatio vero localis accidens est.

His statutis ad formam argumenti contrarij respondeo, negata maiori ob ea, quæ hætenus adduximus. Ad confirmationem argumenti respondeo, concessio antecedenti, & negata consequentia. Cum enim unum aliquod tertium habet identitatem quandam cum duobus extremis, quæ inter se inuicem, non identitatem realem, sed realem fortiuntur distinctionem, hoc, inquam, ex infinitate sola proficisci potest: quocirca cum omnes res creatæ simpliciter finitæ sint, mirandum non est, quod Petrus non possit esse idem realiter, siue numericè cum Ioanne, & Francisco, qui inuicem realiter distinguuntur; aut specificè idem cum equo, & leone specie distinctis inuicem, aut genericè idem cum equo, & lapide, qui inuicem genere discriminantur. Hæc autem ratio non militat in natura divina, quæ cum simpliciter infinita sit, tripliciter personari potest, quantumlibet ipsa non triplex, sed una, & indivisibilis sit.

12 Multa alia sunt adversus distinctionem virtuales intrinsecam in Deo argumenta, haud pauciora pro illa, quibus, quia Theologica, necnon operosa, supersedeo. Præterire tamen nequeo quandam, & Philosophicam, & breuem rationem, qua probari potest id genus distinctionis in Deo, & meo quidem iudicio manifeste. Tres personæ divinæ, quamvis sint realiter, ac numericè distinctæ, tamen habent à parte rei consensum in aliquo prædicato: vnaque, & eadem etiam numero natura de iis prædicatur hunc in modum: Pater est natura divina: Filius est natura divina: Spiritus sanctus est natura divina: igitur è contrario, ut aiunt, natura divina, & Paternitas, v. g. quamvis sint idem numericè, & realiter, poterunt tamen habere à parte rei dissensum in aliquo prædicato, nec repugnabit de altera prædicari, quod communicetur Filio, de altera vero, quod ei non communicetur, sicut ad utriusque distinctionem virtuales oportet. Antecedens est fide certum. Consequencia

quentia clarior, quàm vt negari queat: haud enim magis excludit vnitas, & identitas dissenfum in prædicatis, quàm distinctio consensum in illis: Atqui distinctio non excludit consensum in omnibus, & singulis prædicatis, sed in aliquo eum permittit, vt assumitur in antecedenti: ergo etiam vnitas, & identitas non excludit dissenfum in omnibus, & quibuscumque prædicatis, sed in aliquo eum donabit, vti colligitur in consequentia.

C A P V T II.

Distinctionem virtutalem intrinsecam dari in rebus creatis suadet auctoritate Patrum.

13 **Q** Vanquam, vt ingenuè hoc fatear, Patres distinctionem virtutalem intrinsecam in rebus creatis aperte, ac liquidò, nec adstruant, nec reiiciant; ac multa habent, quibus eam satis indicant, quæ hîc proponere animus est. Agnè ergò Patrum ducat Augustinus lib. 8. de Trinitat. cap. 3. vbi sic fatur: *bona est terra altitudine montium, & temperamento collium, & plantis camporum; & bonum pradium, amanum, ac fertile, & bona domus paribus membris disposita, & ampla, & lucida, & bona animalia, animata corpora, & bonus aer modestus, & salubris, & bonus cibus suavis atque aptus valetudini, & bona valetudo sine doloribus, & lassitudine, & bona facies hominis, dimensa pariter & affecta hilariter, & luculenter colorata, & bonus animus amici consensionis dulcedine, & amoris fide, & bonus vir iustus, & bona diuitia, quia facile expediuntur, & bonum celum cum sole, & luna, & stellis suis, & boni Angeli sancta obedientia, & bona locutio suauiter docens, & congruenter monens auditorem, & bonum carmen canorum numeris, & sententis graue. Quid plura? Bonum hoc, & bonum illud. Tolle hoc, & illud, & vide ipsum bonum, si potes: ita Deum videbis non alio bono bonum sed omnis boni bonum.* Hæc Augustinus, quibus sanè docet rationem communem boni præcindi cogitatione, & obiectiue separari posse, adeoque esse virtualiter distinctum ab hoc, & illo bono: & hac ratione ad notitiam Dei, ac summi boni nos eleuat; quia nimirum sicut bonum in communi, & prout abstractum ab hoc, & illo duntaxat bonum est, & nihil mali habet, cunctaque bona continet, ita similiter Deus, non ratione, sed re, non intellectu, sed natura est bonum solum, ac omnis mali expertus, atque eminenter omne bonum.

14 **R**urfus idem Augustinus tomo 3. lib. de spir. & anima cap. 3. 4. aut Hugo Victorinus, aut quicumque eius operis est author, sic ait: *Vnus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti pertingens usque ad diuisionem anima, & spiritus: Et ideo nihil in creaturis hac diuisione mirabilius cernitur, vbi id, quod essentialiter vnum est, atque indiuiduum, in seipsum scinditur, & quod simplex in se, & sine partibus constat, quasi quadam partitione diuiditur: Neque enim in homine vno alia essentia est eius spiritus, alia est eius anima: sed prorsus vna, eademque nature simplicis substantia: Non enim in hoc gemino vocabulo gemina substantia intelligitur: sed cum ad distinctionem ponitur, gemina vis eiusdem essentia, vna superior per spiritum, alia inferior per animam designatur. In hac vtrique diuisione anima, & quod animale est in vno remanet, spiritus autem, & quod spiritale est, ad summa euolat. Ab*

infimis diuiditur, vt ad summa sublimetur, ab anima scinditur, vt domino vnatur: quoniam qui adheret Deo vnus spiritus est cum illo. Felix diuisio, & mirabilis separatio, vbi quod corpulentum, & feculentum est, deorsum remanet, quod spiritale, & subtile est, usque ad speculationem diuine gloria sublimatur, & in eandem imaginem transformatur: Pars inferior componitur ad summam pacem, & tranquillitatem: pars autem superior sublimatur ad summam gloriam, & incunditatem.

15 **Q**uæ verba hunc in modum expendo. Eadem realiter substantia est spiritus, & anima, vt huic initio testimonij manifestè dicitur necnon initio totius cipitis, vbi hæc habentur verba: *dum viuificat corpus anima est, dum spirat, vel contemplatur, spiritus est.* At anima, vt anima est, eique, vt spiritus est, conueniunt prædicata contradictoria: vt enim anima est, in imo remanet, non euolat ad summa, ab infimis non diuiditur, ad summa, non sublimatur, Domino non vnitur, ad speculationem diuine gloria non erigitur, ad imaginem Dei non transformatur, ad summam gloriam, & tranquillitatem non euahitur. Deumque in summa non contemplatur, sed duntaxat id habet, vt corpus hoc mortale informet, ac societate sua viuificet: sed anima, vt spiritus est, alia omnia habet, & prædicata cuncta iis, quæ recensimus opposita fortitur; non enim in imo remanet, sed euolat ad summa, Deum cognoscit, &c. Eidem ergo animæ rationali prædicata contradictoria conueniunt, sicut ad distinctionem virtutalem oportet. Confirmatur primo: Non solum quod est animale, corporeum, & feculentum in homine, dicitur diuidi, ac separari quoad multa prædicata à spiritu: sic enim quod tantum esset realiter adæquate, aut inadæquate distinctum à spiritu, diuideretur ab illo, sed ipsa anima ab eo diduci, ac secerni dicitur; adeoque idem realiter à seipso quodammodo diuiditur, & contradictoria prædicata subit. Confirmatur secundo: cum dicitur id, quod essentialiter vnum, & indiuiduum est, in seipsum scindi à parte rei, & quod simplex, ac partium expertus est, quadam partitione diuidi, rursus eandem, simplicemque animæ naturam, esse tamen geminam vim, ac tandem nihil esse in creaturis hac distinctione mirabilius; certè nostra distinctio virtualis intrinseca, ac aptitudo eiusdem rei ad prædicata contradictoria, eiusque per illa quadam scissio, & partitio graphicè describi, suisque coloribus delineari videtur.

16 **B**asiliius etiam idem sentit cap. 3. constitution. monasticarum, ibi: *duplicem ego animi esse arbitror vim, cum ipse vnus sit, atque idem: quarum altera corpus attingat, vitalis scilicet: altera quæ tota in perspicenda veritate versetur, quam quidem rationalem appellamus.* Ex quibus sic argumentor: Duplex hæc vis vnus, eiusdemque animi non est duplex, distinctaque realiter potentia illius: certum enim, vim vitalem, qua animus attingit corpus, eique vnitur, illudque viuificat, non aliam potentiam ab anima, sed ipsius substantiam realiter esse: duplex igitur illa vis est duplex formalitas animæ virtualiter tantum distincta. Nisi verò quis dicat, Basilium loqui de distinctione solius rationis: sed facile qui sic eum explicet, refelli potest: namque si vis rationalis esset à parte rei etiam virtualiter vis vitalis, planè eiusmodi vis vitalis attingeret, ac viuificaret corpus: quorsum ergo dicit Basiliius, eam totam in perspicenda veritate versari? Eadem ratione, qua Basiliius, animam in potentias virtualiter distinctas partiuntur Bernardus, & alij Patres quos esset referre longum.

17 **N**obis etiam fauet Anselmus lib. 2. de incarnat.

Verbi: qui non potest (inquiens) intelligere aliquid esse hominem, nisi individuum, nullatenus intelliget hominem, nisi humanam personam, omnis enim individuum homo persona est: quomodo ergo iste intelliget hominem assumptum esse a verbo, non personam, id est aliam naturam, non aliam personam esse assumptam. Ecce Anselmus damnat eos, qui aiunt rationem hominis non esse aliud, neque virtualiter etiam distingui à ratione individui, atque huiusmodi dialecticos, siue potius dialecticæ hæreticos (sic enim paulo supra eos vocat) parum consonè philosophari mysterio incarnationis, in quo Christus assumpsit humanitatem, non personalitatem, & humanitas eius vnita est immediatè, non naturæ diuinæ, sed Verbo, & Filiationi. Confirmatur: sententia Nominalium, eorumque, qui nobis aduersantur, est, naturam communem nihil aliud esse, quàm multa individua collectiue sumpta, & confusè cognita: Hoc autem placitum Anselmus videtur expressè damnare.

18 Rursus secundo: Anselmus in dialogo de veritate cap. 9. sic ait: multis enim modis eadem res suscipit diuersis considerationibus contraria: quod in actione sæpè contingit, vt in percussione: Percussio namque, & agentis est, & patientis: vnde, & actio dicitur, & passio potest: quamuis secundum ipsum nomen actio, vel passio, vel quæ similiter dicta à passis in actiua significatione dicuntur magis videantur esse patientis, quàm agentis: quippe secundum id, quod agit magis propriè videtur dici, agentia vel percutientia, & secundum id, quod patitur actio vel percussio: nam agentia, & percutientia ab agente, & percutiente dicuntur, sicut prouidentia à prouidente, & continentia à continente, quæ scilicet agens, & percutiens, prouidens, & continens actiua sunt: actio verò, & percussio ab actō, & percussio, quæ passiva sunt, derivantur: sed quoniam, vt in vno dicam, quod in certis intelligis, sicut percutiens non est sine percussio, nec percussio absque percutiente: ita percutientia, & percussio sine inuicem esse nequeunt: imò vna, & eadem res est diuersis nominibus secundum diuersas partes significata: Idcirco percussio, & percutientia, & percussio esse dicitur.

19 Quæ sic expendo: Eandem rem suscipere prædicata contraria, & opposita est ipsissima distinctio virtualis intrinseca: sed iuxta Anselmum eadem res, nempe actio & passio suscipit prædicata opposita, & contraria, nimirum, vt actio est terminari ad agens, illudque tale denominare, non verò terminari ad patientem, nec illud eiusmodi denominare: contra verò, vt passio est respicere passum, & non agens, illudque, non hoc afficere, & denominare. Rursus iuxta Anselmum vna, eademque res, percutientia nimirum, & percussio, siue actio, & passio diuersis significatur nominibus quoad diuersas sui partes: at non quoad partes ex natura rei distinctas: sic enim vna, eademque res haud foret: secundum ergo diuersas partes virtualiter distinctas: adeoque in has simili modo quælibet res quantumlibet realiter simplex, & indiuisa dissectatur.

20 Idem Anselmus cap. 29. monolog. docet cogitatione præscindi vnā perfectionem obiecti ab alia secum realiter identificata, adeoque alteram esse virtualiter distinctam ab altera: Nempe (inquit) si cuiuslibet substantia, quæ, & viuunt, & sensibilis, & rationalis est cogitatione auferatur, quod rationalis est: deinde quod sensibilis: & postea quod vitalis: postremo ipsum nudum esse, quod remanet: quis non intelligat quod illa substantia, quæ sic paulatim destruitur, ad minus, & ad minus esse, & ad vltimum non esse gradatim perducitur. Profecto, si, quod Nominales, eorumque sequaces aiunt, nulla posset dari præcisio

obiectiua cum distinctione virtuali coniuncta, sed quocunque conceptu inadæquato, ex iis, quos assignat Anselmus, totum, quod est in obiecto, cognoscere, non conspicio, cur illud paulatim, ac pedetentim ad minus, & ad minus esse perduceretur. Huc etiam alludit ex parte Anselmus infra in monolog. cap. 52. vbi vnā (inquit) eandemque rem dicimus, & non dicimus: videmus, & non videmus: dicimus, & videmus per aliud: non dicimus, & non videmus per suam proprietatem.

Item in dialogo de veritate capit. 12. loquens de veritate transcendentali eam sic definit: veritas est rectitudo sola mente perceptibilis: quam definitionem sub persona discipuli ita mox explicat: nec plus nec minus continet ista definitio veritatis, quàm expedit, quoniam nomen rectitudinis diuidit eam ab omni re, quæ rectitudo non vocatur: quod vero sola mente percipi dicitur, separat eam à rectitudine visibili: Hinc argumentor: In obiecto visibili, colore verbi gratia, est aliqua veritas transcendentalis: ergo & aliqua formalitas sola mente perceptibilis, & sensui corporeo imperceptibilis: at in eo est alia formalitas aliquo corporis sensu, & non sola mente percipi apta: iam ergo in colore est duplex formalitas prædicata contradictoria suscipiens, & quarum altera sit virtualiter distincta ab altera, secundum Anselmum.

Qui præterea lib. de similitudinibus sic habet. In anima tres sunt nature, videlicet ratio, voluntas, & appetitus: ratio assimilatur Angelis, appetitus brutis animalibus, voluntas vtrisque. Et ibidem infra, nota quod plura sunt nomina anima: vocatur enim aliquando spiritus, mens, animus, ratio, intellectus, interior homo. Vnde quoque sic arguo: Ratio, appetitus, & voluntas iuxta Anselmum distinguitur in anima: at non realiter, tanquam plures potentie: ergo virtualiter intrinsece: Maior constat, tum, quia eas appellat tres naturas: tum etiam, quia docet animam per rationem Angelis, & per appetitum bellis assimilari, quæ sunt prædicata contradictoria aliquam argumentum distinctionem: Minor probatur primò, quia, si essent potentie accidentales ab anima, & inter se realiter distinctæ quorsum eas appellaret tres naturas? Secundò, quoniam anima ab Anselmo dicitur, & vocatur ratio, appetitus, & voluntas: hæc ergo facultates, nec ab illa, nec, quod consequens est, inter se realiter distinguuntur: Pariter argumentum fieri potest in verbis supra posteriori loco citatis.

23 Vterius in lib. de concordia præscientiæ, & prædestinationis Dei in ea videtur esse sententia, vt existimet eandem rem creatam suscipere prædicata opposita, adeoque virtualiter scindi, ac diuidi in seipsa: eius verba sunt hæc: Multa sunt, quæ recipiunt opposita diuersa ratione: quæ namque magis opposita sunt, quàm abire, & adire? Videmus tamen cum transit aliquis de loco in locum, quia idem ire est ei adire, & abire: abire enim de loco, & adire ad locum: Quod etiam vrgit in motibus contrariis cælorum eorumdem ab Oriente ad Occidentem, & è conuerso. Porro adducto testimonio lucem adhibebunt quæ cap. sequenti ex Aristotele pro nostra adducemus sententia.

24 Tandem Anselmus de concordia gratiæ, & liberi arbitrij sic ait: Sicut enim habemus in corpore membra, & quinque sensus singula ad suos apta: quibus quasi instrumentis utimur, vt sunt manus aptæ ad capiendum, pedes ad ambulandum, lingua ad loquendum, visus ad videndum, ita & anima habet in se quidem vires, quibus utitur velut instrumentis ad vsus con-

guos: est namque ratio in anima, qua sicut suo instrumento utitur ad ratiocinandum; & voluntas, qua utitur ad volendum: non enim est rationalis voluntas tota anima, sed est unaquaque aliquid in anima: Ecce Anselmus docet rationem, & voluntatem in anima distingui, utique à parte rei, quemadmodum membra corporis, & sensus animæ distinguuntur reipsa, & ante considerationem intellectus: quod autem hæc distinctio non sit realis, tum ex ante dictis patet, tum etiam, quia cum dicitur voluntatem non esse totam animam, quid aliud dictum est, quam esse quidem realiter totam animam, tamen totam eius vim non exhausti, sed illam in super intellectum, siue rationem esse pariat, nouæ scilicet, ac virtualiter distinctæ formalitatis additamento?

C A P V T III.

Distinctionem virtualem intrinsecam dari in rebus creatis suadet auctoritate scholasticorum.

25 **O**Rdior autem à Platone Aristotelis magistro, qui in Phæd. sic habet: *Ita natura comparatum est, & ternarius, & quaternarius, & omnis medietas numeri, ut quamuis non idem sit, quod impar, semper tamen eorum quicuius sit impar: præterea duo, & quatuor, omnisque alter numeri ordo quamuis idem quod par non sit, simul tamen quilibet illorum par semper existit.* Quibus verbis graduum superiorum, & inferiorum distinctionem aliquam à parte rei cum eorum identitate coniunctam, ac proinde eam, quam nos virtualem appellamus aperte admittit. Rursus in Phil. docet, res in aliqua formalitate omnino similes, & in alia omnino dissimiles esse, sicut ad earum distinctionem virtualem oportet: eius inibi verba sunt isthæc: *Neque color à colore ex eo, quod color unusquisque est, differt: at verò nigrum albo præterquam, quod differt, etiam contrarium esse nouimus omnes. Quin etiam figura figura eadem genere ipso in vniuersum est: Partes autem generis eius, aut in immensum inter se differunt, aut contrariæ sunt etiam: ceteraque huiusmodi multa reperiemus.*

26 Rursus Aristoteles lib. 3. physicorum cap. 3. textu 21. & sequentibus docet actionem, qua vna res aliam producit, & passionem, qua alia dicitur à priori producta, esse idem realiter: ceterum inter eas esse distinctionem virtualem intrinsecam, ratione cuius prædicata contradictoria suscipiunt. Cum enim contra identitatem realem actionis, & passionis obiecißet, fore exinde, ut quemadmodum actio, & passio est idem, ita etiam agere, & pati, siue agi essent idem, adeoque nihil posset agere, quod non ageretur, aut agi, quod non ageret: *Et erit (inquens) siquidem doctio, & doctrina idem, & passio, & actio: & docere, cum addiscere idem, & agere cum pati: quare necesse est omnem docentem addiscere, & agentem pati:* his inquam ita propositis respondet Aristoteles vbi supra, istud incommodum non sequi: *At verò neque si doctio, & doctrina idem, & addiscere, & docere idem.* Deinde rationem reddit, cur eiusmodi non sequatur incommodum his verbis: *Neque doctio cum doctrina, neque actio cum passione idem proprie est, sed cui insunt hæc motus: quod enim huius in hoc, & quod huius ab hoc actum esse, ratione alterum est.*

27 His constitutis, sic argumentor: idcirco censet Aristoteles, causam, cum producit, non produci, nec pati à seipsa, & effectum, cum producit, non pro-

ducere, & magistrum, cum docet, non discere, ac discipulum, cum discit, non docere, hæcque denominationes non confundi, quia tamen actio, & passio realiter sint idem, tamen non sunt idem ratione, nec proprie, aut quoad quid: at hæc distinctio rationis, aut propria, seu quidditatiua alia esse nequit, nisi distinctio virtualis intrinseca: ea enim communiter appellatur distinctio propria, quod non inter rem, & rem, sed inter proprias eiusdem rei formalitates interueniat; & distinctio quidditatiua, quod conceptus quidditatiuos vnius, eiusdemque rei inuicem separet, ac secernat; ac tandem distinctio rationis, non formalis, sed obiectiua, non ratiocinantis, ut aiunt, sed ratiocinata. Quod autem hæc sit mens Aristotelis, manifestum est, aut eius argumentum manifestè nullius est momenti: etenim à parte rei, & ante omnem intellectus operationem per eandem realiter entitatem denominatur causa agens, & non acta, effectus actus, & non agens, magister docens, & non discens, discipulus discens, & non docens: si ergo huiusmodi denominationum distributio, ac sine confusione varietas oritur iuxta Aristotelem ex distinctione reperta inter actionem, & passionem, doctrinam, & disciplinam, necesse est, ut huiusmodi distinctio omnem intellectus operationem antecuerat, & ex parte rei detur. Confirmatur B. Thomas è vestigio citandus respiciens ad hunc locum Aristotelis eum intelligit de distinctione virtuali intrinseca, ratione cuius eidem realiter entitati, ac motui prædicata contradictoria conueniunt. Aristotelem sequuntur antiqui omnes interpretes, præsertim verò Alexander, Simplicius, Themistius, Niphus, Venetus, Aueroës, & quod caput est B. Thomas.

28 Primum, quia eadem, qua nos ratione Aristotelem, vbi nuper, explicat: sic enim ait: *Dato, quod agere, & pati sint idem ratione, ut dictum est, non sequitur, quod cuiusque conuenit agere, quod ei conueniat pati.* Rursus in 1. distinct. 2. quaestione 2. artic. 2. in corpore: *Sic ergo (inquit) dicendum est, quod in Deo est sapientia, bonitas, & huiusmodi, quorum quodlibet est ipsa diuina essentia, & ita omnia sunt vnum re, & quia vnumquodque eorum est in Deo secundum sui verissimam rationem, & ratio sapientie non est ratio bonitatis in quantum huiusmodi, relinquatur quod sunt diuersa ratione, non tantum ex parte ratiocinantis, sed etiam ex parte ipsius rei.* Ecce Sanctus Doctor asserit, non solum ex parte intelligentis dari diuersitatem, quatenus in eo dantur diuersæ cognitiones, quibus cognoscantur indiuisibiliter omnia attributa absoluta Dei dissimilibus modis, sed etiam ex parte rei cognitæ dari diuersitatem: non realem, ut constat: ergo virtualem. Quod si hæc datur inter attributa absoluta Dei, licet ita comparata non sint, ut fide cogente, alia communicentur, alia non communicentur, non conspicio, cur eiusmodi diuersitas inter formalitates creatas non reperiatur, præsertim, cum inter eas B. Thomas distinctionem rationis ratiocinata vbiuis agnoscat.

29 Præterea quaest. 7. de potentia in responsione ad 5. Dicendum (inquit) quod de eo, quod est idem re, & differens ratione, nihil prohibet contradictoria prædicari, ut dixit Philosophus 3. physicorum (textu 21. & 22. Patet: idem punctum re, differens ratione est principium, & finis, & secundum quod est principium non est finis, & e contrario: unde cum essentia, & proprietates sint idem re, & differant ratione, nihil prohibet, quin vnum sit communicabile, & aliud incommunicabile. Idem habet 1. part. quaest. 39. art. 1. ad 2. vbi eius interpretes Caietanus præclare demon-

strat,

strat, eum nomine distinctionis rationis significare distinctionem virtualem. Illam ipse Caietanus, Capreolus, Ferrariensis, Soncinus, Ægidius, Romanus, & plerique Thomistæ vereres tuerentur, tametsi ex nuperis multæ eam negent: Insuper extra Scholam B. Thomæ, Albertus Magnus, Alexander Alensis, Richardus, Bonaventura, Henricus, & alij, quos esse referre longum.

30 Ad extremum eam distinctionem in rebus creatis admittunt non pauci, nec ignobiles nostræ Societatis IESU Authores. Quorum agmen ducant Patres Collegij Conimbricensis tomo 1. logic. quæst. 4. in præfationem Porphyrij articulo secundo, ibi: *Secunda conclusionis pars erat, has partes metaphysicas differre, saltem virtute: diximus enim, distinctionem virtutalem tunc dari, cum res de se præbet occasionem intellectui, ut concipiatur per plures conceptus, quasi essent plures, qui conceptus necessario sunt inadequati, ita ut unus representet unam perfectionem rei, alius aliam: huiusmodi distinctionem agnoscemus in Deo.* Vterius Cardinalis Toletus à nobis apertè facit q. 2. de vniuersalibus, ibique eidem rei penes diuersas formalitates conuenire prædicata contradictoria, nimirum cognosci, & non cognosci, adeoque distinctionem virtualem, edocet: *omnis* (inquit) *nostra potentia cognoscitina, tam sensitua, quam intellectiua limitata est, & finita; ita ut unum possit percipere, non aliud, v.g. visus videt colorem, non odorem, gustus sentit saporem, sed non sonum, intellectus cognoscit primò communia, non singularia.* Et paulò infra: *sicut color dicitur separatus ab odore, non, quòd ita sit, sed quòd videatur, non visò odore, ita fit natura vniuersalis, non, quòd sit, sed, quòd intelligatur non cognitis singularibus.* Hactenus ille: cuius exemplum manifestè ostendit, eum loqui de præcisione obiectiua, qua vna formalitas rei sine alia reuera cognoscitur, non de præcisione formali, qua totum obiectum diuersis, inuicemque separatis attingitur actibus.

31 Distinctionem etiam virtualem intrinsecam ac aptitudinem eiusdem rei creatæ ad prædicata opposita, cuiusmodi sunt cognosci, & non cognosci, apertè admittit Ludouicus Molina prima parte, quæstione 28. articulo 2. disputat. 3. his Verbis: *Nec valeat argumentatio, qua ex identitate, quam habet aliquid cum re cognita, infertur illud etiam esse cognitum, aut apprehensum: quin potius, vel iuxta Aristotelis doctrinam dicatur committi fallacia accidentis, vel iuxta recentiorum dialecticorum dicatur appellatio variari, ut, si cognoscas aliquem venire, nescias tamen, quis sit, non valet argumentatio, qua quis ita tecum argumentetur: cognoscis illum esse venientem, ille veniens est Petrus ergo cognoscis Petrum: Quid clarius? Consentit etiam Suarez disputatione 7. metaphysica section. 1. in hæc verba, fundamentum, quod dicitur esse in re ad hanc distinctionem (vtique rationis) non est vera, & actualis distinctio inter eas res, quæ sic distingui dicuntur, aliàs, non fundamentum distinctionis, sed distinctio ipsa antecedere rei, sed esse debet, vel eminentia ipsius rei, quam sic mens distinguit, qua à multis appellari solet virtualis distinctio, vel habitudo aliqua ad res alias, &c. Et infra: posterior distinctio rationis fit per conceptus inadequatos eiusdem rei: nam, licet per vtrumque eadem res concipiatur, per neutrum tamen exactè concipitur totum id, quod est in re, neque exhauritur tota quidditas, & ratio obiectiua eius. Qui hunc Patris Suarez locum legerit, eum comperiet, non de præcisione formali duntaxat actum, sed de præcisione obiectiua ipsius rei, ac proinde de distinctione virtuali sermonem habere.*

Accedit Vasquez tom. 2. in 1. p. quæst. 28. artic. 2. disp. 117. cap. 1. n. 2. *quia imperfecta est nostra cognitio, paulatimque procedit, rem simplicem & indiuiduam quasi per partes nobis obicit.* Ac postea disput. 118. cap. 2. num. 6. *Ex infirmitate & imperfectione nostri intellectus, dum cognoscit per enigma, & alienas species, prouenit, ut rem integrè sicuti est, cognoscere non valeat, & ideo quasi per partes ipsam apprehendat, & diuidat.* Ecquid autem est, nostram cognitionem paulatim progredi, quàm primò aliquas tantum rei cognoscere formalitates, postea vero alias, quas ex parte obiecti, non cognouit, attingere? Rursus ecquid est, rem integrè ab ea non cognosci, quàm aliquid illius eam latere? Demum ecquid est, rem simplicem indiuiduam, & velut per partes obici, quàm illius aliquas formalitates ita sine aliis ei obici, ac si essent partes physice & realiter distinctæ, cum tamen sola virtute distinguantur inuicem? Præterea citata disp. 118. negat intellectum beatorum distinguere ratione, siue consideratione attributa diuinæ, sed non negat, imo concedit totum intellectum cognoscere totum Deum in ordine ad varia connotata, diuersosque effectus: cognoscere ergo totam rem hinc in ordine ad talia connotata, & illinc in ordine ad alia iuxta eum, non est distinguere ratione: reliquum ergo est, vt penes eum distinctio rationis in hoc sita sit, quod vna rei formalitas sine alia cognoscatur, non verò tota res penes omnes suas formalitates.

Rursus eandemmet distinctionem virtualem in rebus creatis tuerentur Fasolus tom. 3. in prima parte quæstion. 28. artic. 2. dub. 3. numero 74. ibi. *Et in alia opinione communi de omnimoda graduum metaphysicorum identitate ex natura rei, & creata essentia atque existentia, dicimus quidditativam rationem humanitatis re ipsa non includere, sed excludere existentiam, item in essentia humanitatis secundum se non autem animalitatis includi rationalitatem.* Quod si quis contendat hanc essentialem inclusionem, & exclusionem esse quidem ex natura rei, tamen non esse vocandam actualem, sed virtualem ex defectu actualis distinctionis ex natura rei, parum refert cum illo loqui, modo ipse in re nobiscum sentiat. Tannerus tom. 1. in prima parte disput. 2. quæst. 2. dub. 3. num. 5. *Etiā in rebus creatis rectè subinde dici potest, unam, & eandem perfectionem simplicem virtute continere perfectiones plurium, atque adeo virtualiter respectu diuersorum obiectorum distingui.* Ruiz disp. 15. de Trinitat. section. 7. numero octauo. *Distinctio rationis ratiocinata sufficit vt de vno possit negari reale prædicatum idem, quod de altero affirmatur. Quin potius vbicumque reperitur aliqua distinctio rationis ratiocinata, necessarium est inueniri negationis & affirmationis oppositionem: Etenim, quæ secundum nullam affirmationem & negationem differunt, penitus indistincta sunt, quia quantum ad omnia vnum est, quod est alterum. Et numero nono, sequent. Huius veritatis exempla plurima suppetunt etiam in creaturis, animal enim in Petro realiter identificatur cum rationali, & tamen animal non est radix intellectus, neque principium discursus cuius principium & radix est rationale.*

Item Meratius tom. 1. disp. 17. sect. 2. num. 8. ibi. *Ex dictis patet etiam ratio, ob quam sufficit distinctio virtualis inter gradus metaphysicos vt ex vno promanet vna proprietas & non ex alio: hæc enim simili modo perenda est, tum ex natura subiecti, verbi gratia hominis, tum ex proprietatis quæ ab eo promanat: cum enim hæc, v.g. risibilitas, aliam non postulet ex se, suæque naturæ principijs perfectionem in eo à quo manat, quam*

quam rationalitatis talis, qualis est differentia specifica hominis, per accidensque sit ad eandem risibilitatem, si is adiunctam aliam simul perfectionem habeat, eodemque modo facultas sentiendi non aliam postulet quam animalitatis, hinc fit, ut illa promanare possit ab homine quatenus rationalis est, & non ut animal, & hac ab eadem ut animal est, non ut rationalis. Amicus tom. 1. disp. 3. sect. 7. vbi num. 125. ait compositionem metaphysicam confurgere ex pluribus formalitatibus sese obiectiue perfecte excludentibus. Et numer. 127. gradus metaphysicos siue superiores & inferiores cuiusmodi sunt animalitas rationalitas, &c. vnam eandemque essentiam metaphysice componere. Concluditque num. 143. in hac verba; quia animal perfecte prescindit a rationali non potest illud essentialiter includere.

35 Apertissime etiam pugnant nostram sententiam Coninch. disp. 3. de Trinitate. dub. 2. num. 14. ibi: Virtualiter distincta sunt, quia licet realiter sint idem, tamen habent conceptus formales ac obiectiuos his respondentibus omnino distinctos, ita ut vnum non includatur in conceptu alterius: adeoque de vno potest aliquid verè affirmari quod de altero verè negatur, sic se habent personalitas & essentia. Et eodem dub. 20. ibi: Infero secundò cum Suarez supra. Eandem distinctionem reperiri etiam in rebus creatis, nam ha sunt absolute vera, homo intelligit per rationalitatem, & homo non intelligit per animalitatem. Item homo per rationalitatem differt à bruto, & per animalitatem non differt à bruto. Et idem paulò infra: Esi Deo proprium sit propter eius infinitatem, quod eius essentia in se vna & omnino simplex realiter identificeetur tribus personis realiter inter se distinctis, tamen ei cum creaturis commune est, quod in eo quadam reperiatur solum virtualiter distincta, quae possint esse subiecta contradictoriorum praedicatorum. Martinon disp. 17. de Sacram. sect. 1. num. 6. ibi: In hoc prescindendi & inadéquatè concipiendi modo, id quod non concipitur expresse quatenus tale, cognoscitur tantum identicè; hoc est, re ipsa idem est cum eo quod expresse cognoscitur, ipsum tamen non concipitur secundum propriam rationem ut talem qua differt virtualiter ab eo quod expresse cognoscitur, & secundum quam aptum est terminare alium conceptum dissimilem, quo ipsa exprimitur. Exempli gratia qui cognoscit Sacramentum ut sic, non cognoscit differentias Baptismi, & Eucharistiae, vel aliorum Sacramentorum ut tales. Et sect. 2. numer. 26. ibi: visio, quae simul est albi & nigri, minus est similis visioni albi solius, quam dua albi visiones sunt similes inter se, & quam esset ipsa si esset visio albi tantum: ergo est similis inequaliter. Vbi autem est minus & inequale est distinctio, & quantitas aliqua saltem virtualis. Ergo visio illa, quae simul est albi & nigri, habet quantitatem aliquam saltem virtutalem, & quidem manifestum est illam visionem esse duplicem virtualiter, & aequualere duabus quarum vna sit albi solius, altera nigri solius. Et sect. 3. numer. 33. ibi: Respondeo sufficere ut sit aliud & aliud virtualiter ex parte obiecti, id est, sit obiectum capax ratione sua amplitudinis virtualis terminare conceptus diuersos inadéquatè expressiuos. Et quemadmodum in diuinis sufficit haec virtualis amplitudo & distinctio virtualis ex parte rei ut possit essentia communicari sine paternitate, & ut filius generetur per intellectum, non per voluntatem, seu per essentiam diuinam qua intellectiua est, non qua volutiua, sic, &c. Comptonus disputation. 24. logicae section. 2. vbi praecisiones obiectiuas adeoque aptitudinem ad praedicata contradictoria saltem extrinseca, & ex consequenti distinctionem virtutalem admittit. Quamquam autem

sect. 4. num. 6. Neget gradus metaphysicos distinguere ante operationem intellectus, at loquitur de distinctione, quae sit actualis & vera, non de ea quae est virtualis, ac duntaxat secundum quid. Additque numero 7. felicem esse eorum industriam, qui conantur nostram in praesenti opinionem illustrare, quae, ut ipse existimat, nulla in toto cursu philosophico maiorem scholis lucem affert.

36 Tandem fauet Balthaf. Teliez prima parte summ. Philosoph. disp. 2. sect. 2. in eius epilogo, vbi post multa in utramque partem disputata, sententiam realium philosophorum praecisiones obiectiuas, & cum eis coniunctam distinctionem virtutalem intrinsecam, siue aptitudinem ad praedicata contradictoria admittentem & propter antiquitatem, & propter auctoritatem esse satis veneratione dignam, ac Nominalium sententiae praehabendam iudicat: In eodem etiam iudicio sunt Rubius in cap. 1. Porphyrij, Vallius prima parte de vniuersalibus in communi q. 1. & nostrorum alij non pauci.

CAPVT IV.

Distinctionem virtutalem extrinsecam dari in rebus creatis, ratione probatur.

37 Argumenta pro distinctione virtuali intrinseca in rebus creatis communiter fieri solita, partim sunt ea, quae pro distinctione ex natura rei Sconfla conficiunt, partim etiam ea, quae pro praecisione obiectiua vnius formalitatis ab alia Thomistae instaurant. Illa discussimus tractatu praecedenti, haec in Dial. lib. 8. tract. 5. a cap. 3. Quocirca impraesentiarum propriis vtetur argumentis: Quorum primum sit illud, cuius fundamenta aliqua iecit in actione, & passione Aristoteles, & B. Thomas initio capitis praetexti. Potest idem realiter actus esse amor vnius obiecti, & odium alterius: at in illo actu formalitas amoris à formalitate odij virtualiter distinguitur: ergo in rebus creatis, &c. Maior probatur primò, quia eodem realiter contritionis actu potest quis odio habere. Malitiam peccati propter diuinam bonitatem, ut Theologis solemne est: sed ille actus est amor diuinæ bonitatis, & odium malitiae peccati: igitur in eundem realiter actum conuenire possunt amor vnius obiecti, & odium alterius: Secundò, quia animalitas, & rationalitas realiter idem sunt, quantumuis ad diuersos effectus habitudinem, & ordinem importent: similiter ergo amor, & odium in eundem realiter actum coalescere poterunt, estò diuersa obiecta respiciant.

Quod autem hoc absque distinctione virtuali amoris, & odij non contingat, quodque minor argumenti nostri vera sit, facile probatur: namque, si non distinguerentur virtualiter in actu adducto amor, & odium, is quidem esset odium, non solum malitiae peccati, sed etiam diuinæ bonitatis, & amor, non solum diuinæ bonitatis, sed etiam malitiae peccati: Sequela in aperto est: quia eo ipso, quod amor, & odium in illo actu ne virtualiter distinguantur, non poterit actus ille esse amor alicuius obiecti, quin eius odium sit, aut odium alicuius obiecti, quin eiusdem amor sit; vel, quod perinde est, non poterit amare aliquod obiectum, quin illud odio, aut odisse aliquod obiectum, quin illud amore prosequatur: sic eo ipso, quod cognitio obiecti sit virtualiter indistincta à representatione, nequit actus intellectus esse cognitio alicuius obiecti, quin eiusdem representatio sit, illudue cognoscere, & non repraesentare, aut è contrario

contrario: sic eo ipso, quod amor sit persecutio obiecti, non solum realiter, sed etiam virtualiter, nequit actus voluntatis esse amor alicuius obiecti, quin eiusdem persecutio, & amplexus sit, illudve amare, & non amplecti, aut è diuerso: sic denum in aliis rebus communiter vsuuenit: ergo similiter in presenti, &c.

38 Confirmatur, & declaratur: actum aliquem amare obiectum nihil aliud est, quam ad illud, ut amor est, terminari, & contra, aliquem actum odisse obiectum, perinde est, atque ad illud, prout est odium, terminari: sed in opposita sententia actus contritionis adductus, ut amor est, terminatur ad vtrumuis obiectum, & ut odium etiam terminatur ad vtrumuis: ergo actus ille vtrumuis obiectum, videlicet, tam diuinam bonitatem, quam malitiam peccati simul amat, & odio persequitur, quod contra hypotheseos disparationis, & contra manifestam rationem militat. Maior probatur, quia actionem agere aliquem effectum, vnionem vnire aliquod extremum, cognitionem cognoscere aliquod obiectum, & actionem, vnionem, cognitionem terminari prout tales, siue sub ratione talium ad terminos recensitos: actum ergo voluntatis amare obiectum est terminari ad illud sub ratione amoris, siue prout amor est; idemque similiter de odio dicendum est. Minor probatur, quoniam in opposita sententia virtualem abnuente distinctionem, actus ille, ut amor, nequit habere terminationem, quam non habet ut odium, alias fortiteretur à parte rei prædicatum aliquod, ut amor est, quod non fortitur, ut odium, & sic virtualiter esset distinctus, quia amor est à seipso, quia est odium: sed ut amor, seu sub ratione amoris terminatur ad diuinam bonitatem: ergo etiam ut odium ad illam terminabitur; & ut odium ad malitiam peccati: ergo etiam ut amor ad eandem, ac proinde actus ille, cum ut amor, tum ut odium ad vtrumuis obiectum terminabitur, quæ erat minor probanda.

39 Confirmatur secundo: si odium, ut odium est, ad nullum obiectum à parte rei terminaretur, nullum odisset: ergo si, ut odium, ad omne suum obiectum à parte rei terminatur, omne suum odierit obiectum: quando enim affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, & è conuerso: at actus contritionis adductus, ut odium, ad omne suum terminatur obiectum: ergo omne suum obiectum odio habebit: assumptio ex superioribus constat, quoniam si, ut odium est, ad omne suum obiectum non terminaretur, sed ad aliquod, ut amor, & non ut odium, profectò hæc duæ rationes in illo virtualiter distinguerentur.

40 Confirmatur tertio: Non potest essentia diuina, ut essentia, siue sub ratione essentiae à parte rei communicari Filio, non communicata ei Paternitate, ut Paternitas est, absque distinctione virtuali vtriusque, ut multi fatentur aduersariorum, utque omnibus fatendum esse, superius probauimus: ergo non potest actus contritionis, ut amor est, ac sub ratione amoris terminari ad Deum, non terminatus ad eundem, ut odium est, quin hoc ipso amor, & odium in illo virtualiter distinguantur.

41 Tandem confirmatur: nequit aliquis actus non tribuere subiecto, in quo recipitur omnem suum effectum formalem intrinsecum, si subiectum eius capax sit: similiter ergo nequit vllus actus non tribuere obiecto, ad quod terminatur omnem suum effectum formalem extrinsecum, si obiectum sit illius capax: at amor in actu contritionis virtualiter intrinsecè indistinctus ab odio peccati, ad peccatum,

non minus, quam odium terminatur, & peccatum est capax de se effectus formalis amari; ille igitur actus tribuit, non minus peccato quam Deo effectum illum formalem, adeoque peccatum, & Deum ex æquo amabit, & oderit. Primum confirmationis antecedens, ex quo reliqua ritè sequuntur, sponte sua perspicuum est: qui enim fieri potest, ut idem realiter actus respectu vnus obiecti amor, & intuitu alterius odium sit, & tamen voluntatem, in qua totus recipitur, intrinsecè amantem, & simul etiam odio habentem non denominet?

CAPVT V.

Nonnullæ instantiæ præcedentis argumenti refelluntur.

42 Superiori simul vsus sum argumento, non pauca aduersus illud prodire Neotericorum instantiæ, non pauci ei adhibere solutiones: has sequenti, illas præsentem capite refellere est animus; tum, ut constet haud adeo elumbem esse rationem, quam tot arietes minime labefaciunt, tum etiam, ut obiter pateat, quamnam inter formalitates creatas distinctio virtualis intercedat. Prima igitur aliquorum instantia, eorumque iudicio manifesta sic se habet. Amor contritionis, & quidditas eius amoris, ne virtualiter distinguuntur: sicut ergo amor ille ad Deum terminatur, ita & eius quidditas: & tamen Deum quidditatiuè constitutum non denominat: quanquam ergo eiusmodi amor ad peccatum terminetur, non propterea illud amatum denominabit.

43 Respondeo, quemadmodum ad hoc, ut rei alicui effectus formalis, vel intrinsecus, vel extrinsecus conueniat, requiritur forma; & insuper subiectum capax, siue congruum, defectu cuius intellectio in lapide posita eum non redderet intelligentem, ita similiter requiritur ad quemlibet effectum formalem vnio, non quæcunque, sed congrua, & proportionata ad eum effectum formalem tribuendum, quo ex capite oritur, ut sanctitas infinita Verbi vnita humanitati eam non denominet simpliciter infinitè sanctam, sed potius minus sanctam, quam ipsum Verbum, quia nimirum ei non vnitur per identitatem, sed per vnionem informatiuam, cum tamen prior illa, non posterior vnio ad sanctificandum simpliciter infinitè necessaria sit. Porro triplex vnio est, alia identitatis, de qua iam iam: alia receptionis, vel informationis, cuiusmodi est vnio candoris cum pariete, alia terminationis, vel informationis extrinsecæ, qualis est vnio cognitionis cum obiecto: harumque alia ad aliquos, alia ad alios effectus formales, seu denominationes tribuendas requiruntur. Quæ cum ita sint, dicendum est, quidditatem amoris, siue contritionis ad Deum terminari extrinsecè, eique hoc vnionis genere, non verò per identitatem vniri: cum autem effectus formalis, siue denominatio quidditatiuè constituti postulet vnionem, non quamcumque, sed per identitatem mirandum non est, quod quidditas contritionis, quantumlibet ad Deum terminata, eum quidditatiuè constitutum non denominet: hæc autem ratio non militat in euentu nostri argumenti, amor enim contritionis non potest non terminari extrinsecè ad peccatum, sicut odium, à quo ne virtualiter distinguitur; quid ergo ei deesse poterit ad peccatum amandum, eique non minus hanc denominationem, quam denominationem odio habiti tribuendam? adest enim forma, nempe amor: insuper subiectum capax denominationis amari, videlicet

videlicet peccatum: necnon etiam vniio proportio
nata, scilicet terminatio extrinseca amoris ad pecca-
tum: quidquid verò ulterius exigas, commetium est.

44 Alij dupliciter nostrum instant argumentum:
Primo sic: amor, & odium contritionis, vt sunt af-
fectus, respiciunt voluntatem, & tamen eam amaram,
& odio habitam non denominant: tamen ergo amor,
& odium contritionis Deum respiciant, ad eumque
terminentur, non propterea eum amatum, ac simul
odio habitum denominabunt. Secundo sic: siquid
nostrum probat argumentum, illud, inquit, con-
uincit, eundem actum posse esse simul amorem, &
odium, aut, quod in idem recidit, assensum simul,
& dissensum respectu vnius, eiusdemque obiecti:
etenim distinctio virtualis præstat, vt eadem res
æqualeat duabus inter se realiter distinctis, sed duo
actus realiter distincti inter se possunt esse assensus,
& dissensus respectu vnius, eiusdemque obiecti:
ergo & vnus realiter actus poterit esse assensus, &
dissensus respectu vnius, eiusdemque obiecti, per
aliam nimirum, aliamque sui formalitatem. Quod
ita declarari potest: communicabilitas, & incommu-
nicabilitas, id est Natura, & Paternitas, quia virtua-
liter distinguuntur, & contradictionem subeunt præ-
dicatorum, respectu eiusdem sunt, eidemque Filia-
tioni Natura communicabilis, & Paternitas incommu-
nicabilis dicitur; actus ergo contritionis eiusdem
obiecti amor simul, & odium esse poterit, si quid ea
valet formalitatum distinctio.

45 Neutra tamen instantia difficultatem facit:
quod enim ad priorem attinet, aliud est terminari
extrinsecè, aliud intrinsecè recipit mea enim cogni-
tio terminatur ad lapidem, sed non recipitur in
illo, & rursus recipitur, & non terminatur ad
me, me siquidem vi illius non cognosco, cum
ergo, vt voluntas denominetur amata, aut cogni-
ta, qualiscumque respectus non sufficiat, sed eo
opus sit, ratione cuius amor terminetur ad vo-
luntatem, mirum non est, quod illa non dica-
tur amata per actum contritionis, hic enim ad
eam non terminatur, esto in ea recipiatur: cæ-
terum amor contritionis terminatur ad peccatum,
& odium ad Deum, sicut ad alterum amandum,
& alterum odio habendum oportet.

46 Quod ad secundam instantiam attinet, ea mul-
tis difficultatibus scatur: Namque fieri nequit per
eundem realiter actum, quantumlibet in plures
formalitates virtualiter diuiduum, quod ne per
distinctos realiter actus præstari potest: hoc ipsi
aduersarij videntur supponere in argumento, si-
quidem in eo supponunt, distinctionem virtua-
lem præstare, vt idem actus duobus æquiualens
sit, non verò, vt eorum vim exuperet: Sed vo-
luntas ne per distinctos realiter actus potest simul
amare, & odire, aut intellectus simul assentire,
& dissentire; ergo nec etiam poterunt per eun-
dem realiter actum, tamen virtualiter multipli-
cem. Deinde id incommodi, quod argumentum
inferre contendit aduersus nos, parem habet se-
quelam in argumentum sententia: Siquidem ij etiam,
qui distinctionem virtualement intrinsecam negant,
explicare tamen, tuerique nituntur, eandem rem
esse æquiualem duabus realiter distinctis, ho-
minem v. g. absque vlla inter animalitatem, &
rationalitatem virtuali distinctione, quoad alteram
tamen formalitatem, belluæ, & quoad alteram,
Angelo æquiuale, & similem esse: si ergo pro-
pter æquiualem, quam respectu plurium rerum
habet eadem simplex ratio, sequitur ex nostra
sententia eundem actum fore assensum, & dis-

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

sentum, amoremve, & odium vnius obiecti, id
ipsum sequetur in aduersariorum sententia. Bene
video, maiorem à nobis æquiualem, quam
ab aduersariis in eadem re admitti; non tamen tan-
tam, quantam ipsi contendunt.

Præterea in Deo assensus, & dissensus, alia-
que formalitates virtualiter distinguuntur, vt su-
perius vidimus: atqui hoc non obstante fieri
nequit, vt idem realiter actus in Deo assensus,
& dissensus sit vnius, eiusdemque obiecti; quamuis
ergo cognitio creata virtualiter distincta à nobis
adstruatur, exinde tamen haud sequitur, eandem
realiter cognitionem creatam posse esse simul as-
sensum, & dissensum respectu eiusdem. Suboue-
runt aduersarij hanc difficultatem, eique occurre-
runt dicentes idcirco repugnare, vt idem actus
diuini intellectus, quantumlibet virtualiter di-
stinctus, assensus tamen, & dissensus sit compa-
ratione vnius, eiusdemque obiecti, quoniam re-
pugnat Deo falsitatis imperfectio; si autem vni
alicui obiecto assensum simul, & dissensum præsta-
ret, alter eorum necessario falsus esset: hæc au-
tem ratio non militat in intellectu creato, cui falsi-
tas non repugnat.

Cæterum hæc euasio facile præcluditur: supponi-
mus enim omnes in præsentia absolute repugnare, vt
idem intellectus creatus simul assentiatur, ac dissen-
tiatur eidem obiecto, haud secus, ac repugnat, vt in-
tellectus diuinus in idem feratur obiectum, quam-
uis hæc repugnantia in Deo oriatur ex eo, quod
nunquam falli possit, in intellectu verò creato ex alio
capite, & fortassis, quia, etsi aliàs falli possit, non ta-
men in re tam euidenter falsa, ac est idem simul esse,
& non esse, quod tamen affirmaret, si eidem obiecto
assensum simul, ac dissensum conferret: si ergo propter
priorem repugnantiam censent aduersarij, eundem
actum diuini intellectus non posse esse assensum, &
dissensum respectu eiusdem obiecti, eodem iure nos
etiam tueri poterimus propter posteriorem repu-
gnantiam, eundem etiam actum intellectus creati non
posse esse assensum, & dissensum comparatione eius-
dem obiecti, vt in creatis admittamus distinctionem virtua-
lem, sicut eam in diuinis contrarij permittunt.

49 Vltius distinctio virtualis deseruire, nec debet,
nec potest ad id quod etiam diuinitus repugnat, quo
pacto non eo valet, vt idem simul habeat esse, & non
esse, vtve sit productum, & producat realiter se-
ipsum: At aduersarij existimant, & nos etiam id per-
mittimus disputandi gratiâ fieri ne diuinitus posse,
vt idē intellectus eidē obiecto simul assentiatur & dis-
sentiatur: mirandum ergo nō est quod ad hoc distinctio
virtualis sit insufficiens. Quod si supernaturaliter con-
tingere potest ea si multas & cōpositio assensus & dis-
sensus realiter distinctorum in eodem intellectu, &
circa idem obiectum, vt nonnullis placet, vtque à
nobis etiam haud improbabile iudicabitur in Metaph.
lib. 7. tract. 12. cap. 1. ægrè quidem apparet cur idem
actus nequeat diuinitus esse assensus & dissensus in-
tuitu eiusdem obiecti (idque siue admittatur distinctio
virtualis, siue secus; vtrumvis enim dicatur, ad rem
nihil interest) sicut etiam idem actus potest esse assen-
sus, & dissensus respectu diuersorum obiectorum, hoc
ipso quod intellectus noster per diuersos actus diuer-
sus possit obiectis simul assentiri, ac dissentiri. Hæc quā-
uis ita sint, vnā tamē alterāve rationē repugantiæ inue-
nio in eo, quod idē actus sit simul assensus & dissensus
vnius eiusdemque obiecti. Primo enim repugnat vt
intellectus naturaliter simul assentiatur, ac dissentiatur ei-
dem obiecto vt ipsa testatur experientia: Quod si
idem actus naturalis foret assensus, & dissensus, sanè

D

id

id incommodi sequeretur : ergo, &c. Rursus secundò: siue actus ille, de quo est disputatio naturalis esset, siue supernaturalis, profectò assensus & dissensus essent in eo inseparabiles etiam diuinitus: At quamuis assensus & dissensus sint supernaturaliter composibiles, non tamen supernaturaliter inseparabiles in eodem actu: Quandoquidem enim in eodem intellectu nequeunt esse naturaliter inseparabiles, nedum supernaturaliter: quò fieri potest, ut sint etiam in eodem actu supernaturaliter inseparabiles:

50 Potrò exemplum in confirmationem secundæ instantiæ à nobis appositum, etsi videatur satis plausibile, nihil tamen urget: Sicut enim eidem Filiationi natura diuina est communicabilis, & Paternitas incommunicabilis, sic etiam ad Deum præcisè sumptum amor contritionis terminatur, & odium non terminatur: quemadmodum verò natura diuina, ut talis, secundam, & tertiam personam Deum denominat, Paternitas verò neutram earum Patrem denominat, sed duntaxat primam personam, ita similiter amor contritionis solum Deum denominat amatum, non verò odio habitum, & odium ab amore virtualiter distinctum solum peccatum, è contrario, &c. En quatenus exemplum aduersariis oblit, nobis profit.

51 Tertiò alij duas instantias afferunt, quibus vim nostri argumenti penitus labefactare sibi videntur. Prima earum est: formalitas amoris in actu contritionis, quamuis sit vna virtualiter, tamen Deum denominat amatum, & peccatum non amatum, cum non sit amor peccati: quamuis ergo totus actus contritionis, quæ amor, & quæ simul odium, sit vnus virtualiter & non multiplex, multiplicem tamen denominationem tribuere, Deumque amare, & peccatum odisse poterit. Secunda earum est: productio realis amoris contritionis eum producit, eademque virtualiter productio impedit carentiam amoris illius, nec non etiam odium efficax, quo à Deo posset quis obstinate auerti: Eadem ergo virtualiter formalitas duas denominationes tribuit, vnamque rem productam, aliamque impeditam denominat: ergo similiter, &c.

52 Hæ instantiæ plures difficultates patiuntur, quàm quas obiciunt. Principio enim, quod aiunt, eandem formalitatem amoris denominare Deum amatum, & simul peccatum non amatum, tantum abest à vero, ut hæ denominationes à diuersis realiter formis, altera positiua, negatiua altera proueniant: siquidem peccatum denominatur absolute, ac simpliciter non amatum per carentiam amoris cuiuscunque ad illud terminati, quicunque enim ad illud terminetur, ei denominationem amati impertiet, & ne non ametur utique prohibebit, sed carentia cuiuscunque amoris in peccatum tendentis distinguitur realiter ab amore contritionis, quo Deum prosequimur. Rursus secundò, si amor contritionis seipso, & non potius eius carentia denominat peccatum non amatum, videlicet, quia, ut inquit hi recentiores, eiusmodi amor non est amor peccati, sed Dei, planè sequeretur eam tribuere infinitas denominationes realiter distinctas, quod perfectionem vnus formæ finitæ superat. Sequelam probonamque, ut ille amor contritionis, quia non est amor peccati, illud denominat non amatum, ita similiter illud denominabit non cognitum, quia non est cognitio illius, non sensum, quia non est sensus illius, non appetitum, quia non est appetitus materialis illius, non cogitatum, quia non est cogitatio, aut phantasma illius, non vbicatum, quia non est vbicatio illius, non album, quia non est candor, & sic in infinitum.

53 Præterea tertiò transeat, eundem etiam virtualiter amorem contritionis denominare Deum amatum, &

peccatum non amatum: Hinc profectò non inferretur cum tribuere diuersas denominationes, sed potius vnā denominationem, & carentiam alterius, adeoque vnā solam: Etenim si amor contritionis denominat peccatum non amatum, in tantum id præstat, in quantum non denominat peccatum amatum, planè, ut perinde sit peccatum denominari ab eo non amatum, ac non denominari ab eo amatum, præsertim cum iuxta aduersarios ideo amor Dei denominet peccatum non amatum, quia non est amor illius, siue quia illud non denominat amatum: Sed peccatum non denominari amatum non est denominatio, sed carentia denominationis: ergo etiam peccatum denominari non amatum non denominatio, sed carentia denominationis erit, atque adeo, cum amor contritionis denominat Deum amatum, & peccatum non amatum, vnā denominationem, & carentiam alterius, ac proinde vnā solam, & non duas tribuit, præsertim, quia alioqui alias infinitas tribueret, ut nuper expendebamus: perpetam ergo hinc arguitur indistinctio virtualis actus contritionis, qui Deum amans, & peccatum odio prosequens duas denominationes omnium confessione impertit.

54 Tandem permittamus vltro, eiusmodi denominationes amati, & non amati ea ratione, qua ab amore contritionis proficiuntur esse duas denominationes, vnde colligunt aduersarij, illas ab eadem virtualiter formalitate amoris proficisci, & non potius à duplici: qui enim asserimus, amorem contritionis non nisi per formalitatem à se virtualiter distinctam odisse peccatum, potiori iure tuebimur, eum denominare peccatum non amatum per formalitatem à se virtualiter distinctam: directius enim opponitur amor non amare, quàm odisse, cum prior illa oppositio, & contradictio sit formalis, posterior verò tantum virtualis, & ne virtualis quidem contradictio iuxta omnes: magis ergo, vel certè non minùs distat ab amore denominatio non amati, quàm denominatio odio habiti: si ergo hanc posteriorem, non per semetipsam, sed per aliam formalitatem distinctam tribuit, à fortiori priorem, non seipsa, sed munere alterius formalitatis virtualiter distinctæ tribuet, præsertim, quia alias eadem virtualiter formalitas infinitas denominationes daret, ut iterum, iterumque obicimus.

55 Quod secundò opponunt iidem, haud magis vrger: facile enim dici potest, productionem amoris non impedire nolitionem, siue odium eiusdem amoris per semetipsam, sed per carentiam eius odij à se realiter distinctam, ac natura posteriorem, quo pacto forma ignis non per seipsam formaliter, sed per carentiam à se illaram impedit in actu secundò formam aeris in eadem materia: Deinde eadem productio impedit carentiam amoris contritionis per hunc ipsum amorem, non verò per semetipsam.

56 Vltèrius: sit, ut productio illa impediat in actu secundo aut in actu primo, si de eo loquuntur, odium amoris, quem producit, eiusuè carentiam: vnde inferunt, talem productionem per seipsam, non solum realiter, quod modò permittimus, sed etiam virtualiter impedire nolitionem, odiumuè amoris, & non potius per formalitatem à se virtualiter distinctam: nec enim ex nostris principiis, si rectè perspiciantur: qui enim diuidimus virtualiter in plures formalitates terminum productum, de indiuisione productionis solliciti esse non possumus: nec etiam sequelam illam alio argumento probant, aut possunt.

C A P V T VI.

Quaedam solutiones precedentis argumenti refelluntur.

57 **V**idimus, quàm parum urgeant instantiæ, quibus doctrinam nostri argumenti recentiores labefactare conati sunt; proximum est, ut videamus, quid ei absolute respondeant. Prima solutio aliquorum est, fieri ne diuinitus posse, ut actus contritionis sit simul amor, & odium respectu diuersorum obiectorum, Dei videlicet, & peccati, haud aliter, ac repugnat, eandem naturam esse simul humanam, & equinam.

58 Verùm eundem realiter actum posse esse simul amorem, & odium, haud magis repugnat, quàm eundem voluntatis actum respectu diuersorum obiectorum posse esse simul efficacem, & inefficacem, intentionem, & electionem, desiderium, & gaudium, aut non magis, quàm eundem actum intellectus esse simul assensum, & dissensum respectu diuersorum obiectorum, in hunc modum: *Petrus currit, & Paulus currit*; aut quàm eundem simplicem actum esse simul apprehensionem, & iudicium, intuitu diuersorum, hunc in modum: *Petrus est filius Ioannis*; aut demum, quàm eundem actum esse simul clarum, & obscure, certum, & incertum contemplatione diuersorum, ut, si quis eidem veritati propter morium evidens, & morium fidei diuinæ, vel propter morium fidei diuinæ, & simul humanæ per eundem realiter actum assentiat: At has rationes, quas posterius recensuimus, in eundem actum coalescere non repugnat: ergo nec priorem illam rationem amoris, & odij in eodem actu reperiri implicat. Et quidem nostrum argumentum in posterioribus exemplis pari potest energia proponi.

59 Rursus actum contritionis, quantumlibet eundem, realiter tamen de facto etiam esse amorem, & odium tenent ex communi sententia Capreolus in 1. distinct. 2. quæst. 1. art. 1. & P. Vasquez 1. secundæ disp. 33. num. 24. & non pauci apud Aegidium Cennich. disputat. 2. de poenitentia dubit. 6. Præterea si animalitas, non obstante eius dissimilitudine respectu rationalitatis, cum ea tamen realiter identificatur, quid causæ est, cur amor, & odium non identificentur realiter in eodem actu, quantumcumque dissimilem habeant tendendi modum? Quod autem de homine, & equo adducitur, momentosum non est: equus enim suapte natura est irrationalis, homo verò rationalis, quid mirum ergò, si, ne diuinitus in idem coalescere possint?

60 Secunda aliorum solutio est, sufficere distinctionem rationis, respectumve ad diuersa connotata inter amorem, & odium contritionis, ut hæc amet aliquod obiectum, quod non prosequatur odio, & conuersim. Verùm hæc solutio à nobis est impugnata superius: Aut enim amor, & odium contritionis à parte rei fortiuntur diuersa connotata, ita ut amor aliquod connotatum respiciat, quod odium minime intuetur: & ita prædicata contradictoria suscipiunt, prout ad distinctionem virtutalem oportet: aut, quod aduersarij malle videntur, tantum respiciunt diuersa connotata, prout à nobis conspiciuntur, diuersis nominibus significantur; & ita à parte rei, & ante nostrum concipiendi modum non magis distinguuntur amor, & odium contritionis, quàm cognitio, & representatio: unde à parte rei idem

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

erit esse amatum, ac esse odio habitum ab actu contritionis, & nihil ab eo amore, quod non odio, & odio, quod non amore habebitur: quo pacto est idem cognosci, & representari, & quidquid cognoscitur, eo ipso representatur & è contrario.

Tertio respondent alij, peccatum amari, non solum esse amorem ad illud terminari, sed insuper illud proponi voluntati, ut bonum, Deumque odio haberi non tantum esse odium ad ipsum terminari, sed etiam eum cognosci, ut malum, sicuti docet B. Thomas prima secundæ quæstione 6. artic. 4. cum ergo pro priori naturæ ad actum contritionis, eiusque alterutram formalitatem simul terminatam ad Deum, & ad peccatum, hoc veluti omnino malum, ille verò tanquam omnino bonus cognoscatur, ac voluntati proponatur, sanè non poterit Deus odio haberi, aut peccatum amari, ut amor ad peccatum, & odium ad Deum referantur, ac terminentur. Hæc autem ratio cognitioni essentialiter aliquid representandi nequit accommodari, ut eam expendenti constabit: Proinde nihil cognosci, & non representari, aut representari, & non cognosci poterit.

Hæc solutio summo opere mihi displicet. Primum enim aliud est, an repugnet Deum odio haberi, peccatumque amari per actum contritionis, aliud verò, an quod ad id repugnans est, atque absurdum, minime sequatur, tamen actus contritionis nullis formalitatibus virtualiter distinctis constet. Illius prioris, de quo nemo ambigit, rationem qualem qualem afferunt, & quandam B. Thomæ autoritatem in re omnino confessa disperdunt. Huius verò posterioris, quod caput, & summa est totius nostræ controuersie, nullam, vel apparentem rationem afferunt. Quod aiunt Deum cognosci ut bonum, & peccatum ut nullum, hoc solum conuincit, non posse formalitatem amoris ad peccatum, aut formalitatem odij ad Deum terminari, seu referri: ceterum si non obstante malitia, quæ in peccato, & bonitate, quæ in Deo apparet, ac proponitur, amor tamen ad peccatum, & odium ad Deum terminatur, non conspicio, nec conspiciere datur, cur, aut peccatum non ametur, aut Deus odio non habeatur. Principio enim, quorsum amor ad peccatum suapte natura terminatur, si illud amare nequit, quandoquidem naturaliter fieri nequit, ut albedo in pariete aliquo recipiatur, quem tamen nullatenus albare potest: Deinde sicut cognosci, agi, aut vniui, etiam iuxta aduersarios, aliud non est, quàm cognitionem, actionem, aut unionem terminare; idemque in reliquis formis respectibus contingit; ita sanè amari aliud esse non poterit, quàm amorem terminare, quod cum habeat peccatum respectu contritionis, ab ea non amari non poterit. Vltèrius, si per impossibile amaret quis rem aliquam bonam, sed veluti omnino malam sibi propositam, non aliter id præstaret, nisi si amorem ad eiusmodi rem terminatum haberet: modò ergo si amor contritionis ad peccatum terminatur, quantumlibet eius bonitas physica lateat, & sola malitia moralis proponatur, nihilominus tamen illud amabit. Tandem, propterea requiritur cognitio præuia bonitatis obiecto inexistentis, ut possit dici amor ad eiusmodi bonitatem terminatus: si ergo contritionis amor terminatur ad bonitatem physicam peccato inexistentem, quin eiusmodi bonitas, sed potius sola malitia voluntati proponatur, non erit profectò, cur bonitas peccati non ametur, sicut eius malitia habetur odio.

Vltèrius secundò præfatam solutionem impugno. Quando enim eius authores aiunt peccatum amari,

D 2 &

61

62

63

& Deum odio haberi esse hunc, vt malum, & illud vt bonum cognosci, ac proponi, aut volunt effectum formalem amari, vel odio haberi præter actum amoris, odiuè, eiusue obiectum in super includere intrinsecè cognitionem talis obiecti, qua veluti bonum, aut malum cognoscatur? aut malunt cognitionem ad eiusmodi effectum formalem essentialiter tantum prærequiri? Si primum de eorum mente sit, rem quidem à paucissimis receptam affirmant vt doctrinam, plerisque hac tempestate communem tueantur; rem itidem satis obscuram, & controuerfam afferunt, vt assertionem ipsorum iudicio manifestam defendant; atque, quod caput est falsam fortassis doctrinam assumunt: cur enim amari aliquid amplius, quàm amorem, & obiectum intrinsecè includat? quando denominationes albi, calidi, humidi, aliæque, quæ proficiuntur à formis valde imperfectis, præter has tamen, & earum subiecta, nihil amplius intrinsecè inuolunt, aut postulant: aut cur sicuti iudicium, vt iudicantem denominet intellectum, vel obiectum iudicatum, apprehensionem præuiam veluti concausam vtriusque denominationis non requirit, ita etiam amor effectum amantis, & amati impertire non possit, quin intrinsecò cognitionis concursu indigeat? Sed hæc in alium locum percello. Sin autem secundum contendunt aduersarij, sanè vim argumenti non declinant: etenim iuxta ipsos effectus formalis amati nihil aliud erit intrinsecè, & essentialiter, quàm bonitas obiecti, & amor ad ipsum terminatus, sed peccato inest bonitas, physica scilicet, & delectabilis, amor verò contritionis ad eam terminatur; resultabit ergo denominatio amati ex his duobus quantumlibet peccatum veluti bonum non cognoscatur.

64 Præterea tertio solutionem illam euerto: quoniam vt ametur peccatum satis, superque est, vt sit bonum physicum, & delectabile, estò honestum non sit, vtque Deus odio habeatur, sufficit, vt sit malus respectuè, & homini infensus, eiusque delicta puniat, ceterà infinite bonus; sed stante actu contritionis fieri potest, & solet, vt peccatum veluti bonum physicum, & delectabile, Deus verò tantquam malus respectuè, inensiusque homini propter peccata, saltem venialia proponatur, ac representetur: tunc ergo necessum erit, Deum odio haberi, & peccatum amari per actum contritionis: ad hoc enim cognitio sufficiens non deest, aliunde verò iuxta aduersarios amor contritionis ad peccatum, & eius odium ad peccatum terminatur.

65 Postremum irritum, vanissimoque consilio recentiores hi ab actu contritionis ad cognitionem præuiam confugiunt, quasi verò hac latebra tuti sint, & non potius in ipsa cognitione totam vim nostri argumenti experiri cogantur: quare cum ab vna cognitione ad aliam appellare nequeant, solutionem datam insufficientem esse, necessum est fateantur. Argumentor ergo sic: cognitio præuia realiter indiuisibilis, & eadem esse potest respectu Dei, & peccati, & quatenus huius malitiam reprobatur, & illius bonitatem approbat: aut ergo prout est approbatio diuinæ bonitatis distinguitur virtualiter à semetipsa, prout est reprobatio malitiæ peccati; & ita intentum adepti sumus: aut non distinguitur virtualiter, & ita sicut ea cognitio est approbatio diuinæ bonitatis, ad eamque terminatur, erit etiam approbatio malitiæ peccati, ad illamque terminabitur: & quemadmodum huius est reprobatio, erit etiam reprobatio diuinæ bonitatis, ad eamque terminabitur, ac proinde vtramque simul approbatam, & reprobata denominabit, sicuti de cognitione, & representatione superius disseruimus. Hoc idem

argumentum proponi potest in eodem realiter actu, qui simul affirmatio, & negatio respectu diuersorum sit: Finge enim, me per eandem propositionem complexam interius dicere: *Petrus est homo, & non est lapis*: nisi enim huiusmodi propositio virtualiter multiplex sit, vt hominem, hic lapidem de Petro affirmabit, vtque lapidem, sic etiam hominem de eo negabit.

66 Dissimulare non possum aliam solutionem, qua vtuntur hi, quorum proximè superius meminimus, tametsi longior sim, quàm res postulat. Aiunt ergo licet à nobis seorsim probetur, actum contritionis suscipere prædicata contradictoria, ac seorsim etiam probetur, eum esse eundem realiter, ceterum nec identitatem ex suppositione contradictionis prædicatorum, nec hanc ex suppositione identitatis realis à nobis probari, aut posse. Quocirca proposito hoc syllogismo: *actus contritionis quatenus amor, & odium habet prædicata contradictoria, sed actus contritionis est idem realiter: aliquid ergo realiter idem habet prædicata contradictoria*, sicuti ad distinctionem virtualem oportet: Proposito inquam hoc syllogismo, respondent, admissa maiori, & distincta minori hunc in modum: actus contritionis est idem realiter, si suscipit prædicata contradictoria, nego minorem, si ea non suscipit, concedo minorem: negantque consequentiam, eamque haud adeo probabilem esse putant, tametsi præmissæ secundum se, & seorsim sumptæ probabiles sint. Quod etiam in aliis materiis euenire censent, veluti si quis ita arguat: *Nulla anima suis potentiis identificata existit, sed neque existit anima à suis potentiis distincta: ergo nulla anima existit*, huius syllogismi ambæ præmissæ secundum se sumptæ probabiles sunt, & tamen consequens ex illis factum omnino improbabile.

67 Mira solutio, quæ in vno argumento cuncta quantumlibet manifesta dissoluit, quæque in vno modo quotquot sunt in tota philosophia enodatur: hac qui vtatur, apertas demonstrationes ludificabit, hac nullo acumine penetrabilis, & Eccebatanorum regia munitior erit. Fac enim, quempiam probare velle, aliquod animal esse rationale, hunc in modum: *omnis homo est rationalis, omnis homo est animal: ergo aliquod animal est rationale* profectò iuxta normam soluendi ab aduersariis traditam promptum erit huius syllogismi in Darapti euidenter concludentis vim eludere, & respondere, distincta minori, sed omnis homo est animal, si sit rationalis, nego minorem, si non sit rationalis, concedo minorem, ac negata statim consequentia, quia tametsi probabile, imò euidenter sit, hominem esse rationalem; itemque per se non minus probabile sit omnem hominem esse animal, fingi tamen potest facultate ab aduersariis habita non esse adeo probabile, hominem esse animal ex suppositione, quod sit rationale, siue quod perinde est, aliquod animal esse rationale, sicuti in consequentia inferitur. Quapropter quemadmodum in priori illo syllogismo Daraptico, ex eo, quod omnis homo sit rationalis, omnisque etiam sit animal, optimè colligitur animal, & rationale in vno coherere, & aliquod animal esse rationale ita similiter in eodem modo Darapti, ex eo, quod omnis actus contritionis suscipiat prædicata contradictoria, ac etiam omnis actus contritionis sit idem realiter, rectissime colligitur, aliquid, quod sit idem realiter, suscipere prædicata contradictoria, sicuti ad distinctionem virtualem oportet.

68 Quod autem ad doctrinam, ab aduersariis vltimo loco traditam attinet, ea quidem ad res morales accommodata, & utilis esse potest. Cum enim in materiis moralibus,

moralibus, & ad conscientiam spectantibus probabilitas metienda sit potissimum ex auctoritate extrinseca doctorum, fierique possit, ut ex duabus præmissis, alterutra earum seorsim sumpta plures pro se auctores habeat, ambæ verò simul sumptæ paucos, aut nullos, mirum non est, quod ambæ simul sumptæ non sint probabiles, veluti, si seorsim sumantur, ac proinde consequens ex earum concursu improbable sit. Cæterum in rebus philosophicis, & quæ ad scholasticum rigorem exiguntur, quotiescumque præmissæ aliquæ in forma, & figura sunt, & quævis earum probabilis est, non possunt ambæ non esse probabiles simul sumptæ, adeoque & consequens ex eis deductum nequibit non esse probabile: Hic enim probabilitas non ex auctoritate extrinseca doctorum præcipue metienda est, sed ex ipsis præmissarum naturis: Quod si una præmissa est probabilis secundum se sumpta, & in eodem instanti, altera etiam secundum se probabilis est, nequeunt ambæ non esse simul, & in sensu composito probabiles, sicut ad inferendam conclusionem probabilem opus est: quemadmodum si Petrus secundum se in instanti A currat, & Paulus secundum se in eodem instanti A currat, non poterunt non simul, & in sensu composito currere.

69 Syllogismus autem ab aduersariis obiectus huic doctrinæ difficultatem non facessit: quamvis enim putent, se syllogismum nobis obicere, cæterum non tam syllogismum, quam paralogismum prorsus informem, omnisque modi expertem obiciunt: falsò ergo inferunt, consequentis improbabilis, interdum tamen in philosophia præmissas esse probabiles: quas enim ipsi proferunt, non solum non sunt præmissæ probabiles, sed ne præmissæ legitimæ sunt, hoc est syllogismum legitimum non constituunt: tum, quia nullus syllogismus categoricus constans tribus propositionibus negatiuis utilis, aut legitimus est, ut per omnes arguendi modos viles ab Aristotele traditos discurrenti clarebit: atqui syllogismus ab ipsis adductus categoricus est, & tribus propositionibus negatiuis coalefcit: tum etiam, quia quoties medium syllogismi eius conclusionem ingreditur, syllogismus inutilis & improprius est: sed medium syllogismi ab aduersariis adducti, nimirum, anima, conclusionem intrat.

70 Ea propter syllogismus ille aduersariorum, ut vtilis, ac formalis sit, ita refingi debet: si existit anima, vel est distincta, vel indistincta à potentiis: at, nec distincta, nec indistincta: ergo nullo modo existit. Huius autem syllogismi hypothetici, altera præmissa, nempe minor improbabilis est. Non ergo mirum, quod improbabilitas illa in consequens redundet. Longè diuersa est ratio nostri syllogismi, qui quidem est in Darapti hoc pacto, omnis actus contritionis habet prædicata contradictoria, sed omnis actus contritionis est idem realiter, aliquid ergo realiter idem habet prædicata contradictoria, ac proinde virtualiter diuisibile est: quare syllogismus hic formalis est, aliunde verò alterutra eius præmissa, vel aduersariorum iudicio probabilis: quid ni ergo conclusio probabiliter inferatur? Ego quidem concessis præmissis, eam euidentem arbitror, quando quidem de eius probabilitate nobis litem intendunt.

71 Enimvero quod posuimus supra, in materiis scholasticis, & ad metaphysicum rigorem exactis, haud posse vtramlibet præmissam secundum se, ac seorsim sumptam esse probabilem, quin sit probabile consequens, aduersariis visum est nimis arduum, & difficile; atque in illud sic fermè arguunt: Huius syllogismi, omnis actus contritionis est virtualiter idem, sed omnis actus contritionis subit

prædicata contradictoria; ergo aliquid virtualiter idem subit prædicata contradictoria, huius, inquam, syllogismi quævis præmissa secundum se, ac seorsim sumpta probabilitatem habet, ac verisimilitudinem, ut vero verius est: ac consequens est adeo improbabile, ut nihil supra; secundò sic: propositio complexa continens duas categoricas, siue simplices, esse potest improbabilis, etiam si simplicium, quibus constat, nulla non sit probabilis, ut videre est in hac complexa, anima nec distinguitur, nec identificatur suis potentiis, comparata ad has categoricas; anima non distinguitur à potentiis suis: anima non identificatur potentiis suis: similiter ergo conclusio continens quodammodo veritatem vtriusque præmissæ sine harum improbabilitate esse potest improbabilis.

72 Tertiò: huius syllogismi, in celarent, nullum opus à Deo prædeterminatum est liberum: at omne opus nostrum est à Deo prædeterminatum; ergo nullum opus nostrum est liberum, huius, inquam, syllogismi quævis præmissa est probabilis: decretis enim Pontificiis prohibemur alterutri notam improbabilitatis inurere post controuersiam de auxiliis diuinæ gratiæ inter Dominicanæ familiæ, ac nostræ societatis auctores: & tamen consequens adeo est probabilitate omni destitutum, ut sit, tum hæreticum, tum euidenter falsum, ac luminis rationis contrariū. Quartò tandem idipsum cernere est in hoc syllogismo, modi etiam celarent: nulla datur electio ad gloriam ut coronam ante præuisa merita, sed omnis prædestinatio est electio ad gloriam ut coronam ante præuisa merita, ergo nulla datur prædestinatio: quid enim hoc consequenti magis improbabile, cum tamen vtraque præmissa secundum se, ac seorsim ab alia sumpta sit probabilis? Huc faciunt illa Patris Suarez verba tom. 1. in 1. partem tract. 2. lib. 1. de essentia prædestinationis cap. 17. num. 13. oportet aduertere, ne coniungantur aliquæ opiniones, ex quibus simul sumptis aliqua propositio rectè inferatur, quæ possit aures offendere, ut v. g. si quis dicat, solam electionem ad gloriam, seu voluntatem dandi gloriam esse prædestinationem, & deinde teneat, non dari præelectionem ad gloriam ante præuisa merita, necesse est, ut consequenter asserat dari causam prædestinationis ex parte hominis, quæ tamen propositio absolute dicta hodie aures offendit, & vitanda est.

73 Arbitror in primis, has omnes obiectiones ex nostræ doctrinæ falso procedere intellectu: quippe in illis sumuntur præmissæ syllogisticæ, non reduplicatiuè, & ut tales, sed specificatiuè, & seorsim à forma, & figura, cum tamen nos de eis loquamur longè alio sensu. Quocirca respondendum est, minorem cuiusvis syllogismi, ut minor est, efficere cum maiori sensum copulatiuum, sin minus formaliter, at certè æquiualentem, & impliciter: tum, quia ob id adhiberi solet ante minorem particula sed, aut sed &, aut sed etiam, aliæve similis copulatiuæ: tum etiam, quia, ut conclusio sequatur, ac sit concedenda, haud satis est, ut maior, vel minor sit vera, sed opus est, ut maior, & minor sint cum veritate coniunctæ: at maiorem, & minorem esse veram, seu, quod perinde est post maiorem, minorem etiam esse veram, est minorem in sensu copulatiuo maioris esse veram: eum ergo sensum minor ut talis quodammodo admittit, imò deposcit.

74 Hinc ergo est, ut, quoties ex propositionibus aliqui probabilibus sequitur in materiis scholasticis consequens improbabile, oporteat, minorem, saltem prout talem, ac secundum se, & seorsim sumptam improbabilem esse, videlicet, quia eo pacto cum maiori sensum facit copulatiuum in æquiuolenti: Itaque in primo syllogismo nobis obiecto, minor illa, scilicet,

cet, *actus contritionis subit predicata contradictoria*, ut minor est, non id tantum affirmat, sed virtute saltem aliquid ulterius, nimirum actum contritionis suscipere predicata contradictoria, & esse eundem virtualiter, quod non minus improbabile est, quam quidpiam idem virtualiter suscipere predicata contradictoria, ut refertur in consequenti. Præterea in secundo syllogismo nobis opposito, minor illa, *at omne opus nostrum est à Deo prædeterminatum*, tamenli extra eum syllogismum posita, & vel in alio, cuius consequens sit haud adeo absurdum, vel in nullo constituta sit probabilis, tamen ut eius syllogismi minor est, censeri debet improbabilis, propterea, quod secundum se sumpta, ac prout minor, efficiat sensum copulativum cum maiori, & idem valeat ac, omne opus nostrum est à Deo prædeterminatum, & nullo, quod prædeterminatur ab ipso, potest esse liberum. Par denique ratio est minoris eius, qua nititur tertius syllogismus aduersus nos adductus: Quid autem dicendum sit ad paritatem complexæ improbabilis, ex probabilibus tamen categoricis coallescentem, infra clarebit.

75 Dices tamen primò contra hanc solutionem, illam particulam *seorsim*, ac secundum se opponi copulatio sensui: quod ergo asseruimus minorem, quatenus minor est, & copulat obiectum suum cum obiecto maioris secundum se, ac seorsim sumptam non posse non esse improbabilem, ubi ex ea, & maiori infertur consequens improbabile, haud aliud est, quam terminos contradictorios miscere inuicem, adeoque est planè falsum, & commentitium. Respondeo negato antecedenti: Siquidem ex. c. quævis pars compositi secundum se, ac seorsim sumpta est compositi causa: at non est causa illius prout diuisa ab altera comparte, ut certo certius ergo prout cum ea copulata: particula ergo, *seorsim* ac secundum se haudquaquam opponitur sensui copulatio. Deinde, quid frequentius dici solet, quam huius copulationis intentionalis, Petrus currit, & Paulus currit quamuis partem secundum se, ac seorsim sumptam esse veram, si non Petrus solus, solusue Paulus, sed ambo currant? quæ ergo obicitur terminorum implicatio, ac repugnantia in præsentiarum, ea nulla est.

76 Dices secundo, etiam in materiis moralibus, & ad conscientie directionem spectantibus minorem, ut minor est, efficere saltem virtualiter sensum copulativum cum maiori: minor ergo in eis ut minor est, & secundum se, ac seorsim sumpta, debet esse improbabilis, quoties ex illa, & propositione maiori sequitur quidpiam improbabile, & proculdubio absurdum: nullum igitur est discrimen inter has materias, & alias scholasticas, sed id ambabus commune est, ut in illis consequens improbabile supponere debeat præmissam aliquam improbabilem eo sensu, qui manet explicatus. Respondeo, in materiis moralibus, quoties consequens est improbabile, præmissarum aliquam, & vel maiorem, vel certè minorem ut talem esse oportere improbabilem, tum intrinsecè, ut ex dictis claret, tum extrinsecè & spectata autoritate Doctorum: ut enim nulli, aut pauci sunt, qui assentiantur consequenti per se, ac manifestè absurdo, ita nulli, paucine esse possunt, qui utrique præmissæ, ut talibus assensum præbeant. Cæterum hoc non obstat præmissæ in huiusmodi materiis conclusionem inferentes improbabilem dici possunt aliquando probabiles absolute; videlicet, quia in illis magis attenditur ad autoritatem Doctorum, & ad id, quod de quavis propositione extra formam syllogisticam sentiunt, quam ad dispositionem præmissarum, artificiumque maioris, aut minoris; haud raro

autem contingit, eos utramque propositionem extra syllogismum sentire probabilem, ut consequens sit omnino improbabile. Alia verò facultates, ac scientiæ discursu magis, quam auctoritate extrinseca nituntur: in eis ergo nisi præmissæ, ut tales, sint probabiles, haud poterunt esse, diciue absolute probabiles: at in eis ambæ præmissæ ut tales, nequeunt esse probabiles, si sit improbabile consequens, ergo ex hac suppositione nec absolute probabiles: ubi ergo in illis è conuerso præmissæ ambæ sint absolute probabiles, nequit esse improbabile consequens, alias esset, & non esset improbabile: esset quidem, ut supponitur: non esset, quia aliqui argueret, præcessisse aliquam præmissam ut talem absolute improbabilem: tenet ergo id discriminis à nobis constitutum inter materias morales, & scholasticas.

77 Dices tertio: si præmissæ sensum efficerent quodammodo copulativum, pro eo, ac statuimus supra, non posset una esse vera, & alia falsa: siquidem propositio copulatiua, ut docuimus in Dialectic. lib. 10. tractat. 2. capite sexto, tota neganda est, vel concedenda, nec potest esse partim vera, partim falsa: at præmissarum altera admissa, solet altera reiici, vnaque esse veritati, & alia falsitati obnoxia: ergo, &c. Respondeo à nobis eo nequaquam sensu asserti præmissas facere sensum copulativum, saltem virtualiter, quasi ambæ sint virtute vna propositio copulatiua, sed, quod minor, supposita maiori omnino categorica, vim, ac pondus copulatiuæ, quin formaliter copulet, obtineat: atqui haud nouum, vel infrequens est, concessa tanquam verà quadam categoricâ, negari postea complexam, in qua simul cum opposita continetur; quo pacto, ut aliis superfedeam exemplis, si Petrus currat, & non Paulus, hæc propositio, *Petrus currit*, vera est, & ut talis admittenda; & tamen hæc complexa, *Petrus currit, & Paulus currit*, falsa est, ut quæ maxime, ac planè reiicienda.

78 Dices quartò, etiam aduersarios non grauatiuros concedere huius syllogismi à nobis obiecti, *actus contritionis est idem realiter, sed habet predicata contradictoria*, &c. Minorem, ut minor est, & in sensu copulatiuo superius tradito sumptam, esse improbabilem. Verum, si ita se res habet, quorsum eam absolute non negant. Quorsum concessa maiori, ad eandem iterum redeunt, respondentque, sequentem propositionem esse negandam, si maior sit concedenda, sin autem hæc negari debeat, illam oportere concedi? Hanc responsionem, ubi tanquam futilem abiciant, nihil certè cum eis controuersia nobis reliquum erit. Et quidem eo respondendi genere nusquam inter scholasticos, quos viderim vitato ob id vitantur tamen, ut aditum nobis præcludant, huius minoris, *sed actus contritionis habet predicata contradictoria*, absolute probandæ: Sed nihil minus, quam hoc consequuntur. Etenim negant, illam minorem, si eius maior sit vera: at illius maior tanquam vera ab eis est concessa: aut ergo conditionatum, purificata, ut aiunt, conditione, non transit in absolutum, aut reuera nostram minorem absolute negant, ac proinde, vel inuisi compelluntur de eius veritate nobiscum certare. Quorsum ergo congressum fugiunt, ac tota vagantur arena?

Aliter etiam ostendo, aduersarios esse reprehensione dignos, quod nostram sententiam secus, ac est à nobis tradita, acceperint, nuperque dictis lucem, & confirmationem adicio. Quod inficiamus, ubi res ad scholasticum rigorem exiguntur, haudquaquam sequi posse consequens improbabile

probabile ex præmissis absolute probabilibus, id intelligi debuit, si earum probabilitas reducat ad actum, & ambæ à disputante probentur, atque à respondente concedantur ut veræ: idcirco punctum, de quo est in præsentiarum controuersia, clausimus in hæc verba: *Ego quidem concessis præmissis, &c.* Idcirco etiam ad initium eiusdem puncti retulimus aduersarios in ea esse opinionem, ut existimarent ad probabilitatem huius consequentis, *ergo idem virtualiter habet prædicata contradictoria*, haud satis esse, ut hæc præmissa, *actus contritionis est idem realiter, sed actus contritionis habet prædicata contradictoria*, probarentur à nobis absolute. Porro, hoc sensu à nobis factis, superque declarato, euident est haud posse consequens esse impossibile, si infertur ex præmissis probabilibus: namque quando præmissa ita probabilitatem habent, & non solum sunt verisimiles ambæ, sed actus vera & vltro, citroque probata, atque concessa, necessum est, ut conclusio sit vera, omnis autem propositio vera ad minimum est probabilis: talis ergo esse debet conclusio, cuius ambæ præmissæ secundum se sunt probabiles ea ratione, quam explicuimus. Quod ergo tueantur aduersarii, consequens hoc, *ergo idem realiter habet prædicata contradictoria*, esse impossibile, necesse est, ut has præmissas, *omnis actus contritionis est idem realiter, sed omnis habet prædicata contradictoria*, non concedant, sed potius absolute negent earum aliquam: quod igitur potissime, imò solum in præsentii contendimus, tunc eorum solutio illa, qua concessa ea maiori, *omnis actus contritionis est idem realiter, hanc minorem, sed omnis habet prædicata contradictoria*, non negant absolute, sed potius aiunt esse falsam, si maior sit vera, & veram, si maior sit falsitati obnoxia: ubi meritò eius particula *si maior sit falsa*, aut quod perinde est, *si actus contritionis non sit realiter idem*, veritatem maioris semel concessam postea in dubium leuissimè, ac parum coherenter reuocant, & quandam veluti Penelopes telam texunt, atque retexunt.

79 Alia est conditio eorum syllogismorum qui nobis obiciuntur: nam propositis mihi his præmissis: *omnis actus contritionis est virtualiter idem, sed omnis habet prædicata contradictoria*; aut his, nullum opus à Deo prædeterminatum est liberum, sed omne opus nostrum est à Deo prædeterminatum; aut his, nulla datur electio ad gloriam ut coronam ante præiusta merita, sed omnis prædestinatio est electio ad gloriam ut coronam ante præiusta merita, aliquam earum absolute negabo, idque mecum ager omnis Catholicus, & etiam bonus Philosophus: quorsum ergo reneat admittere tanquam probabile hoc consequens, ergo idem virtualiter habet prædicata contradictoria, aut hoc, ergo nullum opus nostrum est liberum, aut denique hoc, ergo nulla datur prædestinatio?

80 Quod si sermo sit de materiis moralibus, fateor eas etiam ita comparari, ut quicunque in illis præmissas absolute probabiles concedit, non possit negare, quin consequens sit probabile, intrinsecè quidem, & ex natura sui obiecti: at non est necesse, ut admittat illud esse probabile extrinsecè, & ab auctoritate Doctorum, propterea, quod nulli eorum, vel pauci assentiantur consequenti, cum tamen plures vni præmissæ, & plures alteri assensum præbeant. Porro huius probabilitatis extrinsecæ habetur præcipue ratio in materiis ad mores, & conscientiam spectantibus, cum in aliis magis respiciatur ad intrinsecam, ut superius monitum: absolute ergo dicendum est, in illis sequi semper ex præmissis probabilibus, si concedantur, probabile con-

sequens, & ex his non sequi. Vide nostrum Ioannem Cardinalem de Lugo de Eucharist. disput. 19. sect. 12. num. 259.

Arbitror secundò, nostram doctrinam, ne prout ab aduersariis intellectam, ac sinistrè interpretatam quatuor obiectionibus suprappositis bene confutari. Ad primam dici potest, has propositiones, omnis actus contritionis est virtualiter idem, sed omnis actus contritionis subit prædicata contradictoria, esse præmissas solis vocibus tenus, non autem in intellectu, & reuera: eæ liquidem propositiones sunt veræ, & intellectualiter præmissæ, quæ simul sunt in eodem intellectu, eumque vnà mouent ad assensum conclusionis: tales autem non sunt supradictæ prædicationes: prior liquidem affirmat, contritionem esse eundem virtualiter actum, siue quod formalissimè, & ratione nostra est idem, non habere prædicata contradictoria; posterior verò eam habere prædicata contradictoria. At actus adstruens contritionem non habere prædicata contradictoria, & actus adstruens eam illa habere explicitè contradicunt inuicem, nec possunt esse simul in eodem intellectu: eo ergo vitio peccat prima illa obiectio, quod pro præmissis nobis obrudat propositiones nihil fortientes præmissarum, nisi solam nomenclaturam.

Ad secundam obiectionem dicendum est; perinde esse formaliter, ac ratione nostra animam non identificari potentiis, ac ab illis distingui: quocirca propositio illa realis complexa anima, nec distinguitur, nec identificatur suis potentiis opponitur explicitè alicui simplicium, ex quibus constat, huic scilicet, anima non distinguitur à potentiis suis, & quidpiam ei contrarium explicita ratione adstruit, nimirum, quod anima non sit identificata potentiis suis, siue quod ab eis sit distincta: propositionum autem directè, & explicitè oppositarum optimè potest vna esse improbabilis, & altera probabilis: quid mirum ergo, si eius complexæ, anima, nec distinguitur, nec identificatur potentiis suis, improbabilitas coherere possit cum probabilitate simplicium ei ex parte saltem oppositarum, ut manet explicatum. At nulla ex præmissis directè, & explicitè opponitur conclusioni, aliàs eam non inferret, sed potius ab eodem expelleret intellectu: nihil ergo est, quapropter præmissæ possint esse probabiles, si sit impossibile consequens: hæc ergo ex hypothesi nequeunt simul esse probabiles, aut si tales sunt, suam certè probabilitatem in consequens necessariò refundent.

Ad tertiam obiectionem dici potest, earum præmissarum; nullum opus à Deo prædeterminatum est liberum: at omne opus nostrum est à Deo prædeterminatum; quarum altera est Dominicanorum & altera nostræ Societatis, quamuis neutra non sit probabilis ab auctoritate extrinsecæ Doctorum, aliquam tamen esse fortassis improbabilem intrinsecè, & spectatis illarum naturis, & respectibus ad obiecta sua. Hoc enim asserens quo quæso ex titulo Pontificis contravenio decretis? nullo certè quem assequar. Pontifices certè id tantum præcipiunt, ne quis earum propositionum alicui destinatè sumptæ exteriorem improbabilitatis notam inurat: at ego tantum interius sentio, earum aliquam esse improbabilem (si forte id sentio) & aliquam non destinatè, sed potius vagè & indeterminatè usurpata. Pontifices solum prohibent, ne quis affirmare ausit, illarum propositionum aliquam non esse simpliciter, & absolute probabilem: at ego nihil tale affirmo: liquidem ut propositio dicatur probabilis absolute, & simpliciter, sufficit ut aliquo ex capite, & spectata auctoritate Doctorum sit probabilis, quamuis ex alio capite non

fit probabilis, adeoque secundum quid improbabilis: hanc autem improbabilitatem secundum quid in aliqua earum prædicationum ita adstruo, ut probabilitatem ex auctorum consensu profectam utrique concedam, quod satis est ad hoc, ut alterutra sit absoluta, ac vera ratione probabilis, ut dictum est: haud secus atque ut homo sit simpliciter & absolute calidus, satis est ut sit calidus ut quatuor, quamvis calorem ut octo non obtineat. Ad quartam objectionem contrariam dicendum est idipsum, servata proportionem, quod ad tertiam nuper dilutum.

84 Tertio loco aduersarios nostros interrogo, quod sine lite hanc de improbabilitate conclusionis, cuius præmissæ ambæ sunt secundum se probabiles, nobiscum contestentur? An id contendunt, nostram conclusionem, scilicet, *ergo aliquid realiter idem habet predicata contradictoria, sicut ad distinctionem virtualem oportet*, esse improbabilem, quamvis alterutra eius præmissa sit probabilis? an solum, eam non esse adeo probabilem, ac eius præmissas? an denique, esto sit non minus probabilis, quam eius præmissæ, quod tamen ita sit probabilis, haud inde ei obuenire, quia quævis eius præmissa est secundum se cum probabilitate coniuncta? si secundum, & tertium contendunt, abs re planè disputant: ubi enim nobis concedetur, conclusionem nostram esse absolute probabilem, ac veram, parum curabimus, quem probabilitatis gradum obtineat, aut quibus ex causis eius oriatur probabilitas. Sin autem primum sibi propositum habent, haud magis aptè eos disputare censeo: siquidem medio vruntur vago, & non distributo, eorumque discursus in summam redactus talis est; aliquæ præmissæ secundum se probabiles inferunt conclusionem improbabilem: at hæc propositiones, *omnis actus contritionis quatenus amor, & odium habet predicata contradictoria, sed omnis actus contritionis est idem realiter*, sunt aliquæ præmissæ: conclusionem ergo improbabilem inferent, scilicet hanc *ergo aliquid realiter idem habet predicata contradictoria, sicut ad distinctionem virtualem oportet*, quo argumentandi genere quid ineptius? quid huic similis, *aliquid animal est rationale, sed caballus est aliquid animal, ergo caballus est rationalis*. Præterea an non ridiculum sit, conclusionem tot rationibus, sin minus euidenter veris, ac certè verisimilibus, à nobis probatam, ac tot, tamque grauium auctorum præsidio munitam, improbabilitatis damnare: an non pati, imo potiori iure possemus similem contrariæ sententiæ dicam impingere?

85 Porro alij, ne confutata hætenus solutionis auctoribus alienissimo tempore desint, in eorum gratiam obiciunt, nos etiam in præsentiarum aduersus syllogisticæ artis præcepta manifestè peccare, atque id vitij incurrere, quod in aliis supra reprehendebamus. Etenim, inquiunt, ut in hoc syllogismo tantopere improbo *nulla anima suis potentiis identificata existit, sed neque existit anima à suis potentiis distincta, ergo nulla anima existit*, anima adeoque medium ingreditur conclusionem; ita similiter in eo, quem nos eius loco instaurauimus, scilicet, *si existit anima, vel est distincta, vel indistincta à potentiis, at nec distincta, nec indistincta, ergo nullo modo existit*, anima, ac proinde medium rationem habet subiecti in assensu conclusionis, eumque intrat; sed vicem, pro eo ac putant, nobis haud rependunt: siquidem syllogismus aduersariorum, cum sit absolutus, & de inesse, non verò hypotheticus, constare debet aliquo medio, ut certo certius: eiusmodi autem medium, quod esse poreit, quam anima? haud enim esse potest terminus

ille, *identificata potentiis suis*; haud etiam ille, *distincta à potentiis suis*, cum neuter in præmissis repetatur. Quod si dicatur, medium esse terminum illum, *non existit*, quippe qui in præmissis geminatur, eodem res redit, & difficultas neotiquam tollitur: namque etiam particula, *non existit*, conclusionem, de qua est sermo, ingreditur. Atqui syllogismus à nobis propositus est hypotheticus, atque adeo is, in quo medium querere, sit ineptissimum: nihil enim in Dialectica facultate certius, nihil ea vel leuiter imbutis exploratius, quam syllogismum hypotheticum non constare medio, nec inniti principio illi, quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se: qui ergo fieri potest, ut syllogismi nostri medium, quod in eo nullum est, eius tamen conclusionem intrer, nec suos intra fines se cohibeat? Rursus fac syllogismum hypotheticum à nobis denuo factum medio haud vacare, certè illud haud erit, *anima*, haud etiam terminus *non existit*; sed potius distinctio, indistinctioque, quæ in vna præmissa conditionatè affirmantur, & in alia absolute negantur, assensum verò conclusionis haud ingrediuntur, nec in ea locum subiecti, aut prædicati obtinent. Sed de his satis.

Quintò respondent aliqui, amorem contritionis non amare peccatum, quia ad illud terminatur per modum recessus, non verò per modum accessus; contra verò odium contritionis non odisse Deum, quia ad illum terminatur quidem, at non per modum recessus, sed per modum accessus: proinde amoris, & odio haud conuenire predicata contradictoria; quolibet enim earum formalitatum ad Deum, & quolibet ad peccatum, & alterutra eodem modo, quo altera terminatur: nihilominus utramque diuersas denominationes, easque impermixtas, & inconfusas tribuere, eo, quod aliter, aliterque referantur ad Deum, atque peccatum, veluti dictum est: hanc autem rationem in cognitione, & repræsentatione locum non habere.

87 Hæc solutio non rerum nucleos, sed meras voces nobis offert: quid enim est recessus, quam odium, aut accessus, quam amor? amorem ergo terminari ad peccatum, ut recessus, non verò ut accessus est, perinde valet, ac eum terminari ad peccatum ut odium, non verò ut amor est, & consequenter amoris, & odio conuenire predicata contradictoria: difficultas ergo non tollitur, sed aliis innouit nominibus, quasi verò eorum præsidio, tuta esse posset absentibus rebus. Rursus secundò in ipso accessu, & recessu argumentor: amor enim, ut est accessus, siue per modum accessus, non terminatur ad peccatum, idemque amor ut recessus ad illud terminatur: accessui ergo, & recessui conueniunt predicata contradictoria, adeoque virtualiter distinguuntur. Præterea tertio: sicuti amor quantumlibet indinatus virtualiter ab odio, terminatur tamen aliquo modo peculiari ad peccatum, ratione cuius illud non amatum denominat, sed odio habitum; cur etiam repræsentatio quantumlibet indistincta virtualiter à cognitione, tamen terminari nequeat ad obiectum tali modo, ut illud repræsentatum denominet, & non cognitum?

CAPVT VII.

Aliæ superioris argumenti instantiæ, & solutiones reiectæ.

88 Præter communes Neotericorum instantias, & solutiones hætenus confutatas, sunt aliæ, quas hic

hic diluere intendo, tum maioris doctrinæ causâ, tum, ut nostri efficacitas argumenti magis elucescat. Ut ergo ab instantiis meo de more auspicer, obicies primò ad recipiendam aliquam denominationem, opus est, ut subiectum eius capax sit, qua de causa intellectio constituta in lapide, eum haud denominaret intelligentem: at Deus non est capax, ut denominetur odio habitus à contritionis actu, odiove in eo imbibito, aliàs iam non actus contritionis Deo gratus, sed actus peccaminosus futurus esset: tamen ergo non conveniant prædicata contradictoria amoris, & odio contritionis, quin potius tam ut amor, quam ut odium terminetur ad Deum, non propterea eum odio habitum denominabit.

89 Respondeo primò, Deum, quoad eius est, esse capacem, ut odio habeatur ab actu contritionis, quatenus est odium non minus, quam à quovis alio actu: quòd autem ab eo nequeat illam denominationem accipere, non ex defectu capacitatis in Deo ad illam accipiendam, sed ex inopia capacitatis in actu ad eam tribuendam, oriri: unde actus ille non esset contritionis, si Deum odisse posset, id est, si denominationem odio habiti imperire posset: nequaquam verò idem sequeretur ex capacitate remota, & conditionata in Deo, ut intuitu liqueat. Respondeo secundo: ut dignoscatur, an effectus aliquis formalis alicui subiecto ab aliqua forma tribui possit, haud esse attendendum, an subiectum sit capax recipiendi eum effectum formalem à tali forma destinare sumpta, sed, an absolute, & sine ulla limitatione eius effectus formalis capax sit: hoc enim supposito forma ei communicata tribuet illi suum effectum formalem: cum igitur Deus absolute sit capax, & aptus odio haberi, odium autem contritionis ad eum terminetur, eum profectò odium habitum denominabit. Quòd autem assumptio vera sit, facile probatur, aliàs dici posset, albedinem connaturaliter recipi posse in pariete, quin eum denominet album, nimirum, quia licet paries sit capax denominationis albi, non tamen ab hac albedine: unde ergo nobis constabit, parietem de facto, ut aiunt, esse album quantumlibet albedo ei inhareat: Pari ratione fingi posset, cognitionem terminari ad aliquod obiectum, quod tamen cognitum non denominaret, nempe, quia obiectum non esset capax cognosci ab id genus cognitione. His exemplis alia similia tute producere potes: nobis enim non vacat.

90 Respondeo tertio, & præcedenti responsioni lucem adhibeo. Transeat, spectandam esse capacitatem subiecti in ordine etiam ad hanc destinatam formam, ut dignoscatur, an ab ea effectum formalem recipiat. Fac etiam Deum incapacem esse, ut ab odio contritionis denominetur odio habitus. His ex superfluo concessis ita disputo. Deus est incapax recipiendi denominationem odio habiti ab odio contritionis: hoc igitur ad eum non terminatur, cum tamen amor ad eum terminetur, atque adeo amor, & odium contritionis virtualiter distinguuntur. Consequentia, quæ sola eget probatione, hunc in modum probatur: nequit albedo naturaliter recipi in subiecto, quod per eam incapax sit esse album, aliàs unde nobis clarere poterit, omnes substantias materiales à Deo productas non esse incapaces, ut ab ea sint albæ, quantumlibet earum pleræque naturaliter albedinem recipiant? Rursus nequit cognitio, v. g. terminari ad aliquod obiectum, quod incapax sit cognosci, par ratio est amoris: similiter ergo nequit odium contritionis ad aliquod terminari obiectum, quod non sit idoneum odio haberi: cum ergo Deus sit incapax haberi odio ab eo, quod inuoluitur

in contritionis actu, sanè huiusmodi odium terminari nequibit ad Deum, ad quem tamen terminatur amor contritionis; eritque adeò, ut hæc formalitates fortiantur prædicata contradictoria, prout ad distinctionem virtualem oportet.

Obiicies secundo, & superiorem corroborabis instantiam. Ea tantum prædicata distinctionem virtualem arguunt, quæ opposita, & contradictoria sunt, ut luce clarius est: atqui esse amorem unius obiecti, & odium alterius non opponuntur, nec inter se contradicunt, sed potius inuicem conueniunt: ergo, &c. Confirmatur, & declaratur: idcirco esse amorem, & odium unius obiecti opposita sunt, atque contradictoria prædicata, quoniam esse odium alicuius obiecti est non esse amorem eiusdem: at esse odium unius obiecti haud est non esse amorem alterius: ergo esse amorem unius obiecti, & odium alterius opposita, & contradictoria prædicata non sunt, ac proinde distinctionem virtualem in actu contritionis neutiquam arguent. Respondeo tamen ad instantiam per aliam: esse animal, siue principium sentiendi, & esse rationale, siue principium discurrendi non opponuntur, nec inter se contradicunt, sed potius conueniunt, & in eodem morantur homine: & tamen non sine distinctione virtuali in eo reperiuntur: ergo, &c. Item esse animal, siue principium sentiendi non est realiter non esse rationale, siue principium discurrendi: & tamen animal à rationali virtualiter distinguitur: ergo tamen esse amorem unius obiecti haud sit non esse realiter odium alterius, nihilominus, &c. Respondeo secundo, esse amorem unius obiecti, & odium alterius, explicite quidem non opponi, nec contradicere inuicem, secus tamen implicite: latent namque in iis formalitatibus hæc prædicata contradictoria, nimirum actum contritionis terminari ad peccatum, quatenus est odium, & ad illud non terminari, quatenus est amor: contra verò ad Deum terminari, ut amor, & ad illum non terminari, ut odium est.

Obiicies tertio: amor unius obiecti per seipsum formaliter, ac circumscripta quavis formalitate distincta potest esse odium alterius obiecti: ergo, &c. antecedens probatur: quoniam lux, & tenebræ sunt obiecta realiter distincta, ut luce ipso dilucidius est: atqui amor tenebrarum seipsa formaliter, & circumscripta quacunque alia formalitate est odium lucis; ergo, &c. Minor suadet, odisse aliquid est formaliter velle ei malum, quodcumque illud sit, adeoque eius carentiam, & non esse: quando igitur tenebræ sunt carentia lucis, sanè velle, siue amare tenebras, erit velle malum, carentiamque lucis, ac proinde lucem odisse: amor ergo tenebrarum, & odium lucis formaliter idem erunt, & ne minima, ac virtuali distinctione ante opus intellectus discernentur inuicem. Respondeo tamen, odium lucis esse formaliter, & quidditatiuè solam auersionem, ac displicentiam lucis, & nec formaliter, & quidditatiuè, nec quod plus est, realiter, aut, ut aiunt, materialiter esse amorem tenebrarum, atque ad summum radicaliter esse eiusmodi amorem, propterea, quòd illum inferat, vel ab eo inferatur. Quamuis autem Angelus lib. 1. de virtutibus cap. 3. docum. 1. & cum eo Holcot, alique apud Almainum in 3. dist. 13. quæst. vnica, censcant, odium omne nihil aliud esse, quam amorem obiecti contradictoriij; ceterum oppositum verius esse docent Vasq. 1. 2. disp. 23. cap. 2. num. 6. Azor. tom. 1. lib. 3. cap. 4. q. 8. Theophilus in disciplina morali dist. 3. quæst. 2. art. 2. num. 176. & communiter reliqui Doctores. Verùm de hoc plura in loco.

Obiicies quarto: forma physica connaturaliter recepta in aliquo subiecto, non propterea debet ei tribuere

tribuere omnem suum effectum formalem intrinsecum, sed satis est, ut aliquem ei impertiat: similiter ergo forma intentionalis terminata ad aliquod obiectum, non ob id debet ei tribuere omnem suum effectum formalem extrinsecum, sed satis, superque est, ut aliquem ei conferat: vnde tametsi odium actus contritionis non minus, quam amor, ad Deum terminetur, non propter id ei effectum formalem odio habiti debet tribuere, sed sat erit, si eum amatum denominet: actui ergo contritionis predicata contradictoria, nempe terminari, & non terminari haudquaquam conueniunt. Antecedens argumenti (reliqua enim probatione non egent) multifariam suadetur. Gratia habitualis in Christo, eiusque humanitate, supposita vnione hypostatica, connaturaliter recipitur: licet enim nobis gratia habitualis supernaturalis sit, Christo tamen est connaturalis: Gratia autem illa est Filiatio adoptiua, eiusdemque speciei cum gratia nobis infusa, quæ citrà dubium nos Filios Dei adoptiuos denominat: vnde gratia Christi duplicem habet effectum formalem, nempe Filij adoptiui & Sancti, ac iusti. Atqui Christo, in quo connaturaliter suscipitur, hunc duplicem effectum formalem minimè communicat, sed alterum tantum, nempe iusti, & Sancti: Christus enim, cum Filius Dei naturalis sit, eius esse nequit Filius adoptiuus, aut ita aliunde denominari.

94 Secundo probatur idem antecedens, quod caput, & summa est totius instantiæ. Species impressa visualis naturaliter recipitur in aëre inter potentiam fusam: at, cum contineat effectum formalem proximè visui, & oculum, si ei imprimeretur, proximè potentem videre denominaret, tamen hunc effectum formalem aëri non communicat, sed alium; aër enim à specie visuali specificatus, aut specie informatus denominatur, non verò proximè visiuus. Terriò probatur illud antecedens: cum magnes attrahit ad se ferrum, id, nisi per qualitates attractiuas per medium diffusas non præstat: ex autem qualitates in aëre intermedio receptæ, cum non denominant attractum, cum tamen hunc effectum formalem contineant, aliàs ferrum non attracturæ: solumque denominant aërem informatum seipsis, eo nimirum, quod ab illis aër informari quidem possit, non verò ad magnetem attrahi.

95 Quarto probatur idem antecedens: cognitio continet duplicem effectum formalem, nimirum cognoscens, & cogniti, & tamen in intellectu solo connaturaliter recepta vtrumque ei non communicat, sed alterum tantum, videlicet cognoscens, non verò cogniti, &c. Quintò probatur, Sanctitas simpliciter infinita Verbi communicatur, atque vnitur humanitati Christi Domini, & tamen non denominat eam simpliciter infinitè, siue summè Sanctam, cum tamen hunc effectum formalem, siue denominationem contineat, & Verbo diuino tribuat: ergo, &c. Tandem probatur: quoniam volitio Dei efficax, qua Angeli existentiam decernit, duplicem habet effectum formalem extrinsecum: Deum enim volentem & Angelum volitum denominat, & in super Deum creantem, & Angelum creatum: & quamuis existat ab æterno, Deumque intrinsecè afficiat, & Angelum nondum existentem extrinsecè; cæterum Deum ex tota æternitate volentem, & non creantem, Angelumque volitum, non verò creatum denominat: forma igitur aliqua in quadam duratione subiecto suo, vel obiecto vnum effectum formalem, & non alium impertit, cum tamen in tota illa duratione ea existat, & subiectum, obiectumve suum respiciat: quid mirum ergo, si etiam absolutè, & præcendendo à tempore subie-

ctum, aut obiectum intueatur aliquod, cui tamen non omnem suum effectum formalem, sed duntaxat aliquem communicet, quod erat antecedens probandum.

96 Respondeo negato antecedenti: quoniam aut subiectum est capax recipiendi à forma sibi accommodatè, & sufficienter vnita omnem suum effectum formalem: atque ita non poterit eum non recipere: effectus enim formalis aliud non est, quam forma conuenienter vnita subiecto capaci: vnde quot habuerit effectus formales aliqua forma, totidem tribuet subiecto capaci, & ideo, cui proportionatè vnitur: aut subiectum non est capax omnis effectus formalis, seu denominationis formæ, sed tantum alicuius: atque ita qui fieri potest, ut connaturaliter in eo recipiatur subiecto, & non potius in alio, cui plenè, & in integrum non est capax communicare. Profectò aliàs fingi poterit esse possibilem actum aliquem contritionis odio, & amore essentialiter constantem, qui in voluntate humana naturaliter recipiatur, eam tamen non amantem, sed odio habentem denominet; & aliquem actum, qui efficax, & inefficax, gaudium, & desiderium, intentio, & electio respectu diuersorum sit, & voluntatem tamen, cui naturaliter insit efficaciter, non verò ineffaciter amantem denominet, & desiderantem, non gaudentem, intendentem, & non eligentem constituat: rursus possibilem esse actum intellectus, qui intuitu diuersorum apprehensio, & iudicium, affirmatio, & negatio, fides, & scientia sit, eumque in intellectu naturaliter receptum, illum tamen denominare apprehendentem, non iudicantem, &c. hæc autem quis monstrat, & chimerica esse non conspiciat?

97 Ad primam probationem antecedentis oppositi respondeo, gratiam habitualemente sola non esse Filiationem adoptiuam, sed iunctam cum carentia Filiationis naturalis, atque vnionis hypostaticæ cum Verbo diuino: vnde Filiatio adoptiua Dei erit gratia, & carentia illa instar vnus: malè ergo assumitur Filiationem adoptiuam recipi connaturaliter in Christo Domino, quin cum Filium adoptiuum Dei denominet: gratia enim in eo recepta per se non est Filiatio adoptiua. Adde fortassis subiectum connaturale gratiæ habitualis non esse humanitatem Christi, sed substantiam aliquam supernaturalem diuinitus possibilem. Adde secundò, non deesse aliquos, qui gratiam Christi esse diuersæ speciei à nostra asserant: quod si ita est, licet nostra per se sola sit Filiatio adoptiua, idque disputandi gratiæ permittatur, non ob id idem de gratia Christiana dicendum est.

98 Ad secundam eius antecedentis probationem respondeo; species impressas in aëre, quem certè visuum non denominant, naturaliter receptas, satis probabiliter negari posse, ut infra lib. 8. tractatu 1. constabit. Rursus secundò, tametsi eius genij species ex superfluo concedamus, nihil ex contra nos concludunt, nihil aduersariis fauent: forma namque denominans visuum, siue potentem videre in actu primo proximo est complexio speciei impressæ, & oculi: hæc autem complexio in aëre non recipitur: subiectum ergo denominationis incapax eo ipso formæ denominantis capax haud est. Effectus ergo formalis speciei impressæ est posse concurrere, vel mediare, vel immediate, vel proximè, vel remote ad visionem: hunc autem effectum formalem species aëri impertit: aër enim ad visionem mediatè, ac remote, id est ministerio ipsius speciei concurrir. Quod si hic effectus formalis speciei non placet, dicito, eum esse alium, verum quidem, & realem, sed innominatum,

minatum, haud secus, ac effectus formalis candoris verus, ac realis foret, quantumlibet omni nomenclatura careret.

99 Ad tertiam eiusdem antecedentis probationem respondeo, non deesse plures, qui cum Scoto qualitates illas attractiuas, & quasque alias à magnete per medium aëra diffusas negent, & magnetem arbitrentur in ferrum distans operari sine vlla operatione per medium sparsa. Rursus transeat, magnetem allicere ferrum aliquid operando per medium: unde tamen constat, eum producere qualitates attractiuas in aëre intermedio, & non potius alias, quæ aërem non attrahant, sed aliter perficiant, etsi talem perfectionem clare non cognoscamus, & non nisi eius ferri attractione coniciamus? Tandem donemus, qualitates attractiuas à magnete per medium aëra usque ad ferrum continuè diffundi; & quidem eundem effectum formalem tribuent aëri, quem ferro communicant. Pro cuius rei luce, & intelligentia notandum est, ferrum non denominari attractum, siue motum à qualitatibus à magnete traiectis veluti à causa formali, sed duntaxat tanquam à causa efficiente: causa ergo formalis eius denominationis est motus localis ferri, qui, si minus in fieri, ut aiunt, at saltem in facto esse sumptus in ferro ipso, & non in aëre, aut alibi recipitur: qualitates verò attractiuas denominant formaliter subiectum, cui imprimuntur, efficiens mediata, vel immediata motionem ferri versus magnetem: hunc autem effectum formalem tribuunt etiam aëri, qui haud dubiè mediis illis ferri motionem efficiunt, ad illudque mouendum qualitates similes iis, quas habet serie quadam diffundit.

100 Ad quartam illius antecedentis probationem respondeo, cognitionem, aliam esse actiuam, cuius partes sunt denominare intellectum cognoscentem, & aliam passiuam, cuius officium est denominare obiectum cognitum: prior autem cognitio recipitur in voluntate immediate, & proximè: posterior verò à priori virtualiter distincta fortassis in ea non recipitur, nisi remotè, & mediata: quamuis enim omnis forma in subiecto aliquo immediate, & formaliter recipiatur, non tamen omnis eius formalitas: sicut licet omnis creatura à Deo dependeat immediate, & proximè, non tamen omnis creaturae formalitas, nec quacunque est talis, ut penes eam cum ipso Deo conueniat: quid mirum ergo, quod cognitio passiuæ intellectum cognitum non denominet, cum non illum, sed obiectum immediate, & proximè respiciat: atqui in aduersariorum sententia odium contritionis Deum immediate respicit non minus, quam amor: quid causæ ergo esse potest, ut eum odio habitum non denominet? Secundò respondeo, aliud esse formam aliquam intentionalem recipi immediate in subiecto, aliud verò ad illud immediate terminari: prior enim respectus est omnino intrinsecus: quare licet uterque sit proximus, & immediatus, non possunt non distingui. Hoc posito, cognitio ut actiuæ, & si mauis, etiam ut passiuæ in intellectu recipitur immediate: ceterum non terminatur immediate ad intellectum, sed ad obiectum aliquod extraneum, ut supponitur, vtrinque: mirum ergo non est, si intellectum cognoscentem, & non cognitum denominet: ad alterum enim effectum formalem tribuendum habet vnionem sufficientem cum intellectu, non verò ad alterum. Quod autem dixi, formam non posse communicari subiecto capaci, quin ei omnem suum effectum formalem tribuat, id intelligendum est, si vnio, & communicatio sit suffi-

ciens, ac proportionata: hinc enim optimè colligitur, odium contritionis ad Deum terminatum, eum non posse non odire: nam Deus est capax eius denominationis recipiendæ, & odium eius tribuendæ: aliunde verò odium terminatur extrinsecè ad Deum, qui terminationis, ac vnionis modus ad effectum formalem odio habitum sufficiens est, atque proportionatus.

Ad quintam probationem eius antecedentis, de quo toties, respondeo similiter, sanctitatem simpliciter infinitam Verbi non denominare humanitatem Christi simpliciter infinitè sanctam, etsi hunc effectum formalem contineat, nimirum, quia humanitati non vnitur per identitatem, quæ tamen vnio ad id denominationis requiritur: hinc autem vis nostri argumenti, supra cap. 4. propositi, haudquaquam labefactatur, ut iam iam vidimus. Ad sextam, & vltimam probationem eiusdem antecedentis respondeo, & facili quidem negotio, nec Deum dici creatorem Angelum ab æterno, nec Angelum creatum, si particula *ab æterno* appellet supra existentiam Angeli; & hoc seu exponenda esse Patrum, & Scripturarum testimonia, vbi nihil à Deo tota retrò æternitate factum esse adstruunt: ceterum absque periculo, & scrupulo concedi posse, tam Deum creasse Angelum ab æterno, quam Angelum etiam ab eo iam tunc esse creatum, si particula *ab æterno* supra creationem ipsam, non verò supra existentiam Angeli appellet. Nulla ergo forma est, quæ non tribuat subiecto capaci omnem suam denominationem, idque in quacunque duratione, in qua ei communicatur.

Obiicies quintò: Paternitas, qua Petrus, v. g. est Francisci Pater, illum Patrem, & hunc non Patrem, sed Filium, vel certè terminum Paternitatis denominat: & tamen Paternitas à seipsa non distinguitur virtualiter, sed ad summum ita distinguitur à Filiatione: eadem ergo forma, aut quasi forma duabus rebus duas tribuit diuersas denominationes, quin virtualiter sit multiplex respectu earum: actus ergo contritionis Deum amare, & peccatum odire poterit, quin odium, & amor in eo virtualiter distinguantur. Confirmatur, & declaratur: Paternitas se tota Petrum respicit, aliàs quo pacto eum posset denominare Patrem. Rursus eadem Paternitas se tota respicit Franciscum, cum sit essentialiter ens ad aliud, siue relationum: & tamen eum non denominat Patrem, sed Filium, vel certè Paternitatis terminum: eadem igitur forma secundum eandem sui entitatem, ac formalitatem potest respicere diuersas res, eisque non eandem, sed diuersas tribuere denominationes: actus igitur contritionis se toto, prout amor, odiumque est, poterit respicere Deum, & peccatum, quin vtrumque simul odio habitum, & amatum denominet, sed alterum amatum, alterum odio habitum: ad hoc ergo non est opus, ut in eo virtualiter distinguantur amor, & odium, ut ve prior formalitas ad solum Deum, ac posterior terminetur ad solum peccatum.

Respondeo in primis: si relatio prædicamentalis sit modus fundamento realiter superadditus, ut Thomistica tradit schola, nullo negotio instantiam dilui posse: etenim iuxta hanc sententiam Paternitas respicit intrinsecè Petrum, verbi gratia, in eoque recipitur, ad Franciscum verò solum extrinsecè terminatur: cum igitur denominatio Patris postulet vnionem receptionis intrinsecæ, mirandum non est, quod Paternitas solum Petrum denominet Patrem, non verò Franciscum, cui intrinsecè non vnitur, perinde, ac est vnita Petro: at odium imbibitum in actu contritionis haud aliter, ac amor extrinsecè terminatur ad Deum, & ad tribuendam suam denominationem,

nationem, aliam respiciendi modum minimè postulat: Vnde non poterit non denominare Deum odio habitum, sicut amatum hoc ipso, quòd sint virtualiter indistinctæ eiusmodi formalitates.

104 Rursus, si, quod probabilius est, Paternitas sit partim intrinseca, partim extrinseca tam Petro, qui Pater est, quàm Francisco, qui Filius, haud malè explicari potest, quatenus vnum eorum, non alterum Patrem denominet, vt ambos se tota respiciat: nam diuerso modo vtrumque respicit: Petro siquidem est intrinseca quoad rationem *in*, Francisco verò non est intrinseca quoad rationem *in*, sed extrinseca: contra verò Petro est extrinseca quoad rationem *ad*, & Francisco non extrinseca, sed intrinseca. Porro in præsentiarum ratio *in* vocatur fundamentum relationis, & ratio *ad* terminus. Quocirca, cum relatio iuxta hanc sententiam virtualiter, vel saltem realiter in fundamento, & termino consistat, non poterit non constitui ratione *in*, & ratione, quam *ad* appellant: ob hunc igitur diuersum respectum, siue communicationem quandam Paternitas Petrum denominat Patrem, non verò Franciscum, tamen demus eam se tota vtrumque respicere quodammodo: hæc autem ratio non procedit in actu contritionis, cuius vna formalitas, amor nimirum omnino extrinsecè Deum respicit, patique ratione altera formalitas, odium scilicet eum etiam intueretur extrinsecè prorsus. Cum ergo, vt dictum est, eodem modo vtrique formalitas Deum respiciat, eique intentionaliter vniatur, quid causæ esse potest, vt eum ex æquo amatum, odioque habitum ambæ non denominent?

105 Præterea, vt infra statim explanabitur, Paternitas actiua, cuius munus est denominare Patrem, & Paternitas passiua (vt ita loquar) cuius officium est denominare Filium, siue terminum Paternitatis, virtualiter intrinsecè distinguuntur, & altera respicit seipsa præcisè solum Petrum, qui Pater est, altera verò solum Franciscum, qui Filius: quòd autem Paternitas sit essentialiter ens relatiuum, in contrarium non obstat: inde namque duntaxat fit Paternitatem complecti duplicem formalitatem, munere quarum fit relatio vnius ad aliud: quòd si de Paternitate actiua, siue sola vna formalitate sermo sit, erit quidem essentialiter quid relatiuum, prout relatio solum fundamentum respicit, quatenus verò relatio terminum respicit, non per seipsam essentialiter, sed per aliam formalitatem superadditam eo pacto erit relatiua: quæ cum ita sint, assumptum instantiæ falsum est, atque adeo reliqua exinde deducta corrumpuntur.

106 Obiicies sextò: Eadem virtualiter cognitio denominat intellectum cognoscentem, & obiectum cognitum: par autem ratio est amoris, actionis, vniouis respectu suorum extremorum: similiter ergo idem, non solum realiter, sed etiam virtualiter actus contritionis denominat Deum amatum, & peccatum odio habitum, & non è contrario: proinde non est, cur in eo actu amor, & odium virtualiter distinguantur: consequentia hæc est in conspicuo: sicut cognitio, etsi eadem etiam virtualiter forma sit, & in cognitionem actiuam, & passiuam minimè diuisibilis, tamen intellectum cognoscentem, & obiectum cognitum denominat; cur nam etiam actus contritionis, &c. Antecedens autem suadetur primò, quoniam idem etiam virtualiter est intellectum cognoscere obiectum, & hoc esse cognitum ab intellectu: at non est idem ex parte recti: ergo ex parte solius obliqui; atqui obliquum duntaxat est cognitio: eadem ergo virtualiter cognitio est, qua

intellectus cognoscit obiectum, & hoc ab intellectu cognoscitur: Secundò, quoniam nequit concipi, nedum separari re ipsa hoc, quod est intellectum cognoscere obiectum ab hoc, quod est obiectum esse cognitum ab intellectu: ergo ne virtualiter quidem distinguuntur ex parte formæ, siue cognitionis: eadem ergo virtualiter cognitio vtramque denominationem præstat: Tertio, quoniam cognitio actiua, qua intellectus cognoscit, est essentialiter representatio obiecti: obiectum ergo denominat representationem, siue cognitum: ergo est virtualiter, siue iuxta aliorum phrasim formalissimè cognitio passiua, atque ita eadem virtualiter cognitio est actiua, & passiua, obiectumque cognitum, & intellectum cognoscentem denominat: Quarto tandem, quia si cognitio actiua, qua intellectus cognoscit, & passiua qua obiectum cognoscitur, essent virtualiter distinctæ in nostra, vel Angelica cognitione, qua, vel illi, vel nos in hac rerum serie cognoscimus, fieri quidem posset, diuinitus saltem, vt aliqua cognitio actiua realiter separaretur à passiua, vtque, quod consequens est, intellectus cognosceret, quin aliquod obiectum esset ab eo cognitum: sicuti animal, & rationale, quoniam in nobis modò virtualiter distinguuntur extra nos essentialiter separabilia sunt, atque aliquid est animal, quod re ipsa rationale non sit, & aliquid rationale, quod non animal.

107 Respondeo primò, negato antecedenti. Ad primam eius probationem dicendum est, eius maiorem esse falsam: cum enim non pauci Thomistæ doceant, ne realiter quidem idem esse hoc, quod est intellectum cognoscere obiectum, & hoc contra esse cognitum ab intellectu, mirandum non est, quod hæc duo virtualiter distincta esse putemus, medianque hic viam inter realem distinctionem, ac distinctionem solius rationis teneamus. Rursus ad eandem probationem dici potest, nihil eam concludere, tamen si eius maior, minor, & consequentia concedantur: namque intellectum cognoscere obiectum inuoluit cognitionem actiuam, necnon etiam passiuam: parique ratione obiectum cognosci ab intellectu vtramque inuoluit: vnde cognitio actiua, & cognitio passiua non sumuntur seorsim, nec comparantur inuicem, nec contra ponuntur in probatione, sicuti oportet ad hoc, vt fieret eas esse virtualiter indistinctas. Ad secundam probationem dicendum est, in primis posse concipi intellectum cognoscere, quin concipiatur ecquid ab eo cognoscatur, & etiam posse concipi obiectum cognosci, quin, &c. vnde non est, cur virtualiter non distinguantur. Bene verum est, non posse concipi conceptu claro, & adæquato illud prius sine posteriori: potest tamen conceptu confuso, & inadæquato, & hoc ad distinctionem virtualem factis, & superque est. Rursus hæc probatio superioris probationis vitium admittit: non enim cognitionem actiuam hinc, & passiuam inde sumit, aut inuicem comparat, & contraponit, sed vtramque hinc & inde etiam vtramque. Ad tertiam probationem dicendum est eius antecedens esse falsum: cognitio namque actiua non est formalissimè representatio obiecti, id est, qua obiectum cognoscitur, siue representatur, sed duntaxat representatio solius intellectus, qua nimirum hic cognoscit, & representat: & è contrario de cognitione passiua philosophandum est. Ad quartam probationem dicendum est, plura prædicata virtualiter distincta esse posse alicubi, quæ nulli distinctionem realem subeunt, vt enim aliis exemplis superfedeam, vnum, verum, bonum in quavis re mundi virtualiter distinguuntur: & tamen nusquam realiter separata, ac distincta inveniuntur: nulla etenim

etenim res excogitari potest, quæ vera, & non vna transcendentaliter, aut vna, & non vera, aut bona sit, idque per seipsam.

108 Respondeo secundò ad instantiam principalem, permisso eius antecedenti, & negata eius consequentia: arguitur enim à minori ad maius: namque esse aliquid obiectum cognitum, & esse simul id, quod cognoscit, atque utramque denominationem subire, sunt prædicata minimè opposita, & tam respectu eiusdem, quàm respectu diuersorum compossibilia ut enim intellectus cognoscit, & aliud obiectum denominat cognitum; ita ipsemet potest, & solet denominari simul cognoscens, & cognitum: mirandum ergo non est, quòd ad tales denominationes adeo compossibiles, adeoque non repugnantes vna, eademque forma sufficiat: ceterum esse eandem rem simul amatam efficaciter, & odio habitam ab eadem voluntate, ex natura rei saltem repugnat, ut fieri possit, ut ab eadem voluntate, eodemque etiam eius actu vna res ametur, & alia habeatur odio: magis igitur est, ut ad denominationes eiusmodi ex genere suo tam repugnantes, & oppositas, vna, eademque virtualiter forma minimè sufficiat.

109 Respondeo tertio, negata iterum consequentia: idcirco namque eadem virtualiter cognitio vnam rem cognitam, & aliam cognoscentem denominat, quoniam utrique diuersa ratione communicatur, & in altera intrinsecè recipitur, ad alteram verò extrinsecè terminatur: hæc autem ratio in actu contritionis ex amore, & odio virtualiter indistinctis coalescente procedere nequit, ut sapius dictum: namque amor terminatur eodemmodò, nimirum omnino extrinsecè ad peccatum, non minus, quàm ad Deum: & odium, similiter se habet respectu utriusque: necessum igitur est, ut amor utrumque amatum, & odium utrumque odio habitum denominet: proinde absque formalitatum distinctione non potest intelligi, quatenus alterum solum amatum, alterum odio habitum denominet, quantumlibet gratis concedamus sine formalitatum distinctione explicari posse, ut cognitio vnam rem cognoscentem, & alteram cognitam denominet, ac reliquæ etiam formæ cognitioni similes diuersas denominationes impertiant.

110 Præter instantias hucusque obiectas, & reiectas, quædam etiam solutiones argumenti nostri sese mihi offerunt, quas, quia aliis placere video, placet hic refellere. Responderi ergo potest, idcirco contritionis actum, tametsi quatenus amor, odiumque, sit virtualiter indiuisibilis, & nullis subsit prædicatis contradictoriis, tamen tribuere diuersis obiectis diuersas denominationes, ac Deum amare, non odisse, peccatum vero odisse, & non amare, quia eadem etiam virtualiter entitas illius actus æquiualeat actibus realiter distinctis, quorum alter sit amor solus, alter verò solum odium: quando enim hi actus diuersi diuersimodè denominant, & alter eorum aliquid amore, quod non odio, alter verò aliquid odio, quod non amore prosequitur, mirandum non esse, quòd hoc ipsum præstet actus contritionis iis æquiualens, ut virtualiter indiuisibilis sit, & quævis eius formalitas ad utrumlibet obiectum, Deum scilicet, & peccatum terminetur ex æquo. Hæc autem ratio in cognitione, & representatione non procedit, adeoque nihil cognosci, & non representari poterit, aut è contrario.

111 Hæc solutio, postquam est à me adinuenta, haud paucis, ut dictum est, artifice. Sed immeritò: namque aut sensus eius est, amorem contritionis æquiualeat actui, cui non æquiualeat eius odium, & hoc vicissim actui alicui, cui amor in contritione imbibitus haud

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

æquipollet: aut sensus illius est, actum contritionis quatenus amor, & quatenus odium est, indiuisibiliter, æquiualeat perfectioni duorum actuum, quorum alter sit solum amor, alter verò solum odium? Si dicatur hoc posterius, difficultati non satisfiet: nam etiam cognitio, ut cognitio est, & ut etiam representatio indiuisibiliter æquiualeat perfectioni plurium actuum intentionalium realiter distinctorum, quorum alteruter cognitione illa imperfectior sit, nec nisi in consortio alterius ei æqualis: iudicium, verbi gratia, perfectioni plurium apprehensionum, aut vnus iudicij valde imperfecti, & apprehensionis, aut saltem plurium sensationum materialium: hoc tamen non sufficit, ut denominet cognitum aliquid, & non representatum, aut conuersum, quia nimirum tota illa æquiualentia ei conuenit indiuisibiliter, & ex æquo, quatenus cognitio, simulque representatio: actus ergo contritionis, si indiuisibiliter, ac se toto æquiualeat diuersis actibus, non poterit merito eius æquiualentia denominationes suas distribuere, & aliquid amare, ac non odisse, aut è contrario: sin autem dicatur illud prius, distinctio virtualis admittitur tametsi nomine æquiualentia reiecta: siquidem actus contritionis, prout amor est, æquiualeat actui, qui sit solus amor, & quatenus odium, ei non æquipollet, sed alteri realiter distincto, qui sit duntaxat odium: iam ergo penes utramque formalitatem prædicata contradictoria suscipit, ut ad distinctionem virtualem oportet.

Secundò reiciitur ea solutio: si per impossibile, ut aiunt, nullus actus voluntatis esset amor, & non odium, aut odium, & non amor, scilicet respectu alterius, alteriusque obiecti; adhuc tamen contritio Deum amaret, & non odisset, & peccatum odio, non amore prosequeretur: quid enim eius refert aliorum actuum distinctio, vel indistinctio realis, ut denominationes suas tribuat, easve, aut separet, aut confundat? Sed in illo euentu non propter æquiualentiam vllam, qua contritio actui, qui esset solus amor, & actui realiter distincto, qui esset solum odium, æquiualeat, ea denominationum apta distributio fieret: ergo propter solam distinctionem virtualem: hæc igitur est admittenda. Insuper tertio: fac per impossibile, nullum voluntatis actum possibilem esse, nisi eum, quo indiuisibiliter Deus ametur, & peccatum odio habeatur, profectò in hac hypothese eiusmodi actus Deum amaret, & non odisset, & contra peccatum odisset, ac non amaret: sed non propter æquiualentiam respectu diuersorum actuum amoris, & odij: nulli namque tunc essent: ergo propter solam distinctionem virtualem: hæc igitur nequit negari.

Præterea quartò: aliud est, an actus contritionis possit simul amare, & odisse, etiamsi sit idem virtualiter, nimirum propter æquiualentiam, qua in ratione amoris, & odij cum diuersis actibus coincidit: aliud, an eiusmodi denominationes separatae, & non confusae tribui debeant, sic, ut Deus ametur, non odio habeatur, peccatum verò odio, & non amore tangatur, quantumcumque actus contritionis sit virtualiter indiuisibilis, nimirum, quia diuersis actibus amoris, & odij æquipollet. Prius illud aduersariis largimur, & coniectura superiori fate-mur euinci: quia potius idipsum est, quod nos nostro argumento quantumlocunque contendimus: toti enim sumus in inferendo, actum contritionis necessario amatum, quod odio, & odio habitum, quod amore prosequitur, si virtualiter indistinctus sit, adeoque

E duas

duas illas denominationes tributam, tamen non diuersis, sed vni. Caterum hoc posterius falsum esse, omnibus neruis contendimus, ac denno contra aduersarios probamus: siquidem, vt actus contritionis amet, odioque habeat, iuxta ipsos opus est, vt æquiualeat diuersis actibus in ratione amoris, & odij: vt ergo eas separet, & non confundat, opus est, vt eorum distinctioni æquiualeat, siue, vt sit instar distinctorum actuum, non solum in ratione amoris, & odij, sed etiam quoad eorum distinctionem. Ast æquiualeat diuersis actibus, non tantum quoad eorum entitates, & quidditates, sed etiam penes eorum distinctionem realem, est distingui virtualiter, ac perinde recipere prædicata contradictoria, ac ea admittunt actus realiter distincti: actus ergo contritionis virtualiter multiplex, & prædicatis contradictoriis obnoxius est hoc ipso, quod diuersas denominationes impermixtas conferat. In summa; talis æquiualentia, qualem aduersarij concedunt, facit quidem, vt actus contritionis possit amare simul, & odisse, quod nos vltro largimur: non verò, vt possit idem obiectum amare, & non odisse, aut conuersum, quod tamen solum inficiamur, quodque totius inter nos, & ipsos controuersia caput est.

114 Vltius quintò: æquiualeat illa, ratione cuius actus contritionis quantumlibet idem virtualiter, ac nulli prædicatorum contradictioni subiectus, par tamen sit amoris, & odio realiter distinctis, omnino repugnat, cum contineat eiusdem actus similitudinem, ac dissimilitudinem respectu diuersorum. Tandem eiusmodi fictitia æquiualentia distinctionis virtualis experts, ab eaque seiuncta non potest facere, ne odiu terminetur ad Deum, & amor ad peccatum: imò quatenus excludit distinctionem virtualem, vtramque formalitatem ita terminari postulat: non ergo potest facere, ne Deus odio, & peccatu amore vi actus contritionis habeatur: quin imò hoc amari & illum odio haberi necessario exigit.

115 Alia deniq; nostri argumenti solutio esse potest; propterea actus contritionis amare, & odisse aliud, aliudque obiectum, & has denominationes minime confundere, quia in eo amor, & odium distinguuntur ratione, seu consideratione nostra, sin minus formaliter, ac certè fundamentaliter: proinde opus non esse distinctione virtuali cum contradictione prædicatorum coniuncta. Contra tamen primò: quia duæ vltimæ impugnationes superioris solutionis aduersus hanc etiã faciunt, vt eas applicanti perspicuum erit. Contra secundò: amor contritionis distinguitur fundamentaliter ab odio in eo imbibito: ac odium non distinguitur ratione fundamentaliter à seipso, quemadmodum cognitio, v. g. à semetipsa, siue à representatione, ita non distinguitur: amor ergo, & odio realiter indistinctis prædicata contradictoria conueniunt, ac proinde virtualem admittunt distinctionem. Atque hætenus primum pro ea argumentum.

CAPVT VIII.

Secunda pro distinctione virtuali intrinseca in rebus creatis ratio.

116 **A**lbedo exempli causâ considerari potest, vt est effectus Dei essentialiter pendens ab illo, & vt est causa suorum effectuum, nimirum disgregationis visus, & similium: sed hæc duplex habitudo, altera effectus ad suam causam, & maxime primâ, altera causæ ad suos effectus in albedine virtualiter distinguuntur, ac prædicata contradictoria suscipiunt: potest enim percipi sensu materiali, tã interno, quàm externo albedo, quatenus est disgregatiua visus, & sub habitudine causæ ad effectum (hæc enim est essentia albedinis, quæ citra

dubium ita est perceptibilis) quin materialiter percipi possit, quatenus est pendens à Deo, & vt subest primæ habitudini effectus ad causam: duplex igitur illa habitudo albedini inlita prædicata contradictoria recipit. Antecedens quoad primam eius partem est manifestum: quoad secundam probatur: non potest clarè, distinctè, & intuitiue percipi dependentia à causa prima, siue habitudo ad illam, quin causa ipsa prima percipiat: sed causa prima sensu materiali, seu corporeo interno, aut externo diuinitus etiam percipi nequit, vt Theologi omnes nemine excepto veluti certum, & exploratum tradunt: dependentia igitur illa radicalis à causa prima, siue habitudo ad illam à sensu materiali albedinè percipiente percipi nequit.

117 Dices primò: visû albedine videri implicite, & confusè tantum dependentiam eius à causa prima: ad quod opus non est, vt causa ipsa prima percipiat: quo pacto, qui visû procul animali implicite, & confusè rationalitatem ei inexistenter attingit, non propterea percipit discursus, quos rationalitas essentialiter respicit. Contrà tamen sic argumentor: ideo intellectus eleuari potest ad clarè Deum videntem, cum tamen sensus materialis ad claram eius visionem, ne diuinitus eleuabilis sit, quia intellectus folis naturæ viribus implicite, & confusè percipit Deum, quem tamen sensus materialis nequitam naturaliter attingit, sed visus materialis conspecta albedine, eius à Deo dependentiam essentialiter implicite, & confusè attingit, vt hæc solutio largitur, nec denegare potest: igitur visus materialis diuinitus eleuari potest ad clarè, & explicitè percipiendam dependentiam illam à causa prima, adeoque ad percipiendam ipsam causam primam, quod tamen repugnat.

118 Dices secundò, nostro argumento concludi albedinem, vt albedo est, ac disgregatiua visus, visu materiali percipi non posse: namque, si quando percipitur disgregatiua visus: ergo clarè percipitur ipsa disgregatio in actu secundo, sicut habitudo ad illam: sed disgregatio in actu secundo tam est extra latitudinem obiecti potentia visua, quàm Deus: tam enim non est color, aut lux, quàm Deus, nec ista, nec ille est: tam igitur est imperceptibilis visu corporeo, quàm Deus; ex quo etiam fit, habitudinem ad illam æquè esse inuisibilem oculo corporeo, ac illo Deus visibilis non est, si quid nostrum argumentum valet, aut concludit: nihil ergo valet, nihil concludit.

119 Respondeo: visus corporeus semper percipit de facto, vt aiunt, albedinem cum aliqua confusione, quam secum fert eius materialitas, & imperfectio, atque adeo quamvis ab eo percipiat albedo vt albedo est, siue vt essentialiter disgregatiua visus, non tamen ab eo percipitur ipsa disgregatio, quæ est illius habitudinis radicalis terminus: quod autem vltius inferri potest saltem eleuari posse visum, vt disgregationem in actu secundo percipiat, nihil habet incommodi, quia disgregatio in actu secundo est ipsa visio materialis, non quæcumque, sed quæ maiori confusione, & imperfectione prædita est, quàm qua communiter alia visiones pollent: at visio non est extra latitudinem obiecti potentia visua, sicuti Deus: ergo nec disgregatio in actu secundo, ac proinde ad hanc percipiendam absque vilo incommodo visus supernaturaliter euehi potest: maior est perspicua: minor suadet, tum, quia de facto multi censent, visionem esse reflexiuam supra seipsam, tum etiam, quia negantes reflexionem illam de facto, de possibili tamen illam concedunt: & merito: quandoquidem visio rationem formalem sub qua potentia visua nimirum visibile constituitur, eiusque quodammodo est obiectum.

Dices terriò: quæuis formalitas albedinis seipsa est

est creatura: se igitur ipsa dicit habitudinem ad causam primam, à qua pcedere, & produci possit: ac proinde perpetam hanc habitudinem à reliquis candori infitis virtualiter distinguimus. Respondeo: vt quæuis formalitas albedinis sit absolute creatura, sufficit, vt realiter identificetur cum alia, merito cuius à Deo produci, & pendere possit, ac postulet: at nos hanc identitatem non negamus, sed potius supponimus.

121 Dices quartò: si, vt superius asseruimus, dependentia radicalis candoris à Deo, eiusque vis disgregatiua visus, ita instituta essent, vt altera foret sensu corporeo imperceptibilis etiam diuinitus, altera verò sensibilibus, ac visibilis, profectò altera esset spiritalis, altera corporalis: vt enim communiter docent Patres, & cum eis scholastici, essentia rei spiritalis, eiusque character proprius est esse inuisibilem, siue insensibilem, corporalis verò esse sensibilem. Vnus pro omnibus sufficit August. lib. de Magistro, cuius hæc inibi sunt verba. *Namque omnia, quæ percipimus, aut sensu corporis, aut mente percipimus, illa sensibilia, hæc intelligibilia, siue, vt more auctorum nostrorum loquar, illa carnalia, hæc spiritalia nominamus.* Quæ cum ita sint; vis disgregatiua visus, & dependentia radicalis à Deo in candore non poterunt non realiter distinguì, siquid nostrum valet argumentum: res enim spiritalis nequit non esse distincta verè, ac realiter à re corporali, nihilque euidentius, quàm spiritum, & corpus identitatis realis esse expertia: quo ergo vsi sumus argumentum, nec distinctionem virtutalem potissimè intentam probat, nec non etiam rem satis absurdam, & improbabilem probat, videlicet distinctionem realem graduum, ac proinde duplici ex capite est reiiciendum.

122 Huic instantiæ respondeo imprimis, probabile esse candori formalitatem aliquam quodammodo spiritutalem inesse, & haud adeo dissidere spiritualitatem, & corporalitatem, vt nunquam possint eidem rei conuenire, sicut etiam rationalitas, & sensibilitas per identitatem in nobis coalescunt. Verum de hoc ex professo inferius lib. 6. tract. 1. Respondeo secundò, independentem ab eo principio paucis fortasse placituro, dependentiam illam radicalem candoris à Deo, tamen si insensibilis immediatè, & proximè tamen media alia formalitate secum realiter identificata sentiri posse, ac videri, ac proinde absolute esse sensibilem, ac visibilem, nullam ergo subesse rationem, propter quam spiritalis dicenda sit, aut existimanda. Quæ solutio declarari, & confirmari potest hunc in modum: substantia lapidis, v. g. est materialis, & tamen non est visibilis, sensibilibus, nisi mediis accidentibus à se realiter distinctis, & in se susceptis: ergo à fortiori, quod aiunt, vt dependentia radicalis candoris à Deo sit materialis, satis erit, vt sit sensibilis media vi disgregatiua visus secum in eodem candore realiter identificata, & virtualiter tantum diuersa.

123 Dices quintò: non ideo intellectum potius, quàm sensum corporeum euehi posse supernaturaliter ad clarè Deum videndum, quia intellectus eum ex natura rei, & citra miraculum confusè attingit, secus verò sensus; quod tamen est à nobis hætenus suppositum, quodque totius argumenti nostri videtur esse puppis, & prora: namque etiam aqua ad Sacramentum eleuata producit physicè gratiam, quam tamen naturaliter non attingit: quod ergo sensus materialis naturaliter non percipiat etiam confusè Deum, atque quoad hoc differat ab intellectu, haudquaquam arguet hunc potius, quàm illum euehi posse ad claram Dei visionem: Item secundò: claritas corporum gloriosorum fortasse est lux intrinsece supernaturalis, idque absque ulla hæsitacione docent

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

Scotus in 4. dist. 49. quæst. 15. Suarez, Salas, & alij: sed eiusmodi claritas percipitur sensu corporeo: hic ergo euehi potest ad attingendum quidpiam à se naturaliter imperceptibile: quod ergo non percipiat ex natura rei Deum, quem tamen ita cognoscit intellectus, argumento esse nequit discriminis inter vtrumque quoad miraculosam, & supernaturalem Dei perceptionem.

124 Respondeo: aliud est quætere, cur possit intellectus eleuari ad Deum clarè videndum, aliud, cur nequeat sensus vllus corporeus ita euehi: Huius posterioris ratio sufficiens fortasse non est ea, quæ reiecta est, nimirum quòd Deus sit extra latitudinem obiecti connaturalis corporalium sensuum, idque, & inferius lib. 6. tract. 2. c. 1. constabit ex professo, & duplici coniectura facta satis liquet in presenti. At prioris sufficiens, cumulataque ratio est, quæ à nobis tradita, & à plerisque recepta: vt enim paulò infra perstringetur, Deum clarè ab intellectu nostro diuinitus conspici siue clarè, & intuitiue cognosci, vnde potest repugnare hoc ipso, quòd naturaliter Deum cognoscamus confusè & per speculum, & in ænigmatibus: non quidem ex obiecto ea potest proficisci repugnantia, cum Deus absolute contineatur intra latitudinem obiecti nostri intellectus: non ex modo tendendi clarè, & intuitiue, cum multa intellectu intueamur, & clarè, ac luculenter perspiciamus: hæc autem ratio non procedit in sensu vllò corporeo. Porro rationem posterioris rei, videlicet incapacitatis corporei cuiusvis sensus ad eleuationem, de qua est sermo, est abs re, nec nobis officit: satis enim habemus, si prius illud rectè probatum sit, scilicet intellectus nostri aptitudo ad Deum supernaturaliter intraendum, & clarè cognoscendum: Huiusmodi enim probatio, siquid valet, certè fiet, vt dependentia essentialis albedinis à Deo, ipsa, eiusque visus nostri disgregatiua percepta percipiantur saltem confusè, & implicite, quæ est iuxta aduersarios harum formalitatum virtualis indistinctio: fiet etiam exiguo deinde vestigio eleuari posse visum nostrum, vt eam dependentiam clarè, & explicite attingat, adeoque Deum ipsum illius terminum; quo quid absurdum? Adice, non paucos etiam aduersarios in ea esse sententia, vt existiment, & intellectum posse euehi ad Deum videndum, quia naturaliter eum percipit, & sensum ita eleuari non posse, quia sic illum ex natura rei non cognoscit: in horum ergo principiis, qui potest esse contra nostrum argumentum calumniæ locus?

125 Quidam etiam recentiores ei tripliciter occurrunt: Primò sic: visus corporeus iuxta nostram sententiam percipiens colorem, tamen diuinitus eleuari nequit ad percipiendam dependentiam illam radicalem à causa prima cum eo realiter identificatam: multò ergo minùs percipiens eiusmodi dependentiam radicalem propterea poterit, aut debet eleuari, vt obiectum ab ea realiter distinctum, nempe Deum percipiat: Secundò ita: facultas aliqua cognoscens obiectum suum non ideo debet eleuari posse, vt illud quouis modo cognoscat, & in ordine ad quæuis connotata: intellectus enim noster cognoscens immediatè Deum nequit eleuari ad eum comprehendendum, siue, quod perinde est, cognoscendum in ordine ad omnia sua connotata, omnesque creaturas, quas eius omnipotentia, scientia, bonitas, & reliquæ proprietates respiciunt: Item visus noster cernens colorem nequit euehi, vt eum discurrendo, aut intelligendo percipiat: cur ergo visus corporeus cognoscens dependentiam albedinis à Deo eleuari proinde possit, vt eam dependentiam in ordine ad Deum, & quod consequens est, in illa Deum ipsum attingat: Terriò sic: cognoscere colorem,

calorem, eiusque dependentiam à Deo, cognoscendo in tali dependentia Deum est modus cognoscendi proprius facultatis spiritualis, & intellectivae, ideoque ad eum oculus corporeus euehi nequit, quantumvis colorem, omnemque eius dependentiam essentialē, utrumque attingat, ac percipiat.

126 Primum horum facile refellitur: nam cum hominem aliquem procul cernimus, & à bellua non discernimus, iuxta plerumque aduersariorum sententiam animal cognoscitur explicitè, & ex parte modi, ut aiunt, non cognito explicitè, & ex parte modi rationali ab eo realiter indistincto, quamvis iuxta ipsos utrumque implicite, & ex parte obiecti cognoscatur: nihilominus tamen multa realiter distinguuntur, quorum alterum cognosci nequit explicitè, & ex parte modi non cognito similiter altero: verbi gratia, animal, siue principium sentiendi non cognitis ipsis sensationibus: aut Pater non cognito Filio, &c. licet ergo in nostra sententia albedo sine dependentia à Deo secum realiter identificata possit cognosci sensu corporeo, imò non possit etiam diuinitus non cognosci sine illa, ipsa tamen dependentia sine Deo, à quo reipsa distinguitur, nullatenus poterit attingi.

127 Deinde secundò: supposita distinctione virtuali vnius formalitatis ab alia, cognitio vnius ne diuinitus eleuari potest ad cognoscendam aliam semel non cognitam: eius enim essentia variari nequit: similiter ergo potentia visiva, etiam si attingat albedinem, euehi nequibit ad dependentiam aliquam ei essentialē percipiendam: hac autem ratio non procedit in dependentia comparata cum Deo: eam enim nulla cognitio distinctè, & clarè attingit, quae non eo ipso Deum percipiat: relatiua namque, iuxta Aristotelem, & omnes philosophos, sunt simul cognitione.

128 Praeterea tertio: multa magis vnita physice, minus tamen vniuntur, & connectuntur intentionaliter, siue in cognoscendo, necnon etiam è conuerso: quantitas enim, qualitas, vbicatio, & duratio hominis, verbi gratia, vniuntur in toto illo, cuius sunt accidentia: & tamen in cognoscendo non connectuntur propter id, quod possumus cognoscere quantitatem hominis sine eius qualitate, & hanc sine illa, & utramque sine eius duratione, & vbicatione, & harum alteram sine altera: contrà verò cognitio, & obiectum, Filius, & Paternitas, si modi sint, & innumera alia relatiua, non solum realiter distinguuntur, sed etiam physice non vniuntur: & tamen intentionaliter, & in cognoscendo connectuntur: quamvis ergo vniatur magis albedo cum dependentia à Deo, quam cum hoc illa, & hic identitas realis, illic distinctio intercedat, poterit tamen non connecti intentionaliter, & in cognoscendo albedo cum dependentia à Deo, quin inter Deum ipsum, & dependentiam ea connexio desit, sed potius adsit: sic ut dependentia absque Deo nullo visu, nullo intellectu clarè percipi queat.

129 Rursus quattò: quando aiunt aduersarii iuxta nostram sententiam visum corporeum percipere colorem, quin dependentiam ei essentialē, etiam diuinitus percipere possit, haud à nobis absolute dictum est, haud etiam fortasse verum. Quod enim diximus tantum fuit, dependentiam coloris à Deo visui corporeo, nec supernaturaliter, si de notitia explicita, & clara sermo sit, nec naturaliter, si de implicita etiam, & obscura, posse obijci: illud siquidem prius ex hoc posteriori sequeretur, adeoque Deum materialiter cerni posse fieret. Ceterum nusquam, & nunquam asseruimus, non posse diuinitus, & miraculose dependentiam illam coloris à Deo nostri corporis oculis cerni,

& attingi actu aliquo confuso, & obscuro; ac forsitan sine veri iactura id asseri nequit: quidam enim diuinitus, & supernaturaliter ea dependentia possit videri, ac sentiri confusè: eius namque clara visio, siue sensus Deum vna attingens, non ex visione confusa, & supernaturali ipsius, sed ex naturali, & ordinaria colligi potest, sicuti Deum clarè cognosci posse ab intellectu nostro, non nisi ex ipsius naturali cognitione communiter infertur.

130 Quamvis autem dependentiam candoris à Deo per miraculum cerni posse visu corporeo, confuso quidem, & obscuro illo, & à nobis hactenus reiectum non sit, & à vero non procul abesse videatur, queres tamen, quid circa hoc absolute dicendum sit: Respondeo, talem dependentiam per eleuationem miraculosam cerni non posse visu materiali etiam confusè, & obscure. Primum, quia sequeretur, visum corporeum euehi posse, ut eam dependentiam etiam clarè percipiat, ac proinde Deum ipsum: namque facta ea hypotheli, dependentia non est extra latitudinem obiecti potentiae visivae: modus etiam attingendi, nimirum clarè, & intuituè non superat eius perfectionem: cur ergo diuinitus talem dependentiam clarè non attingat? nec enim ex parte obiecti, nec ex parte modi id repugnat: quo quidem argumento probari consuevit, & à nobis probatum est fore, ut visus per miraculum eleuatus eam dependentiam clarè videre posset, si eam naturaliter attingeret. Deinde, quia ubi semel visus noster extolli possit ad dependentiam candoris à Deo obscure percipiendam, difficile defendi poterit, repugnare visum aliquem corporeum alterius ordinis, qui etiam naturaliter percipiat eiusmodi dependentiam, confusè quidem, & obscure: at talis visus haud dubie eleuari posset ad eam clarè percipiendam, & in illa Deum. Postremum, quia intellectus noster cognoscens naturaliter habitudinem aliquam Deo essentialē, qua v.g. Angeli productius est, haud propterea euehi potest ad omnem habitudinem Deo essentialē, respectumque ad omnia sua connotata cognoscendum etiam confusè, & imperfectè, aliàs, ut paulò supra dicebamus in simili, ulterius eleuari fortasse posset ad omnem eiusmodi habitudinem clarè cognoscendam, adeoque ad comprehensionem Dei iuxta huius vulgaritatem, ac passim receptam explicationem, similiter ergo tametsi visus noster naturaliter attingat albedinem, eiusque vim disgregatiuam visus, non propterea poterit eleuari ad percipiendam etiam confusè quamvis habitudinem essentialē cum priori realiter identificatam, adeoque dependentiam candoris à Deo optimo, maximo.

131 Quod autem secundò opponitur, est vulgaris, & ab omnibus merito improbata obiectio contra commune argumentum probans intellectum, non visum materiale euehi posse ad clarā, & intuitiuā Dei notitiam, eo, quòd intellectus, non visus Deum naturaliter attingat. Ea autem sic strui assolere: si intellectus noster praè visu corporeo eleuari posset ad clarè cognoscendum Deum, eo, quòd hic sit intra latitudinem obiecti connaturalis illius, aliunde verò modus ille percipiendi clarè, & intuituè haud sit supra eius perfectionē, cum plura alia ita percipiat, certè exinde fieret, Deum à nobis posse supernaturaliter cōprehendi: quandoquidē eum inferiori cognitionis genere naturaliter attingit, aliaque obiecta inferiora Deo comprehendit, planè ut nec obiectum tantum, ac tale, nec modus etiam cognoscendi comprehensiuus sit ultra sphaeram, & perfectionem potentiae intellectivae. Consequens autem hoc cum sit absurdum, haud videtur sustinenda ratio, ex qua deducitur. Ceterum quòd hac doctrina sinistrè ab aduersariis accommodetur, &

& ipsis obicit, ac nobis prodest, hunc in modum suadeo. Idcirco nequit intellectus noster euehi supernaturaliter ad Deum comprehendendum, eumque in ordine ad omnia sua connotata explicitè referendum, quia naturaliter non attingit omnem habitudinem essentiali Dei ad omnia connotata, quæ respicit: quod si eam ita cognosceret, ad eam clarè, & explicitè cognoscendam, Deique adeo comprehensionem, ut communiter explicatam proculdubio posset eleuari: si ergo, ut censent aduersarij, visus corporeus naturaliter percipit dependentiam essentiali albedinis à Deo, profectò poterit euehi, ut illum explicitè, & in ordine ad Deum percipiat, ac proinde Deum ipsum non prætereatur.

132 Et quidem ut instantia aduersationum esset momenti, oporteret, aut ab ipsis probari, aut à nobis ultro supponi, quod in hac vita intellectus noster cognoscat naturaliter omnem habitudinem Deo essentiali, quo nimirum inde inferre possent non posse euehi visum corporeum ad cognoscendam dependentiam à Deo clarè, & in ordine ad ipsum Deum: haud aliter, ac intellectus cognoscens naturaliter omnem habitudinem Deo essentiali, eleuari tamen nequit ad omnem clarè, & in ordine ad cuncta sua connotata cognoscendam, sicuti ad Dei comprehensionem oportet. Sed hoc, nec à nobis donatur, nec ab aduersariis argumento extorquetur villo.

133 Quod autem ad exemplum discursus oculo corporeo impossibilis atinet, non est mirum, quod discursus potentie non discursus nulla vi, etiam supernaturali conuenire queat: quemadmodum etiam supernaturaliter fieri nequit, ut lapis discurrat. Hoc autem, quid ad nostram rationem, qui solum contendimus, quod à potentia aliqua naturaliter cognoscitur, non sine aliqua obscuritate id ipsum ab ea miraculose cognosci posse, clariùs quidem, & explicitiùs eo cognitionis genere, quod circa alia obiecta ei non repugnat. Et verò hæc doctrina, & se se manifesta apparet, & exemplo liquet intellectus eleuabilis ad Dei claram visionem hoc ipso, quod eum naturaliter, & obscurè intelligat. Cum ergo visus corporeus dependentiam candoris à Deo naturaliter percipiat iuxta aduersarios, tamen imperfectè, confusè, & obscurè, cur eiusmodi imperfectio perfici, confusio distinguere, & obscuritas declarari diuinitus nequeat?

134 Quod ultimo loco obicitur abs re est. Aliud enim est, an repugnet visum corporeum euehi ad Deum percipiendum: aliud, an hoc minime sequatur ex eorum sententia, qui formalitates distinctas candori denegant. Illius prioris, quod extra litem est, rationem aliquam afferunt: secus verò huius posterioris, quod solum controuertitur.

CAPVT IX.

Tertia pro distinctione virtuali intrinseca in rebus creatis ratio.

135 Quam desumo, non ex similitudine, & dissimilitudine hominis, v.g. cum equo, sicut Scotus argumentatur, quemadmodum visum est suprà tract. 3. cap. 4. sed paulò aliter ex maiori similitudine hominis cum homine, quàm cum equo. Ergo si homo non cohiberet formalitates virtualiter distinctas, esset secundum omnes verè similis equo: at nequit esse secundum omnes suas formalitates equo similis: continet igitur formalitates virtualiter distinctas, quarum alie sint similes, alie non similes equo.

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

Maior probatur, quia homo secundum aliquas formalitates est similis equo: sed illæ iuxta aduersarios sunt etiam virtualiter indistinctæ à reliquis: ergo circumscripta distinctione virtuali, formalitates omnes hominis equo similes erunt. Minor probatur: quia, si homo secundum omnes formalitates esset similis equo, homo homini, quàm equo similior non esset, sicut, si aliquid sit idem realiter cum alio conceptu secundum omnes suas partes, nequit esse magis idem realiter cum villo alio conceptu: unde Petrus habet summam identitatem realem cum hoc homine, nec cum alio eam maiorem fortiri potest, quæ realiter identificatur cum hoc homine secundum omnes suas partes: quod si produceretur alius homo eiusdem materie cum Petro, alterius tamen anime rationalis, non haberet cum illo Petrus summam identitatem realem, quæ non daretur alia maior, nimirum, quia non esset idem realiter cum illo secundum omnes suas partes, sed penes vnā solam.

136 Confirmatur primò: nequit quantitas molis habere æqualitatem cum alia secundum omnes suas partes, & non habere cum illa summam æqualitatem, quæ maior dari nequeat: si enim medietas huius quantitatis est æqualis medietati alterius, & tertia tertiæ, & quarta quartæ, & sic de reliquis vtriusque partibus, sanè tota vna quantitas alteri toti summe æqualis erit, ut manifestissimum est: nequit igitur quantitas perfectionis, & entitatis habere similitudinem cum alia secundum omnes vtriusque formalitates, quin illa similitudo sit summa, & qua non reperitur alia maior: exclusa autem distinctione virtuali, homo est similis equo secundum omnes vtriusque formalitates: ea ergo seclusa habebunt summam similitudinem, & qua nequeat reperiri alia maior, aut strictior.

137 Confirmatur secundò: eo ipso, quod aliquæ res durent in toto aliquo tempore determinato secundum omnes partes illius, ita ut nulla sit, in qua non durent, nequit alia res magis durare, facta solum comparatione ad illud tempus: (& par est ratio vocationis in ordine ad locum:) igitur etiam eo ipso, quod indiuiduum vnius speciei sit simile indiuiduo alterius secundum omnes formalitates vtriusque, illa similitudo necessariò summa erit: sed seclusa distinctione virtuali indiuiduum speciei humanæ assimilatur indiuiduo speciei equinæ secundum omnes formalitates: summa igitur vtriusque similitudo intererit. Consequens est absurdum: ergo & illud, ex quo sequitur.

138 Huic argumento, quod à paritate obiecinus, obiecinus primò: æqualitatem consistere in indiuisibili, nec in ea respectu eiusdem esse magis, & minùs, quia esse duo æqualia, est, vnum tantum esse quantum est aliud, à quo, si quidpiam tollas, totum sustuleris, ac identitatis, vocationis, & durationis parem rationem esse; similitudinem verò in indiuisibili non consistere, ac proinde optimè stare, omnes formalitates Petri similes esse Bucephalo, haud aliter, ac Paulo, Petrum tamen esse similiorem Paulo, quàm Bucephalo, eo, quod eadem formalitates Petri, Paulo magis, & perfectiùs, Bucephalo verò minùs, & imperfectiùs assimilantur.

139 Sed enim hæc instantia principium repetit. Id enim interrogamus, cur esse vnum tantum, quantum aliud, in quo æqualitas sita est, in indiuisibili consistat, non verò esse vnum tale, quale est aliud, in quo similitudo elucet? Deinde Aristoteles, metaph. in solo fundamento,

fundamento, & termino discriminasse videtur similitudinem, æqualitatem, & identitatem realem, quatenus videlicet similitudo in vnitare qualitatum, æqualitas in vnitare quantitatum, identitas realis in vnitare substantiarum consistit, cetera vero eas æquiparat. Cum ergo identitas realis, & æqualitas in indiuisibili consistant, similitudo quidem nulla verisimilitudine hinc excipi potest, adeoque debet consistere in indiuisibili.

140 Obiicies secundò: omnipotentia Dei est vna, & indiuisibilis virtualiter proprietates Dei: & tamen similior est potentia Angelicæ, quàm humanæ: maior ergo similitudo alicuius rei creatæ cum alia, eam esse virtualiter indiuisibilem nequaquam prohibebit. Quòd autem omnipotentia similior sit potentia Angelicæ, quàm humanæ exinde constat, quòd potentia Angelica maior, & perfectior sit, quàm humana, & ad ad perfectionem diuinæ omnipotentia magis accedat, eique magis assimiletur.

141 Verum in primis omnipotentia Dei est virtualiter diuisibilis, & multiplex, pro numero effectuum, quorum productiua est, vt inferius ostendemus. Deinde omnipotentia, tametsi virtualiter diuisibilis, & simplex gratis supponatur, similior esse poterit potentia Angelicæ, quàm humanæ, quia nimirum distinctio formalitatum, qua ipsa caret, in potentia Angelica, & humana reperitur, haud secus, ac Deus temporis habenti successiue, & prius vni eius parti, quàm alteri coexistit, non quia in Deo successio aliqua, aut prius, posteriusve reperitur, sed quia in tempore cadenti: & haud secus, ac linea simpliciter infinita similior est lineæ tricubitæ, quàm bicubitæ, non, quia plures habeat partes tricubitas similes lineæ tricubitæ, quàm partes bicubitas lineæ bicubitæ similes; (nam potius hæ partes plures sunt, quàm illæ, vel certe non pauciores,) sed quòd è conuerso linea tricubita plures habeat partes, quibus lineæ infinitæ quodammodo assimiletur, quàm bicubita. Hinc tamen minime fit, in creatis Petrum, v.g. similiorem esse Paulo, quàm Bucephalo absque eo, quòd in Petro distinctio formalitatum sit: siquidem ea distinctio in termino saltem similitudinis Petri reperitur, vt, vel exemplo omnipotentia conspicuum est: cum ergo fundamentum, & terminus eius similitudinis, Petrus nimirum, & Paulus eiusdem rationis sint, necesse est, vt sicuti in vno, ita etiam in alio distinctio formalitatum reperitur.

142 Obiicies terriò: in homine nullam esse formalitatem, quæ non sit similis equo, & nullam, quæ dissimilis non sit: falsò igitur in argumento supposuimus, hominem habere aliquas formalitates omnino similes equo, & alias ei nullo modo similes, vt inde maior similitudo hominis cum homine, quàm cum equo eluceret. Antecedens probatur quoad vtramque partem: quia animalitas hominis prout virtualiter condistincta à rationalitate ei realiter identificatur, & hinnibilitati repugnat: animalitas autem equi eam identitatem & repugnantiam non habet: ergo prout virtualiter distincta à differentiis dissimiles sunt, ac proinde nulla formalitas hominis omnino similis equo est, siquæ enim talis esset, maximè animalitas. Rursus rationalitas, & hinnibilitas eadem ratione similes in eo sunt, quòd ambæ animalitatem secum identificari essentialiter possunt: nulla ergo hominis formalitas equo est omnino non similis.

143 Respondeo: animalitas hominis, prout à rationalitate virtualiter condistinguitur, nec habet identitatem realem, nec carentiam identitatis realis cum rationalitate, nec etiam hinnibilitati repugnat, nec

carentiam habet eius repugnantia, haud secus, ac dici consuevit, voluntatem pro priori natura suæ libertatis, & indifferentia proximæ haud habere amorem, haud etiam eius carentiam, & negationem. Huius ratio est, quia signum illud animalitatis est ipsa animalitas præcisè sumpta: animalitas autem per seipsam præcisè, nec rationalitati realiter identificatur, nec hinnibilitati repugnat, sed ea identitas, & repugnantia in complexo animalitatis, & rationalitatis consistit, vt plures arbitrantur, vel, quod probabilius est, in prædicato aliquo ab animalitate, & rationalitate virtualiter distincto, & inter vtramque medio. An autem ex eo prædicato sequatur processus in infinitum formalitatum virtualiter distinctarum, an potius non sequatur, sicuti non sequitur processus in infinitum modorum ex eo, quòd materia, v.g. per modum à se distinctum vni formæ vnietur, & ab altera auellatur, inferius disceptabimus.

Hinc ad reliquam obiectionem patet: namque rationalitatem, & hinnibilitatem per semetipsas præcisè non identificari cum animalitate, dictis consonum est: hinc etiam apparet, quatenus argumentum deductum à similitudine hominis cum equo efficax sit, ac solutio ei adhibita traët. præcedenti cap. 4. ad finem minime satisfaciat.

CAPVT X.

Quarta pro distinctione virtuali intrinseca in rebus creatis ratio.

145 Vi necesse est præmitti quædam. Primum esto, eundem actum intellectus posse esse intensum, & remissum intuitu diuersorum obiectorum. Hoc probatur: quia idem actus intellectus potest cognoscere diuersa obiecta, vel formalia, vel certè, quod in præsens sufficit, vnum formale, & materiale aliud: respectu ergo vnius poterit esse intensus, & contemplatione alterius remissus: quemadmodum enim anima rationalis, hoc ipso, quòd eadem indiuisibilis sit in manu, & in pede, in hoc velociter, & in illo segniter, & remisse moueri simul potest, ita similiter vbi eadem cognitio intellectus nostri ad plura se extendat obiecta: in iisque sit intentionaliter, vnius profectò comparatione intensa, & alterius remissa esse valebit. Iam secundò, eadem cognitio nostra potest ferri in Deum, & creaturam, in hanc clarè, in illum obscure, & in hanc intuitiue, in illum abstractiue. At quòd clarior est cognitio, eò intensior est, & quòd obscurior est, hoc remissior, non aliter, ac lux corporea pro maiori claritate maiorem intensionem, & pro maiori obscuritate maiorem itidem remissionem habet, planè vt claritas, & obscuritas illius ab intentione: & remissione non distinguitur: idem ergo intellectus actus contemplatione duorum obiectorum intensus simul, & remissus esse potest, & solet.

146 Præterea: idem habitus potest esse intensus, & remissus, perfectus, & imperfectus respectu diuersorum actuum, haud aliter, ac eadem potentia comparatione diuersorum effectuum perfecta, & imperfecta est, & ad alios adminiculo alterius causæ eget, ad alios verò suis tantum trita viribus sufficit: quæ enim repugnantia in huiusmodi habitu est? Quin etiam plerique Thomistæ de facto, vt aiunt, habitum Logicæ, v.g. vnum, eundemque esse respectu definitionis, & demonstrationis, & comparatione vnius intensum, ac perfectum, & alterius nondum talem, sed potius

potius remissum, & imperfectum esse censent: quid ergo prohibet, eundem actum intellectus esse clarum, & obscurum, intensum, & remissum intuitu diuersorum obiectorum, in quæ simul feratur? Adde, multo magis opponi amare, & odisse, quàm amare intensè, & amare remissè: at idem actus potest esse amor & odium respectu diuersorum, vt suprà multis confecimus argumentis: ergo & idem amor à fortiori poterit esse intensus, & remissus comparatione plurium: Pari ergo ratione idem actus intellectus poterit intensio, & remissionem fortiri contemplatione alterius, alteriusque obiecti: quæ enim vtriusque disparitatis ratio? quod si aliqua est, nihil refert: argumentum enim, quod instaurandum est nobis paulò infra, iisdem neruis contendere potest in ipso actu amoris, comparatione plurium obiectorum intensio, & remissio.

147 Præmitto secundo, actus intellectus intendi, & remitti per additionem, & ademptionem graduum; quamuis non in hoc rerum ordine ob rationes in Metaphysica expendendas, at certè in alio diuinitus possibili: Hoc suadetur primò: quoniam intensio albedinis, aut nigroris modò etiam fit per adiectionem graduum, & remissio per graduum ablationem, & carentiam: quid ergo prohibet, actus intellectus simili modo intendi posse, ac remitti? vt enim in alia rerum serie alias imperfectiones, cur non etiam intensio, ac remissionem gradualem subire queant? Rursus nigredo, & albor, licet modò graduum nouo quodam incremento, & decremento intendantur, ac remittantur, haud tamen repugnat, in alio rerum ordine eos sine gradibus intendi, ac remitti, vt in loco ostendimus. E contrario ergo, quamuis actus intellectus modò habeat intensio, ac remissionem, non gradualem, & indiuisibilem, haud tamen repugnabit in alio rerum statu eam habere gradualem, & diuiduam. Præterea plerique nostræ Societatis I. E. S. V. auctores, præsertim verò ij, quibuscum toto hoc tractatu nobis lis est, in ea sententia sunt, vt existiment actus intellectus, & voluntatis modò etiam accessione, & decessione graduum intendi, & remitti. Hoc autem nobis abundè est, vt saltem ad homines, quod aiunt, efficaciter argumentemur.

148 Tandem habitus etiam modò, & prout res iam à Deo institutæ sunt additamento graduum intenduntur, eorumque detrimento, & carentia remittuntur: aliunde verò habitus vnus, idemque manens potest esse intensus, ac remissus respectu diuersorum obiectorum: cum enim hoc habere queat actus, quidni, & habitus, qui obiecta non nisi medio actu respicit? Quare in habitu argumentum mox instaurandum totam suam vim poterit exere, si actum intellectus, aut voluntatis, qualem supponi volumus, aduersarij renuant. Quod autem habitus modò gradualem habeat intensio, ac remissionem, suadetur: tum, quia id satis insinuat Concilium Tridentinum definiens, nos mereri augmentum gratiæ, quod difficile intelligitur absque latitudine graduum, & partium in habitu gratiæ: tum etiam, quia quando quis habitu temperantiæ, valde intenso præditus actum tamen intemperantiæ elicit, hoc ipso oportet, habitum temperantiæ in eo minui, ac remitti. Aut ergo pars aliqua, graduus illius deperditur; & ita intantum adeptus sum: aut totus habitus indiuisibiliter perit, & loco illius aliàs indiuisibilis aliquantulum imperfectior succedit; & hoc sustineri nequit: nam habitus talis non habet causam, à qua tunc repente producat: quæ etenim, aut qualis est? non Deus solus; aliàs prima tempe-

rantia productio in eum solum posset refundi: non actus præteriti temperantiæ; cum enim non existant, nihil operari possunt: non voluntas nostra, hæc si quidem absque exercitio actuum temperantiæ eius habitum producere nequit, vt ipsamet experientia demonstrat. Simili argumento probari consuevit, calorem remitti paulatim in aqua haud sine latitudine graduum, & partium, quibus constet: nisi enim partes eius quasi pedetentim depereant, sed totus calor indiuisibiliter euanescat, aliisque imperfectior ei succedat, nulla huius causa assignari poterit: nec enim Dens, nec calor præteritus, nec etiam aqua per se solam.

149 His igitur constitutis, hunc in modum argumentor. Eadem realiter cognitio est intensa respectu creaturæ, & remissa intuitu creatoris, atque comparatione huius obscura, & illius clara: hoc autem intelligi nequit, quin prædicata contradictoria suscipiat, vt ad distinctionem virtualem oportet: namque habere formam, & carentiam formæ sunt prædicata contradictoria, vt certo certius: cognitio autem illa, vbi sit eius, quam exposuimus intensio, & remissionis, habet formam, & carentiam formæ: formam, id est gradus intensio, quatenus est clara, atque intensa: carentiam formæ, hoc est carentiam graduum intensio, quatenus est obscura, atque remissa. Videamus, quid huic argumento responderi possit?

150 Dicit fortasse non nemo, cognitionem illam esse intensam per additionem graduum, quibus denuo creaturam respicit, remissam verò per carentiam, non eorundem graduum, sed aliorum, eorum scilicet, quibus, si adessent, ac superuenirent, creatorem respiceret, clariùsque cognosceret: hanc verò formam, & carentiam non illius, sed alterius formæ non esse prædicata contradictoria, sed potius compossibilia inuicem. Hæc solutio supponit, gradus, per quos intendi potest illa cognitio in ordine ad Deum, & eos, per quos intenditur in ordine ad creaturam, esse realiter distinctos: hoc autem fundamentum, cui tota innititur, imbecillum, & ruinosum esse facile ostendo: etenim ea cognitio, vt supponimus, est eadem realiter respectu Dei, & creaturæ: ergo ad minimum primus eitis gradus respectu Dei, primusque gradus intuitu creaturæ vnus realiter, & indiuisibilis erit: Quod si primus gradus illius tantum virtualiter multiplex est, & non realiter, cur idipsum de secundo, tertio, quarto, & reliquis dicendum non sit, ita, vt nullus eorum realiter multiplex, ac diuiduus sit, comparatione Dei, & creaturæ: falsò igitur duæ illæ series graduum adstruuntur. Declaratur: idcirco cognitio, & amor intenduntur per duas graduum series realiter distinctas, alteram cognitionis, alteram amoris propriam, quoniam cognitio, & amor realiter distinguuntur: si ergo cognitio Dei, & cognitio creaturæ vna, eademque realiter est, non verò realiter multiplex, ac diuidua, sanè non poterit intendi per duos ordines graduum, quorum alter sit respectu creaturæ, & alter intuitu creatoris.

151 Dicit secundo aliquis, & superiorem confirmabit solutionem. Cognitio illa, respectu creaturæ intensa non est comparatione Dei remissa per carentiam eorundem graduum, quibus creaturam respicit: ergo per carentiam aliorum: alij ergo, aliique admittendi sunt. Quod autem non sit remissa per negationem eorundem graduum, quibus est intensa, videtur perspicuum, quia, nec eorundem, nec vniuersum vilius formæ potest dari simul existentia, & carentia: cum ergo cognitio illa sit intensa per existentiam plurium graduum respectu creaturæ, non poterit

poterit esse simul remissa per carentiam eorundem eorumve negationem. Hæc tamen euasio est, præcludi facilis. Etenim cognitio illa, quatenus est creaturæ, terminat vnionem cum nouis gradibus idem repræsentantibus obiectum: & quamuis gradus eiusmodi repræsentent etiam creatorem, cognitionem tamen remissam illius non intendunt, eo, quod hæc eos non terminet: distinctio namque virtualis illius cognitionis præstat, vt illa, quatenus est creaturæ, terminet vnionem cum gradibus denotio superuenientibus, quatenus vero est creatoris, eam non terminet vnionem. Hinc est, vt eorundem graduum detur simul existentia, & carentia, non quoad entitatem (hæc enim repugnat, vt recte supponit obiectio) sed quoad vnionem: eum in modum, quo candor existit in hoc pariete, & carentia illius in alio pariete non albo reperitur, carentia, inquam, illius quoad vnionem, eo nimirum, quod candor vni parieti, & non alteri vniatur, & in vno, non verò alio existat.

152 Dicitur tertio: fieri non posse, vt gradus v. g. quartus denuo superueniens, creaturamque, & creatorem ex æquo repræsentans, quatenus est creaturæ, huius cognitioni, & intellectui nostro vniatur, sicut ad eius intensiorem oportet; quatenus verò est creatoris huius cognitioni virtualiter tantum distinctæ à priori, aut etiam intellectui neutiquam vniatur, sicut ad eius formalitatis remissionem opus est. Nam si gradus ille, quatenus repræsentat creatorem, non denominat intellectum clarius cognoscentem illum, eiusque cognitionem intensiorem non efficit, eisque nullatenus vnitur, superflua videtur esse in eiusmodi gradu repræsentatio creatoris: natura autem à superfluo abhorret. Verum, tamen in hoc naturali rerum ordine, ac statu superfluum dari nequeat, eum tamen in alio præternaturali, nihil prohibet admitti: hoc ergo ex capite gradus superueniens vna sui formalitate Deum repræsentans, haud tamen efficiens, vt intellectus eum clarius, & intensius cognoscat, neutiquam reiiciendus est. Rursum eiusmodi gradum superfluere, haudquaquam sequitur: namque formalitas, qua Deum repræsentat, saltem deseruit, vt alia formalitas secum identificata existat, creatoramque clarius, & intensius cognosci faciat. Præterea etiam ex natura illius formalitatis Deum repræsentantis non oritur, quod illa intellectum non afficiat, ad Deumque clarius cognoscendum non euehat, sed per accidens ex natura specierum impressarum, quæ, si alia essent, haud dubie prior cognitio, & intellectus vtramque formalitatem superuenientis gradus terminarent. Quod autem per accidens tantum impeditur à suo munere, in rebus superfluum non est.

CAPVT XI.

Aliæ quinque rationes pro distinctione virtuali intrinseca in rebus creatis.

153 Inter ens reale, & rationis ens strictè sumptum reperitur ens quoddam medium ab utroque distinctum, nimirum ens negatiuum, siue carentia, vt interim omittam eiusmodi ens medium, quod in processu dialecticæ tract. 1. cap. 9. & 10. explicatum, & probatum manet: similiter ergo inter distinctionem realem, & distinctionem rationis, seu considerationis distinctio quædam media admittenda est, videlicet distinctio virtualis intrinseca, quæ quidem, nec realis est, vt constat, nec etiam rationis propriè loquendo; quippe quæ rationis opus omne antecurrit.

Item non magis requiritur distinctio realis ad hoc, vt aliquid suscipiat prædicata contradictoria, quàm veritas ad hoc, vt aliquid realiter, ac verè cognoscatur. Hoc adeo manifestum est, vt neminem arbitretur fore, à quo deposito partium studio negetur: Sicut enim munus distinctionis est facere, vt extrema distincta suscipiant prædicata opposita, ita etiam officium veritatis est præstare, vt res vera realiter, ac verè cognoscatur: sed aliquid verè, & realiter cognosci potest, quin veritate propriè, ac simpliciter sumpta prædicitum sit: similiter ergo aliquid subesse potest prædicatis oppositis, & contradictoriis, quin distinctione propria, ac reali gaudeat, eiusmodi autem res nequit non virtualiter distingui; & in semetipsa diuidi, vt cerro certius. Assumptio argumenti, quæ solum eger probatione, hunc in modum probatur. Carentia Antichristi v. g. verè, & realiter cognoscitur, cum à Deo, tum etiam à nobis: ea autem veritatis propriè, ac simpliciter sumptæ expers est: cum enim non propriè, ac simpliciter ens, veritas autem ens sequatur sit pro velut eius proprietas, ea veritatis citra dubium erit exors; vt etiam aduersarij in confesso habent.

Insuper haud magis necessaria est distinctio realis ad prædicata contradictoria, quàm bonitas, vt res ametur: Quis hoc neget, si absque contentione studio rem inspiciat? Atqui carentia pœnarum inferni v. g. propriè, ac realiter amatur, quin tamen bonitatem simpliciter ac propriè sumptam habeat: quod enim de veritate iam iam diximus, id ipsum de bonitate pari iure dicendum est; cumque bonitas sit passio entis, quod propriè non fuerit ens, bonum propriè esse nequit, adeoque carentia, vt entitate omni, sic etiam bonitate omni immunis erit: at amatur tamen: Quidni ergo sine distinctione reali, ac propria aliquid prædicata contradictoria suscipiat.

Ad hæc: quemadmodum prima facie apparet, sine distinctione reali nulli rei prædicata opposita conuenire, ita videtur prima specie à pariete v. g. candorem expelli non posse sine introductione formæ realis, & positivæ, quæ quidem ei sit opposita: namque si nihil reale, & positium denuo produci- tur in pariete, cur, tam ille, quàm candor eodem modo non se habeant sicuti antea? aut quo pacto per omnino nihil immutari verè queant? At hoc non obstante per solam carentiam candoris seorsim ab introductione vllius formæ realis contrariæ destrui potest, atque à subiecto expelli candor: similiter ergo prædicata contradictoria rem afficere poterunt sine distinctione reali. Declaratur: non magis requiri videtur distingui realiter duas res, vt prædicata contradictoria subeant, quàm aliquid esse positium, vt gerat oppositionem cum alio: quod enim propriè non ponitur, siue esse positium non habet, quomodo alteri opponi potest, cum poni in hoc, quod est apponi, includi videatur. Atqui carentia, cum non sit aliquid positium, sed merè nihil, propriè tamen, ac verè opponitur formæ contrariæ, eamque euertit, ac demolitur: distinctio ergo virtualis, tamen realis, ac propria distinctio non sit: sed potius identitas, inferre poterit prædicata contradictoria.

Tandem: species impressa, sicuti communiter admitti, & explicari consuevit, quin sit obiectum cognitum, facit tamen, quod efficeret obiectum, si esset præsens potentia, & cum ea proportionem haberet; potentia enim indifferentiam determinat, & simul cum illa ad cognitionem concurrat. Calor etiam, cum non sit lux, eius tamen vicem gerit, & sicut illa calefacit: infinitus sim si alia id genus exempla

pla in medium proferam. Distinctio ergo virtualis, id est virtus, & vicaria distinctionis realis, quin distinctio realis sit, eius tamen officium aliquod gerere poterit, & non minus, quam illa esse radix, & fundamentum contradictionis prædicatorum eidem rei conuenientium.

158 Opponunt tamen primò recentiores; perperam à nobis supponi in huius discursu capitis, carentiam esse medium quoddam inter ens reale, & rationis, interque verum, bonum realiter, ac tantum ratione nostra quin potius esse complexiorem quandam plurium entium realium, ac bonitatem, & veritatem prædicatorum, videlicet entitatis eius, cuius est carentia, & diuinæ volitionis eam efficaciter respuentis, aut certè propositionis inficalis, qua talis entitas negatur existere in rebus; vel certè alterius cuiusdam contrarij positiui, & realis.

159 Caterùm ad vim nostrarum rationum nihil interest, an carentia sit adæquate distincta ab omni complexione realium entium, qualiter eam distinctam P. Suarez disp. postrema metaphysicæ, & plerique authores nostri admittunt, an potius sit complexio per accidens resultans ex essentia rei non existentis, & eius nolitione efficaci, aut scientia eam negante. Qualis enim illa cunque sit, & siue priori, siue posteriori modo constituitur, & explicetur: argumenta nostra totis nervis contendere possunt. Namque, si non sit complexio plurium entium, nullamque entitatem, bonitatem, aut veritatem includat, cuius perspicuum erit, superiores rationes validas esse, nec vlla posse exceptione repelli. Quod si non sit ea complexio, haud sunt propterea minus efficaces: Etenim licet quævis pars eius complexi, in quo tenebra v. g. consistunt, sit ens, verum, & bonum simpliciter; caterùm complexum ipsum non est ens reale, nec bonum, aut verum simpliciter: Et tamen simpliciter amatur, cognoscitur, & est medium quoddam inter ens reale, & rationis, hoc maius, & illo minus: ergo similiter, &c.

160 Nec valet, si quis respondeat, carentiam habere bonitatem apparentem: nec sine illa amari. Namque tum aliquid habet bonitatem apparentem, quando intellectus putat, id esse bonum reale, & possibile, ac veluti tale id proponit voluntati, etiamsi re ipsa sit bonum duntaxat impossibile, & imaginarium; quo pacto deceptus est specie, & imagine bonitatis apparentis Angelus malus, quando diuinitatem ambiuit. At quis amat carentiam pœnarum inferni, v. g. sciens illam esse non ens, adeoque non verè bonum: ergo non amat in illa bonitatem aliquam apparentem, sed potius bonitatem, quæ, nec est simpliciter bonitas, nec talis apparet. Simili ferè modo confutari potest, qui nostris respondeat argumentis, propterea cognosci carentiam, quia habet veritatem apparentem, eamque haud esse omnino mediam inter ens reale, & rationis, cum entitatem sortiatur saltem apparentem.

161 Obiiciunt secundò neoterici: seorsim à distinctione virtuali intrinseca prædicatæ contradictoria inferente dari distinctionem mediam inter realem, & rationis, nempe distinctionem Petri v. g. à sua carentia, quæ nec rationis est, eo, quod eius operationem omnem antecedit, nec etiam realis, eo quod alterum eius extremum realitatis expers sit. Caterùm hæc solutio paruo momento destitui potest: namque sicut cognitio realis, & amor realis ad carentiam realitatis expertem terminatur, eamque realiter cognitam, & amatam denominat, cur etiam distinctio realis ad carentiam non terminetur, eamque, & existentiam oppositam realiter distinctas non denominet.

Sed de nomine non laboro, & an ea distinctio ab aduersariis adducta realis, vel media appelletur, anxius non sum. Illud contendo, distinctionem illam non esse minorem distinctione reali inter rem, & rem. Haud enim minus distinguitur res à carentia sui, quam res ab alia re itidem positiua: quod enim minus perfectionis sit in re & carentia sui, quàm in duabus rebus, haud quaquam arguit, illarum, quàm harum distinctionem esse minorem: vt enim sapienter ait P. Vasquez tom. 2. in prima parte quæstione 28. art. 2. disput. 119. cap. 5. num. 19. cum loquimur de distinctione, vt dicatur maior, aut minor, non ad perfectionem eorum, quæ distinguuntur, sed ad modum distinctionis attendendum est. At quemadmodum inter ens reale, & ens rationis datur ens medium, negatiuum scilicet, quod ente rationis maius quodammodo sit, quia fictionem omnem intellectus prægreditur, & minus ente reali, quia non perinde, ac hoc rationem veri, & proprii entis sortitur; ita similiter inter distinctionem realem, ac summam, & distinctionem solius rationis debet dari distinctio aliqua media, quæ maior sit distinctione rationis, & minor distinctione reali duas res positiuas secernente. Hæc autem distinctio media, cum nequeat esse ea, quæ inter rem, & eius carentiam interuenit, reliquum est, vt sit distinctio virtualis: isthæc ergo admittenda.

Tertiò etiam opponunt Recentiores, distinctionem virtualem perperam à nobis vocari mediam. Medium enim æqualiter distat ab extremis teste Aristotele 2. Ethicorum cap. 6. sed distinctio virtualis distat infinitè à distinctione reali, cum sit identitas realis, & non distat infinitè à distinctione rationis, cum, sicut illa, sit identitas, & improprie tantum distinctio: ergo &c.

Respondeo, medium imprimis ita sumi posse, vt æqualiter distet ab extremis: quo pacto tellus dicitur sita esse in mundi medio, quoniam ab eius extremitatibus quibus infinita propemodum ambitione cingitur, ex æquo distat: & qua ratione punctum medium, siue centrum cuiusvis, circuli etiam minoris ab Euclide lib. 1. elementorum definit. 16. & cæteris Mathematicis dicitur esse, à quo puncta omnia extremitatibus circumferentiæ æqualiter distant, sic, vt lineæ omnes ab eis ad centrum euntes, redeuntesque, sint æquales. Secundò vsurpari consuevit medium, ita, vt perinde sit, atque, quod interiacer inter extrema, siue ab eis æquè distet, siue vni; quàm alteri magis ex vicino accedat. Namque si, quod plerique putant, auaritia est maius peccatum, quàm prodigalitas, certè virtus liberalitatis inter vtramque media non æquè distat ab vtraque, sed multò magis ab auaritiâ, quippe quæ est extremum magis vitiosum: vniuersum autem constat, vitium, quò maius est, eò magis ab illo distare virtutem oppositam. Sic Aneas, cum propior esset Africæ, quàm Italiæ, atque in illius adhuc conspectu, quin tamen hanc, nisi multò post conspiceret, medium tamen vtrinque iter tenuisse dictus est à Virgilio 5. Aeneid.

*Interea medium Aeneas iam classe tenebat
Certa iter, fluctusque atros Aquilone secabat,
Mœnia respiciens, quæ iam infelicis Elisa,
Collucent flammis, quæ tantum accenderit ignem
Causa latet:*

Quibus constitutis, distinctio virtualis, tamen non priori modo, ac certè posteriori potest dici media inter realem, & rationis, etsi magis ab hac distet, quàm ab illa.

Præterea hæc instantia de sola voce litem nobis mouet. At ego de nomine distinctionis virtualis sollicitus

162

163

164

165

sollicitus non sum. Quo enim cumque modo vocetur, eam dari probat, quantum sentio, quod superius adductum est de carentia, nam præter ens reale, & ens rationis admitti debet carentia, quæ neutrum eorum sit, siue ea sit media inter vtrumque, & ente reali minor, & rationis, siue fictio maior, propterea, quod, nec verè existat, sicut ens reale, nec solum dependenter ab intellectu fictione. sicut ens rationis; siue contra, quod alij quidam malunt, minor sit, non solum ente reali, verum etiam ente rationis, ac fictio, quæ videlicet est huius ex entibus veris, non verè, sed falsò combinatis inuicem constitutio. Vt enim cumque modo se habeat, ea nec est ens reale, nec ens rationis fictitium. Pari ergo ratione concedenda est distinctio aliqua, quæ nec sit distinctio realis, nec distinctio solius rationis, siue considerationis, quidquid sit, an sit inter vtramque media, vel secus. Hac autem quænam esse potest, nisi virtualis?

CAPVT XII.

Decima, ac postrema ratio pro distinctione virtuali intrinseca in rebus creatis.

166 **D**atur aliqua distinctio rationis: at hæc sit sistere nequit absque distinctione virtuali cum prædicatorum contradictione coniuncta: ergo, &c. Maior est perspicua. Minor suadetur: animal, verbi gratia, distinguitur ratione nostra à rationali, & rationale non distinguitur ratione à rationali, siue à seipso, hoc ipso, quod ratione distinguantur ambo: subsistere igitur nequit distinctio rationis sine distinctione virtuali, & contradictione prædicatorum eidem rei conuenientium. Confirmatur, & declaratur: cum eminus video hominem, eumque à bellua non discrimino, animal à rationali præscindo, sin minus ex parte obiecti, at saltem ex parte modi, vt vel aduersariis est in confesso: at non præscindo, nec possum rationale vllatenus à seipso: admissa igitur præcisione aliqua, & distinctione rationis, animali, & rationali conueniunt prædicata contradictoria, nimirum præscindi quodammodo à rationali, & non præscindi à rationali.

167 Huic argumento nostro respondent aliqui, animal distingui quidem ratione, & præscindi formaliter, siue ex parte modi, vt aiunt, à rationali, si animal, & rationale secundò intentionaliter sumantur; & alterum pro complexo sui, & cognitionis confusæ huic voci, *animal*, respondentis, alterum verò pro complexo sui, & cognitionis claræ huic voci rationale subiectæ supponant: quare animal, & rationale hoc modo, quo prædicata contradictoria suscipiunt, non virtualiter, sed realiter inadæquatè distingui. Quod si ambo primò intentionaliter accipiantur, & pro nulla cognitione supponant, hoc pacto ea neutiquam posse præscindi, aut ratione nostra distingui inuicem. Hæc tamen solutio distinctionem rationis, quam tueri nititur, de medio penitus tollit. Etenim solum recipit distinctionem rationis inter complexum cognitionis, & obiecti, quæ subsunt huic voci, *animal*, & complexum cognitionis, & obiecti, quæ huic voci, *rationale*, subiiciuntur. Atqui vtrumque complexum, non ratione, sed realiter inadæquatè distinguuntur. Hæc ergo solutio omnem distinctionem rationis abolet.

168 Alij secundò oneri succumbunt, ac respondent, animal non distingui ratione à rationali, ab eoque non præscindi, & in vniuersum loquendo, nihil distingui, aut præscindi posse à seipso; solumque

duo complexa proximè memorata dici posse distincta, ac præcisa inuicem. Hæc solutio parum à superiori differt: quoad autem secundam eius partem iam iam impugnata manet: quoad verò priorem illius partem haud operosius, difficiliorve refelli potest: etenim distinctionem, ac præcisionem formalem, siue rationis vnius rei à seipsa admittunt Thomistæ omnes cum B. Thema, Scotistæ omnes cum Scoto, & extra vtramque scholam grauiores quique auctores: quin etiam P. Hurtado disp. 6. metaphys. sect. 4. subsect. 1. putat, Ochamum, Gabrielem, Gregorium, ac ceteros Nominales in eadem esse sententia, de quibus tamen scilicet dubitari posset, an sint ab ea alieni. In Dial. et. autem, cum sermo nobis fuit de præcisionibus obiectiuis, illam ratione probauimus ex professo.

169 Tertio alij respondent sermè eodem modo, & docent, animal distingui ratione à rationali per denominationem extrinsecam à distinctione vera, & reali inter vtriusque cognitionem: sicut album dicitur distinctum à dulci per denominationem à distinctione inter vtriusque formam, quamuis vtrumque absolute sit idem: quo in sensu dixit Aristoteles, *Soritem diuersari, cum fuerit in domo, & cum fuerit in foro*. Caeterum hæc solutio recurrit cum prima, & secunda: haud enim aliud est animal distingui à rationali per denominationem extrinsecam ab vtriusque cognitione inuicem realiter distinctis, quam complexum ex animali, & sua cognitione distingui realiter à complexo rationalis, & cui obicitur, cognitionis, non secus, ac distingui album à dulci per denominationem à distinctione reali inter vtriusque formam, perinde est, atque complexum ex subiecto, & dulcedine distinctum esse à complexo subiecti, & canderis, tametsi subiectum vtriusque secundum se sumptum sit prorsus vnum, & idem. Quamobrem hæc solutio eodem modo impugnari potest, ac debet, quo præcedentes. Omnium autem impugnatio confirmatur: sicut aliqua datur distinctio realis, quæ non sit rationis, ita similiter admitti debet aliqua distinctio rationis, quæ nullo modo sit realis: huiusmodi autem non est alia, nisi distinctio virtualis, siue rationis ratiocinata: nam distinctio rationis ratiocinantis, quæ iuxta aduersarios fit per diuersas cognitiones ad idem obiectum terminatas, quæue interuenit inter obiectum, prout vno modo cognitum, & idem non eodem, sed alio modo cognitum, est distinctio realis inadæquata, & non solius rationis, vt hucusque demonstratum.

170 Obiicies primò; circumscripta distinctione virtuali, siue rationis ratiocinata dari distinctionem aliquam rationis, quæ non sit realis vllatenus. Cum enim distinguitur ratio ratiocinante vnum ab alio, animal rationale, v.g. ab homine, fingit multoties intellectus noster hanc distinctionem, quæ realis inadæquata est, atque inter cognitiones ipsas, vel certè obiecta, prout ei subsunt, se habere ex parte rerum ipsarum secundum se sumptarum: istiusmodi autem distinctio rationis fictitia inter animal rationale, & hominem prout secundum se, & seorsim à quauis cognitione sumuntur, non est realis, nec vera distinctio: nulla igitur necessitas, nulla utilitas distinctionis virtualis ad hoc, vt defendi possit distinctio rationis pura.

171 Contra tamen sic argumenter: quoniam fingitur animal rationale secundum se sumptum distingui ratione ratiocinante ab homine: & tamen non fingitur animal rationale distingui ita à seipso: & quamuis in eo priori, non tamen in hoc posteriori patitur intellectus se deludi: iam ergo homini, & animali rationali

rationali conueniunt prædicata contradictoria nimirum distinguuntur fictitiæ ad animalia rationalia, & non distinguuntur fictitiæ ab animalia rationalia: aut ergo ea recidunt supra hominem secundum se sumptum, & animal rationale similiter usurpatum; & ita necessum est inter utrumque intercedere distinctionem virtualem: aut recidunt supra hominem, & animal rationale, quatenus subsunt cognitioni fingenti, eiusque carentiæ, planè, ut ea distinctio rationis fictitia sit inter aggregatum hominis, & cognitionis fingentis ipsum distinguuntur secundum se ab animalia rationali, & carentiæ cuiusvis cognitionis fingentis ipsum à se distinguuntur, siue, quod perinde est, animalis, rationalis, & cognitionis non fingentis ipsum à se distinguuntur, sed potius illud, sicut est in se cognoscentis; atque ita hæc distinctio rationis fictitia est realis inadæquata, utpote quæ inter duo complexa, si minus ex toto, at certe ex parte realiter diuersa interiaceret: haud ergo assignatur distinctio aliqua, quæ sit solius rationis, ac proinde ad hoc opus est distinctione virtuali intrinseca.

172 Obiicies secundò, iuxta doctrinam nuper à nobis traditam fieri non posse, ut distinctio virtualis sit media inter realem, & solius rationis, siue rationis ratiocinantis, atque hæc maior, & illa longo minor intervallo. Nam distinctio rationis ratiocinantis per nos est distinctio realis inadæquata; distinctio autem virtualis neutiquam est realis: hæc ergo est minor illa, & non è conuerso. Quæ si ita habent, haud dubiè vnum ex porissimis argumentis, quibus supra vti sumus ad probandam distinctionem virtualem, corruet: eam siquidem præcipue probauimus exemplo carentiæ, quæ quidem est media inter ens reale, & ens rationis fictitium, hæc maior, & illa minor. Quare, ut huic probationi vis sua constet, distinctionem etiam virtualem mediam esse oportet inter realem, & solius rationis, & altera maiorem, alteraque minorem. Cuius tamen contrarium toto hoc capite edocuiamus.

173 Respondeo, distinctionem rationis ratiocinantis, de qua in præfati, bifariam sumi posse, & solere: primò, respectu rei ipsius secundum se sumptæ, hominis v. g. & animalis rationalis: secundò, intuitu cognitionum utriusque, siue duplicis complexi, quorum alterum rem, & vnam eius cognitionem, & alterum eandem rem, & aliam illius cognitionem cohibeat. Hoc præsupposito, distinctio rationis ratiocinantis contemplatione rei ipsius, quam non tam dissecat, quam dissecare, ac partiri dicitur multò minor est, quam distinctio virtualis, adeoque hæc est media inter distinctionem realem, & rationis solius, & altera maior, alteraque minor suapte natura. Quòd autem distinctio rationis intuitu rei ipsius minor sit virtuali perspicuum est, nam distinctio rationis est extrinseca rei, distinctio autem virtualis ei intrinseca: hæc ei conuenit à parte rei, illa beneficio intellectus. Verùm si sumatur distinctio rationis contemplatione rei, non secundum se sumptæ, sed prout subest cognitioni, & in concreto, siue complexo illius, hoc distinctione pacto est maior, quam distinctio virtualis, eo nimirum, quod sit realis inadæquata. Cæterum hoc non obest argumento, quod à similitudine carentiæ desumptum: nam etiam carentia, cum qua distinctionem virtualem contendimus, aliquo sensu non est maior, sed potius minor ente rationis: hoc enim cognitionem ipsam fingentem, quæ est ens reale, & extrema per ipsam fictè composita, quorum itidem quodlibet est ens reale, essentialiter includit, ut inferius lib. 4. tract. 1. exponemus, ubi etiam patebit, quapropter complexum horum entium realium non sit simpliciter ens reale, sed ratio-

nis, ac fictitium: contra verò carentia nullum ens reale quidditatiuè inuoluit.

Sed esto, virtualis distinctio nullo modo, nulloque sensu sit media inter distinctionem realem, & rationis, siue considerationis solius, vel, quia qualitercumque sumpta est minor, quàm alterutra, vel, quia non distat æqualiter ab illis, vel alio quodam ex titulo: quatenus tamen ea probari possit exemplo carentiæ, luculenter ostensum est ad finem capitis præcedentis.

C A P V T XIII.

Soluuntur argumenta aduersus distinctionem virtualem intrinsecam in rebus creatis.

175 **C**ONTRADICTIONEM aliquam prædicatorum cum reali, & vera identitate coherere in rebus etiam creatis Scotista, Thomista, atque, ut semel dicam, scholastici omnes ante O Kam tempora semper arbitratu sunt. Et quamuis ad huiusmodi concordiam tuendam eorum alij distinctione virtuali, alij verò distinctione formali vti sint, de eo tamè, propter quod utraque distinctio adinuenta est, & quod huius materie præcipua difficultas est, nunquam dubitarunt. Cæterum aduersus hanc sententiam adeo receptam Guilielmus OKamus discipulus Scoti primus classicum cecinit, eumque Gregorius, Gabriel, & reliqui Nominales denso agmine sequuti sunt: Item ex nostris Oniedus, Hurtadus, Arriaga, & recentiores communiter in manuscriptis. Quorum ego placitum fateor sensui nihil, nisi, quod tractat, ut manu percipienti, & quod sensum consequitur, iudicio magis consonum esse. Hoc etiam nomine fateor nostram sententiam difficilem esse, quia nimirum intellectus crassus, ac sensibili distinctioni reali, qualis est v. g. inter album, & nigrum diu assuetus vix aliam minorem agnoscit. Enimvero sicut fides supra rationem, ita ratio supra sensum erigenda est, vel quidem plura Philosophiæ dogmata explodenda erunt. Quid sensuum iudicio magis repugnans, quàm insensibile, quam inuisibile? & tamen, ut ait Plato in Theato, profani sunt, qui nihil aliud esse putant, quàm, quod pugno tenere possunt, actiones verò, generationesque, & quiddam inuisibile in eorum, quæ sunt numero, nequaquam habent. Quid sensuum iudicio magis aduersum, quàm inter duas lineas tantum non continguas, alias tamen infinitas, ac se non tangentes interici posse? & tamen vera, & Aristotelica Philosophia id esse possibile persuadet, ut benè Augustinus expendit lib. 2. soliloq. cap. 20. hisce verbis: an non hoc probamus (scilicet sensibus haud semper esse credendum) cum etiam minimum circulum imaginando animo describimus, & ab eo lineas ad centrum ducimus? Nam cum duas duxerimus, inter quas quasi acu vix pungi possit, alias iam in medio non possumus ipsa cogitatione imaginaria ducere, ut ad centrum sine ulla commixtione perueniant: cum clamat ratio innumerabiles posse duci, nec se se in illis incredibilibus angustis, nisi centro posse contingere, ita, ut in omni earum intervallo scribi etiam circulus possit: Hoc cum illa phantasia implere non possit, magisque, quàm ipsi oculi deficiat, siquidem per ipsos est animo inscripta, manifestum est, & multum eam differre à veritate, & illam, dum hæc videtur, non videre. Hæc Augustinus. Quamuis ergo sensus, aut sensibile iudicium inter distinctionem realem, & virtualem non dilucider, & nusquam identitatem realem cum contradictione prædicatorum

catorum coniunctam agnoscat, recipiatur, rationi tamen cedere, ac manus dare debet. Quod, si non ratio-
nietur certe fidei, cui consonum est, Paternitatem reali-
ter producere ut quod, non producere essentia divina,
hanc communicari Filio, illa non communicata, Filia-
tionem esse genitam, ingentia essentia, necnon vniri
immediate humanitati Christi, non vnita essentia:
Cui etiam consonum est malitiam peccati prout ta-
lem à Deo non produci, & entitatem eius physicam
ab eo produci: cui tandem alia non pauca his affinia
consentiunt. Porro tamen plura argumenta à ratio-
ne naturali, & aliqua ex principiis nostrae fidei petita
obici soleant aduersus distinctionem virtualem;
quam tamen ea sint inefficacia omnium propositione,
& expositione constabit.

176 Primum esto, admissa semel distinctione virtuali,
posse fore, ut idem intellectus respectu eiusdem obie-
cti distinctos realiter, oppositosque actus, assensum
scilicet, & dissensum habeat, vniue rei simul assen-
tiet, & dissentiet, utve eadem voluntas idem obiectum
odio simul, & amore distincto prosequatur. Conse-
quentis absurditatem neminem arbitror negaturum,
nisi qui audeat negare repugnantiam eam, quae elu-
cet in hoc, quod vna, eademque anima simul sit in
gratia, & peccato, Deo grata, eique inimica, Deo
fruens, & apud inferas sedes cruciata, etiam penes
aliam, aliamque sui formalitatem. Sequelam autem
adeo absurdam probo: plus, aut certe non minus
opponuntur assensus, & carentia assensus, quam as-
sensus, & dissensus: illorum enim oppositio est in
ordine ad potentiam Dei absolutam, & extraordina-
riam, horum verò fortassis in ordine ad solam natu-
ralem, & ordinariam: illorum formalis, horum dun-
taxat virtualis: illorum immediata, cum non sit in-
uenire medium inter hoc, quod est intellectum assen-
tire, & eum non assentire; horum mediata, cum fieri
possit, ut intellectus, nec assentiat, nec dissentiat. Sed
admissa distinctione virtuali, animalitas, & rationali-
tas, cum realiter indistinctae sint, ita tamen compa-
rantur, ut altera habeat assensum, & munere illius as-
sentiat, altera verò habeat carentiam assensus, &
quod perinde est, non assentiat: assentire enim iuxta
nos, siue cognoscere spiritualiter est proprium so-
lius rationalitatis, sicut sentire, siue materialiter co-
gnoscere solius animalitatis; alioqui nulla eis prae-
dicata contradictoria conuenient: ergo à fortiori, &c.

177 Confirmatur, & declaratur. Rationalitas discurret,
siue spiritualiter cognoscit, non cognoscente ani-
malitate: contra verò animalitas cognoscitur ali-
quando, non cognita rationalitate, cum tamen ambae
realiter indistinctae sint. Quidni ergo, vna, eadem-
que realiter anima penes vnā sui formalitatem
alicui assentiat obiecto, & penes aliam ei dissentiat,
penes vnā bonum aliquod amare, & penes aliam
illud oderit, penes vnā sit in gratia, & penes aliam
in peccato, deoque inimica, ac tandem penes vnā
beatā, & penes aliam reproba, ac damnata?

178 Ex huius argumenti solutione constabit, qualem
praedicatorum contradictionem vni, eidemque rei
concefferimus hactenus. Nunquam ergo asseruimus,
animalitatem, v.g. propriē, ac simpliciter non cognos-
cere cognoscente, ac discurrente rationalitate, aut
hanc propriē, ac simpliciter non esse cognitā ani-
malitate cognita. Quare sanctissime affirmamus,
animalitatem summā veritate, ac proprietate cognos-
cere, & discurrere, tamen media rationalitate à se
virtualiter distincta, & hanc itidem non minus verē,
ac propriē cognosci, tamen media animalitate à se
virtualiter distincta. Quoties enim cumque nihil
medium interiacet, quod propriē, ac realiter distin-

ctum sit, prohibere haud potest, quominus deno-
minatio rigorosē, ac propriē tribuatur: proinde cum
animalitas à rationalitate, & hac ab illa non distin-
guatur realiter, profectò altera, media altera propriē,
ac verē cognoscente, & cognita denominabitur. Quod
ergo asseruimus duntaxat fuit, animalitatem, ut ani-
malitas est, non cognoscere spiritualiter, cum tamen
rationalitas ut rationalitas est, ita cognoscat, & dis-
currat, & rationalitatem, ut rationalitas est, viso emi-
nus homine non cognosci, cum tamen animalitas
prout talis cognoscat. Hoc autem sufficit, ut hae
formalitates virtualiter distinguantur, ac praedicata
contradictoria suscipiant; obstat verò, & prohibet,
ne cognita, aut cognoscente vna formalitate, altera
non dicatur propriē, ac simpliciter cognita, aut co-
gnoscente.

179 Ecce quatenus nullum sequatur absurdum ex eo,
quod vna formalitas immediate, & reduplicatiue
sumpta sine alia sit cognoscente, aut cognita. Verum
si vna formalitas animae intellectiuae esset assentiens,
& altera dissentiens, vna amans, & altera odio ha-
bens, vna in peccato, & altera in gratia, &c. profectò
sequeretur, has denominationes adeo oppositas ei-
dem animae, imò eidem eius formalitati propriē, ab-
solutē, ac simpliciter conuenturas, quo nihil absur-
dus dici, aut cogitari potest. Quamuis enim posito
assensu, & dissensu in eodem intellectu (& par esto
de reliquis iudicium) vna formalitas intellectus tan-
tummodo assentiret immediate, & reduplicatiue
sumpta, & sola altera eodem modo dissentiret, tamen
altera, media altera secum realiter eadem, propriē as-
sentiret, & hac secunda media priori strictē dissen-
tiret, ac proinde alterutra propriē, ac strictē simul
assentiret, ac dissentiret. Quidquid etiam sit de
vraius formalitate singularim sumpta, negari sal-
tem nequit, totam animam intellectiuam simul as-
sensuram, & dissensuram, si vna sui formalitate as-
sum, & alia dissensum haberet. Hoc igitur posterius
admitti non debet, ne illud prius, & alia non mi-
nus absurda indissociabili consequentia sequantur.

180 Ut hac solutio magis elucescat, quae non paucis
difficultatibus lucem allatura est, operæ pretium
erit, aliquas contra eam obiectiones ponere, & re-
mouere.

Obiicies igitur primò: Paternitas diuina realiter
non communicatur Filio, & tamen ei media natura
secum realiter eadem, ac solum virtualiter distincta
communis est: licet ergo animalitas media rationali-
tate à se virtualiter tantum distincta discurret, ac spi-
ritualiter cognoscat, & hac tantum media animalitate
sentiat, haud propterea, vel animalitas realiter, & pro-
priē discurret, vel rationalitas sentiet, perinde, ac
superius affirmauimus.

181 Respondeo, formalitates diuinas, & creatas inter
se valde differre cum aliis nominibus, tum etiam mul-
tò magis quod ad praesens attinet. Cum enim Pa-
ternitas absolutē, ac propriē distinguatur realiter à
Filiatione ob alterius ab altera originem, nihil mi-
rum, quod ei non communicetur propriē, & abso-
lutē, quantumvis media natura ei communicetur:
huic enim mediatae communicationi praeponderat
distinctio realis Paternitatis à Filiatione, & obstat,
ne talis communicatio Paternitatem Filiationi pro-
priē, ac realiter communem, siue eandem denominet.
Atqui nihil simile habet rationalitas, quod obstat,
ne animalitas immediate sentiens eam etiam propriē,
ac simpliciter sentientem denominet, nihil etiam
animalitas, quod, ne discurret, discurrente rationali-
tate, prohibeat. Sed inflabit à nobis sustineri non
posse, Paternitatem distingui realiter à Filiatione,
quin

quin per denominationem ab illa denominetur etiam natura, quam habet secum identificatam à Filio realiter, ac propriè distincta; aut contra naturam identificari Filio, quin eadem natura eo ipso censetur Filiationi eadem, haud secus, atque in nostris principiis cognita animalitate cognoscitur propriè rationalitas, & hac discurrente discurrit illa, quæ est harum formalitatum inter se indistinctio, ac realis identitas. Verùm respondeo, infinitatem naturæ diuinæ, & relationum ei inexistentium præstare, vt hæc sint realiter distinctæ, & non eadem, quantumlibet natura cum singulis identificata non sit realiter distincta ab earum aliqua, vtque contra natura sit ita ab eis indistincta, quin hæc realis indistinctio redundet in relationes secum realiter identificatas. Cum autem formalitates creatæ sint finitæ, & omnis expertes infinitudinis, id mysterij in eis admitti non posse, nec fieri, vt quæ entitates habent communes, & realiter easdem, tamen denominationes sibi neutiquam communicent.

182 Obiicies secundo: si, prout hætenus dictum est, denominatio conueniens vni formalitati creatæ redundat absolute, & propriè in aliam: iam ergo, vt odium contritionis terminatur ad peccatum, ita etiam amor, merito scilicet identitatis realis cum odio: & contra etiam odium absolute, ac propriè terminabitur ad Deum, quæ vid. licet est eius cum amore identitas: quidni ergo in nostris, non minus, quam aduersariorum principis contritio amet peccatum, haud secus, ac Deum? aut cur, non hunc non minus, quam illud denominet odio habitum? Prima ergo ratio, qua vsi sumus pro distinctione virtuali intrinseca in rebus creatis parem aduersus nos, ac aduersus eam negantes vim habet: Respondeo: amari aliquid est amorem ad illud immediate, & vt amor est, terminari, haberique odio, est, hoc ad illud simili ratione terminari: vt enim visum est supra, ad effectum formalem, ac denominationem tribuendam opus est, non tantum forma, & subiecto, siue obiecto capaci, sed etiam vnione, & communicatione proportionata, qualis est in præsentī immediata terminatio amoris, & odij: hæc ergo cum desit, & amor contritionis, vt amor est, ac immediate non terminetur ad peccatum, odiumque in eo imbibitum, vt odium est, atque immediate ad Deum non terminetur, nil mirum est, si contritionis actus, nec Deum odio, nec peccatum amore prosequatur.

183 Obiicies etiam tertio in nostris principiis negari non posse, quin visus corporeus propriè, ac simpliciter dependentiam essentialē candoris à Deo percipiat, idque clarè, & explicitè, quippe qui ita vim segregatiuam visus cum priori illa habitudine realiter identificatam percipit. Iam ergo visus corporeus terminum eius dependentiæ, nempe Deum attinget. Secunda ergo ratio, qua probare conati sumus, distinctionem virtutalem in rebus creatis, etiam ea admissa, parem, eandemque facessit difficultatem. Verùm huic instantia, sicut superiori respondendum est, videlicet, in nostris principiis, visu corporeo percipi quidem clarè, & explicitè dependentiam essentialē candoris à Deo, non tamen, vt est dependentia, sed vt vis segregatiua visus, & ad alia connotata habitudo: proinde non esse, cur debeat Deum ipsum percipere. Alia est ratio in contraria opinione, iuxta quam visus corporeus nequit non attingere dependentiam illam, vt ex parte rei, & seorsim à quauis consideratione nostra dependentia est.

184 Obiicies quartò. Animalitas dicitur propriè, non solum sentiens, sed etiam discurrentes, siue spiritualiter cognoscens, tamen media rationalitate im-

mediate discurrente. Rationalitas ergo dicitur propriè non discurrentes, ac spiritualiter non cognoscens media animalitate, quæ quidem immediata non discurrit, nec spiritualiter cognoscit. Cur enim denominatio rationalitati immediate conueniens in animalitatem redundet, & non etiam è contrario se res habeat? Iam ergo rationalitas erit simul spiritualiter cognoscens, siue discurrentes, ac etiam non discurrentes, & vtutrumque propriè, ac simpliciter. Non solum ergo rationalitas ab animalitate, sed etiam ipsa tota à semetipsa virtualiter distinguetur, ac respectu sui prædicata contradictoria suscipiet. Quo nihil, aut à ratione, aut etiam à nostra sententia magis alienum esse potest.

185 Respondeo negationem esse malignantis naturæ, ac totum negare, cum tamen affirmatio totum non adstruat, sed quouis contenta sit: quocirca vt Petrus v. g. absolute dicatur non albus, opus est omnis, & cuiuscumque albedinis carentiam ei inesse: vt verò dicatur simpliciter albus, satis est, vt vna tantum albedo ei inhæreat. Similiter ergo, vt aliquid propriè, & absolute dicatur cognoscens, ac discurrentes, sufficit, vt penes aliquam formalitatem secum identificatam immediate discurrat, vt verò propriè, & absolute dicatur non cognoscere, siue non discurrere, oportet, vt penes nullam formalitatem immediate discurrat. Cum ergo non discurrente immediate animalitate, rationalitas tamen ab ea indistincta immediate discurrat, hoc sufficiens est, vt nec rationalitas, nec etiam ipsa animalitas propriè, ac simpliciter dicatur non discurrentes, atque etiam, non solum rationalitas, sed insuper animalitas, adeoque totus homo dicatur discurrentes. Optime igitur in nostra sententia explicatur, curnam vna denominatio, potius, quam alia; positiua nimirum, & non negatiua deriuetur ab vna formalitate in aliam, ac proinde, quòd rationalitas non denominetur propriè discurrentes simul & non discurrentes, sicuti ad eius à semetipsa distinctionem virtutalem oportet.

186 Obiicies quintò: cognita propriè animalitate, cognoscitur iuxta nos propriè rationalitas, & hac propriè cognoscente, & discurrente, propriè etiam animalitas discurrit: E contrario etiam sicuti rationalitas impropriè dicitur non cognita, viso procul homine, eiusque à bellua discrimine non satis elucente, ita etiam ipsa animalitas dicitur impropriè non cognita: quod enim propriè cognoscatur, non tollit, quominus impropriè non cognoscatur, præsertim, cū media formalitate secum realiter identificata quodammodo non cognita denominetur: Ac tandem, vt animalitas dicitur impropriè non discurrentes, ita etiā rationalitas denominatur saltem impropriè, non discurrentes. Animalitati ergo, & rationalitati eadem omnino prædicata, ac proinde non contradictoria, conueniunt: inter eas ergo distinctionē virtutale verbis admittimus, re negamus.

187 Respondeo cognita, & cognoscente vna formalitate hominis, aliam etiam propriè cognitam, aut cognoscentem esse, & aliā non cognitam, aut non cognoscentem, impropriè vtique, alteram etiam impropriè nō cognoscentem, ac non cognitam denominari: nihilo tamen minus distinguuntur virtualiter, ac prædicata contradictoria suscipiunt. Etenim animalitas v. g. prout animalitas est, cognoscitur viso procul homine, & rationalitas prout rationalitas est, nō cognoscitur, sed latet: itidē hæc prout talis est, spiritualiter cognoscit, cū tamen in illa, prout animalitas est, ita nō cognoscat. Hæc autē esse prædicata contradictoria cū distinctione virtuali coniuncta manifestū est: primò, quia idē affirmat, ac negat, videlicet de altera formalitate immediate, ac reduplicatiuè cognosci, & de altera ita non cognosci:

F Secundò,

Secundò quia natura diuina, & Paternitas virtualiter distinguuntur, quoniam, tamen si Paternitas propriè communicetur, vt natura, & natura etiam non communicetur quodammodo, vt Paternitas: cæterum natura, vt natura communicatur, & Paternitas, vt Paternitas non communicatur: Similiter ergo in præfenti &c. Tertiò, quia perempta animalitate, & manente per impossibile sola rationalitate, hæc nullatenus esset cognita vi eius cognitionis, quam species hominis eminens, & confusè visi in mente excitat: animalitas verò manens sine rationalitate per eam cognitionem dignoscetur: Pari modo, si per impossibile maneret sola animalitas sine rationalitate, ea neutiquam discerneretur per discursum homini modò inexistente, per quem tamen rationalitas sine animalitate manens haud dubiè discerneretur: Aliter ergo cognitio terminatur ad animalitatem, & aliter ad rationalitatem, aliterque etiam, & aliter in vtraque recipitur: ergo etiam longè aliter animalitas, & rationalitas cognitionem terminant, ac recipiunt, adeoque contradictioni prædicatorum, & distinctioni virtuali obnoxie sunt, quantumlibet vtraque propriè cognoscat, & cognoscatur, necnon impropiè non cognoscat, ac non cognoscatur.

188 Obiicies sextò, eos, qui præcisiones obiectiuas, ac distinctionem virtuales in rebus creatis negant: ita tueri animalitate cognita cognosci simpliciter rationalitatem, vt nihilominus ea, prout est rationalitas, non cognoscatur, sicut cognoscitur animalitas prout est animalitas: Hoc ergo idem si à nobis asseritur, & aliud præterea nihil, equid esse potest nostræ sententiæ a contraria discrimen? Respondeo, longum, larumque, Nam iuxta aduersarios ex parte solius modi verum est, cognosci animalitatem, prout est animalitas, & non cognosci rationalitatem, prout est rationalitas: Quocirca eius affirmationis, & negationis vis est, modum cognoscendi respondentem huic voci *animalitas*, haud esse eum, qui subiicitur huic voci, *rationalitas*, esto vtriusque obiectum sit idem, vnde, non tam obiecto ipsi penes diuersas eius realitates conueniunt prædicata opposita, quàm diuersis, quibus ex toto cognoscitur, & penitus exhauritur quidquid est in ipso. At in nostra sententiâ animalitas, prout est animalitas, ex parte ipsius obiecti cognoscitur, & rationalitas, prout etiam est ex parte obiecti talis, non cognoscitur, eaque reduplicatio, prout, cadit, non supra modum cognoscendi nostrum, sed supra obiectum ipsum, quatenus ab omni cognitione distinctum: Ita ergo cognosci, & non cognosci in ipso obiecto, siue in re secundum se, non verò in cognitionibus nostris diuersitatem aliquam arguent: at non realem, ergo virtuales.

189 Obiicies septimò, & superiores confirmabis instantias. Non cognosci rationalitatem, cognita propriè iuxta nos animalitate, est duntaxat eam impropiè non cognosci. At cognosci propriè animalitatem, & non cognosci impropiè rationalitatem, haud sunt prædicata contradictoria, quemadmodum Petrus v.g. esse hominem propriè, & non esse hominem pictè, siue impropiè, non contradicunt inuicem: distinctio ergo virtualis, & prædicatorum contradictio à nobis sola voce tenus defenditur, & non re vera. Respondeo, rationalitatem bifariam sumi posse, & solere, nimirum absolute, & secundum omne, quod realiter, & verè in se ipsis est; aut reduplicatiuè, ac prout est rationalitas: posteriori modo sumptâ propriè non cognoscitur, esto animalitas eodem usurpata modo cognoscatur propriè: vtrique ergo ea ratione conueniunt prædicata contradictoria, scilicet propriè cognosci, & propriè non cognosci, non ve-

rò prædicata oppositionis expertia, & compossibilia inuicem, cuiusmodi sunt propriè cognosci, & impropiè non cognosci: priori verò modo accepta rationalitas tantum habet impropiè non cognosci, & propriè cognosci, quod certè ad infirmam non pauca aduersariorum argumenta nobis sufficit.

190 Quocirca, ne de distinctione virtuali intrinseca, ac prædicatorum contradictione ad homines, vt aiunt vlla nobis lis moueatur; atque, vt luce clarius constet, haudquaquam nos recidere in sententiam oppositam, & hæcenus tantopere impugnata; in primis animalitati, & rationalitati ex parte obiecti sumptis conueniunt prædicata contradictoria reduplicatiuè, hoc est alteram immediate, & vt talis est, propriè non cognosci, alteramque eadem cum immediate, & reduplicatiuè propriè cognosci. Deinde eis conueniunt prædicata contradictoria hypothetica, siue conditionalia: nam animalitas, si per impossibile esset, separata à rationalitate, eandem, quam modò cognitionem, videlicet per species confusas eminens causatam terminaret: rationalitas verò facta ea hypothese haudquaquam esset eius cognitionis terminus, haudue per eam instar animalitatis propriè cognosceretur. Tertiò eis competunt prædicata contradictoria causalia: nam, esto, obiectum procul apparet absolute sumptum cognoscatur ex toto, & tum penes animalitatem, tum etiam penes rationalitatem: at ratio, cur ita propriè cognoscatur, haud est rationalitas, sed animalitas, ideoque cognoscitur, quia est animal, & non, quia rationale. Atque obiter constat, distinctionem virtuales intrinsecam hucusque à nobis propugnata quodam sensu vocari posse distinctionem rationis, videlicet, si ratio sumatur, non pro consideratione aliqua nostri intellectus, siue actuali, siue aptitudinali, sed pro obiectiuâ ratione, & causa, propter quam quidpiam dicitur tale.

191 Hæcenus solum primum illud argumentum. Aliam porò solutionem addicio hoc priori potior, quòd iuxta eam nullus sit locus id nobis opponendi, quòd distinctionem virtuales, nostramque deferamus sententiam, & sensum recidamus in contrarium. Quædam autem præmittenda sunt. Primum esto, animalitate nobis eminens obiecta, & in ordine ad sola connotata sentiendi cognita, rationalitatem absolute, & nulla facta reduplicatiuè non cognosci, & hac assentiente, & spiritaliter cognoscente, alteram absolute itidem, & sine congeminatione sumptam haud assentire. Quamuis enim contrarium hucusque à nobis traditum, & latè probatum sit, quod tamen hæc etiam doctrina probabilis sit, suaderetur hunc in modum. Idcirco paries v.g. quamuis vt albus sit essentialiter albus, tamen absolute, & secundum se non est essentialiter albus, quoniam ea reduplicatio, vt, cadit, non supra eius entitatem, sed supra aliam à se realiter distinctam, videlicet albedinem; atqui cum dicitur, *rationalitas, vt rationalitas est, non cognoscitur propriè, cognita animalitate, & animalitas, vt animalitas est, non assentit, indicatur assentiente rationalitate*, alterutra congeminationis cadit supra ipsam rationalitatem, & animalitatem: quidni ergo altera absolute dicatur non cognosci, & altera eadem ratione non assentiri?

192 Præmitto secundò, rationalitatem etiam absolute, & sine reduplicatiuè vlla denominari quoque posse cognitam cognitione illa confusa, de qua sermo; & animalitatem similiter assentientem, seu spiritaliter cognoscentem: nam rationalitas cognoscitur, vt est animalitas, & hæc assentit, vt rationalitas est: neutra autem harum formalitatum propriè, &

& verè distinguitur ab alia : haud ergo præfata reduplicaciones cadunt supra aliquid ab alterutra distinctum , adeoque quæ conueniunt eis denomi-
nationes , prout altera identificatur cum altera
ea conueniunt illis absolute , & secundum se sum-
ptis ; aut cerè nullius erit momenti ratio , qua
probatum est , quod primo loco præmissimus.

193 Præmitto tertio , hinc nullatenus sequi ratio-
nalitatem esse virtualiter distinctam à seipsa , aut
animalitatem à se itidem : quamvis enim rationali-
tas absolute cognoscatur , & non cognoscatur , idque
verè , & propriè (quod impræsentiarum semper
supponi velim) & animalitas similiter dicatur abso-
lutè assentiens , & non assentiens , adeoque alterutri
conueniant prædicata contradictoria ; cæterum cum
iuxta doctrinam , quam tradimus , denominatio
quævis , siue positiua , siue negatiua vnius pro-
pria formalitatis redundet necessariò in aliam se-
cum realiter identificatam , ac tantum virtualiter
distinctam , ambabusque absolute sumptis affectio-
nes omnes sint communes , & vtrò , citròque pro-
grediantur , sanè distingui quidpiam in se , ac multi-
plex esse virtualiter , haud erit recipere prædicata
contradictoria , vtrunque , sed prout est tale : vnde
cum rationalitati , vt rationalitas est , conueniat co-
gnosci , & non cognosci , sed non cognosci , vt
rationalitas est , & cognosci , vt animalitas ; cum-
que huic etiam , prout talis est , haud competat as-
sentiri , & non assentiri sed prius ei conueniat , quia
est rationalitas , & posterius , quia est animalitas ,
nil mirum , si neutra harum formalitatum sit vir-
tualiter à se distincta , aut respectu sui multiplex.

194 Præmitto quarto ; cognita animalitate per spe-
cies confusas , & abstractiuas duntaxat , non co-
gnosci , tum ipsam , tum rationalitatem præcisiuè ;
& rationalitate assentiente tantum , non assentiri ,
& ipsam , & etiam animalitatem præcisiuè . Ratio
est : quia ideo voluntas exempli gratià pro priori
naturæ suæ indifferentiæ proximè tantum non
amat præcisiuè , non verò negatiuè , quia id genus
non amandi , haud tollit , quominus eadem volun-
tas pro alio signo posteriori verè amet : At cum di-
citur rationalitas , necnon etiam merito illius ani-
malitas ipsa non cognosci , aut hæc simul cum
rationalitate non assentiri , vtraque nihilominus
cognoscitur , & assentitur , idque verè , & pro-
priè : tantum ergo eis conuenit non cogno-
sci , ac non assentiri præcisiuè , non verò negati-
uè .

195 Præmitto quinto : quamvis huiusmodi sint co-
gnosci , & non cognosci , assentiri , & non assen-
tiri , eorumque vi haud videatur argui distinctio
virtualis in homine , quatenus est animal , & qua-
tenus rationale , non secus , ac voluntas , quamvis
amet , & non amet modo supradicto , nequaquam
tamen distinguitur à seipsa , sed potius eadem ,
tum realiter , tum etiam virtualiter est , quæ pro
priori naturæ non amat , vtrique præcisiuè , & quæ pro
posteriori positiuè amat ; at aliter se rem habere :
nam idcirco amare , & non amare præcisiuè in vo-
luntate non arguunt multipliciter , ac distinctio-
nem virtualem formalitatum , quia eiusmodi præ-
dicata cadunt , non supra eandem rem ; sed supra di-
uersas , adeoque solam distinctionem realem ar-
guunt , ac supponunt : perinde enim est dicere , vo-
luntas pro priori naturæ non amat præcisiuè , atque ,
si quis dicat voluntas prout est indifferens in actu
primo proximo , siue quod iuxta , eius indifferentia
proxima non est amor : contra verò eam pro posteriori
naturæ amare , est id , quo exercet suam indifferentiam

R. P. Richards Lyncei, Philosoph. Tom. III.

esse amorem : en quatenus amor & non amor recidunt
supra subiecta realiter distincta , cuiusmodi sunt in-
differentia proxima voluntatis , & eiusdem exerci-
tium . At cognosci , & non cognosci præcisiuè , as-
sentiri , & non assentiri itidem præcisiuè conueniunt
eidem rei , videlicet animalitati , & rationalitati , siue
homini , quatenus vtramque complectitur : quidni er-
go in eo plures formalitates virtualiter distinctas
arguant ?

196 His constitutis ad argumentum principale respon-
deo , cognosci , & non cognosci negatiuè , atque assen-
tiri , & non assentiri etiam negatiuè plus , aut cerè non
minùs opponi , ac distare , quàm assentiri , ac dissen-
tiri , & alia eiusmodi prædicata : cæterum secus se rem
habere , si cum eis conferantur cognosci , & non co-
gnosci præcisiuè , & similiter assentiri , ac non assenti-
ri : hæc enim minùs opponi , ac distare , quàm illa : tum ,
quia inter hoc , quod est voluntatem amare , & non
amare præcisiuè , minor est oppositio , ac distantia ,
quàm inter amorem , & odium quamvis amor , &
odium haud minùs opponantur , quàm amare , & non
amare negatiuè : tum etiam , quia priora illa prædicata
contradictoria se mutuò excludunt , & ab eadem rea-
litate , & quod modò plus est à re eadem ; cum tamen
posteriora , & respectu eiusdem rei , & respectu eius-
dem quoque realitatis cohæreant , eiusdem , inquam ,
specificatiuè , non verò reduplicatiuè sumptæ , vt su-
perius demonstratum . Quandoquidem igitur asserui-
mus , cognita animalitate eminens nobis obiecta , ratio-
nalitatem tantum præcisiuè non cognosci , & hac as-
sentiente , seu spiritualiter cognoscente , illam duntaxat
præcisiuè non assentiri , neutrobi verò particu-
lam , non , sumi negatiuè , mirum non est , quod haud-
quaquam sequatur ex nostra sententia , fieri posse ,
vt in eandem animam simul cadant assensus , &
odium efficax , & alia id genus opposita prædi-
cata .

197 Secundum argumentum contra distinctionem
virtualem intrinsecam est , eam , non , re sed solo
nomine differre à distinctione ex natura rei , to-
tamque nostram sententiam merum esse Scoticif-
mum : qui enim distinctionem ex natura rei ; qui
scotum sequuntur , tantum contendunt , idem rea-
liter , & in se re vera indistinctum , & immultiplex , ta-
men , subesse prædicatis oppositis : Atqui nos hoc
admittimus : distinctionem ergo ex natura rei sequi-
mur , & Scoti adhaeremus .

198 Hoc pacto distinctionem virtualem finistrè inter-
pretantur aliqui , vt inuidiam ei concilient . Verum , vt
cum Virgilio in Battarum loquar

*Dulcia amara prius fient , & mollia dura ,
Candida nigra oculi cernent , & dextera laua ,
Vel vt cum Seneca in Hercule furente
Pax ante fida niuibz , & flammis erit ,
Et Scylla Siculum iunget Ansonio latus :*

Quam distinctio virtualis sit ex natura rei , ambæ-
ue vllò identitatis fœdere , ac pace iungantur in-
uicem . Altera enim est virtualis , altera actualis , al-
tera propria , impropria altera , vna realis , altera tan-
tum reali æquiualens , vna , vt semel dicam , distin-
ctio , altera indistinctio , & umbra duntaxat distin-
ctionis eius naturam quadantenus referens . Quo-
circa , tametsi cum diuersæ scholæ asseclis in hoc
conueniamus , quod idem realiter , vt idem , susci-
pere prædicata contradictoria reamur , cæterum hoc
principio aliter ipsi , aliter nos vtimur : ij enim ex-
inde distinctionem ex natura rei colligunt , non verò
distinctionem virtualem : quantum verò inter
vtramque interlit , neminem puto nescium fore , nisi ,
qui , quod est , ab eo , quod non est , nesciat discernere .

F 2

Quod

199 Quod autem ad Scotum attinet, utinam tantus author nostram sententiam, utinam distinctionem virtuales amplecteretur in rebus creatis: ea quidem esset hoc nobis nomine charior, ea esset hoc patrocinio ab aduersariis tutior: fortassis tamen aliter de distinctione philosophatur ille, eamque virtuales in Deo, & formalem, actuales in nobis constituit, ut colligere est ex iis, quae differimus tract. praecedenti cap. 5. ad eius finem. En huius, quod modò absolutum est, decursu constat, quam immerito aliqui nostram distinctionem graduum cum distinctione solius rationis, siue considerationis confundant, alij verò cum distinctione formali, & ex natura rei Scotica. Quae sequuntur autem id plenum facient, aduersus non paucos haudquaquam sequi ex nostra sententia distinctionem realem graduum metaphysicorum.

CAPUT XIV.

Soluntur alia argumenta aduersus distinctionem virtuales intrinsecam in rebus creatis.

200 Tertium aduersus eam argumentum est huiusmodi. Talis distinctio virtualis datur à parte rei ante omnem operationem intellectus: ergo est distinctio realis. Respondeo, eam dari à parte rei improprie tantum, & secundum quid, sicut tenebrae à parte rei dantur: unde quemadmodum haec, etiam si ante operationem omnem intellectus dentur, adeoque re ipsa, quodammodo tamen entis realis rationem, & appellationem non merentur, ita similiter distinctio virtualis, &c.

201 Quartum argumentum, & superioris confirmatio esto. Distinctio virtualis intrinseca est eiusdem rei aptitudo ad praedicata contradictoria, siue oppositio contradictoria eidem rei conueniens, sed aptitudo illa, & oppositio animalis v. g. & rationalis est vera, & propria aptitudo, & oppositio: ergo & distinctio. In isto imprimis argumentum: imago Caesaris v. g. est formalissime homo pictus, sed est propria, ac realis imago: ergo & proprius, ac realis homo: consequens huius syllogismi est nullum; ergo, & illud, quod aduersarij efficiunt. Respondeo secundò: oppositio quidem contradictoria animalis, & rationalis v. g. eorumque aptitudo ad praedicata opposita, & contradicentia inuicem non est absolute, & sine limitatione distinctio, sed tantum distinctio virtualis, atque hoc, aliudque diminuens additum semper exposcit: quocirca ex eo, quod sit propria, & vera oppositio, vel aptitudo, non sequitur, quod sit absolute, & sine vlla adiectione diminuentem propria, & realis, seu vera distinctio, sed tantum propria, & vera distinctio virtualis, seu distinctio realis virtualis, ut aliter, aliterque loquuntur auctores: qua etiam ratione imago Caesaris est verè, ac proprie, & realiter homo pictus, non tamen seorsim ab ea moderatione homo.

202 Quintum argumentum, & superiorum etiam confirmatio. Aliquid esse proprie tale est esse tale à parte rei, & ante considerationem omnem intellectus: at distinctio virtualis est talis à parte rei, & antea, quam intellectus de ea quidpiam consideret: ergo est proprie, & absolute distinctio, contra, quam supposuimus hactenus. Maior, in qua est tota difficultas, sic suadetur: ob id Petrus v. g. est homo proprie, Bucephalus proprie equus, Lelapsus proprie canis, quia tales sunt à parte rei, & prius, quam

de eis quidpiam meditetur intellectus: Contra verò ob id homo pictus non est proprie homo, quia dici nequit homo, quovis intellectus picturam hominis propter huius similitudinem quoad exteriora lineamenta hominem esse fingat, aut certè velut talem eam apprehendat. Simili modo tenebrae non sunt, nec existunt proprie, quia non possunt dici existere, donec ad instar rerum existentium à nobis concipiantur. Et quidem alioqui videtur, haud posse assignari rationem communem conceptus proprii, reue proprie talis.

203 Respondeo, aliquid esse proprie tale, est ex parte rei, & ante intellectus omnem negotiationem illud esse tale; at sine vlla tamen adiectione. Hac enim de causa Petrus v. g. est proprie homo, Bucephalus equus, & Lelapsus canis; atque hoc quidem intellectu maior argumenti est verissima. Hinc autem tantum abest, sequi distinctionem virtuales esse propriam distinctionem, ut potius sequatur oppositum: nam ea non est à parte rei, & ante omnem intellectus considerationem distinctio absolute, sed distinctio virtualis: quare non erit proprie distinctio, sed tantum proprie distinctio virtualis, quod est esse absolute improprie distinctionem. Quod, si insistent neoterici, quibus plus æquo hoc placuit argumentum, quomodo-cumque aliquid sit tale à parte rei, esse proprie tale: hominem autem pictum non esse hominem pictum à parte rei, sed per intellectum, qui picturam hominis velut hominem apprehendit, nec tenebras etiam esse re ipsa tenebras, sed consideratione sola; facile conuinci possunt quoad prius; curiam enim comparatio, quam facit intellectus picturae cum homine vero, eam denominet hominem pictum, & ad hanc ei denominationem tribuendam non sufficiat analogia, & proportio illa, quam à parte rei, & nullius munere considerationis sortitur cum homine vero? Quoad posterius autem reselluntur inferius lib. 4. tract. 2. vbi latè ostendam, tenebras suum esse diminutum habere à parte rei, illudque non debere intellectui, aut vlli eius actui. Adice, tum hoc argumentum tum etiam duo proximè antecedentia aperte instari in Deo, in quo à plerisque aduersariis admittitur distinctio virtualis. Quaeso enim, an ea sit realis, cum sit à parte rei, an propria, propterea, quod sit propria aptitudo eiusdem rei ad praedicata contradictoria, an denique propria ob id, quod sit à parte rei, & ante considerationem intellectus distinctio virtualis?

204 Sextum argumentum contra distinctionem virtuales intrinsecam graduum est huiusmodi. Omnis contradictio praedicatorum arguit distinctionem realem: perperam ergo dicimus, eam cum sola distinctione virtuali interdum esse coniunctam: consequentia est perspicua: suadetur antecedens: aliqua distinctio praedicatorum distinctionem arguit realem: ergo & omnis: cur enim vna potius, quam alia?

205 Respondeo triplicis generis esse praedicata contradictoria, quae distinctionem realem arguunt, cetera verò eam haud arguere. Imprimis duo ita comparata esse, ut alterum eorum realiter separatur quoad esse, siue existere ab alio, cum tamen neutrum à se ipso ita separabile sit, utriusque distinctionem realem ineluctabiliter infert. Rursus secundò duo ita instituta esse, ut alterum aliud realiter producat quoad primum esse, aliudque à priori sit realiter productum quoad primum etiam esse, cum tamen neutrum ita seipsum producat, aut à se ipso productum sit, utriusque realem distinctionem ineluctabiliter

inevitabiliter efficit. Tertio demum, quoties duo aliqua eo prädita sunt genio, vt vnum alteri extrinsecum sit, & omnino extra locum, aut tempus, aut suppositum illius, nulloque modo illud intrinsecè afficiat, cum tamen alterutrum eorum sibi sit intrinsecum quodammodo, tunc profectò vtriusque distinctio realis est necessaria, & virtualis insufficiens. Non id volo, res aliquas realiter distinctas esse oportere, si vna in aliquo supposito, loco, aut tempore sit, vbi alia non existit: essentia enim diuina est in filio, in quo non est Paternitas, parique ratione fieri fortasse potest, vt formalitatem realiter earundem vna tamen alicubi temporis, aut loci sit, vbi alia non moretur. Caterum cum duæ res ita comparatæ sunt, vt altera in nullo supposito, loco, aut tempore cum altera concurret; sed potius ei sit omnino extrinseca, non poterunt huiusmodi prædicata contradictoria ambas non ita fecerunt, vt realem sortiantur distinctionem. Ad quam equidem valere prædicata contradictoria primi generis fundamentum habet in notissimo illo, & ab omnibus recepto principio: impossibile est idem simul esse, & non esse: secundi verò generis in alio non minùs recepto, aut manifesto, videlicet: nihil potest esse causæ sui quoad esse, saltem primarium Tertij denique generis in natura ipsius vnionis, siue intimitatis; quæ namque nullatenus vniuntur, aut sibi sunt intrinseca, ea quidem luce clarius est, realiter oportere distingui.

206 Quod autem reliqua omnia prædicata contradictoria tantam vim non habeant, ac distinctionem realem haud semper inferant, neque ex ipsis rerum naturis euidenter colligitur, quænam enim illa euidentia, aut lux, quæ in solos Nominalium oculis incurrit, pluresque, ac meliores philosophos, ac Theologos omnino latet? Nec etiam ex vnanimi, & concordia auctorum sensu id inferitur, quando Thomistæ, Scotistæ, & ex Iesuitis nostris innumeri contrarium sequuntur. Sed quid dico non esse, aut autoritate certum, aut ratione euidentis, qualiacumque prædicata contradictoria realem arguere distinctionem, quemadmodum certum, & euidentis est aliqua eam arguere, nimirum triplicia illa nuper memorata? Quid inquam in hoc immoror, quasi verò positiui, vt aiunt, argumenti inopia laborem: quotquot rationes superius à me productæ sunt ad probandam distinctionem virtualem, quæ, quàm efficaces sint, aliorum esto iudicium, totidem persuadent, multa esse prædicata contradictoria, quæ distinctionem realem neutriquam indicant.

207 Adiciò, haud pauca esse prædicata contradictoria in Deo, quæ distinctionis realis indicia non sunt, scilicet eius essentiam communicari, & Paternitatem non communicari, illam esse ingentiam, & Filiationem genitam, &c. quid ni ergo in creaturis multa sint prædicata contradictoria cum distinctione reali nequaquam coniuncta? Hic tota infinitatis mole nos opprimunt aduersarij, & cum fastidio inculcant, Deum, quia infinitus est, prædicatis subesse contradictoriis absque essentia suæ reali multiplicitate, aut in se, aut respectu relationum; creaturas vero, cum suapte ingenio sint finitæ, siue numerositate, ac reali distinctione partium non capere opposita prædicata. Sed enim haud difficulter præcludi potest hoc effugium. Primum namque, si ex genere, & conceptu suo contradictio prædicatorum qualiscumque realem distinctionem inferret, & argueret, tota Dei infinitas efficere non posset, vt altera daretur absque altera: quo pacto quoniam esse producens, & productum, existere, & non existere intrinsecum esse, & non esse vniuersum, & genera-

R.P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

tim distinctionem realem faciunt, ne in Deo sine illa possunt reperiri: quando igitur non obstante infinitate Dei, adhuc in eo multa sunt prædicata contradictoria distinctionem realem minime efficiencia, signum est, ea ex genere, & conceptu suo cum distinctione reali coniuncta non esse: cur ergo in creaturis omnibus, & singulis nequeant inueniri.

Instant tamen aduersarij, qualemcunque contradictionem prædicatorum in re finita realem arguere distinctionem, & cum ea coherere ex genere, & conceptu suo: proinde quamuis in Deo opposita prædicata sint absque illa; idem tamen non sequi in creaturis: hæc namque sunt finitæ, ille infinitus. Verum infinitas Dei, & creaturarum finitas in causa est, vt Deus solus habeat ea prædicata contradictoria, quæ ex identitate naturæ diuinæ cum tribus personis realiter distinctis, quæque ex indifferentia diuinæ voluntatis cum huius immutabilitate fœderata nascuntur: item, vt solus sit omnipotens, omniscius, æternus, immensus, à se, & non ab alio; cum interim huiusmodi perfectiones nulli creaturæ conueniant: quorsum ergo ex infinitate Dei, & limitatione creaturarum inferitur, illum aliqua & has nulla subire prædicata contradictoria, sine distinctione reali: quasi verò Deus aliter infinitus esse non posset, aut creatura vlla finita, suisque carceribus circumscripta.

209 Vtcrius, si quæ in creatis prædicata contradictoria suscipiunt, ea realiter distingui debent; an quia ea subeunt, an potius, quia sunt finita, & limitata? prius illud distinctionis realis esse nequit argumentum, vt claret in Deo, cui prædicata contradictoria conueniunt, quin propterea sit in se realiter multiplex, atque distinctus: posterius etiam eius signum, indiciumve esse non potest, vt cernere est in homine, & animali rationali, qui sancti conceptus finiti sunt, & tamen realiter indistincti. Quod si vtrumque collectim distinctionem realem inferre dicatur, id opus est explicari, cur quæ singularim sumpta distinctionem realem non inferunt, ea coacervatim, & iunctim accepta illam efficiant.

210 Rursus essentia, prout virtualiter distincta à relationibus, & harum quælibet prout etiam virtualiter distincta ab essentia est simpliciter infinita: & tamen non habet prædicata contradictoria: haud enim natura diuina communicatur, & non communicatur, generatur &c. haud etiam aliqua trium relationum, quibus est personata: quorsum ergo in præsentì obtruditur infinitas ad tuendam contradictionem prædicatorum sine distinctione reali? Quod si respondeant aduersarij iuxta dicta tract. præced. cap. 3. essentiam diuinam quantumuis infinitam, haudquaquam suscipere prædicata contradictoria formaliter, cuiusmodi sunt communicari, & non communicari, generari, & non generari, &c. quoniam merito suæ infinitatis subit prædicata virtualiter contradictoria, cuiusmodi sunt esse Paternitatem, esse Filiationem, ac Spirationem passiuam, siue, quod perinde est, identificari cum extremis realiter distinctis, prædictarum etiam relationum quamuis similiter identificari in tertio saltem, & mediatè, id est interstitio essentia cum rebus realiter distinctis; quod si, inquam, ita respondeant aduersarij (aliter autem me iudice non possunt) locum nobis dant nostræ sententiæ efficaciter confirmandæ; tantum abest, vt satisfaciant. Namque essentia diuina (par autem ratio relationum) si est infinita, quia, licet non subeat prædicata formaliter

contradictoria, subit tamen prædicata virtualiter opposita, & extremis realiter distinctis identificatur; quidni è contrario quævis res creata sit finita, & imperfecta, quia tamen suscipiat prædicata formaliter contradictoria; non tamen virtualiter talia, nec committit identificari se instar naturæ diuinæ cum rebus realiter distinctis, pro eo, ac expendimus in Dialectica lib. 8. tract. 2. cap. 2.

211 Deinde: contradictio prædicatorum iuxta aduersarios in creatura finita semper arguit distinctionem realem; si ergo propter infinitatem Dei in eo talem distinctionem non infert aliquando, eam nunquam inferet. Consequens est absurdum, & manifestè falsum: ergo, & illud prius, vnde sequitur. Tandem quid refert, creatorem infinites perfectiorem esse creaturis omnibus ad hoc, vt illius solius sit proprium, prædicata opposita sine numerositate, ac distinctione fortiri? Nam vna creatura, saltem multis inuicem distinctis perfectior est, & quidquid est in eis præstantiæ, eminenter, non solum continet, sed etiam superat: quæro ergo, cur hoc satis non sit vt id genus creatura aliqua fortitur prædicata contradictoria, sin minus totidem, ac talia, quot, & qualia Deus optimus maximus?

212 Aliter eidem argumento de quo hætenus, responderi potest iuxta solutionem adhibitam ei, quod cap. præcedenti primo loco propositum est, omnia scilicet, & qualiacunque prædicata contradictoria realem arguere distinctionem in re, saltem creata, & finita, ei si conueniant specificatiue, & non tantum reduplicatiue, absolute, & non duntaxat conditionate, reipsa, & non solum ratione obiectiua. Cedo enim res vllas realiter distinctas, quibus ita opposita aliqua prædicata non competant? Atqui animalitati, v. g. & rationalitati, quamuis congruant quedam prædicata contradictoria inuicem; non tamen prædictis modis. Haud enim animalitate confusè cognita, dici potest, rationalitatem specificatiue sumptam non cognosci, sed tantum cognosci, prout est rationalitas: haud illa cognita hanc absolute non cognosci, sed tantum fore, vt non cognosceretur per actum illum obscurum, & abstractiuum, si per impossibile auelleretur ab animalitate, cum tamen ista, facta cuiusmodi hypothesi, talem terminaret actum: haud denique rationalitatem non cognosci re vera, quin potius illam non esse rationem cognoscendi, sed animalitatem solam: quid est ergo, quapropter hæ formalitates merito prædicatorum contradicentium distingui debeant realiter?

213 Tertiò responderi potest eidem argumento iuxta posteriorem solutionem eius, quod initio capituli præcedentis obiectum est; quæcunque videlicet prædicata opposita efficere distinctionem realem, eorum alterum si conueniat vni extremo positiue, & alterum alij negatiue, ac non præcisiue duntaxat. Quæ enim res realiter distinctæ assignari possunt, quibus non conueniat esse, v. g. à me cognitam alteram, & alteram non cognitam negatiue, ita vt particula, *non*, minime vim habeat solius præcisionis, sed potius negationis suapte natura malignæ, ac prohibentis, ne penes aliquid sui dicatur cognosci. At cognita animalitate per notitiam confusam, & abstractiuam, haud dicitur rationalitas non cognosci negatiue, sed tantum præcisiue, cum videlicet simul dicatur propriè, ac verè cognita munere rationalitatis secum realiter identificatæ, & eam sortientis denominationem, vt explicatum est abundè loco nuper memorato, quosum ergo distinguantur realiter?

214 Ex tribus responsionibus sexti argumenti hucusque propositis constat, & ruditer, & in legendis

auctoribus incuriam prode quosdam aduersarios nostros, qui idcirco reiiciunt distinctionem nostram virtualem, quod eà semel admissâ, nullum suppeteret argumentum distinctionis realis inter Petrum, & Paulum, aliave quævis entia, quin potius alioqui foret, vt vnitas realis, & confusio rerum omnium, quam Parmenides, & Melissus commenti sunt, velut probabilis defendi posset. Si enim, inquit, animalitas, & rationalitas, quamuis obnoxie prædicatis contradictoriis, haud tamen distinguuntur reipsa, sed virtute sola, quidni idem dici possit, ac debeat de Petro, & Paulo, & quibuscumque aliis mundi rebus, quantumuis prædicata contradictoria admittant? hoc ergo, ne sequatur, id statuendum est, vbicunque visuntur prædicata contradictoria, ibi concedendam esse distinctionem realem. Hæc illi.

215 Sed quod non quorumuis prædicatorum contradictio sit argumentum distinctionis realis, eiusque veluti Lydius lapis, claret ex dictis hætenus. Et quidem cum P. Suarez disp. 6. metaphys. sect. 2. summa exactione colligat signa omnia distinctionis realis nusquam, & nunquam mentionem facit contradictionis prædicatorum, quasi hæc, qualiscunque sit, distinctionem realem arguat, sed tantum statuit velut signa, & indicia distinctionis realis tria illa, quæ à nobis proposita sunt paulò superius. Cum ergo ea vbiuis non reperiuntur, cur distinctio realis admittenda sit vbicunque? aut cum locum habeant in Petro, & Paulo, aliisque multis rebus, quid est, quapropter omnium sequatur identitas, atque confusio? Rursus fac, qualiacunque prædicata contradictoria coherere cum distinctione reali conceptuum, quibus conueniunt, id certè intelligendum est, eis si ritè, & aptè competant: & quidem vti ad effectum formalem cogniti, amati, &c. multum interest, quo pacto communicetur subiecto quælibet earum formarum; & ideo amor contritionis, v. g. non denominatur peccatum amatum, quia ei non communicatur immediatè, nec ad illud proximè terminatur, & vt amor est, sed tantum vt odium; ita etiam ad distinctionem realem inferendam spectandum magnopere est, qua ratione conueniant prædicata contradictoria ex quibus videtur inferri. Haud ergo animalitas, v. g. & rationalitas censendæ sunt realiter distinctæ propter contradictionem prædicatorum: haud contra ea contradictione non obstante Petrus & Paulus atque quævis aliæ res mundi censendæ sunt realiter non distinguui. Aliter enim & aliter de realitatibus ac de rebus verificantur prædicata contradictoria: de his scilicet specificatiue, absolute, reipsa, & negatiue: de illis verò tantum reduplicatiue, conditionate, causaliter seu ratione obiectiua, & præcisiue: vt latè explicatum est est suprà in primi argumenti secunda ac tertia solutione.

216 Septimum argumentum aduersus distinctionem virtualem intrinsecam in rebus creatis; quo etiam corroboratur superius. Omnis oppositio, aut est contraria, aut subcontraria, aut subalterna, aut denique contradictoria: hæc autem postrema, quæcunque, & & vbicunque sit, tres priores species superat: omnium ergo oppositionum est maxima. Tum sic: quæuis oppositio contradictoria est summa, & maxima: siqua ergo distinctionem realem infert, quæuis eam inferet: vel certè non omnis erit suprema, & maxima, ea videlicet, quæ instar aliarum haud sit vi inferenda distinctionis realis prædita.

217 Verum in primis sunt, qui oppositionem contradictoriam summam esse negent, & contrariam maiorem esse existiment, de quo vide dicenda inferius lib. 3. tract. 8. cap. 3. Rursus transeat, oppositionem contra

contradictoriam quamlibet summam, & omnium maximam fortassis esse. Ceterum id genericè intelligendum est, quia videlicet inter genera oppositio- num præcipuum & magis rigorosum est illud, quod contradictio vocari consuevit. Haud tamen omnis est specificè summa: namque intra genus oppositio- nis contradictoriæ datur latitudo, vnaque contra- dictio est maior alia: sicut tamen, genus substan- tiæ v. g. sit supremum in eo tamen reperitur inæqua- litas, & quod aiunt, magis, & minus, vnaque substantia maior alia est, Deus scilicet Angelo, hic homine, iste brutis animalibus. Hinc ergo nascitur, vt vna oppositio contradictoria inferre possit di- stinctionem realem, & non alia: vna quippe speci- ficè maior est, quam alia, tamen si sint genericè æquales.

218 Præterea ratio nobis obiecta, in Deo manifestam habet exceptionem. Namque in eo haud vna prædi- catorum contradictio visitur: aut ergo omnis, & quæuis est summa? aut vna est maior alia? si hoc se- cundum dicatur, quid prohibet, oppositionem contradictoriam in omnibus, & singulis creaturis eiusmodi esse, & tamen eam suscipere magis, & minus, aliamque alia maiorem esse, vtique specificè? Sin autem prius dicatur, cur sicuti in Deo oppositio contradictoria, adeoque summa, vel omnino, vel certe cum moderatione illa, *ex genere suo*, nihilo- minus distinctionem realem non semper efficit, sed cum ea est aliquando coniuncta, aliquando verò ab ea seiuncta, id ipsum in creaturis non vlueniat? planè, vt hæc argumentatio *omnis oppositio contra- dictoria est summa, sed aliqua distinctionem realem arguit: ergo & omnis*, sicut in Deo, sic etiam in re- bus creatis infingatur. Animus non est, identitatem realem cum contradictione prædicatorum in creatu- ris propterea conciliat, quod in Deo id contingat: hic enim infinitatem Dei infinites aduersarij nobis obiciunt. Illud tantum in præsentia contendo, oppo- sitionem contradictoriam in rebus creatis non semper summam esse, aut, esto, eiusmodi sit, haud semper distinctionem realem inferre, quando quidem in Deo simile quidpiam accidit. Hic autem arguen- di modus nulla potest exceptione repelli, aut refelli: nam infinitas potius conducit, vt quidquid est in Deo, sit summum: ea ergo non obstante, si quando oppositio contradictoria in Deo non est summa, cur esse debeat in nostra tenuitate, & imperfectione semper summa? Rursus si in Deo quæuis prædicato- rum contradictio est summa, & tamen aliqua, non obstante infinitate, cum qua est coniuncta, patitur se vinci ab alia quoad vim inferendi distinctionem realem, à fortiori, vt aiunt, in nobis, qui finiti sumus, & imperfecti, contradictio prædicatorum summa quodammodo erit, tamen si aliquando sit alia inferior, quoad effectum distinctionis realis. En quatenus infinitatis effugium aduersariis hic magis obsit, quam proficiat.

C A P V T XV.

Aliorum argumentorum aduersus distinctionem virtualem intrinsecam in rebus creatis Solutio.

219 O Crauum aduersus eam argumentum sic se habet. Si animalitas v. g. & rationalitas virtualiter in- trinsecè distinguerentur, nulla esset ratio, cur etiam realiter distinctæ non essent. Quo enim argumento impugnari posset is, qui realiter eas distingueret ma-

gis, quàm eas virtualiter distinguens? Aut cur nam, quod sint separabiles in operando, alteraque sentiat, altera verò non sentiat, sed discurrat, ad illarum distinctionem realem non sufficiat perinde, ac si ef- sent separabiles in existendo, vnaque sine alia posset existere curvè itidem vnam producere quidpiam, quod non producit alia non arguat in eis distinctio- nem realem, perinde, ac si vna esset producens alte- rius, & hæc à priori producta.

220 Respondeo primum, multas rationes oppugnare distinctionem realem animalitatis à rationalitate, quæ aduersus earundem distinctionem virtualem non procedunt. Namque cum homo sit animal per materiam primam, & animam suam, & sit etiam ra- tionalis per vtriusque complexionem, nequit distin- gui realiter in homine animalitas à rationalitate, & ab ea esse alia, quin in eo sit alia realiter, aliaque materia, non extensivè tantum, sed veluti intensivè, & in eodem loco, vt adminiculo vnus sentiat, & præsidio alterius dependenter à sensatione discurrat, ac ratiocinetur, & quin etiam in eo sit duplex reali- ter anima, nimirum sensitiva, & rationalis. At quod homo non constet duplici, ac distincta realiter materia prima inuicem penetrata, evidens est: tum, quia penetrationem corporum naturaliter impossibi- lem esse testatur experientia fulminum, ac teræ mo- tum: tum, quia altera materia non esset prima, vt pote quæ sensitivam supponeret, imò non materia esset, sed forma: tum etiam, quia ineptè diceretur in sacris, & prophanis litteris hominem constare corpore, & anima, cum non corpore, sed corpori- bus coalesceret. Quod verò homo duplici, ac di- stincta realiter anima non constet, haud est fermè minus exploratum: namque plerorumque philoso- phorum sententia est, duas formas substantiales etiam subordinatas, alteramque animalem, & alte- ram inanimem simul coniungi in eadem materia non posse, vt in physica vidimus, & verum esse osten- dimus: multò ergo minus duæ animæ componi po- terunt in corpore eodem: deinde earum in vno cor- pore composibilitas damnata est in 8. Synodo gene- rali, quæ est Constantinopolitana 4. can. 11. Tan- dem alioqui fiet, vt sint in homine infinitæ animæ realiter distinctæ, cùm non solum sensiones, & ra- tiocinationes aliquas, sed harum operationum infi- nitas valeat producere. Sed de his latè, & ex profes- so in physica: de quibus etiam videri potest P. Sua- rez disp. 15. metaph. sect. 9. à num. 17. Hæc autem omnia, cùm probent animalitatem, & rationalita- tem non posse realiter distingui, nihil eorum vtrius- que distinctionem virtualem, vel leuiter labefactat, vt intuenti clarebit.

221 Iam quod ad secundam principalis obiectionis partem attinet, separabilitatem in existendo esse in- fallibile signum distinctionis realis, & à nobis osten- sum est cap. præcedenti, & id tuentur Bernardus ser- mone 80. in Cantica, Augustinus lib. 6. de Trinit. cap. 6. & plures alij Patrum: item Aristoteles lib. 7. topicor. cap. 1. loco. 15. & cum eo Suarez vbi supra, & communiter ceteri scholastici. At nullus fermè classicus author (quoties extra hanc controuersiam rem tractat) separabilitatem in operando velut cer- tum indicium distinctionis realis tradit: nec verò potest id quisquam suppositis nostræ fidei principiis: Paternitas enim, vt quod producit realiter Filium, quem tamen natura diuina, vt quod non producit: & tamen natura diuina, & Paternitas realiter non distinguuntur: vniuersim ergo loquendo separabili- tas in operando distinctionem realem haud arguit, cùm tamen eam separabilitas in existendo nusquam

non arguat: leue ergo ab vna ad alteram argumentum est. Relationem autem producentis, & producti esse signum irrefragabile distinctionis realis tradunt B. Thomas 1. p. quæst. 41. artic. 4. ad 3. & eius affectu Mayronius, Sirectus, & Fonseca relati à Gilio lib. 2. tract. 5. cap. 3. num. 3. & communiter alij Theologi contra Sabellia nos apud magistrum in 1. dist. 9. At formalitatem aliquam producere quidpiam, quod non producit alia, cum earum distinctione reali haud esse semper coniunctum, iam iam manet declaratum: immerito igitur ex illo antecedenti ad hoc arguitur consequens. Adice falsò supponi animalitatem, & rationalitatem esse reipsa separabiles in operando, aliamve aliquid agere, quod verè, & propriè non agat alia, vt statim clarebit.

222 Nonum argumentum. Distinctio virtualis intrinseca non est distinctio vera, ac realis, sed perinde se habet, ac si esset distinctio: merito igitur illius animalitas, ac rationalitas ita comparatæ non erunt, vt altera sit verè, ac realiter similis equo, altera verò non similis, vnaque reipsa prædicatum habeat aliquod, cuius alia sit expers; sed tantum ita erunt institutæ, vt animalitas, ac rationalitas tota sit simul, & indissolubiler similis equo, perinde tamen se habeat, ac si altera earum non esset similis: distinctio ergo virtualis efficere poterit, vt iis prædicata contradictoria conueniant.

223 At argumentum insto ex dictis superius inter nostram sententiam probandam. Carentia penarum inferni non est bona simpliciter, ac propriè, nimirum, quia non est ens, cuius solius affectio est bonitas, sed perinde se habet, ac si esset bona: non ergo poterit propriè amari, sed perinde se habebit, ac si propriè posset amari. Rursus carentia illa non est propriè, ac simpliciter vera: haud ergo poterit propriè cognosci, sed ita se habebit, ac si propriè posset cognosci. Species itidem impressa non est obiectum, sed eius vicaria, eique æquivalens: non ergo determinabit potentiam, sicuti obiectum, si adesset, sed similiter se habebit, atque si eam determinaret. Quemadmodum igitur hæ tres consequentiæ, vel de aduersariorum sententia nullius sunt momenti, haud certè erit magis momentosa argumenti nobis obiecti sequela.

224 Absolutè respondeo: cum dicitur aliquid alteri æquivalens, ac perinde se habens, atque illud oportere, vt vnum habeat aliqua, quæ alterius propria sunt, tamen non omnia: sicut nummi argentei, licet non habeant omne pretium auri, at aliquod certè; æstimabileque sunt ad merces comparandas, vti autem nummi, tamen non tantundem; & alioqui certè omnis eorum æquivalencia tollitur de medio. Quamquam ergo distinctio virtualis haud possit inferre qualiacunque prædicata contradictoria, vt existere, & non existere, & alia suprà distinctioni reali à nobis assignata; at aliqua deducere prædicata contradictoria, quod est proprium distinctionis realis, erit etiam commune distinctioni virtuali; aliàs hæc illi nequaquam erit æquivalens. Iam ergo formalitates virtualiter distinctæ non se habebunt perinde, ac si prædicata vendicarent contradictoria, sed ea absolutè sibi asserunt.

225 Decimum argumentum. Hoc ipso, quod Petrus, verbi gratia, numericè tantum distinguatur à Paulo, tota collectio operationum Petri non poterit, nisi numericè duntaxat distinguì à collectione operationum Pauli. Rursus hoc ipso, quod homo tantum specificè distinguatur ab equo, non poterit collectio tota operationum hominis plus, quam specificè distinguì à collectione operationum equi. Præterea eo

ipso, quod homo distinguatur genericè à lapide, non poterit collectio operationum vnus distinguì amplius, quàm genericè à summa, & collectione operationum alterius. Pari ergo ratione si animal, verbi gratia, & rationale in homine tantum virtualiter distinguuntur, operationes animalis, nisi virtualiter distinctæ non erunt ab operationibus rationalis, adeoque realiter non distinguuntur. Consequens autem apertè falsum videtur, admissa semel distinctione virtuali facta enim hac hypothesi; animal est, quod immediatè sentit, & non rationale, hoc verò contrà discurret, & non illud: sensiones ergo sunt operationes animalis, & discursus operationes rationalis: at sensiones, & discursus realiter distinguuntur: ergo, & operationes animalis, ac rationalis.

226 Respondeo, iuxta dicta, tum in physica, tum etiam in Dialect. cum sermo fuit de specie prædicabili, collectionem operationum Petri specificè distinguì à collectione operationum Pauli, tamen Petrus, & Paulus distinguuntur numericè duntaxat, & quod consequens, collectionem operationum hominis genericè distinguì à collectione operationum equi, vt homo, & equus distinguantur specificè tantum. Ratio huius est, quoniam Petrus habet non paucas operationes fortassis modales, sibi que essentialiter annexas, quæque ne diuinitus possunt esse in Paulo, & hic etiam suas proprias. Hinc autem colligitur, intellectionem Petri (quam modalem disputandi gratià supponamus) esse rationem communem, & essentialem sub qua intellectiones omnes Petri continentur, & non intellectiones Pauli, & has etiam sub aliqua ratione superiori, & essentiali contentas esse, sub qua minimè cohibentur eæ, quæ sunt Pauli propriæ; igitur ambæ specie dissident, specie, inquam, logica, licet specie physica, ac morali non differant, quæ est vitarumque æqualitas.

227 Sed non moror in principio paucis fortè placituro, præsertim verò iis, quibuscum verba commuto. Proinde secundò respondeo, & ex superfluo concedo summam, & collectionem operationum omnium Petri, haud magis, quàm numericè distinguì à collectione tota operationum Pauli, sicuti Petrus, & Paulus, non nisi numericè discrepant. Reliquas etiam inductionis factæ partes aduersariis largior. Hinc autem, quod sit, collectionem operationum animalis, & summam operationum rationalis tantum virtualiter distinguì, verissimum est, etiam admissa distinctione virtuali, neque quamuis formalitates illæ virtualiter tantum distinguantur, propterea operationes earum realiter distinguì sequitur vllatenus. Ratio huius est, quoniam licet animalitas sit ratio sentiendi, eaque sola immediatè sentiat, & rationalitas itidem sit ratio discurrendi, eaque sola immediatè discutat; ceterum animalitas verè, & propriè discurret, media quidem rationalitate, cum qua realem habet identitatem, & rationalitas non minori veritate, ac proprietate sentit, tamen interstitio animalitatis, cum qua est realiter eadem: vnde eandem realiter operationes, quas habet animalitas, fortitur etiam rationalitas, & retrorsum, ac, vt aiunt, è conuerso: frustra ergo inferunt aduersarij ex nostra sententia formalitates virtualiter distinguente, operationes tamen earum realiter, aut plusquam virtualiter distinguì.

228 Enimvero aduersus hanc solutionem obiicies, iuxta eam operationes animalis, & eas, quæ sunt propriæ rationalis, ne virtualiter distinctum iri: vtræque enim formalitas sensiones, & discursus communes habet, & iis veluti operationibus exercetur suis: vbi ergo ab vno extremo defecimus, in aliud oppidò incidimus:

incidimus: Non magis siquidem alienum est à modo, ac ratione omni operationes rerum realiter indistinctarum, realiter tamen distingui (quod à nobis euitatur) quam operationes rerum virtualiter indistinctarum ne virtualiter distingui, quod tamen inter soluendum argumentum admisisse videmur. Verum huius responsio difficultatis est in proclui: siquidem sensationes, & discursus prout animalitatem connotant, ab eaque procedunt, distinctionem habent virtuales à semetipsis prout rationalitatem respiciunt, ab eaque oriuntur: sensationes enim immediate ab animalitate, & mediate tantum à rationalitate proficiuntur, contra verò discursiones immediate à rationalitate, & mediate duntaxat ab animalitate: Coniunctum ergo ambarum operationum aliter, & aliter animalitatem, & rationalitatem connotant, ab iisque proveniunt. Hoc autem satis est, ut operationes utriusque distinguantur virtualiter, sin minus ex parte rerum, quas produciunt amba, at saltem ex parte modi, quoad illas concurrunt.

229 Obicies secundò contra eandem solutionem. Causa mediate propria, & simpliciter non operatur effectum, sed improprie, & secundum quid tantum, aliàs Deus mediate tantum concurrerit ad actiones causarum secundarum, nullumque argumentum ad oppositum huius nobis suppetet: siquidem pleraque argumenta, praesertim ea, quae deriuntur ab auctoritate Patrum, & scripturarum hoc solum probant, Deum proprie, ac simpliciter concurrere cum causis secundis ad operandum: aut ergo solus concursus immediatus proprius, verusque est, non verò mediatum, & remotum, aut certe facile defendi poterit, Deum non nisi mediate tantum cum causis secundis simul operari: cuius tamen contrarium aduersus Durandum, & plerisque Philosophorum placet, & à nobis ostensum est in physica ex professo. At non alia de causa, ea, quae est mediata proprie, & verè non operatur effectum, nisi, quia ad illum concurrunt media duntaxat alià causà à se distincta: ergo si animalitas solum discurret media rationalitate à se distincta, & hæc tantum sentit mediante animalitate, nec animalitas proprie, ac verè discurret, nec rationalitas proprietate, aut veritate vlla sentiet, contra quam docuimus. Huius etiam difficultatis perfacilis est responsio. Etenim quod operatur medià causà à se realiter distincta, non tam operatur ipsum, quam loco illius aliud, adeoque non censetur proprie operari, aut rationem causæ sortiri. Quod verò operatur medio alio à se virtualiter distincto, secum verò realiter, ac proprie identificato, haud conspicio, cur proprie non operetur, cum nihil aliud proprie, ac simpliciter tale eiusmodi operationem sibi vendicer. Et aliàs certè Deus proprie nihil faceret extra se, cum non nisi medià omnipotentia à se virtualiter distincta in omnes res extra se positas influat. Quocirca, cum animalitas media rationalitate tantum virtualiter distincta discurret, & hæc mediante animalitate, haud plus alia, eiusque interstitio sentiat, alterutra quidem proprie sentiet, ac discurret.

230 Respondeo tertio ad argumentum illud decimum, quod principia aliqua verè distinguuntur, inuicemque differunt, haud magis distingui, differre posse, quam operationes vnius ab operationibus alterius: id probat inductio ab aduersariis facta, & exemplum distinctionis numerice inter duos homines, eorumque operationes; & distinctionis specificæ inter hominem, & equum, & utriusque effectus, ac denique distinctionis genericæ inter hominem, & lapidem, & ipsorum actiones, & proprietates collectim sumptas. At si duo quædam principia improprie tantum distinguantur, haud propterea, quæ est inter illa distinctio, ea, & non maior esse debet inter illorum operationes. Quod, vel in aduersariorum sententia manifestè demonstro. Nam iuxta ipsos animal, & rationale tantum ratione, seu consideratione distinguuntur, adeoque improprie: & tamen sensationes, quæ sunt operationes propriæ animalis, in ordine ad quas concipitur, & significatur, & discursus, qui rationali modo attribuuntur eodem, non ratione nostra, sed realiter, ac numericè, imò specificè, aut fortassis genericè differunt. Homo etiam, & animal rationale secundum aduersarios ratione ratiocinante distinguuntur, ac proinde improprie: & tamen accidentia propria hominis, quæ cernuntur exterius, & respectu quorum homo dicitur, & significatur, alia verò ex parte sensationes, & discursus, quorum principium est animal rationale, plusquam ratione nostra, imò etiam plusquam numericè, ac etiam specificè distinguuntur, genericè scilicet. Quandoquidem igitur animal, & rationale virtualiter intrinsecè distincta, hoc ipso distinguantur improprie tantum, haud mirum est, quod utriusque operationes plusquam virtualiter, adeoque realiter, quin etiam specificè, aut etiam genericè distingui possint, ac debeant.

Vndecimum aduersus nos argumentum esto. Si daretur distinctio virtualis, maxime ad id, ut una, eademque res susciperet prædicata contradictoria. At sola distinctio actualis vera, & propria, non autem virtualis, & impropria facere potest, ut eadem res prædicatis contradictoriis subesse queat: virtualis igitur distinctio reiicienda est, quippe quæ præstare nequit id muneris, propter quod adstruitur. Porro si absque distinctione propria, & actuali eadem res prædicata contradictoria suscipere posset, sanè intellectus noster posset assentiri, & dissentiri absque vero, & actuali assensu, & dissenso; ac voluntas amare, & odisse sine vero, & formali amore, & odio, & vniuersim omnes denominatio absque forma denominante vera, & propria posset conferri. Consequens est absurdum, & manifestè falsum. Sequela probatur: quia non minus requiritur ad prædica contradictoria recipienda distinctio, quam ad recipiendam denominationem assentientis assensus; & sic de quavis alia denominatione formæ suæ intuitu: ast ad recipiendam prædicata contradictoria iuxta nos non requiritur distinctio, quæ vera, propria, & actualis sit, sed sufficit distinctio solum impropria, ac secundum quid, & quæ duntaxat virtualis sit, non rerum, verumetiam formalitatum: quid est ergo, quapropter ad recipiendam denominationem actu, & verè assentientis, requiratur assensus verus actualis, & proprius? Quare sicuti nos distinctionem prorsus virtuales, & nullatenus actuales adstruimus, vi cuius prædicata contradictoria in conceptus obiectiuos verè, & actu indistinctos cadere possint; ita etiam assensum virtuales, & improprium comminisci possemus, ac deberemus, præsidio cuius absque vero, & actuali assensu, verè tamen, & actualiter assentiri valeret intellectus nobis insitus.

Respondeo primò per instantiam: nam Deus aliqui recipit prædicata contradictoria sine vera, & actuali distinctione: quod enim eius essentia, & Paternitas ita non distinguantur, in loco satis ostendimus. Respondeo secundò per aliam instantiam: etiam si intellectus proprie, & formaliter assentiri nequeat sine proprio, & formali assensu, tamen carentia proprie, & formaliter amari, & cognosci potest absque propria, & formali bonitate, aut veritate: similiter ergo licet intellectus proprie, & formaliter non assentiat

assentiat sine proprio, & formali assensu, nihilominus tamen poterit res creata proprie, & formaliter subire prædicata contradictoria sine propria, ac formali distinctione, beneficio videlicet solius distinctionis virtualis.

- 233 Respondeo tertio, non posse à Deo suppleri effectus formales absentibus formis: denominationem autem assentientis esse effectum formalem veri, ac proprii assensus proinde mirum non esse, quòd intellectus sine illo nequeat assentiri. Cæterum prædicata contradictoria, qualia sunt vniri, & non vniri, cognosci, & non cognosci, & alia huiusmodi non esse effectus formales distinctionis actualis, sed potius vnionis, & cognitionis, & carentiæ ambarum, atque adeo posse prædicata illa contradictoria absque actuali distinctione in eadem re reperiri, ita vt eius vicem distinctio merè virtualis, & secundum quid gerat. Quòd si sermo sit de prædicatis contradictoriis in actu primo radicali, cuiusmodi sunt intrinsecè, & essentialiter posse vniri, & non vniri, cognosci, & non cognosci, &c. fatemur ea interdum esse effectus formales distinctionis realis, siue, quæ perinde est, actualis, & propriæ, nimirum quando in res realiter distinctas recidunt. Illud tamen, & nostris argumentis, & instantiis nuper positis contendimus, talia prædicata contradictoria radicalia, & in actu primo remoto interdum etiam esse effectus formales distinctionis virtualis, & improprie, & ab ea sola proficisci posse, & solere, quandocunque scilicet in vnam, eandemque rem conueniunt.

CAPVT XVI.

Alia etiam argumenta aduersus distinctionem virtualem intrinsecam in rebus creatis soluta.

- 234 **D** Vodecimum est, multum nos derogare infinitati diuinæ: huius enim priuilegio fit, vt Paternitas, & essentia Dei, eiusque bonitas, & sapientia prædicata contradictoria absque distinctione reali suscipiant. Atqui nos in quantulacunque re creata contradictionem prædicatorum cum identitate reali coniunctam, & à reali distinctione seiunctam adstruimus: infinitati ergo diuinæ detrahimus, & eius instar quoddam, alterumque tantum creaturæ suapte natura finitæ, & imperfectæ arrogamus.
- 235 Respondeo, infinitatem suam Deo factam, rectamque manere, nullaque spoliari prærogatiua, tamen res creata, & finita, existens vna realiter, prædicata tamen contradictoria suscipiat: falsò namque supponitur ab aduersariis priuilegium diuinæ infinitatis in eo situm esse, quòd eadem res eius beneficio prædicata opposita admittat: tum, quia argumenta à nobis, & hæcenus adducta, & postmodum adducenda pro distinctione virtuali satis efficaciter ostendunt, congruere posse rei quantumvis finitæ prædicata contradictoria: tum, quia diuina infinitas hoc solo longè, latèque differet ab imperfectione, & finitudine creaturæ, eamque excelsit, quòd solus Deus prædicata opposita à se habeat, & non emendicet extrinsecus: tum etiam, quia essentia diuina prout virtualiter distincta à Paternitate, aut certè aliqua eius formalitas, vel potius quæuis est infinita simpliciter, & tamen prædicata contradictoria non recipit: tum quoque, quia, vt res infinita ab ea, quæ est finita, infinito quodam intervallo distet, circumscripta quauis contradictione prædicatorum, satis est, quòd sit æterna, immensa, omnia, omnipotens, optima, ac maxi-

ma: tum denique, quoniam duæ res finitæ, Petrus, verbi gratia, & Paulus subeunt prædicata contradictoria: & tamen finitæ manent: quanquam ergo vna aliqua res creata recipiat prædicata inuicem contradictoria, hinc præcisè non sequitur, quòd finita esse nequeat, aut ad infinitatem allurgat. Vide quæ supra disputauimus cap. 14. huc enim faciunt.

Decimumtertium argumentum, & superioris confirmationis. Idcirco nulla res creata duabus, vel pluribus realiter distinctis identificari potest, quia, cum finita sit, extendi nequit identicè ad extrema infinitè distantia inuicem: res autem realiter distinctæ, cuiusmodi sunt Petrus, verbi gratia, & Paulus, infinitè distant, sin minus formaliter, at certè virtualiter, & æquiuallenter, eo nimirum, quòd Paulus sit non Petrus quodammodo, Petrus autem, & non Petrus simpliciter infinitè dissident, propterea, quòd conceptuum omnium obiectiuorum, quotquot sunt possibiles, aut etiam impossibiles, creati, aut non creati, nullus omnino sit, qui Petrus, aut non Petrus sit. Atqui hæc ratio fusè à nobis proposita in Dialect. tract. 2. probat fieri non posse, vt eadem res creata, & finita suscipiat prædicata contradictoria: hæc enim, qualiacunque sint, infinitè simpliciter distant: namque, cum dicitur animalitas hominis esse similis equo, nihil omnino esse, aut cogitari potest, quod, aut equo simile sit, aut non simile: huiusmodi ergo prædicata opposita infinitam habent extensionem, & interapedinem, adeoque sine fine distant, nihilominus, quàm extrema inuicem realiter distincta: nulla ergo res creata poterit eis subesse.

Respondeo, non perinde distare inuicem infinitè prædicata quæuis contradictoria, ac extrema realiter distincta. Ratio huius est, quoniam infinita distantia duo importat, nempe distantiam, & infinitam extensionem, atque interapedinem: vtramque autem fortuitur res realiter distincta: distantiam quidem, eo, quòd altera extra alteram, non localiter, sed essentialiter sit, vniusque essentia verè non sit essentia alterius: infinitatem etiam extensionis, & interapedinis, non formaliter, at certè virtualiter, & æquiuallenter, eo, quòd tametsi multa sint, quæ, nec Petrus sint, nec Paulus, nihil tamen, quod non sit Petrus, aut non Petrus, Paulus autem non Petro æquiuallens, eumque in se infert haud aliter, ac ex assensu sequitur in eodem intellectu non dissensus. Cæterum prædicata contradictoria quantumlibet opposita, licet infinita illa extensione, & interapedine nunquam non gaudeant, non semper tamen habent distantiam: hæc enim exposcit distinctionem veram: quæ autem prædicata contradictoria de eadem re, ac tantum multiplici eius formalitate affirmantur, haud sunt verè distincta, sed potius suorum more subiectorum indistincta: quocirca nullatenus distant, nedum infinitè. Et quidem, vt aliquo modo propriè distent, eorum infinitas quadam est insufficiens: Deus enim infinitus est, & tamen à seipso non distat: haud etiam sufficit ad propriam aliquam eorum distantiam oppositio, & contradictio formalis, ac immediata: namque iudicium, quo Deus affirmat, Petrum existere in instanti A, & aliud, quo posset affirmare eum tunc temporis non existere, si nimirum ita non existeret, vtrumque, inquam, iudicium hoc Dei contradictoriam oppositionem habent inuicem, vt luce clarius: at iuxta plerorumque aduersariorum sententiam, ne realiter inadæquate distinguuntur, aut distant, sed in essentia diuina summam fortuitur identitatem, & indistantiam.

Decimumquartum argumentum, ac duorum præcedentium confirmatio sit; mysterium Trinitatis iuxta nostram

nostram sententiam inueniri posse, & debere in res creatas. Eiusmodi enim ineffabile mysterium in eo potissime consistit, quod vna natura diuina tribus personis realiter distinctis, sit nihilominus realiter eadem: atqui simile quidpiam in creaturis admitti poterit, admissa semel distinctione virtuali: hæc enim facit, vt de eadem re creata verificentur prædicata contradictoriè opposita: ergo etiam poterit præstare, vt de eadem re creata plura quædam realiter distincta verificentur, eique identificentur. Antecedens est nostrum. Consequentia videtur perspicua: siquidem plus est aliqua opponi, quam distingui: quod enim albedo, verbi gratia, & nigredo opponantur, & incompossibiles sint, maius quiddam est, quam quoddam albedo, & dulcedo realiter distinguantur, cum interim sint compossibiles, ac non oppositæ inuicem: quando ergo prædicata opposita, & contradictoria de eadem re creata verificantur, eique per identitatem conueniunt, vi scilicet distinctionis virtualis; profectò à fortiori, vt aiunt prædicata realiter distincta poterunt de ea verificari, eique per identitatem inesse.

239 Respondeo, prædicata contradictoriè opposita verificari posse de eadem re creata: hinc tamen non sequi, extrema realiter distincta ei posse re vera conuenire, ad modum, quo de eadem natura diuina tres personæ realiter distinctæ affirmantur ex vero: quocirca nihil simile mysterio Trinitatis in creaturas à nobis inuenitur. Ratio verò discriminis inter prædicata contradictoriè opposita, & extrema realiter distincta est satis euidentis: quoniam prædicata contradictoria de multiplicitate eiusdem rei formalitate ex vero affirmata infinite inuicem non distant, cum tamen extrema realiter distincta fortiantur infinitam mutuò distantiam; quorum alterum, alterumque nuper ostensum est: mirandum ergo non est, quod res creata, & finita vna manens sese per identitatem extendat aliquando ad prædicata contradictoria, nunquam verò ad extrema realiter distincta: horum enim, vt dictum, non verò illorum est infinita distantia. Porro ad hanc inferendam maius quiddam est oppositio, quam distinctio mera, si oppositio cum distinctione oppositorum sit coniuncta. Atque hoc solum probat exemplum argumenti.

240 Decimumquintum est huiusmodi. Si natura humana, verbi gratia, esset virtualiter distincta à singularitatibus, non posset per eas multiplex constitui: natura enim diuina realiter identificatur cum tribus personis, & tamen, quia ab eis est virtualiter distincta, per earum realem multiplicitatem realiter multiplex non euadit: similiter ergo in præfenti, &c.

241 Respondeo: natura diuina prout condistincta virtualiter à tribus personis est singularis, & numericè vna: proinde nequit per identitatem cum eis realem multiplicari: cæterum natura humana, prout distincta virtualiter à singularitatibus, non est vna, neque plures numericè, sed ab vnitæte, & pluralitate numerica præscindit: vnde merito singularitatum, quibus est realiter eadem plurificari potest, quantumvis ab eis virtualiter diuersa: nimirum illa naturam hominis vnā numericè, & incapacem pluralitatis haud reperiunt, cum tamen personæ diuinæ eius naturam singularem, & omnis multiplicatis incapacem supponant. Rursus secundò non nihil aliter. Haud est potior ratio, cur personæ realiter multiplicent naturam, quam, vt hæc illas realiter adunet, & vt sic dixerim, indiuiduet, quando natura à diuinis relationibus præcisa, tam est vna, ac singularis, quam illæ à natura præcisæ sunt plures: cum

igitur natura diuina personas non indiuiduet, nec ad vnitatem numericam, ac singularem redigat, plane hæc illam nequaquam realiter, ac numericè plurificabunt: hæc autem ratio non procedit in natura humana, & singularitatibus, haud enim sicut his per se, ac sponte sua conuenit multiplicitas realis, & numerica, ita etiam humanitati secundum se similis vnitas.

Præterea tertio personæ diuinæ, siue eius relationes non sunt singularitates, sed potius per singularitates à se virtualiter distinctas sunt singulares: cur ergo naturam diuinam realiter multiplicent, quamuis singularitates humanæ hominis naturam realiter multiplicem, & hanc, v. g. & illam reddant? Tamen autem natura diuina realiter identificetur cum singularitatibus personarum, haud propterea tamen per eas plurificari, siue tripliciter singularis reddi poterit, aut debet, cum non respectu illius, sed intuitu personarum singularitates sint tales, & comparatione harum, non verò illius totam suam vim habeant. Sic existentia formæ substantialis, licet vnita materiæ, eam tamen existentem non denominat, quia non respectu illius, sed gratiâ formæ est existentia. Sic etiam scientia verbi, tamen vnita animæ Christi, eam tamen scientem iuxta plerisque non denominat, quoniam non contemplatione illius est scientia, sed verbi, cum quo identificatur. Sic demum sensus materialis hominis, esto secundum probabilem multorum opinionem, non solum in anima sed etiam in materia prima recipiatur, alioqui corporea & materialis neutiquam futura, fortassis tamen solam animam, non verò materiam primam denominat sentientem, quia nimirum non intuitu materiæ, & corporeæ concretionis est sensus, sed comparatione solius animæ spiritalis.

Decimum sextum argumentum sic habet. Admissa 243 distinctione virtuali graduum non poterit non sequi eorum distinctio realis. Etenim animal rationale iuxta nos debet esse perfectius, maiusque, non mole, sed dignitate solius animalis gradu, quem includit: at nihil seipso maius, aut perfectius esse potest: animal ergo rationale in nostris principiis nequit esse realiter gradus solius animalis, ab eoque potius dignitur realiter inadæquatè. Minor probatur, quoniam nihil seipsum verè, & realiter producere valet: ergo à pari, vt aiunt, nihil esse potest seipso maius, & perfectius: quod enim vtrinque discrimen? Maior probatur, tum, quia duæ perfectiones finitæ pariunt perfectionem maiorem vna sola: sed animalitas, & rationalitas sunt duæ perfectiones finitæ: duæ perfectiones, quæ est earum distinctio virtualis, finitæ, vt per se manifestum: ambæ ergo alterutri præstant: tum etiam, quia animalitas equina est æqualis perfectionis cum animalitate, quæ reperitur in homine: quid enim habere possunt ambæ prout à differentiis suis virtualiter præcisæ, ratione cuius sint inæquales? at animal rationale est perfectius animali, quo homo constat, imo etiam totum equum perfectione superat: animal ergo rationale est perfectius animali, quo homo coalescit: quod namque perfectius est vno æqualium, id etiam perfectione vincit alterum: quo pacto Angelus Petrum perfectione excedens Paulum etiam exuperat, quoniam scilicet ambo sunt æquales.

Respondeo, animal rationale haud esse propriè, 244 ac verè perfectius gradu solius animalis, quo homo constat. Nimirum, quia cum illo est realiter, ac verè idem, ac non nisi virtualiter, & impropriè ab eo distinctum. Nulla autem res est seipsa verè, ac strictè perfectior: maiore. Primum propter rationem ab aduersariis

uersariis allatam. Secundò, quoniam ab Aristotele, Augustino, Damasceno, Thoma, & ab omnibus philosophis inæqualitas inter relationes prædicamentales connumeratur: relatio autem prædicamentalis, quæcunque ea sit, extrema realiter distincta, non verò eadem necessariò interiacet, ut infra lib. 3. huius operis tract. 6. cap. 13. à nobis latè probabitur. Tertiò, quia in personis diuinis nil maius, aut minus est, ut in symbolo Athanasij Ecclesia decernit: & tamen realiter distinguuntur, solamque identitatem habent mediatam, & in essentia omnibus communi: à fortiori ergo quæ immediatam fortiuntur identitatem realem, hoc ipso nullam inæqualitatem admittunt. Aliis probationibus superfedeo, ne, quam par est, longior sum in re confessa, ac manifesta. Cum igitur animal rationale reipsa sit idem cum gradu animalis, quem includit, quò fieri potest, ut sit eo maius, aut perfectius quantumlibet ab illo virtualiter distinctum?

245 Rationes autem, quibus ad uersarij inæqualitatem, excessumque eum ex nostra sententia inferunt, quantum arbitror, sunt planè nullæ. Ad primam dicendum est, animalitatem, & rationalitatem non esse duas perfectiones propriè, ac simpliciter, sed vnam solam, cum neutra sit ab altera plusquam virtualiter distincta. Quod autem improprie, ac latè duæ sint, ad excessum parum, aut nihil refert; aliàs etiam in contraria opinione animal à rationali, & hoc ab illo sola consideratione tenus distinguente animal rationale solo animali perfectius esset, atque præstantius. Ad secundam dicendum est, animal, quod est in homine, esse quidem præcisiuè, & secundum quid æquale ei, quod est in equo: at realiter, & propriè vtrumque esse inæquale: vnde licet animal rationale sit perfectius animali, quo constat equus, non tamen eo, quem homo inuoluit: humanum enim, & equinum esse æquale, si propriè loquendum, omni, ut sic dicam, falsitate falsius est. Rursus quod est æquale vni æqualium, non propterea est æquale alteri; si nimirum non petinde ab vno, ac ab altero realiter distinguatur, sicut ad relationem æqualitatis oportet: hinc est, ut quamuis Petrus, & Paulus sint æquales in ratione hominis, Petrus tamen sibi metipso nequiquam sit æqualis, tametsi Paulo sit æqualis. Pari ergo ratione, licet animal rationale sit perfectius animali, quod est in equo, eique inæquale, haud propterea perfectius erit animali, quod est in homine, ut vtrumque animal præcisiuè, aut, si maius etiam possitiuè æquale sit: ab vno enim, & non ab altero realiter distinguitur: Regula ergo illa, quod est perfectius vno æqualium, debet etiam esse magis perfectum altero, duntaxat locum habet, quoribus quod contenditur cum vtroque ab eis est realiter distinctum.

246 Decimumseptimum aduersus nos argumentum. Admissa semel distinctione virtuali graduum, ea certè negari nequit inter vim cognoscitiuam, & appetitiuam: nullum enim argumentum distinctionem virtualem alibi, & non hinc probat, ac pari quidem vtroque vi, & energia. Sicut enim procul intuens hominem, eumque non discernens à bellua, cognosco, quòd sit animal, nescius, an sit rationale; ita etiam possum cognoscere certò creaturam aliquam Deo possibilem esse cognoscitiuam, & ignorare, an sit aliquis appetitiua: multi namque creaturam intellectiuam, & non volitiuam haud repugnare censent, tametsi hallucinentur, ut constabit in loco: iam ergo in hac creatura, adeoque in quavis alia id genus distinguuntur virtualiter gradus intelligendi, gradusque volendi, vel certè nullius erit momenti potissima

experientia, qua probari consuevit, animal, & rationale in nobis virtualiter esse distincta. Rursus ei gradus respiciunt diuersa connotata, cognitionem nimirum, & appetitionem: contemplatione ergo illorum distinguetur virtualiter alter ab altero, si propterea animal à rationali, odium contritionis ab amore, & quæcunque demum formalitas ab alia virtualiter distinguitur, quia diuersa connotata spectant: propterea autem eas ita distingui semper disputamus, qui illarum tuemur distinctionem, nullumque nostræ sententiæ argumentum non huic fundamento superimponimus.

Iam verò quod vis cognoscitiua à vi appetitiua nequeat virtualiter distingui, haud est difficile probatu. Etenim si ita sint distinctæ, altera earum poterit solum appetere, & altera cognoscere duntaxat. Quòd si vtraque ad vtrumque valet, non erit, ut eis prædicata contradictoria conueniant, quemadmodum ad distinctionem virtualem oportet. Porro si altera tantum appetere, & non cognoscere potest, ea quidem de potentia ad actum reducta tantum appetet, & non cognoscat: hoc autem omnino repugnat, nihil enim volitum, quin præcognitum, ut & communis philosophorum omnium consensus, & naturæ ipsius lumen demonstrat. Nec prodest recursus ad identitatem realem vtriusque gradus, quasi, ut alter amet, satis sit, alterum ab eo realiter indistinctum cognoscere: namque si vis appetitiua propriè non cognoscit, cæca manebit, quantumlibet vis cognoscitiua secum eadem obiectum non ignoret: huius igitur cognitio inutilis erit ad id, ut illa dirigatur, ac cæcitatem deponat prout ad amandum opus.

Nemo Thomistarum hoc argumento premere poterit, aut premi se putabit, cum fermè omnes censeant, voluntatem amare, & non eam, sed intellectum ab ea etiam realiter distinctum cognoscere obiectum amandum. Deinde aduersus nos etiam nullam vim habet, quippe qui tuemur, vim appetitiuam propriè, & absolute cognoscere bonitatem, quam est amatura, tametsi eam non nisi media vi cognoscitiua secum realiter identificata cognoscat; & vtrique nihilominus prædicata contradictoria conuenire, scilicet quoniam vis appetitiua prout appetitiua non cognoscit, sed solum prout cognoscitiua: quod autem prout appetitiua non cognoscat, haud efficit, ut nequaquam propriè cognoscat; quemadmodum etiam album prout album non est dulce, & tamen absolute, ac verè est dulce. Vide quæ supra cap. 15. in hanc rem disseruimus.

CAPVT XVII.

Aliorum quoque argumentorum aduersus distinctionem virtualem intrinsecam in rebus creatis solutio.

249 QVorum primum, sed respectu præcedentium decimumoctauum esto. Quidquid à parte rei existit, & productionem terminat, singulare est. Et quidem homo, v. g. non existit à parte rei, nisi in quantum Petrus, vel Paulus, aliudve indiuiduum: par est ratio alterius cuiusvis conceptus vniuersalis; nullus ergo existit à parte rei, ut talis, & non potius, ut singularis. Huc facit, quod ait Aristoteles lib. 1. metaph. cap. 1. non hominem, sed Socratem, & Calliam à medicis curari: non ergo homo, quatenus vniuersalis, sed quatenus singularis, quamuis aliam actionem, ipsamque terminat existentiam, Porro quod

quod affingi solet Platoni, vniuersale existens à parte rei sine vlla singularitate, ab omni separam, & est à nobis in Dialect. lib. 8. tract. 2. cap. 1. satis impugnatum, & sponte sua adeo absurdum, & improbabile, vt vix alia improbatione reddi possit improbabilius. Quæ, cum ita sint; natura Petri prout condistincta virtualiter à quouis alio prædicato ex parte rei existit, & productionem terminat: igitur est singularis per seipsam, & prout à quouis alio virtualiter distinguitur, ac proinde singularitas à natura virtualiter indistincta erit. Quod si gradus specificus, & indiuidualis non sunt distincti virtualiter, vt videtur hoc argumento probari, necnon sequent. non paucis, certe quicunque alij gradus inæquales erunt distinctionis virtualis expertes.

250 Respondeo: sicut quod existit, & terminat productionem, est necessariò in tempore, & loco, non tamen pro priori signo rationis, quo existit, & producit, ac vbiacionem, & durationem antecellit, sed in alio posteriori; ita natura humana Petri existens, & terminans productionem est singularis necessariò, non tamen in priori signo, quo existit, & hæcœcitatem virtualiter antecedit, sed in alio posteriori: vnde per singularitatem à se virtualiter distinctam esse poterit singularis. Aliter etiam responderi potest, naturam Petri prout condistinctam virtualiter à quouis alio existere, & produci, non tamen penes infimum gradum existentie, & productionis, sed penes superiorem quandam: gradibus enim essentie gradus existentie ab essentia virtualiter distinctæ, & gradibus existentie gradus actionis respondent: pro illo ergo signo priori natura existit, & est producta, sed non per existentiam, & productionem, vt existentia, & productio est hæc, & infima, quod necessarium erat, vt pro illo signo priori natura secundum se esset singularis, & hæc numero.

251 Decimum nonum argumentum: natura Petri, verbi gratia, prout condistincta virtualiter à singularitate est indiuisibilis in plures naturas numericæ, & realiter: ergo est vna numericæ, & realiter: ergo etiam prout ita præcisa est singularis, quandoquidem vnitas numerica, & singularitas in idem recidunt. Respondeo, naturam Petri prout condistinctam à singularitate, nec esse diuiduam, nec esse indiuiduam in plures naturas: alterum enim ab eius identitate cum sua singularitate, & alterum ab eius identitate cum pluribus singularitatibus proficiscitur: at ab vtraque identitate virtualiter saltem distinguitur, atque adeo præcindit in eo signo, in quo ipsa secundum se tantum accipitur: quod mirum ergo, si tunc præcisionem etiam habeat ab eo, quod sit diuisibilis, & indiuisibilis in plures naturas.

252 Vigessimum argumentum. Natura Petri prout condistincta virtualiter à singularitate non est idem realiter, & numericæ cum natura Pauli etiam præcisè sumpta, aliàs realiter distingui non possent: quæ enim semel identificantur, nunquam distingui sistent: iam ergo hæc naturæ pro priori ad singularitates realiter, & numericæ distinguuntur: perinde namque est, non esse idem realiter duo quædam, atque distingui realiter: ergo pro illo priori tales naturæ sunt vnum, & aliud quid numericæ, ac proinde singulares: superfluum ergo singularitates eis virtualiter superadditæ. Sed respondeo, naturam Petri præcisè, & secundum se sumptam, nec eandem realiter, nec distinctam realiter esse à natura Pauli, vt constat ex dictis paulò suprà.

253 Vigessimum primum argumentum: Petreitas, verbi R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

gratia, naturæ Petri vnitur, ac realiter identificatur, non verò naturæ, quæ est in Paulo: idemque de Pauleitate dici debet: natura ergo Petri, & natura Pauli pro priori signo ad singularitatem vtrinque sunt distinctæ realiter, ac proinde singulares: aliàs non posset Petreitas vniri, seu identificari huic potius naturæ, quàm illi, nisi pro priori hæc, & illa natura à parte rei daretur, & multiplex esset, sicut nequit intellectus cognoscere hoc obiectum potius, quàm illud, verbi gratia, album præ nigro, quin pro priori hoc, & illud supponatur obiectum. Respondeo, naturam Petri, & naturam Pauli habere duplicem vnitatem, virtualement scilicet, & numericam, & proportionem seruata duplicem distinctionem à quouis alia natura, nimirum virtualement, & numericam, siue realem: Pro illo igitur priori signo, de quo sermo est in argumento, tales naturæ sunt vnum, & vnum quid virtualiter, non verò numericæ, ac per consequens distinctæ siue hæc, & illa virtualiter, non verò numericæ: Pro posteriori verò signo, in quo singularitates intelliguntur, eiusmodi naturæ etiam realiter, ac numericæ sunt inter se distinctæ: quibus positis, distinctio illa virtualis alterutrius naturæ ab altera pro priori ad singularitates intellecta sufficit, vt singularitas Petri, verbi gratia, vni potius naturæ, quàm alteri pro posteriori vnatur, ac realiter identificetur. Atque hinc constat, distinctionem virtualement esse, merito cuius prædicata contradictoria conueniunt, siue in eandem rem positiue, siue in eandem præcisiue, hoc est, quæ nondum sit realiter multiplex.

Vigesimum secundum argumentum: formalitates realiter distinctæ per semetipsas nequeunt fieri vnum quidpiam realiter, & numericæ per aliud à se virtualiter distinctum, vt sponte sua indubitatum est, aliàs quidem singularitates quantumlibet distinctæ realiter, beneficio tamen vnius naturæ realiter adunari, & identificari possent: ergo è conuerso formalitates per seipsas non distinctæ realiter distingui, ac multiplicari nequeunt per aliud à se virtualiter distinctum, nimirum per singularitates: sed natura Petri, & natura Pauli per seipsas realiter non distinguuntur; aliàs seipsas singulares essent, atque hæc, & illa numero: natura ergo Petri, & ea, quæ inest Paulo per singularitates à se virtualiter distinctas haud poterunt realiter distingui, ac multiplicari, haudve singulares effici. Respondeo: distinctio realis excludit identitatem realem: quare semel essentialiter distincta, per aliud realiter identificari nequeunt: at formalitates pro aliquo signo indistinctæ realiter realem distinctionem non excludunt, sed solum ab ea præcindunt: quam enim damus indistinctio, & vnitas inter humanitatem Petri, & humanitatem Pauli pro priori, ac secundum se sumptas, non negatiua, sed præcisiua est: vnde pro posteriori eæ formalitates, siue naturæ distingui realiter, ac multiplicari numericæ poterunt per singularitates à se virtualiter distinctas.

Vigesimum tertium argumentum: omnes gradus superiores vnica singularitate afficiuntur, eique identificantur, & eius merito in idem numero completum indiuiduum coalescunt: haud ergo inter se plus distingui poterunt, quàm distinguatur in se tertium illud, in quo vniuntur, & quo sunt affecta: sicut enim in creatis quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se, ita quantum tertium est idem in se, tantumdem ea identificabuntur inter se, cum vnitas eorum ab vnitate, & identitate tertij sumatur, adeoque fieri nequit, vt plus sit in eis distinctionis, ac minus identitatis, quàm in tertio, quod respiciunt.

G At

At singularitas est vna, & eadem virtualiter in Petro, verbi gratia; ergo & gradus superiores ei identificati. Respondeo: in creatis eadem vni tertio realiter sunt realiter idem inter se, quod sanè in diuinis verum non habet; aliàs Paternitas, & Filiatio ab essentia Dei realiter indistinctæ realem inter se nequaquam admitterent distinctionem. Cæterum realiter eadem vni tertio in creatis non debent esse eadem virtualiter inter se, vt contendit argumentum, quia vnitas immediata duorum conceptuum obiectiuorum non à sola vnitate, & identitate tertij desumitur, vt falsò assumunt aduersarij, sed etiam ab vnitate, & identitate eorum cum tertio: quamobrem licet singularitas Petri sit vna, & eadem in se virtualiter, poterunt tamen gradus superiores in ea velut angulo quodam nexi, & coherentes, nihilominus inter se distinguere virtualiter, propterea, quod nequaquam sortiuntur virtutalem cum eiusmodi singularitate vnionem, atque identitatem. Deinde satis facillè responderi potest, singularitatem haud esse in Petro, aut vllò alio indiuiduo vnam, & indiuisibilem, vt supponitur in argumento, sed fortassis diuisibilem, ac virtualiter multiplicem pro multiplicitate graduum superiorum, & inæqualium, quos afficit, atque, vt sic dixerim, singularizat.

256 Vigessimumquartum argumentum. Admissa distinctione virtuali in rebus creatis, sanè in eis principium istud, quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se minime tenebit, sed potius ei multoties falsum suberit: siquidem hic syllogismus non concludit: animalitas hominis est similis equo, sed rationalitas est animalitas hominis: ergo rationalitas est similis equo: nec etiam hic syllogismus: amor, & odium contriti sunt idem realiter, sed amor ad diuinam bonitatem terminatur: ergo & odium: ex quo vltèrius fit, principium etiam, quod vocant dici de omni, & dici de nullo nullius esse firmitatis in rebus creatis: eius enim, & prioris par est ratio, quod ad præsens attinet: deinde figuras omnes, ac modos syllogisticos ab Aristotele traditos nullo modo esse viles, sed merito distinctionis virtualis passim fieri inutiles: attem etiam inueniendi medium, vt sic loquamur, reddi incertum, ac denique nihil, vt verum, aut etiam, vt verisimile posse concludi.

257 Respondeo primò, principium illud metaphysicum, quæ sunt eadem vni tertio, &c. non de sola identitate reali, sed de reali, & virtuali simul intellectum hoc pacto; quæ sunt eadem vni tertio realiter, & virtualiter, sunt idem inter se; certum, & irrefragabile esse vbiuis. Idcirco enim rationalitatem esse similem equo, odiumque contritionis terminari ad bonitatem Dei non sequitur in syllogismis nobis obiectis, quia in præmissis prioris rationalitas, & similitudo identificantur quidem animalitati, at non ambæ virtualiter etiam, sed duntaxat virtualiter vna, & realiter altera: & in præmissis posterioris odium, & terminatio ad diuinam bonitatem cum amore nihilo fecius identificantur. Bene verum est, ad inferendam identitatem extremorum inter se in conclusione, haud semper requiri tantam identitatem in tertio, hoc est realem, & virtutalem: hic enim syllogismus, omnis homo est risibilis, Petrus est homo, ergo Petrus est risibilis, bene concludit, cum tamen risibilitas, & Petrus haud identificentur virtualiter cum homine in præmissis. At quoties identitas mediata, & in tertio adeo rigorosa datur, nec in creatis, nec in diuinis desinit bene sequi conclusio. Instabis tamen: si non semper requiritur identitas virtualis extremorum cum tertio, vt aliquid de eis postmodum conclu-

datur, vnde constat eius syllogismi; animalitas est similis equo, sed rationalitas est animalitas; ergo rationalitas est similis equo, conclusionem non esse bonam: eius enim extrema in præmissis cum medio realem sortiuntur identitatem. Respondeo; aut eius sensus est rationalitatem esse virtualiter similem, siue rationem assimilandi; & ita quid mirum, si id non sequatur ex identitate tantum reali talium extremorum cum medio: aut sensus est, eam esse reipsa similem merito animalitatis secum identificatæ; & ita conclusio rectè sequitur, estque vera, & nulli falsitati obnoxia.

Quocirca respondeo secundò nonnihil aliter, & expeditius, clariusque, nisi fallor; si termini eodem modo sumantur in præmissis, & in conclusione, semper optimè colligi, & concludi, esse idem inter se, quæ sunt idem vni tertio, adeoque principium hoc vtile esse, & in nobis eius vim nequaquam infringi: quando namque dicitur, animalitas est similis equo, sed rationalitas est animalitas; ergo rationalitas est similis equo; consequentia est optima, ac verissima: vt enim rationalitas sit propriè, ac realiter similis equo, satis est, vt mediante animalitate secum realiter identificata, eiusque interstitio sit similis. Instabis tamen, hunc syllogismum esse inutilem: animalitas est per seipsam immediate similis equo, rationalitas est animalitas, ergo rationalitas erit immediate, & per seipsam similis equo. Respondeo, talem syllogismum esse inutilem, quia in illo termini in præmissis, & in conclusione diuersimodè accipiuntur: nam in minori propositione tantum asseritur rationalitatem realiter, ac veluti mediatè, non verò virtualiter, & immediate: contra verò in conclusione inferitur, rationalitatem esse similem equo immediate, ac per seipsam etiam virtualiter; variantur ergo termini: quod cum contingit, iuxta omnes syllogismos est inutilis: haud magis ergo in nostra, quàm in omnium sententia eneruatur forma syllogistica, & principium illud, quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se.

259 Respondeo tertio: aliud est duo quædam esse idem in concreto, aliud ea esse idem in abstracto: album, & dulce in concreto sunt idem, & alterutrum prædicari potest de altero; in abstracto verò sumpta, nec sunt idem, nec mutuo prædicari sustinent: haud namque, vt album esse dulce, sic albedinem ex vero asserueris. In creatis ergo quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se in abstracto, non verò in concreto: licet enim in syllogismo toties inculcato rationalitas non sit similis equo, cui tamen animalitas est similis, ac proinde non sit idem cum similitudine in concreto, at est ipsa similitudo in abstracto, siue animalitas. Cæterum in diuinis, quæ sunt eadem vni tertio, quandoque sunt idem inter se in abstracto, non verò in concreto: quandoque verò, nec in abstracto, nec in concreto sunt idem inter se inuicem. Primum perspicuum est; quia ex eo, quod essentia communicate, & Paternitas sit essentia, non fit, Paternitatem communicari, sed solum esse communicationem. Secundum constat, quoniam ex eo, quod essentia sit Filiatio, & Paternitas sit essentia, non fit, Paternitatem esse Filiationem vllatenus.

260 Vigessimumquintum argumentum est, iuxta nostram sententiam admitti oportere in omnipotentia Dei infinitas formalitates virtualiter distinctas, quibus Angelum, hominem, leonem, & reliquas species possibiles, quæ sanè innumera sunt, producere possit, & similiter in intellectu, & voluntate, non solum diuina, verum etiam humana admitendas etiam esse infinitas formalitates virtualiter distinctas, quibus infinita obiecta specie diuersa

uersa cognitione, & amore prosequi possunt. Sequela est in aperto: cur enim homo, quā animal, & quā rationale, siue prout sensationes, ac discursus respicit in duas formalitates virtualiter distinctas dissecari debeat, & Deus infinities scilicet, ac diuisibilibus non sit, cum infinitos effectus specie diuersos per omnipotentiam, & infinita obiecta per intellectum, & voluntatem respiciat. Consequens autem non minus aperte absurdum videtur.

261 Respondeo, concessa sequela. Consequens autem absolum non esse, sed rationi valde consonum, hoc pacto persuadeo. Quemadmodum negationes, seu carentiae inter entia realia, & rationis mediant; ita haec distinctio virtualis, qua de loquimur, inter realem, & rationis, siue considerationis media est: sed negationes, & carentiae iuxta aduersarios plerisque etiam in Deo, & quauis creatura multiplicatur infinities, vt cum materia prima infinitis caret formis substantialibus; & Deus infinitis decretis, quae concipere poterat: similiter ergo absque vilo incommodo virtualis, siue media distinctio infinities multiplicari, Deumque, & creaturas in formalitates innumeras discindere poterit, quantumlibet distinctio realis, ac determinata partium esse nequeat infinities multiplex.

262 Deinde haec distinctio virtualis intrinseca est distinctio impropria, & secundum quid, sicut distinctio rationis ratiocinantis, siue virtualis extrinseca: sicut ergo in Deo, & creatura iuxta plures aduersarios infinitae formalitates ratione, seu consideratione distinctae multiplicari possunt sine vilo incommodo; quidni similiter, & infinitae formalitates virtualiter distinctae? Insuper omnipotentia Dei non est magis indiuisibilis, nec minus fissilis, quam eius intellectus: sed in intellectu diuino sunt infiniti actus scientiae liberae, quibus infinitas carentias cernit, & scientiae mediae, per quos infinitos euentus sub conditione perspicit: sicut enim dari potest vna carentia sine alia, & quilibet euentus conditionatus absque alio, ita Deus vnamquamque carentiam sine alia, & quemlibet etiam euentum sub conditione futurum sine alio cognoscere potest, atque affirmare: proinde quemadmodum carentiae, & euentus illi distinguuntur inter se inuicem, ita etiam eorum cognitiones in Deo distinguuntur infinities, non realiter, adeoque virtualiter: similiter ergo in omnipotentia Dei, & in potentia quauis creata infinitae formalitates virtualiter distinctae reperiri poterunt absque vilo incommodo.

263 Tandem in physicis si finita puncta maius facere nequeunt, nec infinita etiam puncta sibi inuicem addita facere poterunt maius: infinitae ergo distinctiones, seu diuisiones virtuales diuinæ perfectioni, & simplicitati derogare non poterunt, vbi finita numero ei non derogent; sicut eas non derogare existimant aduersarii, dum aliquas formalitates virtualiter distinctas, licet finitas in Deo admittunt.

264 At obiciet aduersus nostram solutionem Aristotelis auctoritatem lib. 1. metaphys. capite 2. vbi in re etiam creata, & finita respicit infinitudinem praedicatorum essentialium, siue conceptuum ratione distinctorum: quem sequuntur ibidem Fonseca, & communiter alij interpretes, necnon Suarez disputatione 13. metaphys. sectione 11. num. 19. Obiiciet secundò: omnis formalitas addit aliquam perfectionem alteri, verbi gratia, rationalitas animalitati, rationalitati risibilitas, &c. ergo si creatura quauis, pro eo, ac disputauimus, infinitas habet formalitates

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

virtualiter, seu ratione distinctas, quauis fortietur infinitas perfectiones, adeoque erit Dei instar infinite perfecta. Obiiciet tertio: in serie praedicatorum essentialium, & formalitatum metaphysicè, ac virtualiter distinctarum est aliquod supremum genus substantia, verbi gratia, aut, si mauis, ens: item aliqua differentia vltima, videlicet, quae speciem atomam constituit. Tum sic: omnia praedicata essentialia hominis, verbi gratia, ratione distincta inter haec clauduntur extrema: fieri ergo nequit, vt ea non sint numero finita: alioqui erit, vt infinitum cohibeatur terminis, quo tamen nihil fingi potest falsius, aut absurdius.

Ad primam obiectionem respondeo, Aristotelem, 265 eiusque interpretes intelligendos esse de infinita multiplicitate, ac distinctione rationis ratiocinantis facta per diuersas cognitiones, quae quidem, naturaliter saltem, ac citra miraculum infinities distinctae realiter, pluresque esse nequeunt, sicut ad infinitam multiplicatam rationis eidem obiecto communicandam oportet. Intelligi etiam possunt de praedicatis metaphysicis, quorum effectus simul existant, cuiusmodi sunt animal, & rationale: namque id genus praedicata metaphysica esse non possunt infinita, nisi infiniti effectus realiter distincti ab eadem causa simul existant, quod tamen, saltem ex natura rei repugnat.

Ad secundam obiectionem respondeo, nullam 266 formalitatem alteri à se tantum virtualiter distinctae perfectionem addere propriè loquendo: additio namque, siue accessio distinctionem exposcit: cum ergo illa haud sit in eis vera, & propria, nec certè haec. Adice etiam, si cuius formalitati merito alterius strictè accresceret aliquid perfectionis omnesque, prout existimant plures cum Scoto, actu, & verè distinguerentur inuicem, haud propterea effecturas perfectionem aliquam totalem simpliciter infinitam, sed cumulum quendam secundum quid, & in aliquo genere finis nescium: tum, quia perfectio simpliciter, & in omni genere infinita est, quae formaliter, aut certè eminenter continet omnem perfectionem, nullā prorsus exemptā: at huiusmodi est perfectio solius Dei, secus verò ea, quae est in collectione formalitatum hominis, verbi gratia, quantumuis infinities multiplici, idque verè, & propriè: haud enim illa cohibet formaliter, aut eminenter perfectiones Angeli, cali, nedum ipsius Dei: tum secundò, quia perfectio simpliciter, siue in omni genere infinita debet esse omnis prorsus imperfectionis expert: at si statuatur in homine, verbi gratia, formalitates infinitae actu distinctae inuicem, vel eo ipso imperfectionem compositionis admittent, & praeter hanc alias innumeras: necesse ergo est, vt procul habeant infinitatem illam simpliciter, & in omni genere Dei propriam: tum, quia Deus potest producere lineam aliquam ab oriente ad occidentem, & è conuerso sine fine porrectam, vt patuit in physica, vtque modo disputandi gratia supponendum: at haec munere innumerabilium partium, ac perfectionum haud esset simpliciter, & in omni genere infinita propter causas nuper adductas: ergo neque talis erit creatura vlla, quantumuis infinitis perfectionibus, non tantum virtualiter, sed etiam actualiter, & ex natura rei distinctis coalescat.

Ad tertiam obiectionem respondeo. Partes lineae 267 finitae, verbi gratia, bicubitae sunt de Aristotelis, & plerorumque philosophorum sententia infinitae: & tamen clauduntur duobus terminis, ac punctis, altero videlicet, à quo incipit linea, & altero in quod definit. Quanquam ergo praedicata essentialia hominis, v. g. claudantur

claudantur duobus terminis, supremo scilicet genere, & differentia infima, haud propterea non poterunt esse infinita.

268 Dices primò cum P. Suarez ubi paulò suprà, partes lineæ bicubitæ infinitas esse communicantes, & minores inclusas in maioribus, ac, nisi inadæquatè tantum distinctas invicem; quare haud esse mirum, quòd eiusmodi infinitudo terminis cohibeatur: cæterum prædicata essentialia hominis, aut alterius speciei ratione, & virtualiter esse distincta, id quæ adæquatè, & ex toto, aliæque haud includi in aliis: quamobrem eorum infinitudinem haud posse cohiberi terminis: cohiberetur autem, si quæ posset admitti: nullam ergo esse admittendam.

269 Verum in primis maior est distinctio realis inadæquata, quàm distinctio virtualis, ac solius rationis, quantumvis adæquata: illa siquidem aliquid habet veræ distinctionis, hæc omninò nihil: si ergo partes lineæ realiter inadæquatè distinctæ, & communicantes invicem nihilominus intrà duos terminos infinities multiplicari possunt; à fortiori id ipsum dicendum est de prædicatis essentialibus, quamvis adæquate, ac nonnisi virtute, ac ratione sola distinctis. Deinde inter summum ens, Deum scilicet optimum maximum, & non ens sunt infinitæ species creaturarum possibiles: at illæ distinguuntur realiter adæquatè: parum ergo refert inadæquata distinctio realis partium continui terminati, quandoquidem idem fieri potest argumentum in alia infinitudine rerum realiter adæquatè distinctarum, & tamen terminis utrinque clausa. Ad hæc in physica ostensum est, partes infinitas cuiuscunque continui realiter adæquatè distingui: quocirca opposita ruit instantiæ fundamentum.

270 Dices secundo, terminos immediatos, hoc est, inter quorum alterutrum, & quas coercent partes, nullum sit medium, nullum interstitium, ob stare infinitati: hæc enim de causa partes numeri alicuius, v. g. decadis nequeunt esse infinitæ, quia videlicet ita cohibentur intra primam unitatem, & decimam, ultimamque, ut primæ unitati sit immediata secunda, & huic tertia, & sic de reliquis sursum ascendendo; contra verò decimæ unitati nona, & huic octava, & sic de cæteris ordine retrogrado. Cæterum si sint immediati termini illi, quibus coercentur aliqua numerositas, siue multitudo, hanc esse posse infinitam: hinc enim est, ut partes cuiusvis continui à Deo producti sint infinitæ, quia scilicet puncto illius terminatio nulla pars est immediata, nulla, quæ non possit dividi in alias duas minores, quarum altera sit propior, ac vicinior ei puncto: & par est ratio respectu eius, quod dici solet inchoatium: hinc etiam est, ut intra summum, & increatum ens, ac non ens creaturæ possibiles sint etiam infinitæ, quoniam videlicet nulla produci potest adeò perfecta, quin inter eam ac Deum mediet, ut sic dicam, alia perfectior, si minus actū producta, ac certè produci non repugnans: nulla item adeò imperfecta, quin sit in potentia creatoris alia imperfectioni non entis vicinior, eamque inter, & priorem media. Quæ, cum ita se habeant; prædicata omnia essentialia hominis, verbi gratia, continentur intra terminos immediatos: nam substantia hinc immediatè terminat eorum seriem, cum ei sit immediatum genus corporis, & huic vivens, &c. illinc verò differentia specifica, quandoquidem, tum ei, tum toti speciei est immediatum genus proximum, aliàs ita minimè meritum appellari, & nequaquam à remoto distinguendum. Quamobrem haud videtur fieri posse, ut sit in prædicatis essentialibus processus in infinitum, quantumvis in parti-

bus continui, aut collectione creaturarum possibilem admittatur.

Sed ne hoc effugium tutos præstat adversarios, 271 quippe quibus id permittitur non possum, nec argumento facto cogor, prædicata essentialia terminis claudi immediatis. Nam, tamen quoad nos substantiæ sit contiguum genus corporis, aliter tamen reuera accidit: siquidem substantiæ, quæ est supremum generalissimumque genus, omnesque cohibens substantias, propius est aliud genus substantiæ, quod, tum corpora omnia, tum etiam aliquos contineat spiritus, non verò omnes, quàm genus corporis: est enim illud univiersalius, quàm hoc: deinde, ne illud est immediatum substantiæ latissimè fusæ, sed ei vicinior est alia substantia, quæ, tum corpora cohibeat, tum maiorem spirituum multitudinem; & sic in infinitum.

Rursus etsi differentiæ specificæ hominis, ipsique homini videatur immediatum genus animalis, si tamen non respectu nostræ, & scientiæ, quæ pollemus adeo imperfectæ, & malignæ sermo sit, sed potius res in se resecetur ad vivum, sanè propius est speciei humanæ à Deo conditæ, ac differentia eius propriæ genus hominis, quàm animalis. Scire namque est plures hominum species à Deo creati posse, quæ nimirum est possibilis inæqualitas, eaque notabilis, tum in corporibus non productis, tum etiam in animalibus: in illis, vel propter capacitatem plurium, aut pauciorum formarum, vel propter maiorem, aut minorem actualitatem, & complementum, idque proprium, & non extrinsecus emendicatum: vel propter indivisibilitatem, aut divisionem integram partium: in his verò propter perfectiores, seu imperfectiores operationes discurrendi, amandi, &c. Quidni ergo homo in communi sit genus in ruitu huiusmodi specierum humanarum Deo possibile: at quod ei speciei humanæ, quæ modo est producta vicinior, quàm animal, est luce clarius. Deinde intra genus supremum hominis omnes eius continens species est aliud pauciores cohibens, & infra hoc aliud adhuc pauciores complectens, & sic absque fine, quin unquam deuenire sit ad genus hominis infimum, & re ipsa proximum huic speciei hominis, quam agnoscimus. En quatenus prædicata essentialia hominis haud coercentur terminis immediatis, sed potius mediatis tantum.

273 Post hæc aliud est loqui de prædicatis essentialibus directè collocatis in prædicamento, aliud de his, quæ non collocantur in eo directè, sed reductivè, & indirectè, cuiusmodi sunt differentiæ omnes prout tales, & quatenus condistinctæ à rationibus conveniendi; hæc namque haud sunt formaliter ens, substantia, &c. Quamquam ergo instantia facta id concludat, prædicata essentialia prioris generis haud esse posse infinita, eò videlicet, quod terminos fortiantur immediatos, substantiam nempe, & differentiam atomam: nihil tamen habet momenti in prædicatis essentialibus posterioris generis, ut intuenti clarebit.

CAPVT XVIII.

Postrema argumenta adversus distinctionem virtuales intrinsecas in rebus creatis solvuntur.

274 Vigessimum sextum argumentum. Admissa semel distinctione virtuali, unum contradictorium de alio verè poterit affirmari, siquidem hæc propositiones

non

non poterunt non esse veræ: simile est non simile: cognitum est non cognitum, vt liquet ex istis syllogismis: animal est simile, & rationale non simile, sed animal est rationale, ergo simile est non simile: animal est cognitum, & rationale non cognitum, sed animal est rationale, ergo cognitum est non cognitum. Consequens autem est absurdum: aliæ etiam hæc propositiones de extremis contradic-toriis erunt nihilominus veræ: factum est infectum, distinctum est indistinctum, gratum est non gra-tum, lucidum est tenebrosum, album nigrum, ho-mo non homo: Hæc autem, vel Poëticiis fabulis fabulosa sunt, & magis absurda, quàm, sicut dixit Maro in Batarum.

*Pallida flauescant æstu sitientia prata,
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Desint & syluis frondes, & fontibus humor.*

Aut quàm si, vt cecinit Claudianus in Stilicone
*Irriget Ægyptum Tanais, Mæorida Nilus
Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,
Caucasiseisq; ingis calido nigrantibus Austro,
Tum Getulas Aquilo glacie constringat arenas.*

Respondeo in primis, argumentum instari in Deo, in quo, cum nihil absurdum, aut impossibile pos-sit admitti, verumtamen est, genitum esse inge-nitum, communicabile esse incommunicabile, pro-ducens esse non producents, vnitum esse non vni-tum, aliæque multa prædicata consentire quodam-modo. Nam Paternitas est incommunicabilis, & es-sentia communicabilis, at essentia est Paternitas: com-municabile igitur est incommunicabile: rursus: Fili-atio est genita, & essentia ingenita: at Filiatio est essentia: genitum ergo est ingenitum. Præterea: Pa-ternitas est producents, vt quod Filium, & Spiritum sanctum, quos tamen essentia, vt quod, & verè non producit, alioqui seipsam productura: producents er-go est non producents. Item Filiatio immediatè vnitur humanitati Christi Domini, cui tamen natura à Filia-tione indistincta sic non vnitur: vnitum igitur erit non vnitum. Nec verò ad infinitatem Dei appellare possunt aduersarij, quasi idcirco contradictoria de se inuicem prædicari possint in Deo, quia est suapte natura infinitus: namque, si vniuersum contradic-to-ria coherere nequeunt, nulla quidem infinitas ea poterit fæderare, nulla facere, vt in idem coales-cant. Præterquam, quòd, tamen si, non solum in Deo Optimo Maximo ea locum habeant, sed etiam in quauis creatura, hæc nihilominus esse posset fi-nita, quia nimirum eiusmodi habebit contradic-tio-nem prædicatorum eorumque affirmabilitatem mu-tuam ab alio, necnon tempore, & loco circumscri-ptam, & aliis affectam conditionibus, quæ ab infini-tate Dei infinite dissident, vti superius iterum, atque iterum à nobis expensum: infinitatis ergo priuile-gium non est, prædicata contradictoria inter se com-mittere, aut efficere, vt verè prædicentur inuicem.

275 Respondeo secundò, contradictoria extrema, si inuicem realiter distinguantur, non posse de se mu-tuò prædicari, aut verè affirmari; secus verò, si sint realiter eadem, ac tantum virtualiter distincta: sed esse hominem, & esse non hominem, lucidum, & tenebrosum, factum, & infectum, distinctum, & in-distinctum, &c. realiter distinguantur: eis enim signa distinctionis realis superius posita conueniunt: quocirca tamen si de se mutuò dici verè nequeant, nihil mirum, si tamen alia contradictoria nullo realis distinctionis signo affecta verè enuntientur inuicem. Respondeo terriò iuxta dicta superius cap. 13. quan-tumuis admittatur distinctio virtualis, haud propter-ea absolute, & sine aliqua tacita, aut expressa redu-

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

plicatione duo contradictoria inuicem verè enun-tiari: cum enim dicitur, simile est non simile, aut cognitum est non cognitum, subintelligendum est, quod animal simile, & cognitum est non simile, & non cognitum prout est rationale, cum interim abso-lutè, ac propriè dici non possit, illud non esse simile, aut cognitum; negatio enim est malignantis naturæ, & in propositionibus nobis obiectis, etiam omnis for-malitates cognitionem negat, atque similitudinem, vti superius visum: fortassis autem in Deo secus se res habet, & ita natura communicatur Filio, vt Paternitas dici possit ei non communicata absolute, & non facta hac adiectione, prout Paternitas est aliæque simili. Respondeo quartò iuxta doctrinam capitis 13. nuper citati, tantum affirmari ex nostra sententia vnum con-tradictorium de alio præcisiuè, non verò negatiuè; hoc pacto cognitum est non cognitum præcisiuè, simile est non simile præcisiuè, quemadmodum dici consuevit voluntas est amans, & non amans præcisi-ue, id est amans pro posteriori signo naturæ, ac ratio-nis, & non amans pro priori.

Vigesimalum septimum argumentum & superiori 276 assimile, eiusque confirmatio. Idem de seipso verè negari nequit, si vtrumque, non solum realiter, sed etiam virtualiter, ac ratione nostra sit idem: aliàs pro-fectò hæc propositiones: homo non est homo, homo non est animal rationale, aliæque eiusmodi in imam penetrabunt veritatem, quas tamen falsas esse, & non veras est vero verius: & quidem si idem de seipso, non solum realiter, sed etiam virtualiter sumpto, & in plures formalitates indiuiduo ne-gari potest, cum aliunde idem de seipso semper af-firmari queat, certè fiet, vt de eadem re ipsamet si-mul affirmari possit, & negari, adeoque, vt prædica-ta contradictoria in vnam etiam virtualiter entita-tem conueniant. Consequens autem est falsum, & absurdum. At concessa distinctione virtuali, idem de seipso, & non realiter tantum sed etiam virtualiter ipso verè negari poterit: eiusmodi ergo distinctio est reiicienda. Maior vnà proposita est, atque probata. Minor probatur: namque in sententia distinctionem virtualem admittente, simile est non simile, cognitum est non cognitum, &c. simile ergo non est simile, co-gnitum non est cognitum, adeoque idem de seipso etiam virtualiter, ac ratione nostra non diuerso enun-tiatur: hæc consequentia est in propatulo, siquidem hoc ipso, quòd lapis est non homo, bene sequitur, quòd lapis non est homo: si ergo simile est non simile, & cognitum est non cognitum, ritè fiet, simile non esse simile, & cognitum non esse cognitum. Quocirca perridiculum nobis obiecerit quispiam ænigma Pla-tonis lib. 5. de republ. necnon Panacris, vt testantur Clearchus in libro ænigmatum, & Athenæus Dipno-sophistarum lib. 10. cap. 17. paulò ante eius medium homo, non homo, videns non videns percussit, non percussit lapide, non lapide auem, non auem super ar-bore, non arbore, admissa distinctione virtuali nihil mysterij, nihil habere difficultatis, & frustra ita com-muniter enodari; emmichus luscus percussit pumice vespertilionem super sambuco: scortum enim ab his metaphoris eiusmodi prædicata contradictoria in sensu proprio, ac rigoroso esse vera: quinimo, non tantum hoc ænigma, sed quoduis aliud quantumlibet intricatum nostra mirabili distinctione virtuali posse solui.

Hoc etiam argumentum manifestam p. titur ino-stantiam in Deo. Communicabile enim in eo cit non communicabile, genitum est non genitum, vnitum immediatè est non vnitum, producents est non pro-ducens: quæso ergo dicant aduersarij, an in Deo

communicabile non sit communicabile, aut genitum non sit genitum, & sic in reliquis, quodque responderint, id sibi à nobis dictum putent. Rursus secundo, cum rationalitas tantum sit non similis, & non cognita improprie, proprie vero similis, & cognita, sicuti animalitas, ut superius exposuimus, profecto non nisi improprie tantum idem de seipso iuxta nos negabitur, ac de simili, aut cognito dicitur, quod non sit simile, aut cognitum.

278 Tertiò, quemadmodum in vno sensu album est dulce, & in alio album non est dulce; ita etiam simile de nostra sententia, vno quidem intellectu erit simile, & alio non erit simile, & cognitum pariter erit, & non erit cognitum, aliter tamen, aliterque: etenim cum dicitur, quod est simile equo in homine, esse simile, significatur illud identificari realiter cum omni eo, quod in homine similitudinem habet cum equo, adeoque animalitatem hominis, cui ea similitudo primariè, & immediatè conuenit secum ipsa, neque non cum rationalitate realem sortiri similitudinem: atque hoc sensu verum est simile esse simile. Cum verò dicitur, simile non esse simile, significatur id, quod in homine potissimum simile est equo, nimirum animalitatem, distinguere virtualiter ab aliquo, quod etiam in homine reipso simile est equo, videlicet à rationalitate secundum ea, quæ superius sæpè differuimus, atque hoc sensu simile non est simile. Ecce quomodo idem concretum de seipso, non tamen eodem, sed diuerso sensu verè affirmetur; ac negetur?

279 Hinc autem neutiquam sequuntur absurda in argumento pertricta. Quod enim ad prius attinet, homo secum ipso, necnon cum animali rationali realiter, & etiam virtualiter, siue ratione ratiocinata identificatur: quapropter mirum non est, quod de homine tantum prædicari possit, quod sit homo, ac animal rationale; neutra verò ratio harum de eo verè possit negari: siue enim identitas realis, siue virtualis negetur, negationi falsum suberit eo, quod alterutra identitas inter illa interfit extrema. Cæterum id, quod est simile in homine, nimirum animalitas, realiter identificatur cum rationalitate, quæ reuera, licet mediata, est similis etiam equo: item eadem animalitas cum rationalitate non habet identitatem virtualem: quocirca in sensu reali verè dicitur, simile non est simile in homine, siue quod perinde, animalitas similis non est rationalitas similis eidem: at verò in sensu virtuali verè dicitur, simile non est simile, siue, quod in idem concurrat; animalitas similis non est rationalitas itidem similis: quorum alterum, & alterum nuper manet explicatum. Quod autem ad secundum attinet incommodum, illud etiam sequela caret: quoties enim variantur termini, & aliter, aliterque supponunt, affirmatio, & negatio de eadem etiam virtualiter formalitate esse poterunt, nullamque in ea contradictionem prædicatorum, nullam arguent distinctionem mediam: quando autem dicitur simile esse simile, & etiam non esse simile, vno sensu idem de eodem affirmatur, & alio de eo negatur: ita non sunt contradictoriæ propositiones hæc imago Petri est homo, & ea non est homo: illam enim esse improprie hominem affirmatur, & esse proprie hominem negatur.

280 Respondeo quartò, idem de seipso affirmari, & negari posse iuxta nostram sententiam, non tamen negatione stricta, sed lata, & quæ magis est præcisio, quam negatio, hunc in modum: cognitum non est cognitum præcisue: simile non est simile præcisue; quo autem pacto hæc sint prædicata contradictoria, & cur, etiam si verificentur de vna, non solum re, sed

etiam realitate, hæc nihilominus sit virtualiter eadem, & non multiplex; eo videlicet, quod ei non conueniant, prout est talis, supra manet ostensum.

281 Vigefimum octauum argumentum est; lumine naturæ videri manifestum propositiones negatiuas veras realem arguere distinctionem subiectum inter, & prædicatum, quibus constant: aliàs, cum dicitur, homo non est lapis, idque ex vero, cur propterea homo à lapide realiter distinctus censeatur? Atqui admissa distinctione virtuali, propositiones negatiuæ, quin realiter distinguantur earum subiectum, & prædicatum, erunt veræ: hæc enim propositio, ut aliis supersederes: *rationalitas non est similis equo*: est negatiua, & vera: & tamen rationalitas non distinguitur realiter à similitudine in actu primo cum equo, de qua sola in præsentiarum sermo, siue, quod perinde est, ab animalitate, merito cuius homo est similis equo.

282 Verum in isto argumentum in Deo; in quo hæc propositiones negatiuæ sunt veræ, Deus non vult creare alium mundum, Paternitas non est communicabilis Filio: essentia non est productiua ut quod ad intra. At tamen subiectum, & prædicatum harum haud sunt realiter distincta inuicem. Non certè primæ, volitio enim libera alterius mundi, tametsi Deum modo velle non faciat, pro eo, ac potest, ab eo tamen realiter est indistincta. Non secundæ, quoniam non omnis communicabilitas à Paternitate distinguitur realiter, aliàs essentia diuina sic esset ab ea distincta. Non denique tertiæ, siquidem vis productiua ut quod ad intra haud distinguitur realiter ab essentia, cum relatio Paternitatis, & Filiationis nequeant ab ea distinguere. In isto etiam argumentum in rebus creatis: hæc enim propositio negatiua *essentia Petri non existit*; est vera, cum tamen essentia Petri, & eius existentia realiter non distinguantur iuxta magis probabilem, ac modò magis communem sententiam. Quam tamen, si non recipiant aduersarij, en aliam instantiam, nulla, ut arbitror, exceptione refragabilem: hæc propositio; *existentia Petri non existit*; vera oppidò est: & tamen existentia Petri est à seipsa realiter indistincta, ut certo certius.

283 Deinde respondeo, propositiones negatiuas aliquando identitatem realem subiecti, & prædicati destruere, ut, cum dicitur homo non est lapis, aliquando verò solam identitatem virtualem, ut, cum enuntiatum aliquid eorum extremorum, quibus iam iam vsi sumus contra aduersarios nostros in instantiis. Ergo si propositio negatiua sit prioris generis, eius veritas cum distinctione reali subiecti à prædicato coniuncta erit, & idcirco ista propositio negatiua; homo non est lapis utriusque realem distinctionem postulat. Sin autem propositio negatiua sit posterioris generis, profecto vera esse poterit, quin propterea inter illius subiectum, & prædicatum vlla interfit distinctio realis. Quandoquidem igitur hæc propositio negatiua, *rationalitas non est similis equo*, ad posterius attinet genus, & solam identitatem virtualem, & immediatam rationalitatis cum similitudine equina, siue animalitatem hominem equo assimilante significat, nouum alicui accidere non debet, quod veritas eius propositionis cum subiecti, & prædicati, quæ necit inuicem, identitate, & indistinctione cohareat. Quamuis autem propositio refingatur talem in modum, *rationalitas realiter non est similis equo*, haud propterea identitas realis, maiorve virtuali per eam negabitur: sensus enim eius erit: rationalitas non est virtualiter idem cum reali, ac vera similitudine in actu primo cum equo, siue cum animalitate hominem equo realiter assimilante: quem

in modum, etsi affirmes, Paternitatem non esse realiter communicabilem Filio, haud propterea identitatem realem inter Paternitatem, & essentiam, siue communicabilitatem inficias ieris.

284 Vltcrius argumento respondeo, quoties in rebus saltem creatis vnum negatur de alio per propositionem inficalem veram, idque absque reduplicatione, aut adiectione tacita, vel expressa, tum subiectum, & pradicatum realiter oportere distingui; & hac de causa non sine distinctione reali hominis à lapide accidere, vt absolute, ac verè dicatur; homo non est lapis. Caterum, cum dicimus, rationalitas non est similis equo, aut, animalitas non est dissimilis equo, hæc, & similia tacitam saltem congeminationem, & adiectionem concernunt, cuiusmodi est, vt *rationalitas, vt animalitas*, iuxta sæpe sæpius dicta, & explicata: haud ergo est quapropter subiecti, & pradicati realem arguant distinctionem. Tandem respondeo, cum propositiones negatiuæ sensum efficiunt duntaxat præcisum, nullam deposcere sua inter extrema distinctionem realem: eiusmodi autem esse sensum illius propositionis, rationalitas non est similis equo, & aliarum id genus, cum interim propositio ab aduersariis obiecta, & extremis realiter distinctis terminata, videlicet homo non est lapis, strictè neget, & non tantum præscindat.

285 Vigessimum nonum argumentum, & superiorum confirmatio: repugnat, vt de eadem re idem verè affirmetur, ac negetur: ac concessa distinctione virtuali id minime repugnabit: nam de animalitate, & rationalitate, quæ quidem est eadem res, verum erit alteram cognosci, alteram non cognosci, vnam esse similem, & dissimilem aliam: ergo &c. maior suadet ex Aristotele cap. 10. de oppositis: *in affirmatione verò, & negatione semper, siue sit, siue non sit, alterum erit falsum, alterum verum: horum enim agrotare Socratem, & non agrotare Socratem, siue sit, siue non sit Socrates, alterum verum, alterum falsum esse patet: si enim non sit, agrotare illum est falsum, non agrotare verum: quare hisce solis hoc competit, alterum, inquam, ipsorum verum esse, alterum falsum, quæ, vt affirmatio, & negatio opponuntur.* Id ipsum docet Anselmus cap. 3. de incarnatione. Verbi: *de vna quippe & eadem re non est vera simul affirmatio & negatio eiusdem: sed de alia re affirmare aliquid, & de alia id ipsum negare, nihil prohibet.* Consentit Augustinus de categoriis cap. 18.

286 Confirmatur, & declaratur: duæ propositiones contradictoriæ nequeunt esse simul veræ, sed alteram necesse est veram, alteram falsam esse, vt omnibus est in confesso: acqui contradictoriæ propositiones simultaneam admittunt veritatem, vbi distinctio virtualis admittitur in rebus creatis: haud ergo est admittenda: maior, vt dixi, est omnium: minor est in propatulo: nam hæc propositiones, animalitas hominis cognoscitur, rationalitas non cognoscitur, veræ sunt in sententia distinguendum virtualiter eiusmodi formalitates: sed sunt contradictoriæ, idem enim de eadem propriè re affirmant, & denegant: quod autem improprie, & secundum quid diuersum sit vtriusque subiectum, merito distinctionis virtualis, parum refert: siquidem hæc propositiones; homo est equus, animal rationale non est equus, re ipsa, ac verè contradicunt inuicem: & tamen sunt de subiecto secundum quid, & improprie diuerso, munere scilicet distinctionis rationis, qua homo secernitur ab animali rationali; similiter ergo in præsentia, &c.

287 Caterum hoc etiam argumentum, eiusque confirmatio in Deo apertam patiuntur instantiam: hæc

namque propositiones veræ sunt: natura diuina communicatur Filio: Paternitas diuina non communicatur Filio: declarent ergo aduersarij, an propterea idem de eodem verè affirmari, ac negari queat; anve propositiones contradictoriæ sint simul veræ? & non tantum sibi: sed etiam nobis solutionem præstabunt. Deinde absolute dicendum est, idem simul affirmari, ac negari non posse de eadem re, si eadem non solum realiter, sed etiam virtualiter sit, idque tantum voluisse Aristotelem, Anselmum, Augustinum, & alios passim doctores; secus verò, si sit eadem realiter, diuersa tamen, ac multiplex virtualiter. Porro admissa distinctione virtuali de re non virtualiter, sed realiter eadem affirmatur, ac negatur idem. Animalitas enim, quæ cognoscitur viso procul homine, & rationalitas, quæ non cognoscitur, sed later, virtualiter sunt distinctæ. Propositiones etiam, quibus alteram cognosci, alteramque non cognosci enuntiat, vniuersimque omnes, quæ ex distinctione virtuali sequuntur, haud sunt contradictoriæ: contradictio enim identitatem, non solum realem, sed etiam virtualem subiecti postulat. Quid mirum ergo, si eius defectu præfatæ propositiones non contradicant inuicem? Diuersa ratio est harum propositionum: *homo est equus, animal rationale non est equus*: quamuis enim vtriusque subiectum sit multiplex secundum quid, ea tamen multiplicitas est solius rationis, siue considerationis: hæc autem ad tollendam contradictionem est insufficientis: tum, quia minor est, quam distinctio virtualis, licet hæc secundum quid, & impropria sit, adeoque perperam ab vna arguitur ad aliam, idcirco autem minor est, quia non perinde, ac distinctio virtualis habet se à parte rei, & ante omnem intellectus operationem: tum etiam, quia, si multiplicitas solius rationis esset tollendo contradictionem, nullæ propositiones realiter distinctæ essent contradictoriæ: omnes enim sunt de subiectis distinctis ratione nostra, & quæ diuersos terminant conceptus; quo pacto subiectum, & pradicatum cuiusvis propositionis cum reali identitate distinctionem rationis coniunctam habent. Præterquam, quod hæc propositio: *animal rationale non est equus*; virtute contineat hanc; *homo non est equus*: vnde sicut hæc contradicit formaliter propositioni affirmanti, *hominem esse equum*, ita & illa prior, saltem virtualiter: secus accidit in iis propositionibus, quarum subiecta sunt virtualiter distincta: neutra siquidem inferre potest propositionem formaliter contradicentem alteri, vt constat ex omnibus nostræ sententiæ probationibus.

Trigesimum argumentum aduersus eam. Quædam realiter identificata, distingui tamen virtualiter, ac subire prædicata contradictoria, est ea distingui realiter in tertio saltem: tum, quia contradictio prædicatorum arguit semper aliquam distinctionem realem, vt videtur luce clarius; sicubi ergo non realem immediatam, propter immediatam videlicet identitatem extremorum, quibus conuenit, certè realem mediatam, siue in tertio: tum secundo, quia triplex relatio diuina, & eius essentia, de quibus solis constat ex nostræ fidei principiis, quod sint virtualiter distinctæ, & non obstante earum reali identitate, prædicatis contradictoriis obnoxia, sanè distinguuntur realiter in tertio: v. g. Paternitas, & essentia, quarum altera communicatur Filio, secus verò altera, distinguuntur hoc ipso realiter in tertio, id est in filiatione, cum qua videlicet identificatur essentia, & quæ distinguitur realiter à Paternitate, & quidem ita distinctionem virtualem in

diuinis explicant, & defendunt OKamus in log. 2. part. cap. 2. & in 1. dist. 2. quæst. 2. & Hieronymus Fasolus 1. part. quæst. 28. art. 2. dubit. 2. & alij recentiores theologi. Tum Sic: in rebus creatis distinctio realis in tertio, siue mediata extremorum immediate eorundem, & indistinctorum nequaquam reperitur: id enim esset, in eis admittere quidpiam simile mysterio Triados, contra, quam disputauimus in Dialect. lib. 8. tract. 2. cap. 2. nequit ergo in eis concedi distinctio virtualis intrinseca.

289 Negandum tamen est, distinctionem virtualem talem esse, qualem eam explicant aduersarij, tum, vt illam in creatis demoliantur, tum, vt eam in diuinis adstruant. Atque imprimis supra satis superque ostensum est, contradictionem prædicatorum nullam opus habere distinctionem realem in tertio, sed sine ea factam, & rectam in nobis reperi: quorsum ergo eiusmodi contradictio, ac distinctio virtualis explicari debeat per distinctionem realem in tertio? Rursus secundo: potissima causa distinctionis virtualis cum distinctione reali in tertio confundenda est, vt ita difficultas mysterij triados melius explicari possit, atque defendi: at in hunc finem ea prorsus est inutilis: siquidem iuxta disputantes ita haud reperitur in vlla re creata distinctio virtualis intrinseca, aut prædicatorum contradictio, adeoque tota ab eis mysterij illius adeo ineffabilis difficultas in eo statuitur, quod vna, eademque simplicissima res, cuiusmodi est v.g. essentia, & Paternitas subeat prædicata contradictoria: sed vtriusque distinctio realis in tertio huiusmodi difficultatem non tollit, nec emoluit: quid enim refert, eas distingui realiter in tertio, siue mediata, vt talibus prædicatis contradictoriis sint obnoxia: ita siquidem eas distingui, est proprie loquendo non distingui: tum, quia causa mediata, vt in physica probauimus, est improprie causa: ergo & mediata distinctio improprie distinctio: tum etiam, quia proprie identificantur ambæ, quæ ergo fieri potest, vt proprie distinguantur propter id, quod sunt in tertio, & mediata distinctæ? Quandoquidem igitur essentiam diuinam, & Paternitatem distingui realiter in tertio, siue mediata, haud est, nisi titulus sine re, & sine vlla inter eas vera distinctione, distinctionis nomen duntaxat, & inanis sonus, cuius, vt dictum est, vtilitatis esse potest ad tuenda, & explicanda quæ eis conueniunt prædicata contradictoria: videlicet communicari, & non communicari?

290 Hæc, si, quamuis videantur conuenire Paternitati, & essentia non illis conuenirent reuera, sed potius Paternitati, & tertiæ illi entitati, in qua, & penes quam ab essentia distinguitur realiter, nimirum Filiationi aliquid afferrent aduersarij, quod ad rem faceret, quodque contradictionem prædicatorum in diuinis repperam emolliret. Caterum, vel de ipsorum confessione, ea recidit immediate supra ipsam Paternitatem, & essentiam, & altera earum communicatur Filio, altera vero non communicatur. Quod, si de his prædicatis contradictoriis dubitent, ad alia appello: nam essentia iuxta aduersarios distinguitur realiter in tertio à Paternitate, & Paternitas ita à seipsa non distinguitur, vt luce clarius.

291 Ad hæc: cum dicitur, idcirco in Deo eandem rem subire prædicata contradictoria, quoniam vna eius formalitas distinguitur realiter ab alia mediata, & in tertio, vna certe difficultas per aliam explicatur maiorem: namque in creatis nunquam iuxta contrarios vna formalitas ab alia secum eadem distinguitur realiter mediata, siue in tertio, neque fieri potest, vt quæ sunt idem realiter, & numericè, habeant ali-

quod tertium ab vno non altero realiter distinctum, aut quæ specie sunt idem, fortiantur aliquod tertium specie distinctum ab altero tantum eorum, aut quæ genere, &c. Sicut ergo aduersarij contradictio-nem prædicatorum in Deo per distinctionem realem in tertio explicant, quidni seorsim ab illa per distinctionem virtualem: hæc enim haud difficilior est, quàm illa; imò, quantum sentio, facilius multis partibus.

292 Tertio principaliter mihi displicet is modus explicandi distinctionem virtualem in diuinis. Namque volitio creandi mundum hunc, & essentia diuina distinguuntur virtualiter, habentque prædicata contradictoria, ponit enim essentia diuina abesse ea denominationis volentis condere mundum istum, ipsa tamen sibi haud potuit abesse: nihilominus ambæ non distinguuntur realiter in tertio. Eas enim ita distingui, iuxta aduersarios est, essentiam identificari realiter cum volitione, quæ realiter denominatione distincta est à volitione. At hæc doctrina est omni, vt sic dicā, falsitate falsior. Nam imprimis nulla prædicata absoluta, nulla, nisi solas tres personas in Deo realiter distingui Conciliū Florentinū, & Patres communiter edocent: quæ ergo fieri potest, vt volitio libera mundum hunc moliendi, & volitio ei opposita sint realiter distinctæ inuicem? Nec valet dicere, eas denominatione, adeoque secundum quid tantum distingui: quia quod sint duæ terminationes, seu denominationes meræ, omnis perfectionis formalissimè expertes, haud potest detrachere quidpiam de quantitate distinctionis realis inter eas repertæ, vel facere, quominus distinguantur, quantum tres personæ diuinæ: quo pacto duæ carentiæ hominis v. g. & equi tantum distinguuntur, quantum homo, & equus; item ens, & non ens non minus, imo fortasse magis, quàm duo entia. Vtremque secundum eiusmodi volitio, & nolitio, vel distinguuntur realiter inter se inuicem, propter earum separabilitatem realem, vel potius propter illarum oppositionem, & impossibilitatem. Non ob separabilitatem: nam essentia est à quauis earum separabilis: & tamen eas inter, & essentiam non est realis distinctio, vt aduersariis etiam est in confesso: & iure merito, alioqui Deus vult, aut noler per aliquod accidens à se realiter distinctum, sibi inhaerens, non ob impossibilitatem, & oppositionem; siquidè nullum signū maius distinctionis realis, quàm separabilitas, at earū & essentia separabilitas, quia est denominatiua tantum nullā arguit inter essentiam, & illas distinctionē realem, vt supponimus vtrique: similiter ergo earū inter se oppositio, & impossibilitas, cum sit merè denominatiua siue terminatiua, nullus erit inter eas distinctionis realis argumentum.

293 Quarto mihi displicet is modus explanandæ, aut potius intricandæ distinctionis virtualis in Deo. Quoniam eius essentia distinguitur virtualiter à tribus relationibus collectiue sumptis, & hæc à seipsis ita non distinguuntur: huiusmodi autem prædicata contradictoria reuocari nequeunt in aliquam distinctionem realem in tertio, siue mediatam: essentia enim diuina cum nullo identificatur, quod realiter sit distinctum à collectione trium personarum, aut è conuerso. Dicunt aduersarij, eam identificari cum vna relatione, quæ realiter inadæquate distinguitur à tota collectione trium. Sed enim, si paulò aliter struantur prædicata contradictoria à nobis obiecta, ac dicatur, essentiam virtualiter distingui à tota collectione trium relationum, & à quauis illarum, nullus erit effugio locus: etenim cum nullo identificatur essentia, quod sit realiter inadæquate distinctum, & à tota collectione trium personarum, & à quauis earum singula

singularum sumpta. Superfedeo aliis impugnationibus: res enim est theologica, & alieni instituti.

294 Trigesimum primum argumentum. Repugnat identitas virtualis extremorum actu distinctorum, ratione cuius ita se habeant ad recipienda prædicata contradictoria, ac si verè, & actu essent distincta inuicem. Antecedens est perspicuum: quæ enim actu, & verè distinguuntur, non possunt non recipere aliqua prædicata contradictoria: tum, quia vnum distinguitur ab altero, & alterum à seipso non est distinctum: hæc autem sunt prædicata contradictoria; aliqua ergo necessariò recipiunt: tum etiam, quia non contaret, an Petrus v. g. realiter, & actu distinguatur à seipso, nec nò; quòd enim prædicata contradictoria nulla ei conueniant, non tam in identitatem actualem, & veram eius cum semetipso, quam in identitatem virtualement cum distinctione actuali eius à seipso coniunctam posset referri. Consequentia argumenti suadet: quia non magis excludit distinctio actualis identitatem actualem, quam è contrario identitas actualis actualem distinctionem, & tamen identitas actualis ita distinctionem excludit actualem, vt admittat virtualement: similiter ergo ita distinctio actualis actualem excludit identitatem, vt virtualement admittat.

295 Confirmatur primò: æqualitas vera, & propria duorum conceptuum non potest morari cum eorum inæqualitate virtuali, ratione cuius perinde se habeant ad inæquales causas effectus, & proprietates habendas, ac si verè non essent æquales: identitas ergo vera, & actualis aliquorum conceptuum non poterit esse coniuncta cum eorum distinctione virtuali, merito cuius ita se habeant in ordine ad prædicata contradictoria recipienda, ac si non identificarentur inuicem. Consequentia videtur legitima, & sine vilo discrimine. Antecedens etiam liquet, quoniam alioqui nullum nobis suppleret argumentum ad inæqualitatem hominis v. g. & Angeli probandam: & sic de cæteris rebus. Quòd enim homo, & Angelus ab inæqualibus causis proficiantur, ille nimirum à causa secunda, hic à sola causa prima: rursus quòd inæquales producant effectus, videlicet hic perfectiores cognitiones, amores, ac motus locales, ille verò imperfectiores: item quòd alter perfectius duret, & æuo mensuretur, alter imperfectius, & tempore reguletur, ad solam potest inæqualitatem virtualement, & secundum quid referri, vbi hæc semel possibilibis sit, & cum vera æqualitate cohereat.

296 Confirmatur secundo: similitudo atomi, & specifica excludit dissimilitudinem specificam virtualement, munere cuius conceptus omnino similes perinde respiciant diuersa, ac dissimilia connotata, ac, si verè dissimiles essent: aliàs non conspicio, quo pacto probari possit, vnionem hypostaticam verbi ab vnione hypostatica Patris, & Spiritus possibili differre: licet enim ex vniones diuersa connotent extrema, tum intrinseca, tum extrinseca id in dissimilitudinem virtualement referri possit, ac deberet. At hæc dissimilitudo virtualis conceptuum verè, & omnino similibus est chimerica prorsus: ergo & distinctio virtualis conceptuum realiter, atque actualiter eorundem censeretur debet falsa, & commentitia.

297 Hoc argumento vsus sum aliquando ad reiiciendum distinctionem virtualement, qualis est exposita huius initio tractatus. Cæterum illud in primis insto: malitia moralis ita opposita est bonitati morali, vt bonitatem physicam, & alterius ordinis in eodem actu admittat: & tamen inde inferri nequit, bonitatem moralem ita oppositam malitiæ morali, vt malitiam physicam; ac diuersi ordinis admittere possit

in eodem actu: eo enim ipso, quòd actus moraliter bonus sit, & physice bonus, ac non malus esse debet ratione positivæ tendentiæ, qua in obiectum consonum naturæ rationali fertur: & quidem in præfenti haud est sermo de malitia physica respectiva, & secundum quid, qualis est in calore v. g. respectu aquæ, sed de absoluta, ac simpliciter tali, quæ certè cum non ente recurrit: huiusmodi autem malitiam physicam constat non posse non abesse ab actu: eo ipso, quòd sit moraliter bonus: similiter ergo licet in euentu nostræ disputationis identitas realis distinctioni reali opposita virtualement distinctionem admittat, non ob id distinctio actualis, & realis identitatem virtualement admittat. Deinde occasione posterioris confirmationis paulò supra posita, tum ipsam, tum, cui adiicitur, argumentum sic insto: dissimilitudo specifica ita excludit similitudinem specificam, vt genericam, & alterius ordinis admittat: & tamen non propterea è conuerso specifica similitudo in rebus, quibus conuenit, genericam admittit dissimilitudinem: Similiter ergo in præfenti, &c.

298 Absolutè respondeo: distinguere quædam actu, & verè, est eis conuenire prædicata aliqua contradictoria, tamen non omnia: identificari autem verè, & actu, est ea excludere aliqua prædicata contradictoria, non tamen omnia. Prius per se patet, & à nullo sanæ mentis potest negari. Posterius verò liquet exemplo, & paritate illius prioris, & à nobis supra decem argumentis est probatum, vt interim alia communia, & vulgò circumferri solita silentio prætermittam. Quandoquidem igitur distinctio vera, & actualis aliquorum prædicatorum contradictionem essentialiter postulat, quæ fieri potest, vt sit coniuncta cum commentitia illa identitate virtuali, merito cuius omnem eorum contradictionem excludat, nullamque admittat: Contrà verò cum identitas realis solum aliqua prædicata contradictoria excludat, certè in ordine ad id genus qualicumque sint admittenda, haud se habebit perinde res vna, & eadem, ac si esset multiplex: cæterum non erit: cur in ordine ad alia recipienda non sit cum virtuali quadam multiplicitate, ac distinctione coniuncta. Hic etiam patet ad duas confirmationes argumenti: nam respectus duorum extremorum ad inæqualia, ac dissimilia connotata est formaliter inæqualitas, & dissimilitudo in ipsis radicibus: quare refundi nequit in æquivalentiam meram inæqualitatis, & dissimilitudinis: at quòd contradictio prædicatorum omnis haud sit distinctio vera, & actualis; & à nobis est supra multis probatum, & etiam inde constat, quòd non pauca prædicata contradictoria, cuiusmodi v. g. sunt cognosci, & non cognosci sint post distinctionem realem extremorum, & in forma, & carentia formæ sita: vnde potest aliqua prædicatorum contradictio in solam distinctionis actualis æquivalentiam quandam, & virtutem refundi.

299 Trigesimum secundum argumentum. Si in vlla re creata locum haberent prædicata contradictoria cum distinctione virtuali coniuncta, maximè similitudo, & carentia similitudinis: at ista nusquam locum habent, etsi videantur se habere in animali, & rationali. Animal enim, quo constat homo, nequit esse simile equo, & rationale simul non simile: nam, vel animal hominis est simile equo, prout contractum per rationalitatem; & potius ita est non simile equo: vel est simile equo, prout abstractum à rationalitate; & ita cum nondum sit distinctum, diuersumque realiter ab equo, quæ fieri potest, vt eius respectu sortiantur relationem realem similitudinis, quæ cæterarum omnium more extrema realiter distincta postulat?

Respondeo

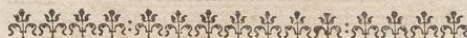
300 Respondeo primò, animal hominis prout abstractum à rationalitate esse diuersum ab equo, non quidem specificè propter præcisionem illam à differentia sua specifica; ac certè numericè, ac realiter ob hæcitatatem, quam inuoluere potest, ac debet, quantumuis ita abstractum: hanc autem posteriorem distinctionem, siue diuersitatem sufficere ad realem similitudinis, & quamuis aliam. Respondeo secundò, tamen si, vt contendit argumentum, omnis distinctio, siue diuersitas in actu secundo animalis humani ab equino permittatur disputandi gratiâ proficisci à rationalitate, animal tamen hominis, prout abstractum ab illa, dici posse realiter simile equo, aliterue ad eum relatum: siquidem similitudinis, alteriusque cuiusvis relationis sufficiens fundamentum est distinctio in actu primo seorsim à quauis in actu secundo, quam vocant exercitiam.

301 Trigésimum tertium argumentum est, à nobis committi circulum vitiosum. Interrogant enim, cur animal, & rationale, cum realiter, ac propriè idem sint, prædicata tamen contradictoria fortiantur, illicò respondemus, quia distinguuntur virtualiter. Deinde interroganti, quapropter animal, & rationale distinguuntur virtualiter, statim referimus, quoniam eis prædicata contradictoria competunt. Circulo igitur gyroque vitioso, eò, vnde cœpimus, retroagimur, totamque rem inexplicatam, & minimè perspicuam, sicuti antea relinquimus; quemadmodum si quis diceret, patrem esse, qui habet filium, & filium qui habet patrem, & neutrum amplius exponeret.

Hi, qui sic arguunt, hostem sibi fingunt, quem 302 feriant. Haud enim omnes, qui distinctionem virtualem tuemur, ita de ea Philosophamur, sicuti supponitur in argumento; sed rectius sentientes dicimus, ideo animal, ac rationale prædicata habere contradictoria, quoniam distinguuntur virtualiter, ideo verò illa virtualiter distingui, quia habent aptitudinē ad prædicata contradictoria, & idcirco denique ea habere eiusmodi aptitudinem, quoniam à posteriori hoc multis, faciliusque efficacibus colligitur argumentis. In hoc autem philosophandi modo, quæ, obsecro, vitiosa conuersio? quæ rei explicandæ confusio, & implicatio? Quid vilitatis, quàm rationem reddere effectus per causam, & rursus causam definire, & explicare per aptitudinem ad effectum, & hanc tandem à posteriori enucleare, medio aliquo ad id inuento? Sic dicimus, hominem sentire, ac discurre, quia est homo, esse hominem, quia est animal rationale, siue principium sentiendi, & discurrendi; rursus esse principium sentiendi & discurrendi siue animal rationale, quoniam à posteriori per signa, vel effectus id veniamur. Eundem ergo in modum contradictio prædicatorum per distinctionem virtualem, veluti effectus per causam, & distinctio virtualis per aptitudinem ad prædicata contradictoria, tanquam causa per aptitudinem ad effectum suum, & rursus hæc aptitudo à posteriori variis mediis, & argumentis colligitur, quin opus nobis sit eo regredi, vnde cœpimus.

303 Postremum argumentum, aut potius argumentorum syluula. Admissa distinctione virtuali quorumcunque graduum inæqualium, necesse erit, vt ens, perfectio, differentia, indiuiduum in communi, &c. à suis inferioribus virtualiter distinguantur. Consequens autem est absurdum: haud enim videtur negari posse, rationalitatem formalissimè, siue virtualiter intrinsecè esse ens, & esse perfectionem, necnon differentiam: item Perseitatē v. g. simili ratione esse indiduationem. Cæterum hæc partim explicata

sunt in Dialect. lib. 9. tract. 4. cap. 3. & 4. partim verò explicabuntur inferiùs libro quinto huius operis tractatu primo per totum. Atque hæcenus argumenta aduersus distinctionem virtualem intrinsecam in rebus creatis, & quæ in aliis reperi, & quæ mihi sese obrulerunt.

TRACTATUS V.

De vnitatis entis vt sic.

CAPVT I.

In quo consistat vnitatis?

Est multiplicem identitatem, ac distinctionem entis vt sic hæcenus latissimè explicatas, super sunt explicandæ tres notissimæ eiusdem entis proprietates, videlicet vnitatis, veritatis, & bonitatis. Vnitatis vno omnium consensu est indiuisio rei in se aut, quod perinde, est negatio diuisionis rei in se; diuidi autem duas res inuicem est vnam non esse alteri intrinsecam, aut per identitatem, aut etiam per vnionem physicam. An autem vnitatis siue indiuisio, conceptus positius sit, an negatiuus? An & quouique distinguatur ab ente? inter Authores controvertitur. D. Bonau. Alexander, Vasquez, Sorus, & alij per plures apud P. Suarez disp. 4. Metaphys. lect. 1. Vasquez 1. part. tom. 2. disp. 128. cap. 2. tenent, vnitatem esse conceptum positium, sola ratione ab ente distinctum. Scotus 4. Metaphys. quæst. 2. & eius asseclæ censent, vnitatem esse conceptum positium ab ente ex natura rei, siue realiter modaliter distinctum. D. Thomas p. 1. quæst. 6. art. 3. Caietan. 1. part. quæst. 11. art. 1. Fonseca 4. Metaphys. quæst. 5. cap. 5. & alij complures tenent, vnitatem esse meram negationem realiter ab ente distinctam. Tandem Capreolus in 1. dist. 24. quæst. 1. Soncinas, lauellus, Flandria, & communiter Thomistæ docent, vnitatem esse complexum quoddam ex ente, & negatione diuisionis superaddita. Non desunt etiam qui ens nullas habere proprietates à se distinctas, ac proinde vnum in ipso ente circumscripto quouis alio consistere arbitrentur. Quid ipse sentiam, & in quo cum Authoribus commemoratis consentiam, acque dissentiam, nonnullis assertionibus, vt mihi moris est, explico.

2 Affero ergo primò: ens habet proprietates aliquas propriè tales & à se distinctas; ac proinde vnitatis ab ente quodammodo distingui debet. Hæc assertio probatur primò autoritate Aristotel. 4. Metaphys. cap. 1. ibi: *est scientia quadam, quæ speculatur ens in quantum ens est, & ea, quæ illi per se insunt*. Secundò quia ens est subiectum Metaphysicæ: at subiectum scientiæ proprietates aliquas de eo demonstrabiles sortiri debet, vt omnium scientiarum inductione constat: ergo ens eiusmodi proprietates sibi vendicat, à quibus non est, cur vna vnitatis excludatur. Tertiò quia vnum attribuitur enti absque vlla intellectus fictione, vt manifestum videtur: at quod attribuitur alicui, ab eo quodammodo distinguitur: nihil enim sibi ipsi attribui potest: ergo vnum ab ente saltem ratione distinguitur: quid ergo ei ad proprietatem entis deesse potest?

3 Affero secundò: vnitatis in sola negatione consistit. Probat, quia aliquid esse vnum est esse indiuisum in se, vt cum Aristotele 4. Metaphys. & 10. Metaphys. & alibi sæpè omnes Philosophi fatentur: ergo vnitatis est

est sola indiuisio : Cum ergo indiuisio sit negatio diuisionis, sanè vnitas in sola negatione consistit. Explicatur : eo ipso quòd rem esse cognitam sit esse representatam, cognitio in sola obiecti representatione consistit : igitur eo ipso, quòd rem esse vnā sit esse indiuisā, vnitas in sola indiuisione, & negatione consistit. Secundò probatur assertio : quia si vnitas non consistit in sola negatione diuisionis, vel consistit in conceptu positio ab ente distincto eam negationem fundante, vel in ipso ente, & ea negatione; aut, quod recidit in idem, in vtriusque complexione. Non primum, quia sicut rationalitas non fundat risibilitatem per prædicatū à se distinctum, sed per seipsam; aliās eiusmodi prædicatū per aliud, & sic vltius fundaret; vnde absque vlla necessitate, aut vtilitate processus in infinitum prædicatorum : ita similiter entitas rei per seipsam seorsum à quouis alio indiuisiōnem fundat. Secundum autem dici non potest, quia materia v. g. est vnum cum forma vnitate compositionis, quin eiusmodi vnitas, siue vnio sit materia simul cum modo inter eam, & formam in-teriecto, sed potius solus eiusmodi modus materiæ & formæ indifferentiam determinans, vt exploratum est : ergo similiter vnitas alicuius entis erit non complexum entis, & negationis superaddita, sed sola negatio superaddita.

3 Asserto tertio : vnitas non distinguitur ab ente distinctione reali absoluta, aut modali. Probatur assertio : quia vt nunc constabit, nulla eius distinctionis vtilitas aut necessitas esse potest, cum sola distinctio virtualis prædicata contradictoria vnitati, & enti congrua fundare possit. Cum etiam quia quæuis res, prout realiter distinguitur à quauis alia, habet vnitatem, & est realiter vna; aliās fingi posset, vbitatem hominis v. g. prout condistinctam ab homine realiter, realiter vnā non esse : igitur vnitas entis prout condistincta realiter ab ente, vna est : vel ergo per seipsam realiter, & idem de ente dici poterit : vel per aliud à se realiter distinctum, & de illo alio eandem quæstionem instituiam : ac proinde vel in eo intentum sequetur, vel infinitus processus vnitatem realiter distinctarum. Dices : vnio vnitur per seipsam realiter, & tamen eius extrema per seipsa realiter non vniuntur : ergo quamuis vnitas entis per seipsam vna realiter sit, non propterea idem de ente dicendum erit. Verum ratio disparitatis in aperto est : idcirco enim extrema vnionis, perinde ac vnio, per semetipsa vnitri nequeunt, quia sunt indifferentia, vt vniuntur, vel non vniuntur : qua indifferentia vnio destituta est : at ens v. g. Angelus non est indifferens, vt vnus, vel non vnus sit : cur ergo, haud secus ac vnitas, per seipsam vnus esse nequeat? Dices secundò : vnitatem vt quod, & propriè vnā non esse; quemadmodum albedo alba non est. Contra tamen, quia multitudo non solum vt quod, verumetiam vt quod multiplex est; multitudo enim hominum, & multitudo Angelorum duæ multitudines sunt : ergo etiam vnitas non solum vt quod & improprie, verumetiam vt quod, & proprie vna erit. Rursus iuxta aduersarios vnitas vt quod, & proprie distinguitur realiter ab ente : igitur vt quod, & proprie secum ipsa eadem erit; cum identitas distinctioni e diametro correspondeat : cur in seipsa proprie, atque vt quod vna non sit?

4 Asserto quarto : vnitas distinguitur à parte rei distinctione virtuali intrinseca ab ente. Probatur assertio. Tum quia relatio numeri à rebus numeratis more reliquarum relationum prædicamentaliū virtualiter intrinsece distinguitur, vt lib. 3. tract. 6. cap. 17. huius operis ostendimus : ergo & vnitas numero, siue mul-

titudini proportionaliter opposita à re vna virtualiter intrinsece distinguitur. Tum quia duo Angeli v. g. Michael, & Raphael in vnitate æquales sunt, cum vterque omnis compositionis substantialis expers, alicuius verò compositionis accidentalis particeps sit, in entitate verò & perfectione inæquales sunt, & alter altero perfectior est : at æqualitas, & inæqualitas sunt prædicata contradictoria : ergo vnitati, & entitati Angelicæ prædicata contradictoria conueniunt : atque adeò virtualiter distinguuntur.

CAPVT II.

Argumenta contraria Soluuntur.

5 Obiicies contra primam assertionem : proprietas omnis ab essentia, cuius proprietas est, distinguitur : at vnitas nec re, nec ratione distinguitur ab ente : ergo eius proprietas esse nequit. Maior perspicua est : quia nihil suiipsius proprietas esse potest. Minor non minus perspicua videtur : quia ens transcendit omne prædicatū reale : at vnitas cuiusque rei est prædicatū reale : ergo ab ente transcenditur, ab eoque non distinguitur. Confirmatur, & declaratur : vnitas est formalissimè ens, nec enim chymæra est, aliās entis passio esse non posset : ergo si vnitas est proprietas entis, suiipsius proprietas erit. Verum vnitatem, & reliquas proprietates, ac differentias etiam contractiuas entis, ab eo non transcendendi : sed potius virtualiter distingui; tum cap. præcedenti, obiter ostensum est, tum etiam infra lib. 5. tract. 1. fusè ostendetur. Contra secundam assertionem obiicies : vnitas est indiuisio, siue negatio diuisionis : diuisio autem est negatio : vnde vnitas est negatio negationis : cum igitur negatio negationis sit affirmatio, & quid positium : vnitas non negatio, sed quid positium censeretur, quantumvis nominibus negationem experimentibus vsurpetur. Respondent nonnulli cum Agidio 4. Metaphys. q. 6. vnitatem esse negationem diuisionis, id est, positiuæ multitudinis, vnde non esse negationem negationis.

6 Verum hæc responsio non satisfacit, siquidem multitudo explicatur per vnitatem : multitudo enim cum numero concidit : numerus autem omnium consensus est collectio vnitarum : ergo & multitudo : id quod disertè docet B. Thomas 10. Metaphys. text. 6. lect. 4. ibi : *nihil aliud est multitudo, quam aggregatio vnitarum : vnde licet ea, quæ sunt diuisa, multa sint, non habent tamen rationem multorum, nisi postquam huic, & illi attribuitur, quod sit vnum*, hæctenus ille. Multitudo igitur potius per vnitatem, & in ordine ad illam, quam vnitas per multitudinem, & in ordine ad illam, explicanda est. Rursus : vnitas, aut est negatio multitudinis penes positium, quod multitudo inuoluit : & hoc falsum est, quia eiusmodi positium secundum se diuisio non est magis, quam indiuisio : vnitas autem solam diuisionem negat. Aut negat multitudinem penes negationem, quam multitudo importat : in quo sensu B. Thomas ait, vnitatem esse negationem multitudinis in 1. dist. 24. q. 1. art. 3. ibi : *vnum non est priuatio illius multitudinis, quam constituit ; sed multitudinis, quæ negatur esse in ipso, quod dicitur vnum*. Et 1. parte quest. 11. art. 1. ibi : *vnum opponitur multitudini per modum priuationis, vt indiuisum diuiso* : at in hoc sensu, quòd vnitas sit negatio multitudinis, aduersariam solutionem euertit, non sustinet. Dilucidius igitur, & expeditius responderi potest, vnitatem esse negationem

nem negationis : ceterum negationem negationis esse realiter quid positium, virtualiter tamen ab eo distingui : ac per consequens virtualiter, & secundum se sumptam esse meram negationem. Quod in hunc modum ostendo: toties aliqua duo virtualiter distinguuntur, quoties respiciunt diuersa connotata: at carentia tenebrarum, & lux respiciunt diuersa connotata; carentia tenebrarum tenebras, lux autem non tenebras, sed dolorem, & potentiam visiuam; cum sit id, per quod color, si à se distinctus sit, proxime visibilis constituitur: igitur lux, & carentia tenebrarum, & vniuersum negatio negationis, ac affirmatio, siue positio virtualiter intrinsecè distinguuntur. Qui autem distinctionem virtualement in rebus creatis renunt, dicant cum Soncinate 10. Metaph. quæst. 4. negationem negationis ratione nostra distingui ab omni positio: ac proinde unitatem, quæ negatio negationis non est, ratione nostra, & formaliter non esse quid positium, sed ab eo distingui.

7 Obiicies contra eandem assertionem secundò: quod homo v. g. sit vnus, oritur formaliter ex eius vnione, quæ corpus & anima eius coalescunt: at eiusmodi vnio est quid positium: ergo vnitas hominis & cuiusvis alterius compositi quid positium erit: Tertio: quia punctum per positum suam entitatem est indiuisibile: ergo est vnum. Consequentia perspicua est: siquidem vnum, & indiuisum coincidunt. Antecedens autem in propatulo est: id enim habet vnaquæque res per suam entitatem, quod in eius definitione ponitur: at punctum definitur per hoc, quod sit indiuisibile versus omnem dimensionem. Quarto: quia vnitas est perfectio; qua ratione Deus vnus est: at si in positio ista non esset, & mera negatio esset, proculdubio perfectionem non concerneret, cum negatio ad imperfectionem potius quàm ad perfectionem attineat. Quinto: quia esto vnitas negationem includat, non est, cur eam solam, & non potius eam, & ipsum ens includat: vt docet B. Thomas in 1. dist. 19. q. 4. art. 1. ad 2. ibi: *ipsa essentia entis creati secundum quod est indiuisa in se, & distincta ab alijs, est vnitas eius*. Verum ad secundum respondeo, vnionem corporis, & animæ esse unitatem quandam respectuam vtriusque, atque adeo impropriam, de qua in præsentī sermo non est; sed de unitate propria, & rigorosa hominis; quam in vnione partium hominis, aut in alio positio consistere aduersarij frustra conabuntur. Ad tertium: aliud est punctum esse indiuisibile, siue infectibile realiter: aliud est, esse indiuisum actu: prius enim est quid positium, & mera radix negationis: posterius verò est negatio, sicuti suprà exposuimus: vnitas autem in indiuisione non verò in indiuisibilitate consistit: vnde quamuis punctum per positum suam entitatem indiuisibile sit, non propterea per positum suam entitatem, sed potius per negationem subsequutam vnum erit. Ad quartum: sicuti esse infinitum, increatum, immensum, perfectiones sunt, vt exploratum est; cur vnitas quamuis similiter in negatione sita sit, perfectio esse nequeat? Ad quintum suprà cap. præcedenti prope medium satisfactum est.

8 Obiicies contra tertiam assertionem: prædicata contradictoria cum distinctione reali absoluta, aut modali coherent: at enti, & unitati prædicata contradictoria congruunt, vt ad finem cap. præcedentis perstrinximus. Secundò quia omnis negatio distinguitur realiter ab omni positio: quo enim pacto aliquid simul positium, & negatiuum esse potest? At vnitas iuxta nos est vera negatio: ergo ab ente, quod positium est, realiter distinguitur. Ad primum respondeo: prædicata contradictoria enti, & unitati

conuenientia merito solius distinctionis virtualis facta rectè defendi possunt: cum huiusmodi distinctio à parte rei vera distinctio sit, quamuis inter realem, & rationis media. Ad secundum lib. 4. tract. 2. cap. 1 constabit, negationem respectiuam, quæ nihil à rebus absolute tollit, eiusmodi quidem est negatio diuisionis, non debere distingui realiter ab omni positio, sed ad summum virtualiter. Contra quartam assertionem, quæ obici possunt, ex dictis facilem solutionem habent.

CAPVT III.

Quotuplex est vnitas, & quæ eius radix.

A Ristoteles 4. Metaphys. & alibi sæpe varias unitatis species tradit: quarum quæ scitu magis dignæ fuerint, ex in præsentī à nobis breuiter exponuntur. Vnitas ergo alia est vniuersalis, qua ratio aliqua communis à differentiis indiuidualibus abstrahitur: & hæc iterum generica, aut specifica est: alia est indiuidualis, qua ratio aliqua à pluribus inferioribus abstrahi, in eam diuidi nequit: vtramque 1. 8. & 9. Dialecticæ ad amissum exposuimus. Deinde vnitas, alia est simplicitatis, quæ partes componentes excludit; qua ratione natura Angeli vna est, alia est compositionis, quæ partes distinctas, & vnitas postulat; qua ratione natura hominis vna est: siue vt B. Thomas loquitur 1. p. q. 6. art. 3. vnitas simplicitatis est, quæ res est indiuisa solo actu. Rursus vnitas alia est per se, alia per accidens: vnitas per se est, quæ substantia aliqua completa per simplicitatem, aut compositionem vna est, vt homo, Angelus, &c. vnitas per accidens est quæuis alia, vt album, domus, respublica, &c. Demum vnitas transcendentalis est quæcumque earum, quas hucusque exponimus. Porro autem radix cuiusque unitatis, est entitas eius rei, quæ vna dicitur: radix enim proprietatis est essentia: vnitas autem est proprietas entitatis, & hæc eius essentia: radix ergo unitatis entitas est: atque vt per singulas unitates percurram, quis non conspiciat, radicem unitatis vniuersalis esse entitates singularium inter se similes: cum huiusmodi similitudo actum intellectus fundet, per quem inferiora in vnum extrinsecè confunduntur? Rursus, quod natura Petri vna unitate indiuiduali, & hæc numero sit, nonne ipsamet radix est: cum ne de potentia Dei absoluta simul plures, & non vna numero esse possit; quidquid sit, an per hanc, illamve singularitatem indifferenter vna, & indiuidua esse possit. Præterea entitas, siue essentia hominis simplicitatis; & entitas, atque essentia Angeli compositioni repugnat: ergo illa est radix unitatis per compositionem, & hæc unitatis per simplicitatem. Eadem ratione conuinci potest, unitatem per se, & per accidens in essentia entis per se, & per accidens radicari.

Verum Thomistæ nobis negotium in re alioqui clarissimâ facessunt, apud quos nihil celebrius, quàm radicem, siue principium indiuiduationis esse materiam signatam quantitate: per quantitatem autem, qua materia sigillatur, per plures eorum intelligunt non quantitatem materialem solum, verumetiam physicam, seu accidentibus sensibilibus affectam. Rursus materiam quantitate sigillari censent nonnulli perinde esse, ac eam quantitate affici: alij verò perinde esse, ac eam fortiri modum aliquem, per quem hanc determinatam quantitatem respiciat, & exposcat. Ita B. Thomas 1. p. q. 3. art. 3. ad 3. & in 4. dist. 13. q. 14 art. 1. q. 2. & alibi sæpe, Caietanus de ente, & essentia cap. 2.

e. 2. Capreolus in 2. dist. 3. Soncinas 7. Metaphys. q. 33. & 34. Ferrara 1. contra gent. cap. 21. Hæc sententia, ni fallor, manifestè impugnari potest: quia aut materia signata quantitate est radix unitatis individualis, eo quòd hoc indiuiduum solo numero ab alio distinctum eiusmodi materia constituitur; aut eo quòd eiusmodi materiam respiciat? Neutrum dici potest: ergo, &c. Quòd primum dici nequeat, suadetur primò: quia hoc indiuiduum *Petrus* v. g. est substantia: at substantia accidenti constitui nequit; ergo eiusmodi indiuiduum accidenti constitui non potest. Vnde cum materia signata quantitate accidens importet tale indiuiduum materia signata quantitate constitui non poterit. Aut paulò aliter: hoc indiuiduum solo numero ab alio distinctum v. g. hic candor est omnino accidens: quo ergo pacto materia prima, quæ substantia est, constitui poterit?

11 Secundò quia quantitas aut recipitur in sola materia, ita ut eadem sit in genito, & corrupto; aut recipitur in còposito, ita ut diuersa sit in genito, & corrupto, homine v. g. & cadauere? si secundum: ergo pro priori naturæ ad quantitatem intelligitur hoc numero còpositum *Petrus* v. g. ac per consequens hoc numero còpositum quantitate constitui nequit: si primum, ergo hæc materia signata quantitate est indifferens ad hoc, vel illud numero còpositum: ergo quod còpositum sit hoc numero potius, quàm illud; in materiam signatam quantitate, velut radicem refundi nequit: quemadmodum, quia materia prima est indifferens ad hoc, vel illud speciei còpositum, hominem v. g. vel equum, radix differentie specificæ non materia, sed forma ab omnibus statuitur. Tertiò quia anima rationalis separata à corpore est hæc numero, & indiuidua: at materia signata quantitate in eo statu non constituitur: ergo materia signata quantitate non est radix constitutiva indiuidui. Quartò quia Angelus est indiuiduum solo numero distinctum ab alio Ang. lo, ut sua sede ostenditur: at materiam quantitate insignem non concernit. Quòd si differentiam merè indiuidualem, qua vnus Angelus ab alio solo numero differat, admittere renuas: certè plures volitiones, aut intellectiones, vocationes, aut durationes Angelicas solo numero distinctas diffiteri non poteris: at horum accidentium spiritualium indiuiduatio in materiam quantitativam, aut quantitatis expertem reici nequit. Quintò demum, quia quantitas, & reliqua accidentia Eucharistica sunt hæc numero: at nullam materiam nedum signatam quantitate concernunt: ergo &c. Maior perspicua est: quia eadem numero accidentia panis post eius consecrationem, & conuersionem in substantiam corporis Christi remanent, ut fide cantum est: at ante erant hæc numero: ergo & postea.

12 Quòd autem secundum dici nequeat, nimirum materiam signatam quantitate esse radicem indiuiduationis, eo quòd hoc numero indiuiduum eam respiciat, haud difficultus ostendi potest. Primò quia ut lib. 1. Phys. tr. 9. ostendimus, hoc numero còpositum *Petrus*, verbi gratia, est indifferens ad hanc numero materiam signatam quantitate, vel ad aliam quamvis: id quod experientia ipsa planum facit; siquidem idem numero homo, modò puer, modò senex diuersam numero materiam signatam quantitate sortitur: igitur hoc numero còpositum non respicit hanc materiam signatam quantitate potius, quàm illam: igitur à respectu ad hanc præ alia indiuiduari, siue hoc numero constitui non poterit. Præterea quantitas aut recipitur in toto còposito; & ita sicut materia est indifferens ad hanc, vel illam formam, quam recipit, ita similiter

còpositum erit indifferens ad hanc, vel illam quantitatem, quam suscipit; vnde hanc numero quantitatem signatè, siue determinatè non respicit, sicuti opus esset ad hoc, ut ab ea indiuiduaretur: aut quantitas in sola materia recipitur; & ita materia signata quantitate est indifferens, ut huic numero còposito, vel alij cuius insit: vnde non magis hoc numero còpositum hanc materiam signatam quantitate respicit, quàm aliud quoduis còpositum substantiale: ergo quòd còpositum sit hoc numero potius, quàm aliud, non habet ab eo respectum: aliàs qua ratione respectus ille communis est alteri còposito, alterum etiam còpositum esset hoc numero còpositum, à quo distinguitur: quod ridiculum est.

13 Rursus hæc numero anima rationalis non respicit determinatè hanc materiam quantitate signatam sed ad quamlibet indifferens est: ergo quod hæc numero, & indiuidua sit, ab eiusmodi respectu non sortitur. Consequentia perspicua est. Antecedens nisi à Thomistis negatum viderem, probationis indignum pronunciarer. Probatur ergo: tum quia anima potest naturaliter esse absque omni materia signata quantitate: ergo à fortiori cum hac, vel cum illa esse potest; ac proinde hanc determinatè non respicit: tum etiam quia anima *Petri* v. g. vi diminutionis, & nutritionis, vique multiplicis alterationis, modò huic materie partiali, modò illi, & modò his accidentibus & quantitati, modò aliis coniungitur: cur ergo ad hæc materiam quantitativam totalem indeterminata non sit: tum, quia si hoc numero accidens, quantitas v. g. est indifferens ad hoc numero subiectum, vel ad illud, ut conspiciere est in quantitate Eucharistica, quæ ante consecrationem in substantia panis, & post consecrationem, ac specierum corruptionem, in substantia carnis aut vermium recipitur, cur anima à subiecto explicatur, & absolutior omni accidente ad hanc numero materiam, vel ad aliam indifferens non sit? Tandem duæ intellectiones Angelicæ solo numero differunt: at non in ordine, aut respectu ad materiam signatam quantitate: ergo, &c. Dices, substantiam Angeli habere se veluti materiam respectu earum intellectiōum, quas suscipit: vnde in ordine ad illam eas indiuiduari, & solo numero distingui. Verum in primis hæc solutio, qua nonnulli Thomistæ vtuntur, mutatis paululū nominibus, intentum nobis largitur. Deinde intellectiones Gabrielis v. g. eodem modo substantiam ipsius veluti subiectum respiciunt: igitur quòd altera intellectio distinguatur ab altera, & sit hæc numero, ab eo respectu non sortitur: quo enim pacto fieri potest, ut respectus utriusque communis vnā tamē ab altero numero distinguat? Præterea si intellectiones Gabrielis solo numero differunt; quia substantia Gabrielis veluti materiam respiciunt; cur duo Angeli infra eandem speciem solo numero differre nequeant, eo quòd ambo vocationem veluti quantitatem respiciant?

14 Obiiciunt primò Thomistæ: illud est principium indiuiduationis, quod est principium distinctionis, & multiplicationis numerice: at materia signata quantitate est principium distinctionis, & multiplicationis numerice, ut testatur Aristoteles 5. Metaphys. cap. 6. & 7. Metaphys. cap. 8. & 10. & 12. Metaphys. necnon B. Thomas opuscul. 29. & de ente, & essentia capit. 2. aliisque locis superius adductis. Obiiciunt secundò: indiuiduum est, quod est incommunicabile inferioribus similibus: sed materia est radix huius incommunicabilitatis: si quidem forma cum de se actus sit, est communicabilis: materia verò cum sit potentia, & alteri incommunicabilis: vnde potius materia, quàm for-

ma est radix incommunicabilitatis. Obiiciunt tertio: indiuiduum est primum subiectum in coordinatione Metaphysica: ergo primum subiectum physicum, quale proculdubio est materia, eius radix esse debet. Ceterum hæc momentosa non sunt. Ad primum respondeo; principium multiplicationis, & distinctionis, est etiam principium, & radix indiuiduationis; ceterum non materia, sed forma principaliter est principium distinctionis, ac multiplicationis, iuxta illud philosophicum axioma: *actus est qui distinguit*. Porro autem Aristoteles locis adductis neutiquam contendit, materiam vniuersum esse causam, & principium distinctionis, & indiuiduationis; sed id duntaxat sibi vult materiam signatam in rebus materialibus esse occasionem in rebus materialibus multiplicationis numericæ infra eandem speciem, ac per consequens indiuiduationis: cum enim materia signata quantitate sensibili, & physica, ac accidentibus, & se se inuicem oppugnantibus efficiat, ut species materiales, quas constituit, corruptibiles sint; eo autem ipso, quod species aliqua corruptibilis sit, necesse sit, ut infra eam indiuidua solo numero distincta producantur, ne species tota pereat, pereunte vno indiuiduo: inde, inquam, quasi occasionaliter est, ut eo ipso, quod materia signata sit quantitate, & accidentibus sensibilibus, & contrariis; eo, inquam, ipso indiuidua solo numero distincta infra eandem speciem multiplicentur.

15 Quod ad Beatum Thomam attinet, multoties aduersariis fauet, aliquoties etiam tantum contendit materiam signatam quantitate esse principium indiuiduationis quoad nos; eo quod vnum indiuiduum ab alio solo numero distinctum ab eo discerni per sensus nequeat, nisi vtrumque accidentibus sensibilibus specie diuersis signetur: si enim duplex albedo in eodem loco, & in eodem tempore, eiusdemque extensionis, & intensiōis sit; certe neutra ab altera per visum discerni poterit, esto per intellectum altera ab altera discerni possit, ut in Dialectica exposuimus. Verba B. Thomæ sunt, quæ sequuntur opusc. 3. 2. cap. 3. ibi: *ex hac materia, & hac forma fit indiuiduum substantia, non tamen est hic & nunc demonstrabile sine dimensionibus determinatis: & ideo dicitur materia sub certis dimensionibus causa indiuiduationis, non quod dimensionibus causent indiuiduum, cum accidens non causet suum subiectum; sed quia per dimensiones certas demonstratur indiuiduum hic & nunc sicut per signum proprium & inseparabile.*

16 Ad secundum respondeo, quod materia dicitur incommunicabilis potius, quam forma, falsum est: siquidem materia communis esse potest huic, & illi composito, homini v. g. & equo, aut leoni: ergo iis communicabilis est. Deinde vniri est communicari: materia autem huic, & illi formæ vniri potest: ergo & communicari. Præterea prædicari de pluribus inferioribus, est iis communicari: cum igitur materia prima de pluribus inferioribus prædicari possit v. g. de caelesti, & sublunari; certè iis communicabilis erit. Rursus transeat, materiam dici aliquo modo incommunicabilem, quo forma incommunicabilis non appellatur, eo quod forma superueniat materiæ, non è contrario; eoque quod materia nulli subiecto communicetur, sicuti forma: certè hæc incommunicabilitas materiæ est longè diuersæ rationis ab incommunicabilitate indiuidui propria, quæ quidem in eo consistit, quod de pluribus non prædicetur id quod indiuiduum, non vero in eo quod nulli subiecto communicetur: cur ergo merito huius incommunicabilitatis in ordine ad subiectum materia alterius

incommunicabilitatis, siue indiuiduationis principium censetur? Ad tertium respondeo, quod materia sit primum subiectum physicum, indiuiduum verò primum subiectum inco ordinatione metaphysica, non arguit, materiam esse primam rationem indiuiduationis: vtrumque enim subiectum est longè diuersæ rationis, nec proportionem in pluribus seruant: namque subiectum physicum est ex genere suo imperfectius formā, quam fuscipit: subiectum verò metaphysicum non est imperfectius prædicato, quod ei superuenit, ut cernere est in his propositionibus; *Petrus est homo, homo est animal, animal est viuens*, in quibus subiecta prædicatis perfectiora, & præstantiora. Deinde subiectum physicum vnam duntaxat formam substantialem fuscipit: subiectum verò metaphysicum pluribus prædicatis essentialibus specie diuersis simul subiacer. Præterea, nè multis morer, subiectum physicum à forma physica, cui subest, realiter distinguitur: subiectum verò metaphysicum formæ metaphysicæ, aut quasi formæ, cui subiacer, siue prædicato suo identificatur.

CAPVT IV.

Superioris instituti prosequutio.

17 Non pauci Doctores, inter quos P. Vasquez r. 1 in 3. p. disp. 74. cap. 8. aliter radicem indiuiduationis explicant, eamque non in materia signata quantitate, sed in circumstantiis temporis, & loci, aliisque similibus fingunt: ita verò philosophantur, non quod indiuiduum secundum se essentialiter sumptum circumstantiis illis accidentariis constitui, easue determinatè respicere censeant, sed quod hunc effectum potius quam alium solo numero diuersum hic & nunc produci à natura causarum secundarum adiunctis circumstantiis temporis, & loci, aliisque proficisci arbitrentur. Verum opposita sententia mihi magis probatur cum P. Suarez disp. 5. Metaphys. sect. 3. n. 4. & P. Hurtado disp. 10. Phys. sect. 4. & Conimbricensibus lib. 2. Physicor. cap. 7. quæst. 15. art. 2. & 1. de generat. cap. 11. q. 1. art. 3. aliisque pluribus, qui omnes in arbitrium, ac determinationem causæ primæ reuocant, quod ab his causis secundis, in his etiam circumstantiis temporis, & loci hic effectus potius quam alius omnino similis, ac solo numero distinctus egrediat. Prima ratio, quæ in hanc sententiam adducor, ita se habet: calor A v. g. est solo numero distinctus à calore B. ergo calor A non respicit essentialiter circumstantias temporis, & loci specie diuersas ab iis, quas calor B. respicit, nec in iis produci postulat; aliàs vtrique calor diuersæ speciei esset, cum diuersa specie connotata diuersas essentias arguant. Antecedens propositio, & consequens de se perspicuæ sunt, & hæc à pluribus aduersariis, illa à plerisque conceditur: ambæ verò concessæ id manifestè efficiunt, calorem A produci posse in aliis temporis, & loci circumstantiis, ac proinde has indiuiduationes principia non esse. Argumentor secundò: calor A in his circumstantiis temporis, & loci productus, in aliis longè diuersis conseruatur: cur ergo in iis primo produci non potuerit: quemadmodum enim causæ rem conseruantes, eam primò producere possunt, ut omnibus exploratum est; ita certè circumstantiæ, in quibus res conseruatur, eæ erunt, in quibus res primò produci potuerit.

18 Argumentor tertio: calor non est in tempore, & loco per seipsum essentialiter, sed per vicationem, & durationem à se ex natura rei distinctam: ergo circumstantiæ temporis, & loci respectu caloris per accidens se

se habent, & respectu vocationis, & durationis, quibus prædictus est calor, per se se gerunt: ergo circumstantiæ illæ temporis, & loci calorem numero variare non poterunt, solamque vocationem, & durationem caloris variare poterunt: ac per consequens quod hic & nunc (vt aiunt) hic numero calor potius quam alius primò producat, à circumstantiis temporis, & loci proficisci nequit. Argumentor quartò: quia quod hæc specie actiones liberæ potius, quam aliæ, prauæ nimirum potius quam studiose, aut è contrario, à voluntate nostra oriuntur, à motu cæli, seu tempore reali non prouenit, cum cæli libero arbitrio non dominantur, eiusque libertatem non evertant, vt fide sanctū est: ergo etiam quod hæc numero actiones potius quam aliæ numero diuersæ à nostra voluntate existant in motum cæli, siue tempus reale reuocari nequit: atque adeo circumstantia temporis radix indiuiduationis actuum liberorum esse non potest. Tandem voluntas non discernit hunc actum numero ab alio, cui omnino similis est, imò libertatem exercitura, & in amorem, vel odium abitura solum obiectum, non vero actus suos præcognoscit: igitur ad vnum præ alio omnino simili se se determinare, & alterum potius, quam alterū eligere nequit: ac proinde voluntas adiunctis etiam circumstantiis temporis, & loci radix indiuiduationis actuum suorum censenda non est. Quamobrem dicendum est, solam causam primam determinare ad indiuiduationem causarum secundarum, & quod hic calor v.g. potius quam alius solo numero diuersus producat, ideo est, quia Deus præparat concursum igni ad hunc potius, quam ad illum; siue, quod perinde est, quia decernit concurrere cum igne ad hunc calorem A v.g. & non ad alium vllum ex infinitis, quos sibi & igni possibiles compicit: vnde quemadmodum materia signata quantitate non est radix indiuidui in facto esse, vt contra Thomistas superius ostendimus: ita circumstantiæ temporis, & loci principia esse nequeunt in fieri, vt hoc cap. ostensum manet.

19 Obijcies primò, si causa creata in his circumstantiis esset in differens ad hunc, vel illum numero effectum, esset pari ratione indifferens ad infinitos solo numero distinctos. Consequens est absurdum, & contra limitatam, finitamque causæ creatæ virtutem: ergo non habet eiusmodi indifferenciam ad indiuiduationem suorum effectuum: atque adeo ad illam à Deo non determinatur. Secundò quia aliàs esset indifferens de se ad effectum numquam productum producendum, aut semel productum reproducendum, cum eiusmodi effectus solo numero differant. Consequens absurdum est: siquidem effectus semel productus, & corruptus naturaliter impossibilis est. Tertiò quia si Deus determinaret effectus causarum secundarum quoad earum indiuiduationem, id munus exerceret decreto aliquo efficaci, quo vellet, vt hic effectus numero determinate existeret. Consequens autem falsum est; aliàs Deus ea ratione causas liberas quoad indiuiduationem determinans, earum libertatem euerteret, cum iisque ad peccata veluti eorum author & causa concurreret. Verum hæc admodum non virget. Ad primum respondeo, quod causa creata indifferens sit ad infinitos effectus non simul, sed diuisiuè producendos, infinitam simpliciter in ea virtutem nõ arguit: qua ratione Petrus infinita pondera diuisiuè sumpta hic & nunc portando est, nimirum decem libras æris, aut decem ferri, aut decem auri, aut decem argenti, & sic in infinitum, quin propterea in eo infinite vires sint. Ad secundum respondeo, indifferenciam causæ ad hos, vel illos numero effectus intelligendam solum esse de effectibus naturaliter possibi-

R.P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

libus: cur autem effectus semel productus, & postea corruptus naturaliter impossibilis sit lib. 2. tract. 3. c. 4. Physicæ fusè expositum est. Ad tertium etiam lib. 4. Physicæ factum est satis.

TRACTATUS VI.

De veritate, & bonitate entis vt sic.

CAPVT I.

De veritate entis vt sic.

 V A M ita explicare animus est, vt circa eam dissidentes opiniones conciliandæ, non impugnandæ mihi sint: sic enim fiet, vt veritatem explicaturus ab ea minùs aberrem. Veritas ergo transcendentalis, entis passio communiter, & merito habita, duplex est: alia physica, & intentionalis alia. Veritas physica, naturam entis velut passio consequens est, qua quæuis res à non ipsa distinguitur. Suadetur primò auctoritate Augustini lib. 2. soliloquiorum cap. 5. ibi: *verum est id, quod est* (puta quod non est aliud, quàm est) *non autem id quod videtur, aut quod tale est, quale videtur: quia etiamsi res non videatur, neque conformitatem habeat cum aliqua cognitione, nihilominus vera est.* Vbi Augustinus veritatem non in conformitate aliqua cum intellectu, sed in ipsa re prout præcisa ab intellectu, & prout in se distincta à quauis alia collocat. Idem sensisse videtur Auicenna in sua Metaphysica ibi: *veritas rei est proprietas esse vniuersiusque rei, quod stabilitum est ei: quasi diceret, eatenus aliquid dici verum, quatenus habet esse stabile in se, ab aliisque distinctum, atque in ea non dilabens.* Beatus Thomas etiam 1. contra Gent. cap. 60. procul non abest, ibi: *res tamen interdum vera dicitur, secundum quod actum propria natura consequitur: quasi vellet, in tantum aliquid dici verum, in quantum sortitur esse proprium sibi, siue à quouis alio distinctum.* Idem etiam Aureolus, alique antiquiores teneant.

2 Ratione suadetur: quia hoc ipso, quod lignum v.g. sit lignum, & distinctum à quouis alio non ligno, verum lignum est, circumscripto per intellectum quouis alio, nempe conformitate, aut relatione, ad intellectum, vel quippiam simile: igitur veritas transcendentalis ligni in eius distinctione à quouis alio, quod lignum non sit, consistit. Consequentia tenet. Antecedens seipso manifestum est, & penè ad verbum Augustini vbi supra: *vnde enim lignum est hoc, inde etiam verum lignum est: nec fieri potest, vt per se ipsum, id est sine cognitione lignum sit, & verum lignum non sit.* Secundò quia rem distingui à quauis alia, est attributum entis: siquidem ens ratione nostra consequitur, cum eo reciprocatur: nullumque ens est quod ab alio distinctum non sit; quodque ideo distinctum non sit ab alio, quia tale ens est: at hoc, quod est, rem distingui à quauis alia, non est bonitas, vt constat, nec vnitas, vt supra ostensum est: ergo veritas. Tertiò quia si per impossibile nec Deus, nec creatura vlla intellectu pollerent, vel in ea hypothese daretur verum transcendentalis, vel non daretur: si primum: ergo verum transcendentalis non in conformitate cum aliquo intellectu, sed interdum in distinctione rei à non ipsa consistit: si secundum: ergo in eo euentu verum esset, non dari verum transcendentalis: atque adeo daretur verum transcen-

H 2 dentale

dentale; cum tamen nullus intellectus nullaque cum intellectu conformitas daretur. Quartò quia cum aliquid est, simile ei, quod non est, falsum, dicitur: aurichalcum v. g. falsum aurum dicitur, quia est simile auro, cum tamen aurum non sit: ergo à contrario cum aliquid vere distinguitur, aut differt ab eo, quod non est, eo ipso verum dicitur. Quintò quia veritas, puritas, & sinceritas synonyma sunt: at puritas, &c. significant rem distingui, siue, ut ita loquar, de purari, & secerni à quavis re non ipsa.

Veritas autem transcendentalis intentionalis, alia est extrinseca, ex parte, & ratione formæ, alia intrinseca. Veritas intentionalis quadantenus extrinseca est de nominatio illa, qua à cognitione vera possibili res extrinsecè cognoscibilis, sicuti est in se, denominatur: siquidem cognito actualis denominat rem actu cognitam: ergo etiam possibilis denominat rem possibiliter cognitam, siue cognoscibilem, velut est in se, vel aliter quàm est in se, quod huiusmodi cognoscibilitas extrinseca rei, sicuti est in se, sit attributum, & passio entis, perspicuum est: nam attributum entis ei omnino extrinsecum esse non debet, sed partim intrinsecum, partim extrinsecum esse potest: ergo quantumlibet cognoscibilitas entis partim intrinsecus, partim extrinsecus adueniat, eius attributum; atque adeo veritas transcendentalis dici poterit. Antecedens in propatulo est: tum quia hoc, quod est, aliquid distingui à non ipso entis attributum, & genus quoddam veritatis transcendentalis est, ut proximè superius ostensum manet: & tamen aliquid distingui ab alio est relatio prædicamentalis in utroque realiter consistens, ac proinde denominatio partim intrinseca, partim extrinseca ei, quod distinguitur, & cuius attributum est. Tum etiam quia omnipotentia Dei est eius attributum, & tamen est denominatio partim intrinseca essentiae diuinæ, & partim ei extrinseca, ac à possibilitate creaturatum proficiens.

Veritas intentionalis intrinseca naturam entis velut passio consequens est cognoscibilitas intrinseca, & essentialis, qua res sicuti est in se, cognosci potest. Quod enim hæc cognoscibilitas intrinseca, si detur, veritas transcendentalis, atque adeo passio entis sit, suadetur: tum quia non solum actus voluntatis est bonus formaliter, verum etiam eius obiectum est obiectivè bonum in ordine ad actum, per quem rectè, & studiosè amari potest: ergo etiam non solum cognitio est vera formaliter, sed eius obiectum est verum obiectivè & transcendentaliter in ordine ad cognitionem, per quam verè cognosci potest: ergo cognoscibilitas rei sicuti est in se, veritas obiectiva, & transcendentalis est: cur ergo magis cognoscibilitas extrinseca, quàm intrinseca eiusmodi veritas transcendentalis sit? equidem quò magis aliquid intrinsecum est, eò magis transcendit id, cui intrinsecum est: cognoscibilitas ergo intrinseca, si detur, potius quàm extrinseca dici debet veritas transcendentalis; si, quod negari nequit, alterutra veritas dicenda sit. Præterea veritatem transcendentalem in cognoscibilitate rei, sicuti est, siue conformitate cum intellectu vero statuunt Aristoteles 2. Metaphys. ibi: *veritas est adequatio rei ad intellectum*. B. Augustinus ubi suprà in hæc verba, *verum est quod ita se habet, ut videtur cognitori, si velit, & possit cognoscere*. & B. Anselmus dialogo de verit. cap. 9. *veritas est rectitudo sola mente percipibilis*. & B. Thomas quæst. 1. de verit. art. 4. ibi: *veritas proprie inuenitur in intellectu humano, vel diuino, sicut sanitas in animali in rebus autem aliis inuenitur per relationem ad intellectum*: at hæc

testimonia ut minimum concurrunt cognoscibilitatem intrinsecam rei, ut est in se, si ea detur esse veritatem transcendentalem, & passionem entis per consequens.

Quòd autem quævis res sit intrinsecè, & per se cognoscibilis verè, siue quòd quævis res dicat ordinem, ac habitudinem intrinsecam, ac essentialem ad veram cognitionem sui, hac ratione suadetur. Quævis entitas creata dicit ordinem transcendentalem, & essentialem ad omnipotentiam Dei creatricem, & hac per impossibile defectura, etiam illa per locum intrinsecum deficeret, ut in Physica disputatum est: ergo quævis veritas creata dicit ordinem transcendentalem, & essentialem ad intellectum Dei verum; & defecturo per impossibile intellectu Dei, quævis veritas creata defectura pateretur, ac per consequens res creata est intrinsecè, & essentialiter cognoscibilis verè & quemadmodum se habet. Aut paulò aliter: omnis entitas creata est intrinsecè, & essentialiter possibilis à Deo: ergo etiam omnis veritas creata est intrinsecè, & essentialiter cognoscibilis à Deo, cum igitur non aliter, quàm est in se, certè sicuti est in se. Quare quidquid sit, an quævis res sit intrinsecè, & essentialiter cognoscibilis ab intellectu creato, certè quòd verè cognosci possit ab intellectu creatoris, cuiusque rei creatæ intrinsecum, & essentialiter est. Quo, ni splendide fallor, alludit B. Thomas quæst. 1. de verit. art. 4. ibi: *sic ergo res aliqua principaliter dicitur vera in ordine ad veritatem intellectus diuini quàm in ordine ad veritatem intellectus humani: si ergo accipiat veritas proprie dicta secundum quam omnia principaliter vera sunt, sic omnia sunt vera una veritate, id est veritate intellectus diuini: & sic Anselmus de verit. loquitur in lib. de veritate* Quod etiam supposita relatione transcendentali rerum creatarum ad inuicem, quam lib. 4. Phys. tract. 2. cap. postremo tutatus sum, quævis res sit intrinsecè, & essentialiter cognoscibilis; sicuti est ab intellectu etiam creato, & ad veram cognitionem intellectus, etiam creati habitudinem transcendentalem dicat, in hunc modum suadetur: causa creata dicit ordinem transcendentalem ad suos effectus: at quævis res creata parere potest veram cognitionem sui tanquam proprium effectum: ergo ad eam, ordinem transcendentalem dicit. Præterea quævis res creata essentialiter amat appetitu innato bonum suum extrinsecum, atque adeo ad illud ordinem transcendentalem dicit: sicuti enim appetitus elicitus fertur ad bonum extrinsecum, famam v. g. aut gloriam, ita non absimiliter appetitus innatus: at rem cognosci verè, & sicuti est in se ab intellectu creato est quædam eius quasi fama, & gloria, quoddamque bonum eius saltem extrinsecum: quò certe respexisse videtur Aristoteles 1. rethor. ad Theodectum cap. 1. ibi: *vera, & iusta meliora secundum naturam sunt, quàm contraria*.

CAPUT II.

De bonitate entis ut sic.

Qua ratione paulò suprà dissecuimus veritatem transcendentalem enti attributam in physicam, & intentionalem, ita impræsentiarum bonitas transcendentalis entis passio in physicam & absolutam ab omni respectu ad voluntatem & intentionalem ac voluntati conformem dissecanda est. Bonitas ergo physica rerum est earum perfectio, qua nempe aliquid entitatem à se realiter, aut virtualiter distinctam pro posteriori quodam naturæ signo perficit, aut complet.

Probat,ur,

Probat, tum quia malum eo ipso imperfectum est : ergo bonum formaliter est perfectum : ergo & bonitas formaliter perfectio. Tum quia ut constat ex Augustino lib. 3. de natura boni cap. 3. bonum consistit in modo, specie & ordine : at modus, species, & ordo nihil aliud sunt, aut esse possunt, quam perfectio aliqua entitatem rei pro posteriori complens. Tum quia ut ait D. Thomas q. 3. 1. de verit. art. 1. corp. ibi : *alio modo ens est perfectum alterius non solum secundum rationem speciei, sed etiam secundum esse quod habet in rerum natura, & per hunc modum est perfectum bonum.* Tum demum quia iuxta Dionysium cap. 4. de diuin. nominibus bonum ex integra causa, & malum ex quocunque defectu : igitur bonitas est integritas ; siue, quod perinde est, perfectio ; & malitia defectus, siue imperfectio.

7 Porro autem perfectio bifariam sumi potest : primo, pro eo, quod pro posteriori signo rem complet, & perficit : & bonitas sumpta pro perfectione in hoc sensu non est specialis quadam passio entis, sed conceptus quidam vagus, & æquiuocus omnem passionem, omnemque differentiam entis transcendens : siquidem unitas entis, eius perfectio, & bonitas est in hoc sensu, necnon veritas entis & perfectitas, & esse in alio, omnisque alia differentia entis contractiva : vnde bonitas in hoc sensu non distinguitur à veritate, & unitate, nisi tanquam ratio superior ab inferiori, seu generica à specifica. Secundo sumi potest, & solet perfectio pro carentia cuiuscumque defectus, & incomplementi vel in omni genere : qua ratione solus Deus perfectus, bonusque est iuxta illud Maro 10. *nemo bonus nisi solus Deus*, vel in aliquo genere, ut quævis creatura : quamvis enim habere complementum, & perfectionem realiter idem sit, ac non habere defectum, & incomplementum : ceterum virtualiter, aut si mauis, ratione nostra distinguuntur ob diuersa connotata, quæ respiciunt : & hoc pacto perfectum explicuit Aristoteles 5. Metaphys. cap. 6. *perfectum dicitur extra quod non est ullam partem accipere, seu cui nihil deest* : bonitas ergo, & perfectio in hoc sensu specialis quadam passio entis est, & ab eius unitate, veritate, & differentiis virtualiter intrinsecè distinguitur.

8 Deinde perfectio, seu bonitas, alia est intrinseca, ut vita, salus, sapientia, &c. alia extrinseca, ut honor, gloria, fama, & vniuersum quidquid absque vnione physica conducit. Præterea perfectio, seu bonitas physica, alia est absoluta ; alia respectiua : absoluta est, quæ relationem realem convenientiæ non includit : qua ratione Deus sua bonitas est, & quævis res etiam creata sibi metipsi bona est : respectiua bonitas est, quæ relationem illam realem convenientiæ importat, & qua aliquid alteri à se realiter distincto conueniens est : quo pacto Deus est nostra bonitas, & beatoritas : & omnis forma subiecti sui bonum est. Vltèrius bonitas transcendentalis physica, siue perfectio rei, alia est simpliciter, quæ cum aliqua imperfectione coheret, ut homo, Angelus : alia est simpliciter simplex, quæ ab omni imperfectione præscindit, siue quæ in quouis sit, semper est melior ipsa quam non ipsa, ut cognitio, amor, esse substantiam, esse viuentem, esse à se, & vniuersim ea prædicata, quæ vel Deo, & creaturis communia sunt, vel soli Deo congruunt. Tandem bonitas physica, siue perfectio, alia est in omni genere, quæ videlicet omnem perfectionem possibilem, vel formaliter, vel eminenter complectitur : quo pacto solus Deus perfectus est : alia est in aliquo genere, cuiusmodi est finita, & circumscripta creaturæ perfectio, sicuti paulò supra attingimus. Bonitas intentionalis rationem entis velut pas-

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

sio consequens est ea, per quam aliquid appetibile est, siue cum voluntate conformitatem habet : tum quia cognoscibilitas rei sicuti est, eius veritas est, ut suprà ostensum manet : igitur etiam amabilitas rei eius bonitas erit : tum etiam quia id expressè docet Aristoteles 1. ethicor. ibi : *bonum est, quod omnia appetunt.* Cui consentit B. Thomas 1. p. q. 5. art. 1. ibi : *ratio boni in hoc consistit, quod aliquid sit appetibile & art. 3. ad 1. ibi : bonum non addit aliquid supra ens, nisi rationem appetibilis.* Idem habetur apud Platonem in Gorgia, necnon in Cratyllo, ubi ex ethymo vocis suaderetur : nam agathos, siue bonus deriuatur ab aguin, quod nobis est illicere, & ducere ad se appetitum. Id ipsum tandem habetur apud Senecam epist. 118.

9 Dices tamen primò : ideo res est appetibilis, quia est bona : ergo bonitas anteuertit rationem nostram appetibilitatem, ac proinde ab ea distinguitur. Dices secundo : si bonitas rei in eius appetibilitate sita esset, sicuti veritas in cognoscibilitate, quemadmodum duplex est veritas, alia omnino intrinseca in cognoscibilitate intrinseca rei consistens, alia partim intrinseca, partim extrinseca in cognoscibilitate proportionata consistens ; ita pariter duplex foret bonitas : alia intrinseca, alia partim intrinseca, partim extrinseca : consequens est falsum : ergo & illud, ex quo sequitur. Maior conspicua est. Minor suaderetur. Tum quia omnis bonitas est dignitas amoris : dignitas autem amoris rei intrinseca est : quo enim pacto quod homo amore dignus sit, quid ei extrinsecum, & non omnino extrinsecum esse potest ? Tum quia iuxta Augustinum lib. 83. quæstionum quæst. 24 ibi : *omne quod est, in quantum est, bonum est.* & lib. 3. de libero arbitrio cap. 15. *quidquid est, sicuti esse debet, bonum est & lib. 1. de doctrina Christiana cap. 32. ibi : at cætera, quæ sunt nisi ab illo (puta Deo) esse non possunt, & in tantum bona sunt, in quantum acceperunt, ut sint.* Et iuxta Boetium lib. 2. hebd. cap. 2. ibi : *quidquid est in eo quod est, bonum est.* Ex quibus sic argumentor : eatenus aliquid bonum est, in quantum in se habet esse, ut ex testimoniis prædictis constat : at esse cuiuscumque rei intrinsecum est : ergo & esse bonum ; ac proinde bonitas partim intrinseca, partim extrinseca commentitia est. Tum demum quia si bonitas aliqua transcendentalis partim intrinseca, partim extrinseca rei adstrui posset, eadem ratione, vel potius irrationabilitate fingi posset, res esse transcendentaliter bonas per denominationem omnino, & adæquatè extrinsecam, à bonitate prima desumptam : sicuti somnari sunt Platonici, & Porretani, quos rectè confutat B. Thomas quæst. 21. de verit. art. 2.

10 Ceterum hæc admodum non premunt. Ad primum argumentum respondeo : ideo res est appetibilis, quia est bona, si hæc particula denotent non causam, aut rationem à priori, sed definitionem, aut rationem formalem : haud aliter ac ideo Petrus est homo, quia est animal rationale : vnde quemadmodum non obstante hac posteriori causali, homo in animali rationali formaliter consistit : ita similiter, &c. Quid ? quod in hac causali procul dubio vera, ideo res est cognoscibilis, quia est vera, argumentum aperte instatur, atque infringitur. Ad secundum argumentum respondeo concessa sequela, & negata consequentis absurditate. Ad primam probationem oppositam, omnis bonitas est dignitas amoris : ceterum dignitas aliqua amoris ex parte extrinseca esse potest : tum quia datur etiam dignitas cognitionis, & res non tantum amari, verumetiam cognosci dignè dicuntur : at dignitas cognitionis, siue

H 3 veritas

veritas aliqua ex parte extrinseca est, vt supra cap. præcedenti ostensum manet. Cum etiam quia dignitas odij partim extrinseca esse potest, vt cernere est in non condonatione extrinseca Dei, quæ iuxta probabilem plurimorum sententiam simul cum peccato actuali præterito peccatum habituale, ac dignitatem odij personalem constituit, necnon etiam in peccato Adæ, quod & si posteris extrinsecum sit, supposita tamen transfusione arbitrij posterorum in arbitrium Adæ posteros originaliter malos, odioque dignos denominat: cur igitur dignitas aliqua amoris ex parte extrinseca esse nequeat?

II Ad secundam probationem oppositam respondeo, sermonem Augustino esse de bono, non prout passio entis est, & in præsentem controuertitur, sed prout cum ente coincidit, cum eoque synonymum est: etenim bonum interdum sumi posse, & solere, vt ab ente ne ratione differat, sed sola voce, & ex oppositis testimoniis liquet, & etiam à sumili: quia B. Augustinus tom. 1. lib. 2. soliloquiorum cap. 5. accipit verum pro ente absque vlla vtriusque distinctione etiam rationis in hunc loquendi modum: *verum est id, quod est*: quanquam negari nequit hæc verba aliam interpretationem capere posse, eam videlicet, quam cap. superiori præmisimus. Deinde transeat, sermonem esse Augustino locis adductis de bono, prout est passio entis: inde certè tantum efficitur, bonitatem aliquam transcendentalem enti omnino intrinsecam esse, quod nos vltro largimur, qui tamen si bonitatem sitam in appetibilitate extrinseca rei, partim extrinsecam arbitramur, tamen bonitatem consistentem in appetibilitate intrinseca, & essentiali rei, necnon in eius perfectione omnino intrinsecam volumus. Ad tertiam probationem oppositam respondeo, quantumlibet bonitas aliqua transcendentalis partim intrinseca, partim extrinseca sit; inde tamen perperam colligitur, rem aliquam propriè bonam dici posse per denominationem omnino, & adæquatè extrinsecam, ac desumptam à bonitate prima, quam eiusmodi res referat, & æmuletur. Primò quia bonitas transcendentalis est passio, & affectio entis: at omnis passio, & affectio propriè talis quodammodo intrinseca esse debet, & omnino extrinseca esse nequit: aliàs quod Romæ existit, mei hic existentis passio, & affectio rigorosa dici posset. Deinde eo ipso, quod homo pictus homo sit per denominationem omnino extrinsecam ab homine vero, quem repræsentat; & Medicina sana per denominationem prorsus extrinsecam à sanitate, quam causat; & color etiam sanus per denominationem omnino extrinsecam à sanitate, quam causat: eo, inquam, ipso homo pictus improprie tantum homo, & Medicina improprie sana, & color improprie sanus denominantur: igitur hoc ipso, quod creatura dicatur bona per denominationem extrinsecam à bonitate creatoris, quam imitatur, improprie tantum bona erit, ac per consequens propriè bona per denominationem omnino, & adæquatè extrinsecam dici non poterit. Præterea nulla res propriè mala per denominationem extrinsecam dici potest: aliàs quidem Deus propriè malus dici posset per denominationem adæquatè extrinsecam à malis, quæ vel permittit, vel immittit. Tandem quia alioqui creatura simpliciter infinite bona esset: haud secus ac bonitas Dei, à qua bona fingitur, simpliciter infinita est.

12 Bonum transcendens intentionale in honestum, vtile, & delectabile dissectatur, cuius diuisionis hæc communior, & verior explicatio est. Quod iudicatur seclusa habitudine ad finem conueniens in

seipso, & eiusmodi in quo voluntas complacere possit, si conuenientia iudicetur ex delectatione, & iucunditate, & vitali quadam quiete, quam parere est aptum, eo ipso bonum delectabile nuncupatur: si verò ex quocumque alio capite, dicitur bonum honestum: id autem quod ex habitu dicitur, & conducentia ad finem aliquem indicatur conueniens, seu appetibile; id, inquam, appellatur bonum vtile. Hinc fit, solum bonum morale non esse bonum honestum, vt immeritò arbitrati sunt Salas lib. 2. tit. 1. disput. 6. num. 23. & Hurtadus disp. 7. Metaphys. 5. Tamen enim bonum morale, seu virtutis opus præcipuè sit bonum honestum; eo, quod præcipuus virtuti honor debeat, nihilque iuxta ac virtus appeti debeat: ceterum quodcumque bonum tale est, vt seclusa vtilitate, ac delectatione laudari, honore affici, approbari, ac amari possit, & debeat; siue sit physicum, siue morale; & siue sit bonum hominis, siue bonum cuiusvis alterius naturæ, etiam irrationalis, & insensibilis: id bonum honestum appellandum est, vt rectè ex Aristotele 3. Politicor. cap. 4. & Molina part. 1. quæst. 5. docet Raynaudus de disciplina morali dist. 4. quæst. 2. art. 4. num. 190. Rursus hæc tria bona honestum, vtile, ac delectabile variè variare, ac diuidi solent: iis tamen diuisionibus, quæ, cum faciles sint, & apud Aucthores passim habeantur, impendiò explicandæ non sunt.

C A P V T III.

An entis proprietates rectè diuidantur in tres: unitatem scilicet, veritatem, & bonitatem?

13 Respondeo affirmatiuè. Primò namque in ternarium illum proprietatum entis numerum coniurarunt B. Thomas 1. p. q. 5. 11. & 16. P. Suarez to. 1. Metaphys. disp. 3. sect. 2. & reliqui communiter scholastici. Deinde vnitas, veritas, ac bonitas sunt tres proprietates inter se virtualiter, aut ratione distinctæ, cum vnitas diuisionem, veritas intellectum, & bonitas voluntatem connotet; cumque vnitas multitudini, veritas falsitati, & bonitas malitiæ opponatur: at præter eas nullæ aliæ proprietates enti attribui possunt, vt ex dicendis constabit. Rursus quemadmodum natura diuina merito infinitatis suæ omnem perfectionem possibilem formaliter, aut eminenter continet: ita etiam ens vt sic infinitatem quandam habet, qua perfectionem omnem ambit: at natura diuina vt tres personas, sic etiam tres duntaxat proprietates personales sibi vendicat; neque enim proprietates personales à personis distinguuntur, iuxta illud Bernardi de consideratione cap. 8. ibi: *personarum proprietates non aliud, quam personas esse fides catholica confitetur*. Par igitur est, vt ens vt sic tres tantum proprietates sortiatur. Vltèriùs quemadmodum corpus in infinitas partes proportionales diuisibile est: ita etiam ens in infinitas partes subiectiuas diuiduum est: at corpus in trinam tantum dimensionem; nimirum, aut versus longitudinem solam, aut versus latitudinem solam, aut versus lōgitudinem, latitudinem, ac simul profunditatem: igitur etiam ens trina tantum proprietate metiendum est. Tandem numerus ternarius perfectionem quandam, & absolutionem significat: æquum igitur est, vt ens in cōmuni, quod omnem perfectionem in se claudit, proprietates numero tres sibi vēdicet. Consequentia, ni fallor, dari potest, ac debet. Antecedēs verò
ah

ab Aristotele ad initium librorum de celo plurifariam ostenditur. Primò ex disciplina Pythagoreorum, apud quos solemne erat omne, & omnia; siue, quod perinde est, perfectum, & absolutum tribus definiri, siue ternione significari: videlicet, quia in eo inuenitur ratio principij, medij, & finis, quibus periodis rerum perfectio incipit, progreditur, & consummatur. Secundò ex consuetudine gentium, apud quas numerus ille Deo sacratus erat, & in sacrificiis adhibebatur: quo illud Maronis: *numero Deus impare gaudet*: id est ternario; numerorum enim imparium ternarius primus est. Tertiò demum ex communi vsu loquendi: siquidem cum de duobus loquimur, eos ambos, aut utroque appellamus; cum vero de tribus, tunc primum, *omne*, effertur.

14 Obiicies tamen primò: non est, cur falsitas transcendentalis, passio, seu proprietas entis haud secus ac veritas transcendentalis censenda non sit: siquidem quauis res cognoscibilis est, non tantum verè, verum etiam falsò, & aliter quam se habet: proprietates igitur entis plures sunt, quàm tres assignatæ; ac proinde diuisio, in qua versamur, curta est, atque insufficiens. Respondeo tamen antecedens esse falsum, falsitatemque nequaquam esse entis proprietatem. Primò, quia repugnantibus creaturis tam intellectu præditis, quàm eo destitutis, adhuc Deus maneret, & in eo euentu omnia attributa entis quoad eorum non solum perfectionem, sed etiam denominationem haberet, absque eo quòd falsitatem transcendentalem haberet; neque enim eam posset sortiri per ordinem ad suum intellectum: quippe qui falli nequit. Secundò à priori: quia omnis essentia proprietates suas innatè appetit: nulla res falsò cognosci posse innatè appetit: nullius ergo rei, atque adeò neque entis ut sic, proprietas esse potest falsitas transcendentalis. Obiicies secundò: nulla est ratio, cur malum etiam non sit proprietas entis: cum omne ens absolute, vel respectiue malum sit; ac ne Deus quidem huiusmodi malitiæ expers sit, cumque, quàm bonus est diligentibus se, tam malum esse se offendentibus mali experiantur. Atqui malum non est bonum, ut patet: non item perinde est, atque verum, & vnum: ergo, &c. Respondeo: ideo malum non est passio entis, quia non recipitur cum ente: nec enim omne ens est malum, nec omne malum est ens. Posterius suadetur: quia priuationes, & non entia mala sunt iuxta illud Ecclesiastes 11. *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt*. Prius etiam perspicuum est: quia Deus est ens, cum tamen malus non sit, sed summè bonus: quòd autem alteri malus, seu disconueniens sit peccatori nempe, quem seuerè castigat; nihil aliud est, quàm esse secundum quid malum, & simpliciter ac propriè non malum, sed bonum: in peccatoris enim

vindicta, sicubi alias, Dei infinita bonitas omnis malitiæ simpliciter expers mirum in modum elucet. Præterquam quòd deficiente creaturarum possibilitate ne hanc malitiam respectiuam Deus haberet: cum tamen in eo euentu ens esset, & nihil entis proprium à se alienum putaret.

15 Obiicies tertiò: identitas rei cuiusvis secum ipsa est proprietas entis: & tamen est vnitas, veritas, aut bonitas: quæ ergo fit in hæc tria membra proprietatum entis diuisio, est insufficiens, ac inadæquata. Respondeo, tamen identitas rei cuiuslibet secum ipsa non fit idem, ac veritas ut sic, ut tractatu secundo huius libri ostensum est: at iuxta dicta ibidem, eam nullatenus differe ab vnitate Metaphysica: hæc enim quid esse potest, quàm vnitas per identitatem: identitas igitur è conuerso erit idem, atque vnitas Metaphysica. Inde fit, diuisionem proprietatum entis adæquatam esse, ut identitas concedatur esse proprietas entis; eo nimirum quòd illa sit, sin minus vnitas ut sic, at saltem aliqua eius species: quare vulgare proprietatum entis veluti triangulum non erit, sed eius intra fines cohibetur. Obiicies quartò: distinctio entis ab omni non ipso, est proprietas entis: nihilominus haud est aliqua trium, quas memorauimus, & quæ communiter solent assignari: ergo, &c. Respondeo distinctionem entis ab omni non ipso esse formalissimè veritatem eius transcendentalem, non intentionalem, at certè physicam: quare licet præfata distinctio, sit entis proprietas, non tamen alia à tribus, de quibus est disputatio. Obiicies denique quintò, non esse, cur similitudo, & dissimilitudo, æqualitas, & inæqualitas saltem in actu primo sumptæ inter proprietates entis connumerandæ non sint; cum nullum ens alteri alicui simile, vel dissimile; æquale, vel inæquale non sit, aut esse non possit. At præfata relationes reales ex conceptibus suis distinctæ sunt ab vnitate, veritate, & bonitate: igitur etiam ex hoc capite reiicienda est trimembris, ac vulgata diuisio proprietatum entis. Respondeo negato antecedenti: in primis, quia natura diuina deficiente creaturarum possibilitate, ens esset, & proprietates entis haberet, cum tamen in eo essentia relationes illas reales non subiret, nec enim esset aliud quidpiam, ad quod eas dicere posset: nulla autem relatio realis esse potest, nisi ad aliud realiter: quare eiusmodi relationes referri, aut numerari non debent inter entis ut sic proprietates, atque attributa. Secundò, quia similitudo, & æqualitas in vnitate quantitatis, aut qualitatis; & dissimilitudo, & inæqualitas in alterutrius distinctione fundatur: vnde harum relationum aliæ ad attributum vnitatis, aliæ verò ad attributum distinctionis, seu veritatis reuocantur; sicut ad diuisionis in controuersia positæ sufficientiam sufficit.